

Resmin Güneyinden Renkler

QADO'NUN AŞKI

Halkız XELAT
Kajîn YEKBUN

Sarya-Baran Edebiyat Okulu Yayınları

Basıldığı Yer: Ronahî Matbaası
Basıldığı Tarih: Ocak 2002

Önsöz

Kürdistan'ın bir köyünde kendi doğası içerisinde yaşayan, ele avuca sığmaz yaramaz bir çocuktur Qado. Sonra bir gün askerler köye gelir ve doğasından koparılarak sömürgeci asimilasyon kurumu olan Yatılı Bölge Okuluna götürülür. Diğer çocuklarla Kürtçe konuşması, köy yaşamı ve kültürüne dair bir şeyler düşünmesi bile yasaklanır. Qado, bu yasaklara aldırılmaz. Israrla kendi köyünden olan diğer çocuklarla ana dilini konuşur. Bir gün etrafına topladığı çocuklara rüyasında gördüğü annesini, köyünü ve diğer şeyleri anlatırken öğretmen tarafından yakalanarak Kürtçe konuştuğu için kulağı çekilir ve dövülür. Zaten okula hiç alışamayan Qado, örgütlediği iki çocukla birlikte gizlice okuldan kaçarak köye gelir. Annesinden başka kimse anlamaz Qado'yu. Kaçtığı için babasından dayak yiyerek, tekrar götürülüp okula teslim edilir. Bir süre sonra okulun çatısında kalan topunu almak için tırmanırken düşer ve iki ay yatalak olur. İyileştikten sonra ilk anda geçmişine dair hiçbir şeyi hatırlamamaktadır. Ama köyüne götürülür götürülmez, dili bir düğüm gibi açılır ve Kürtçe konuşmaya başlar. Öğrendiği Türkçe kelimeler ve Yatılı Okul sürecinde gördüklerine bir perde çekmiştir adeta... O sürece dair hiçbir şeyi

hatırlamaz! Herkes cin çarparak delirdiğini düşünür Onun. Ama hayır! Bütün çocukça refleksleriyle doğasından kopmama savaşı vermektedir.

Tekrardan okula göndermemeleri için “delilik” rolünü kabullenir. Bundan sonra Qado, kendisidir. Kendince gerçekleştirdiği davranışlarında, normal toplum ölçülerine aykırı olanların durumu “deliliğe” yorumlanır. Aslında deliren topluma kendince bir karşı çıkıştır Qado’nun yaptığı.

Cinlerin kendisinden uzaklaşması için dağa, çoban olarak koyunların yanına gönderilir. Qado çobanlığı sevmiştir... Dağlarda özgür ve hürdür.

Ama bir gün dağlarda kendisinden özgür dolaşan daha başka insanların da olduğunu görür. Tanışır, dostluk kurar, koyunlarından sağdığı süttten ikram eder onlara. Çoban Qado artık gerilla olmak istemektedir. Gerillalarla anlaşır, onlara babası da dahil koruculaşan kendi köylerine dair bilgi verir. Kendisi de koruculara ait koyunları gütmektedir. Bir gün gerillalar gelir, iki bin koyunuyla birlikte Qado ve diğer çobanı alıp giderler. Koyunlarıyla birlikte güvenli gerilla alanlarına götürüldüklerinde oldukça küçük yaşta olan Qado ve arkadaşını gören gerilla komutanı;

-Bu ne heval, bu zavallı çobanları niye getirdiniz? der. Qado ve arkadaşını getiren gerilla;

-“Tarihimizden koparılmakla karşı karşıya olduğumuzu söyleyen siz değil miydiniz? İşte size tarihten iki parça getirdim, diye cevap verir.

Mezopotamya’nın bereketli topraklarında saklı tarihtir Çoban Qado ve İnsanın yeniden yaratıldığı

efsanenin içinde bulur kendisini...Gerçek bir yaşam öyküsüdür Qado'nun Aşk1. Resmin Güneyinden Renkler, Qado'nun Aşk1'nın yazılma serüveni ise bambaşka bir öyküdür. Tanıklık edenler bilirler bunu. Yaşam Güneşimizin karartılmak istendiğı süreç, bir tufan süreciydi adeta. PKK tehlikeli bir süreçten geçiyordu. Soldurulmak isteniyordu evrene çizilen tablonun renkleri... Ama ateşten bir zincir olan yaşam fedailer1, Yaşam Güneşimizin karartılmasına izin vermediler.

Yeni demokratik dönüşüm sürecini başlatarak içinden geçilen tehlikeli süreçten çıkış yollarını sunan Önderliğe verilebilecek en büyük cevap sürecin gerektirdiğı kişilik formasyonuna kavuşmaktı. Bazıları bunu farklı noktalara çekmeye çalışarak süreci saptırmaya çalışıyorlardı. Bazıları ise bir umutsuzluk girdabında debelenip dururlarken, bazıları da bunu kendi bireysel yaşam istemlerine göre yorumluyorlardı. Amansız bir sınıf savaşımının sürdürüldüğü bu koşullarda, okuma yazması olmayan Qado da Önderliğe kendi çapında cevap olabilmek için büyük bir istekle okuma yazma öğrenmeye başladı. Sürece bir roman yazarak cevap vermeyi kafasına koymuştu bir kere. Büyük bir muğlaklığın yaşandığı bu koşullarda Qado, bir kez daha “delilikle” itham ediliyordu... Ama kararlıydı o. Kendisi yazamasa da yazdıracaktı... Bir taraftan okuma-yazma öğrenmek için gece saat üç, dörtlere kadar çalışan Qado'nun her gece fanusun sönük ışığının önünde ne kadar büyük bir aşkla okuma yazma öğrenmeye

çalıştığına etrafındakiler tanıktır. Roman yazacağına inanmayanlar dahi bu çabaya büyük bir saygı duymadan edemiyorlardı. Bir yoldaş, bir Enkidu arıyordu Qado... Önce mangasındaki Ali A. arkadaş ile birlikte başladı. Ali A. Arkadaş Qado'nun yaşam öyküsünden bazı anıları yazılı hale getiriyordu. Ama bu Qado için yeterli değildi. Qado'nun bu çabalarından haberdar olan Parti Başkanlık Konseyi, Qado'ya çalışma olanaklarının sunulmasını istedi. Qado artık yanlış anlayışların pratik engellemelerine karşı daha güçlüydü...

Kendisini daha iyi anlayacak ve yazacak birini arıyordu yoldaşları içinde. Derken Türk metropollerinde tarihinden kopuk doğup büyüyen ama Önderlik felsefesi doğrultusunda tarihinden bir şeyler bulma arayışında olan Helqiz arkadaş ile karşılaştı. Helqiz, eskinin çoban Qado'su, gerilladaki ismiyle ise Kajîn'in, "Bir çobanın gölgesindesin, yaz, korkma" sözlerinden cesaret aldı. Çoban Qado'nun yaşamına, köyünde ve çevresinde olup-bitenlere daldıkça kendisini buldu. Unuttuğu kendisini... Belki Kürdün kültürel ve sosyal yaşamını bütün ayrıntıları ve çelişkileriyle kapsamlı yazamadı Qado'nun Aşkında, ama büyük bir ilhamdı Qado'nun yaşamı kendisi için. Sadece ilham mı? Yeni, yeni okuma-yazma öğrenmeye çalışan Qado'nun hayaline kendisi de kapılmıştı. Qado; "Önderlik İmralı'da hiç şehir yüzü görmemiş bir çoban ile, İzmir'de büyüyen bir küçük burjuva bayanın bir araya gelerek roman yazdığını duyup sevinecek. En büyük amacım,

Önderliğin bizim sürece bu biçimde anlam verdiğimizizi duyup sevinmesi” diyordu.

Qado, şimdi İmralı’dan; Önderlikten “Kajin arkadaş kimdir, roman yazmış, benim adıma kutlayın, selamlarımı ve sevgilerimi söyleyin” sözlerini söylemesinin hayaliyle yaşıyor...

Önderlik, “Benim sosyalizm anlayışımda, aralarında dört bin yıllık fark olan hiç şehir yüzü görmemiş Hakkari’deki çoban ile İstanbul’da doğup büyüyen küçük burjuva aynı noktada birleşir” demektedir.

İşte Resmin Güneyinden Renkler Qado’nun Aşkısı çalışması bunun en büyük kanıtıdır... Türk metropollerinde büyüyen, Kürdistanı hiç görmemiş, Kürtçe bilmeyen Helqiz ile başlangıçta hiç Türkçe bilmeyen Başkale’nin geri bir köyünde çobanlık yapmış Kajin arkadaşın ortak çalışması bunu çok daha iyi gösteriyor. Bunun üzerine, söze ne hacet diyoruz...

“Benim tanrım irademdir” diyor Önderlik. İnsan yeter ki istesin ve bunun için de iradesini örgütlesin, yapamayacağı şey yoktur. Kürdün bütün yönleriyle yeniden yaratıldığı PKK destanı, bunun en büyük kanıtıdır. Önderlik felsefesiyle, düşürülen, yok edilmeye çalışılan, kendisinden uzaklaştırılan, geri bırakılan insan; modern insanın düşünce düzeyi ve ilk insanın doğallığı esas alınarak yeniden yaratılmaktadır...

Kürt Rönesans’ını yaşadığımız günümüzde Resmin Güneyinden Renkler Qado’nun Aşkısı’nın benzer çalışmaların yapılmasına vesile olacağını

düşünüyoruz. Okuduğunuzda göreceksiniz ki
Qado'nun Aşkı sizin de aşkıdır. Uzun ve zorlu
bir yürüyüşün öyküsüdür.

Bir an önce sayfayı çevirip okumanız dileğiyle...

Sarya-Baran Edebiyat Okulu
Öğrencileri

BİR RESİM ÇİZDİM
HEP BAKILMASINI İSTERİM
BİR SES OLDUM

HEP DUYULMASINI İSTERİM
ÜLKEME
DÜNYAYA
EVRENE...

Başkan APO

*Ne mutlu bana ki,
Onun çizdiği resmin içindeyim.
Öyleyse;
Ona layık olabilmek için
Bu resmin içinde
Kendi rengimi aramakla başlamalıyım işe...*

KAJİN (Çoban Qado)

Karanlık, aysız bir Ağustos gecesi idi...

Yıldızların yanıp sönen ışıklarıyla uzak, çok uzak bir geçmiş anlattığı bir geceydi. Üç atlı, İran'ın sınır köylerinden Herki'de atlarına yükledikleri kaçak malları götürmek üzere yola çıktılar. Her yer derin bir sessizlik içindeydi. Bu sessiz gecenin içinde sessizliğe karışarak yol alıyorlardı. En önde giden uzun boylu, genç kaçakçının sağ omzunda bir kleş vardı. 18-20 yaşlarında olmalıydı. Oldukça temkinli, kulağı en ufak bir sese duyarlı, diğerlerinden beş metre kadar önde ilerliyordu. Gittikleri yol, çevresinde küçük çalılıkların bile bitmediği, taş namına bir şeyin bulunmadığı, gide gele aşınmış, beyaz topraktan bir patikaydı. Türkiye sınırını geçmelerine az kalmıştı. Öndeki atlı, uygun gördüğü bir yerde durdu. Diğer atlılar da durdular. İçlerinden diğerlerine göre daha yaşlıca olan kaçakçı beline sardığı kuşağın içinden sustalı bıçağını çıkardı. Arkasındaki attan inmiş olan kaçakçıya seslendi;

-Ali, ka gel yardım et!

Ali koşturarak yaşlı adama doğru ilerledi, atın dizginlerini tuttu;

-Tamam... At bıçağı.

Yaşlı adam atın ön bacaklarına bıçakla iki kesik attı. At, kudurdu adeta... Deli gibi sağa-sola döndü,

kendini tutan ellerden kurtulmaya çabaladı.

-Bin hadi şimdi!

Ali çevik bir hareketle bacaklarına kesik atılan ata bindi. Yaşlı Adam atın heybesinden çıkardığı bir avuç tuzu da kanayan yaraya bastı. At şaha kalktı, ardından kendisini hızla öne attı. Ayakları yerden kesilmişçesine uçarcasına gitti, gözden yitti. Yaşlı Adam öndeki kaçakçıya doğru yürüdü.

-Gerek yok Xalê Emer, dedi genç kaçakçı. Benim at rüzgar gibi zaten...

Yaşlı adam geri döndü, diğer atın ön ayaklarına da ikişer kesik attı, aynı şekilde heybeden çıkardığı tuzu kanayan yaraya bastı. Yerinde duramayan ata güç bela bindi, dolu dizgin sürdü atı sınıra doğru...

Atların tuz basılmış yaralarından akan kan inci çizikler halinde, yol aldıkça atların bacaklarından aşağıya doğru aktı.

En arkada kalmış olan genç kaçakçı sınıra vardıklarında, her iki atın önüne geçmişti bile... Kela Reş Dağlarını kazasız belasız geçtiler. Gecenin koyu karanlığının içinden sınırı geçtiklerinde ne İran ne Türkiye askerlerine rastladılar. Atlar binicileriyle yek vücut olmuştu. Kela Reş'ten aşağıya, Türkiye sınırından hemen sonra, ilk görünen sınır köylerinden birine doğru yol aldılar. Köye yaklaştıklarında Xalê Emer dedikleri yaşlı kaçakçı, öndeki genç kaçakçıya seslendi;

-Hasan, oğlum ben önden gideyim!

-Yok, dedi Hasan atını yavaşlatarak... Siz bekleyin, köye ben gireceğim. Jandarma köye

gelmişse, yolun üzerine gelip bizi uyaracaklar zaten.

Yine de oldukça temkinli, kulağı seste, köye giden geniş yola sapmadan, ara patikalardan birinden köye doğru sürdü atını. Köyün görünen ilk evine ulaştığında atını durdurdu, indi. Hareketsiz kalmaktan neredeyse uyuşmuş bedenini birkaç kez sağa sola salladı. Eve doğru yürüdü, alçak pencerelerden birinin camını tıklattı. Elinde bir gaz lambasıyla yaşlı, zayıf, avurtları çökük, kır saçlı bir adam kapıyı açtı. Giyinikti. Gözleri uykuluydu, atları beklerken biraz kestirmiş olmalıydı.

-Hoş geldin Hasan oğlum... Gir, gir içeri hele!

-Gîrmeyeceğim... Atları değiştirip hemen gideceğiz, hani nöbetçi koyacaktınız köyün girişine?

-Koymadım mı sanıyorsun... İki oğlum sizi bu saate kadar köyün girişinde beklediler. Uzaktan sizleri görür görmez de eve uğrayıp beni uyandırdıktan sonra, kardeşim İsmail'in ahırındaki atları getirmeye gittiler. Şimdi gelirler...

Hasan'ın yüzündeki kuşkulu ifade silindi, yüz hatları yumuşadı.

-Git köyün girişindeki Xalê Emer ile kardeşi Ali'yi çağır gelsinler. Atlar hazırlanana kadar oturalım bari...

Adam gider gitmez iki oğlu evlerinin aşağısındaki derenin karşı tarafından üç atla belirdiler. Dereyi geçen atların suyun içindeki tok ayak sesleri duyuldu. Hasan yeleşinin cebinden tabakasını çıkardı. Ayakta sırtını evin duvarına

dayayıp kalın bir sigara sardı. Yaşlı adamın giderken kapının girişine bıraktığı gaz lambasını ürkek bir elin alıp kapıyı sonuna kadar açmasıyla, karısının kalkıp, gelen misafirleri ağırlamak için odayı hazırladığını anladı.

Hasan sonuna kadar açılmış kapıdan içeri girmedi. Evin her iki oğlunun kendisine doğru gelmelerini bekledi. Sigarasını yakıp derin bir nefes çekti içine. Kısa boylu, diğerinden yaşça daha küçük görünenin Hasan'a doğru gelirken, fısıltıyla ağabeyine sorduğu soruyu duydu.

-Beyin adamı Hasan bu mu?

Xalê Emer ve Ali atlarından inmiş yürüyerek yaşlı adam ile konuşa konuşa geldiler. Xalê Emer anlatıyordu;

-Bu kez önceki gibi olmadı. Güzel geldik... Ne İran, ne de Türk askerine rastlamadık şükür...

-İçeri girin biraz soluklanın, çok yorulmuşsunuz, belli... Altınızdaki atlar bile neredeyse çatlayacak. Yemeğinizi yer öyle gidersiniz. Bundan sonraki yol kolaydır, bu atlar sizi Mirzan'a kadar götürür.

İçeri girdiler. Gaz lambasının aydınlattığı odanın penceresi açıktı. Dışarıdan esen serin yel perdeleri uçuruyordu. Odayı boydan boya kaplayan el yapımı yün iplikten dokunmuş kilimin renkli desenleri, kireç badanalı duvarlara asılmış, sararmış siyah beyaz resimlere canlılık katıyordu. Hasan oturmadan bu resimlere baktı. Sonra düzenli sıralar halinde duvar diplerine yerleştirilmiş minderlerden birine oturdu. Uykusuzluktan ağrıyan başını ellerinin arasına aldı. Xalê Emer, göz hatları

kıp kırmızı olmuş, yüzü uykusuzluktan solmuş Hasan'a baktı. Kendi oğluna sesleniyormuş gibi bir baba otoritesiyle;

-Git elini yüzünü yıka, biraz kendine gelirsın, dedi.

-Su vurmakla geçeceğe benzemiyor, dedi Hasan.

-Sen yine de beni dinle...

Hasan Xalê Emer'i kırmak istemedi. Kalktı, yüzünü yıkamak için dışarı çıktı. Kadının mutfakta hazırladığı yemeğin kokusu doldu odaya... Xalê Emer ile Ali'nin aç mideleri guruldadı. Hasan tam çıkarken, yaşlı adam elinde açılmamış bir sigara paketiyle içeri girdi. Dışarıda oğulları yorgun atların yüklerin ahırdan getirmiş oldukları sağlıklı dinç atlara yüklüyorlardı. Daha oturmadan konuşmaya başladı;

-Eeee... Xalê Emer demek kazasız belasız geldiniz ha?...

-He! Hasan olmasaydı gelemездik ya... Bu işi kırk yıldır yapıyor sanırsın. Ben bu çevrede böyle gözü pek, böyle güçlü bir kaçakçı görmedim Selim.

-Bey boşuna mı yanına aldı sanıyorsun? İki yıl önce Beyin baş çobanyken yanına alıp güvenliği yaptı, evladı gibi koruyup gözetti. Niçin? Hep bu iş için... Biliyordu esaslı bir kaçakçı çıkacağını. Yaşlı adam sigara paketini açmış sigara ikram ederken Ali;

-Hatta diyorlar ki Bey, bütün oğullarının yanında Hasan'a keşke senin gibi bir oğlum olaydı da bir tane olaydı demiş.

Xalê Emer heyecanla Ali'nin ağzındaki lafı kaptı.

-Daha bu yaşıta Beyin sağ kolu oldu. Bey ondan görüş bile alır, dikkatle dinlermiş.

-Helal olsun valla, dedi Yaşlı Adam. Keşke babası da görseydi oğlunu...

-O da bu yolda heba oldu, dedi Xalê Emer.

Hasan elinde bir yüz havlusuyla yüzünü kurulayarak içeriye girdi. Birden sustular. Ardından konuşmanın konusunu değiştirip yeni bir sohbete daldılar. Xalê Emer;

-Karakola yeni gelen üstteğmen kimin, neyin nesiymiş duydunuz mu? İyi adama benziyor, diyorlar.

-Giden de iyi adamdı, dedi yaşlı adam. Giderken ne demiş biliyor musunuz?

-Ne demiş, dedi Ali.

-“Bu kadar verimli topraklarda oturursunuz, nimetini yemezsiniz, ölümü göze alıp kaçakçılık yaparsınız. Allahın işi mi bu şimdi?”

Xalê Emer düşünceli üç gündür tıraş edemediği kır düşmüş sakallarını sıvazladı bir eliyle...

-Doğru der, doğru der de... dedi, devamını getiremedi.

Hasan hiç oralı değildi, konuşulanları dinlemiyor gibiydi. Başı önünde dalgın, tütün tabakasından bir sigara sararken, bundan sonraki yolu Mirzan’a kadar nasıl aşacağını düşünüyordu. Yer sofrası kurulduğunda biraz tedirgin;

-Geç oldu, acele yiyip kalkalım Xalê Emer, neredeyse gün ağaracak, dedi.

-Acele etmeyin... Acele etmeyin, dedi Yaşlı Adam. Bu atlarla gün kavuşmadan Mirzan’a

varırsınız. Sofrayı hazırlayan oğullarına yardım etmek için ayağa kalktı, oğullarının ellerindeki tabakları alıp sofraya yerleştirdi.

-Yalnız... Atlardan biri biraz delidir. Binicisi atın dilinden anlarsa mesele yok! Hasan hemen atıldı;

-Ben binerim, dilini de ayaklarını da çözerim.
Merak etme sen!

Yaşlı adamın “buyurun” demesiyle sofraya oturdular. Gün ağarmak üzereydi. Uzaklardan duyulan köpek havlamalarına horoz sesleri de karıştı. Hasan herkesten önce sofradan kalktı. Xalê Emer ile, Ali’nin yemeklerini bitirip sofradan kalkmalarını bekledi. Yemekten hemen sonra fazla oyalanmadan yola çıktılar.

Mahmudanê Köyü’nden sonra, atlarını Xencelus Köyü’ne doğru sürdüler. Bu köyden hemen sonra Ava Batikan suyunu geçeceklerdi. Su, kuzeyden güneye doğru düz bir çizgi halinde Başkale Ovası’nın doğuya bakan kısmından akardı. Ağustosun bu sıcağında su, üzerindeki köprüden geçmeye ihtiyaç duyulmayacak kadar azalmıştı. Atları suya vurup geçtiler rahat... Önlerinde bir asfalt yol kalmıştı. Onu da geçtiler mi artık dümdüz ova önlerinde uzanırdı. Gece de gündüz de asker tehlikesi olmadan rahatça geçebileceklerdi ovayı. Patika yoldan çıkıp, asfalt yola indiler. Başkale Ovası Kela Reş’in üzerinden henüz doğmamış ama neredeyse doğacak güneş bekleyen günün sessizliğinde, donuk renklerindeydi. Kela Reş’in gökyüzüyle buluştuğu yerde, beyaza kesmiş aydınlık bir süre sonra kıp kızıl, göz kamaştıran bir

renge dönüştü. Dağ çizgilerini belirginleştirdi. Ardından güneşin alnı ovanın her yerine vurdu. Beyaz bir sis ovanın üzerini sardı; sarısını, yeşilini içinde boğdu. Fazla sürmedi bu... Güney yüzünü tümenden gösterdiğinde sis dağıldı, sular ayna gibi parladı. Sararmış otların arasından ovaya hakim sarı rengin içinden aykırı rengiyle yeşil ağaçlar sabah rüzgarıyla nazlı nazlı sallandı. Güneşle birlikte yukarıdan bakıldığında dümdüz gibi görünen ovanın derin olmayan vadileri git gide belirginleşti. Her üç atlı kendilerin ovanın kuzey tarafındaki bir vadiye bıraktılar. Bu ağaçlıklı vadi onları Mirzan Köyü'ne kadar götürecek en güvenli vadiydi.

Beyin Mirzan'daki evi, Beyin onlarca evlerinden biriydi. Son aylarda bu köy evi, evden çok gizli bir laboratuvarı andırıyordu. Akşamları köyün girişinde, gündüz de evin etrafında her zaman iki nöbetçisi bulunurdu. İran'dan, Tahran mafyasından temin edilen uyuşturucu hammadde burada işlenir, küçük naylon poşetlere doldurulur, hazır çorba paketlerinde, deterjan kutularında, tavuk kanatlarının altında, ya da özel arabaların özel bölmelerinde "mal" kademeli bir biçimde Van'a, oradan İstanbul'a, oradan Avrupalara taşınırdı.

Atlılar Mirzan Köyü'ne girdiklerinde, köy öğlen sıcaklığının derin uyuşukluğunu taşıyordu. İn cin top oynuyordu sanki... Sıcaklığın yarattığı, uyuşturan boğucu bir sessizlikti bu... Bey'in evinin bahçe kapısındaki nöbetçiler atlıları görür görmez, bahçenin yüksek duvarlarının dibinde attıkları

voltayı kesip kapıya doğru yürüdüler acele adımlarla. Kapıyı açtılar, atlıların içeri girmesinden sonra bahçe kapısını tekrar kapatıp voltalarına devam ettiler. Atlılar, bahçenin ortasında, evin giriş kapısının tam karşısında atlarını durdurup indiler. Evden çıkıp kendilerine doğru gelen Beyin iki adamıyla selamlaşıp yeleleri terden sırılsıklam olmuş yorgun atlardan malların indirilmesini, evin giriş merdivenlerine oturup birer sigara sararak seyrettiler. İki adam hiç konuşmadan çok acele indiriyorlardı yükleri. Her üç atlı da hiç konuşmadan, bir atlara, bir adamlara, bir bahçeye göz gezdiriyorlar, sigaralarını uykusuzluğun ve yorgunluğun bedenlerine çöken ağırlığıyla derin derin çekiyorlar, bir an önce işlerini bitirip gitmenin sabırsızlığını yaşıyorlardı. Evin bahçesinde atlıların fazla oyalanmamasını isterdi zaten Bey... Yükler indirilir indirilmez yeniden atlarına bindiler. Yamacında Mirzan Köyü'nün kurulmuş olduğu tepeyi arkadan dolanarak, Kûr Köyü'ne gitmek üzere yola koyuldular. Atların hafifliği, işlerini bitirmiş olmanın verdiği rahatlıkla güneş tam tepedeyken Kûr Köyü'ne vardılar. Hasan burada Xalê Emer'in evinde akşamın serinliğine dek kaldı, biraz uyudu. Güneş dağların arkasına çekildiğinde yeniden atına bindi, Beyin Edremit'teki konağına gitmek üzere yola koyuldu.

O tarihte, yer ile gök, mavi yeşil renginde, mavi

göl kıyısında iki ülke arasında sonsuzluğa bakardı. Uçsuz bucaksız iklimlerin ötesinde pek çok ülkenin tarihi bu topraklardan sorulurdu. Yalnız ve yitik bilgiler, bil cümle ermişler, uzun kar gecelerinde anlatılan nice efsanelerin, masalların içinden kayan yıldızlar gibi güneş yanığı yüzlerinde hüzün saklı anaların ağzından dökülürdü.

O tarihlerde bebelerin ağzı yalancı emziklerden, yeni yetme delikanlıların ağzı da filtreli sigaradan geçilmez oldu. Yaşlılar, “devlet babanın” yolunu gözleyip daha bir tespih şakırdatır oldular. Güney yanığı yüzlerinde hüzün saklı analar ise daha derin i çektiler, toprak rengi elleriyle, her mevsimin sıcaklığının koynunda bebelerine daha bir sıkı sarıldılar.

Uzaklarda yıldızsız akşamlarda, binaların ve zinaların çoğaldığı anlaşılmaz adında kentler vardı o tarihlerde...Aşiret reislerinin, fötr şapkalı devlet büyüklerinin el öpmek için eğilip bükülmeleri hep bu anlaşılmaz adındaki kentlerde olurdu. Aşiret reislerinin, şeyhlerin aynı kalabalığa seslendikleri, ağlar öncesinin yıkık harabe şehirlerinin gölgesinde uzayıp giden bir coğrafyaydı burası... Yokluğun ve yoksulluğun tufan sonrası bir bela olduğunu bir obanlar bilirdi ki, bu yüzden oban ateşlerinin her yalımında; “Ay altında yalnız değiliz, ne güzel” nağmeleri dökülürdü karanlık geceye... Sınırlar ay ve yıldızlar altında açılır, oban şarkılarıyla gün ışığına dek süren, kan rengi sınırların üzerinden ticaretin her türlüsü, ziyaretin her biçimi böylece yapılırdı.

Ertoşiler bu yörede 12 babadan oluşan bir aşiret yapılanmasıydı. Mengilano aşireti bunun en büyük koluydu. Başkale İlçesinin hakim aşiretlerinden biriydi. Sınır ticaretinin her türlüşünün dışında, İran'dan gelip bu yöreden ta Avrupalara giden uyuşturucu trafiğini de bu aşiret sağlardı. Geniş büyük bir aşiretti bu... Başkale çevresinde hemen hemen elli kadar köy bu aşirete bağlıydı. Aşiretin reisi Edremit ilçesinde otururdu. Üç kardeşten birinin aşiretler arası bir çatışmada öldürölmesi, diğlerinin de çaresiz bir hastalığa yenik düşerek ölmesiyle birlikte, en küçük üçüncü kardeş aşiretin tek sorumlusu olarak aşiretin başına geçmişti. Geniş toprakların ve sınır ticaretinin idaresi, devletle ilişkiler, aşiretler arası ilişkiler onun iki dudağının arasından dökölün sözlerle yürürdü.

Ertoşilerin diğeri önemli bir kolu da Guhreşa aşiretiydi. Guhreşa Aşireti ile Mengilano aşireti arasındaki anlaşmazlığın yol açtığı çatışmalar, aşiretlerin en yaşlılarının dahi anımsayamadığı filanca bir tarihe dayanırdı. Çatışmalar, bir o taraftan, bir bu taraftan ölüp öldürmelerle bugünlere dek gelmişti. en son Mengilanolardan bir veya birilerinin Guhreşalılardan üç kişi öldürmesiyle –bunlar hatırı sayılır aşiret ileri gelenleri olmalıydı- Mengilano aşiretinin reisi Bey, Başkale ilçesinden ayrılıp ailesiyle Edremit ilçesine yerleşmek zorunda kalmıştı. Bu arada güvenliğini sağlamak için yanındaki korumalarını sayıca ve nitelikçe arttırmayı da ihmal etmemişti.

Ancak geride kalan aşiret üyelerini bu çatışmadan

pek rahatsız olmamış olmalılar ki Başkale ve çevresindeki köylerde aşirete bağlı olanların hiç biri yerlerini terk etmemişlerdi.

Gündelik yaşamın tek düzeliğini bozan silah sesleri ve can alan kurşunların yankısı dilden dile dolaşır, kahve köşelerinde, evlerin saçak altlarında, çocuk oyunlarında gidip gelirdi.

Yalnız bu yöreni bir köyü vardı ki, oldukça tuhaf bir karışıklığa tanıklık etmekteydi. Adı Kûr'ti. Otuz beş evden ibaretti. Bu evlerden altısı, Mengilano aşiretindendi. On iki ev, Guhreşalılar-dan; sekiz ev, Gevdanilerden; kalan diğer evler de Mamxurî aşiretindendi. Adının gerçek tarihini bilen yoktu. Ne bir belge, ne bir yazılı kaynak vardı, adının tarihine dair...

Köyün yaşlı bir Mengilanosunun günlerce karın yağdığı, zamanın kar beyazında kaybolduğu uzun kış gecelerinden birinde şöyle anlattığı söylenirdi;

“Köy kurmak üzere yollara düşen Mengilanolu dedelerimiz sonunda yürümekten bitkin düşüp de bu vadide dinlenmek üzere oturduklarında, mevsim yaz, yazın da en uzun günüymüş. Sıcaktan bunalan dedelerimizin yüzünde serin bir yaz esintisi dolaşmış. Bütün yorgunluklarını bir anda unutmuşlar. Yorgunluklarını alıp götüren yel ile birlikte, vadinin suyunu, havasını, toprağının güzelliğini o dakikada fark edip büyülenmişler. Sonra dedelerimiz derin bir uykuya dalmışlar, rüyalarında kendi mezar taşlarını görmüşler oturdukları toprağın üzerinde... Uyanmışlar ve aynı rüyadan uyandıklarını fark ettiklerinde kalmakta

karar vermişler. Allah'tan gelen bu işareti hayra yorumuşlar yormasına ya, dedelerimizden biri vadiye bakmış, 'Yerleşelim, yerleşmesine de, işimiz zor kardeşler. Bu toprağı işlemek için derin bir sabır gerek' demiş. Böylece köyün adı Kûr olmuş, dünya aleme yayılmış.

Bir gün kadar kısa süren Mengilano aşiretiyle, Guhreşa aşireti arasındaki bir kavgadan sonra, herkes evine çekilip yaralarını sarıp akan kanlarını durdurduklarında Guhreşa aşiretinin yaşıl bir ileri geleninin ise şöyle anlattığı söylenir; 'bu yeri ilk bulan Guhreşalı dedelerimizdir. Dedelerimiz köy yeri aramak için yollara düştüklerinde önlerine bir ceren çıkmaz mı, ceren de cerenmiş hani... Ceren dedelerimizin önünde koşup arada bir durup mahzun mahzun bakarmış arkasına.

Dedelerimizden biri 'Allah beni çarpsın ki bu ceren bize bir şey göstermek istiyor' demiş. Dedelerimiz cereni takip etmişler. Ceren tam da bu vadiye gelip arkasına son bir kez bakmış, sonra sırra karışmış. Dedelerimiz, 'bu işin bir hikmeti vardır' diyerek o saat buraya yerleşmişler. Bir bebenin doğmadığı, bir mezarın kazılmadığı kadar bir zaman geçmiş, geçmemiş dedelerimizden biri, 'Bu vadi çok derin, köyümüzün adı Kûr olsun' deyince adı Kûr olmuş. Ya işte böyle..."

Köyünün adının farklı iki tarihini koyan bu her iki aşiretin yaşlıları bugün yaşamıyor. Mamxurî ve Gevdani aşiretlerinin yaşlılarının ise, köyün tarihine ilişkin anlattıkları son kuşağa ulaşmamış olmalı... Bu durumda bize düşen, bu her iki

anlatımı da yazıp, bizden sonraki zamana bırakmak olacak. Şimdi gelelim Kûr Köyü'nün öyküsüne...

Köy derin bir vadinin, kuzey yamacında kuruluydu. Yaz kış neredeyse hiç güneş almaz, hep soğuk karanlığında ve gölgesinde yaşırdı. Köyde tek geçim kaynağı kaçakçılık ve hayvancılıktı. Ekilebilir toprak vardı da eken yoktu. Evlerinin önünde bulunan birkaç ağaç, baharda ekilen küçük bostan yerleri derin ve uzun vadinin bir avuç yeşiliydi. Kışlar uzun sürerdi ve metrelerce yağan kar, ilçe ve çevre köylerle olan tüm ilişkileri keserdi. Bahar geldiğinde, dağ-taş çiçeklerle bezendiğinde, apak bulutlar yeryüzüne degecekmiş gibi hızla geçtiklerinde yaşamın canlı hareketliliği de başlardı.

Yazın güze dayandığı günlerden biriydi. Xalê Emer sabah erkenden uyandı, giyindi. Karısı çoktan uyanmış, sürüleri ahırdan çıkarmakla meşguldü. Bir tabak yoğurt ile özenle katlanmış birkaç sac ekmeğini ocağın önüne serdiği yer sofrasının üzerine koymuştu. Ocakta çaydanlık fokurduyordu. Emer bağırdı;

-Seyro! Neredesin kız? Gel şu çayı demle...

Sofranın başına geçip bağdaş kurarak oturdu, ekmeğini yoğurda bandırarak yemeğe koyuldu. Kaç haftadır kasabaya gitmenin hazırlığı içindeydi. Son kaçaktan döneli neredeyse iki hafta olmuştu, hala kasabaya gidememişti. Her defasında tam

karar vermiş, yola çıkacakken, hava bozulmuş, gök delinmiş gibi yağmur yağmıştı. Ağzındaki lokmayı yutup tekrar bağırdı;

-Dışarıda hava nasıl kadın, bulut var mı?

Dışarıdan karısı anında cevap verdi;

-Yok! Gök tertemiz. Yine de kalın giyin ama, hava soğuk.

-Deeee, diye baştan savar bir tavırla söylendi Emer. Evlendiği günden bu yana, evliliğinin kendince huzurlu olmasını bir tek nedene bağlardı. “Karınızın sözünü dinleyin ama söylediklerinin tersini yapın” diyen peygamber efendimizin sözüne sonuna kadar sadıktı. Hiç kız çocuğu olmamıştı, karısının kendisine erkek evlatlar vermesini de bu söze uymanın kerametinden sayardı.

Karısı içeri girdi, ocaktan çaydanlığı indirdi, küçük çinko demliğe bir avuç çay attı, sofranın yanına bıraktı. Xalê Emer karısının doldurduğu çayı gür bıyıklarını bir eliyle silip temizledikten sonra keyifle içti. Karısına yan gözle baktı;

-Getir hele getir, geçen kış bana ördüğün kazağı getir, giyineyim. Evin yıkıla... Niye rüzgar fırtına mı vurdu köye, yıldızlar mı dondu kalın giyineyim.

Karısı cevap vermedi. Gitti, kazağı getirdi, ceketini giyinmeden evden çıkan kocasının arkasından “hey kurban olduğum Allah” diye söylendi. Evlenip de Başkale’ye yerleşen en küçük oğlundan sonra ıssız kalmış evde gündelik işlerine gömüldü.

Xalê Emer köy meydanına açılan geniş toprak yoldan ilerleyip muhtarın evinin önüne vardığında

yan gözle eve şöyle bir baktı. Hacı Muhtarın, Muhtar seçilmeden bir gün önce eline boya fırçasını alıp “bir muhtarın evi köyün diğer evlerinden farklı olmalı, ta köyün girişinden muhtar evinin hangisi olduğu anlaşılmalı” diyerek evinin kapısını ve pencerelerini mavi bir boyayla boyadığı günü anımsadı.

-Ulan tilki, dedi kendi kendine. Bir gün önceden biliyordun muhtar seçileceğini değil mi?

Gerçekten de Hacı Muhtarın evi bütün köy evlerinin içinde bir taneydi. Kapı ve pencerelerinin açık mavi boyası, evi diğer yoksul evlerden öyle farklı kıldı ki, köye gelen herhangi bir yabancı, “Bu ev kimin evi acaba” diye sormadan edemezdi. Kapı ve pencerelerin boyası evin sefil görünümünü gelen geçenin gözüne sokardı. Xalê Emer On beş oyla kaçırdığı muhtarlığı düşündü.

-Bir ev daha fazla olsaydık görürdün sen gününü... Muhtarlık sana kalır mıydı bakalım, diye söylendi. Yıllardır Guhreşalılar muhtar oluyordu ve bunu Gevdani ve Mamxurî aşiretinin oylarına borçluydular. Yıllardan beri Mengilano aşiretinin adayları bir türlü muhtar olamamışlardı.

Gelecek muhtarlık seçimlerinde Gevdani ve Mamxurî aşiretlerinin oylarını alıp nasıl muhtar olabileceğinin hesaplarını yaptı yol boyunca... Parmaklarının arasından çektiği tespih tanelerinin her biri bir oy oldu, kah azaldı, kah çoğaldı. Ama bir türlü muhtar olabilecek sayıyı tutturamadı.

Güneş tepelerin ardından kaybolduğunda, kasabanın meydanına ulaşmıştı. Buradan bildik

adımlarla akrabalarından birinin evinin yolunu tuttu. Başkale’de lokantası olan amca oğullarından biriydi bu... Tek katlı bir evin bahçe kapısına vardığında gökyüzü tamamen kararmıştı. Sokaklarda kimseler yoktu. Bir türlü koluna takmadığı, hep cebinde taşıdığı Seiko marka kol saatini cebinden çıkarıp baktı.

-Şükür yetiştim, dedi içinden. Daha sokağa çıkma yasağının başlamasına on dakika vardı. Eve yaklaşmıştı. Bahçe kapısını açıp içeriye adım attığında tek katlı evin mutfak penceresinden dışarı vuran soluk sarı elektrik ampulünün ışığı, bahçeye kadar yayılan yemek kokuları, az önce sulanmış bahçeden etrafa yayılan toprak kokusu içini tatlı bir huzurla doldurdu. Kasabaya iki yıl önce gelip yerleşmiş amca oğlunun eviydi bu. Kapıyı çalar çalmaz uzunca bir sessizlikten sonra ayak sesleri ve hemen arkasından “Kim o” diyen bir erkek sesi duyuldu.

-Benim, ben, dedi Xalê Emer. Kapı sonuna dek açıldı, holün sarı ışığı bahçe kapısına dek loş bir aydınlığa boğdu etrafı.

-Oooo Emer hoş geldin, buyur gir gir hele... Emer Bayram karşılanma şeklinden memnun bir tören havasında içeri girdi. Salonda bir telaş, bir koşuşturma başladı. Kucağına atılan, elini öpen, bacağına sarılan çocuklara yüreğindeki bütün iyi duyguları yansıtan yüzündeki memnuniyet ifadesiyle cevap verdi. Onları öptü, saçlarını okşadı. Ama bunu yaparken, alt tarafı çatlamış, tek taşlı altın yüzüğünü çıkarıp cebine atmayı

unutmadı. Çünkü bir keresinde kardeşi Sait'in küçük oğlu Qado'nun saçlarını okşarken, yüzüğe takılan saç tellerinin acısıyla çocuğu bağırtmış, böylece uzunca bir süre çocuğun kendisinden korkmasına sebep olmuştu.

Salonda yer sofrası hazırlanmıştı. Kısa bir hoş beşten sonra yemeğe buyur ettiler. Emer kendi evindeymiş gibi rahat oturdu, acıkmıştı. Büyük bir iştahla yemeğini yerken bir yandan da köyün durumuyla ilgili sorulara cevap yetiştiriyordu. Yemek faslı bittiğinde, karşılıklı, duvar diplerine sıralanmış çiçekli basmadan minderlerin üzerine oturdular. Duvara dayalı işlemeli Kürt yastıklarına sırtlarını vererek yayıldılar. Xalê Emer cebinden baba yadigarı gümüşten işlemeli tütün tabakasını çıkardı, kalın bir sigara sardı. Tabakayı amcaoğulunun önüne attı.

-Demek köyde yaramaz bir durum yok ha!

-Yok. iki hafta kadar önce sınırın öte tarafına gittim yine. Ondan önce Ali ile birlikte getirdiğim Sedkujlar da iyi para etmedi. Bu kez Bey için gittik, dedi Emer.

Beyin getirdiği her ne ise iyi para ediyor dedi Amca oğlu, alaylı. Baksana... Ankara'nın yolunu aşındırdı gide gele. Namussuz cebini doldurdukça büyük adamlarla yatıp kalkar oldu.

-“Tüfek icat oldu, mertlik bozuldu demiş ya bir yiğit, bu adamı sersem eden otların ticareti başladı başlayalı kaçakçılığın da bir şanı kalmadı, dedi Emer.

-Doğru,dedi diğeri. Düşünceli başını salladı.

-Yapsan bir dert, yapmasan bin dert haline geldi bu iş... Önce bir silah, sonra bir eşik yükü silah, şimdi de gêj otlar ... Allah sonumuzu hayır eylemeyecek. Bey ne yapar ki bu otları. Durdu, düşündü. Sıkıntılı, sigarasından bir nefes çekti. De bırak bunları, kaderimizde ne yazılmışsa o olur. sen anlat bakalım, köyü sordun söyledik, memlekette ne var ne yok peki?

-Sorma, memlekette kan gövdeyi götürüyor.

-Devlet ne diyor peki?

Amca oğlu kendince gizli bir sırı açar gibi sesini alçaltarak;

-Asker hükümete el koyacakmış diyorlar.

Xalê Emer bir anda heyecanlandı, oturuşunu değiştirdiği. Amca oğluna biraz yaklaştı;

-Deme!

İşte bu haber köye götüreceği en önemli haberdı. Hacı Muhtardan önce bu haberi köye ulaştırıp anlatacağını düşündüğünde iyice heyecanlandı.

-Hele anlat amca oğlu, kimden duydun, ne zaman el koyacakmış?

-Paşalardan biri muhtıra vermiş diyorlar.

Televizyona çıkıp gözünü kağıttan ayırmadan konuşmuş konuşmuş, en son yüzünü kaldırmış, “Bilinsin ki sabrımız taşı artık!” demiş.

-Askerin sabrı taşıtıysa iş kötü, dedi Emer. Her iki elini dizlerine vurdu, gözlerini kıstı, duvardaki bir noktaya baktı.

-Ben Türk askerini iyi tanırım, ancak on yıl sabreder, dedi. Doğru, Allahıma doğru, darbe bugün yarın gelir, oy kurban olduğum Allah,

demek bu yüzden son günlerde içim sıkıntılıydı da ille de kasabaya gedeceğim diye tutturuyordum. Bundanmış demek... İşler kötü o zaman amca oğlu.

-Kötü ya!

Xalê Emer birden gevrek gevrek güldü.

-Demek Apocular darbe kokusunu aldıkları için sınırın öte tarafına geçiyorlar ha?... Yiğitlik mi şimdi bu, "Köylümüz köylümüz" diyorlarsa köylülerle kalıp savaşsınlar da gözlerinin yağını yiyeyim. Tey nerede kaldı o eski yiğitlik.

Söz Apoculara gelince karşısındakinin gözleri parladı. Yüzüne geniş bir gülümseme yayıldı. Önüne konan çay bardağına şeker atıp karıştıran Emer'in çaydan bir yudum almasını bekledi. Bir elini dizine dayadı, başını ileriye Emer'e doğru uzattı. Alçak bir sesle;

-Söz aramızda kalsın ama, bu çocuklarda iş var Emer. Hele söyle yalan mı? Biz Kürtlerin anasını ağlatan ağalar, beyler değil mi? Onlar da ağalık, beylik artık yok olsun diyorlar. Zalimin zulmüne paydos diyorlar. Sınırları kaldıracamız diyorlar.

Emer alaylı;

-Deme yahu, bak sen hele, dedi. Sonra kendince en önemli soruyu sordu.

-Peki bunlar da diğerleri gibi tövbe, tövbe, "Allah peygamber yok" diyorlar mı?

-Valla öyle bir şey söylediklerini duymadım.

Xalê Emer düşünceli, bomboş gözlerle karşı duvara baktı, tespihini yavaş yavaş çekti. Bir süre sonra tane tane konuşmaya başladı.

-Gerçi Gevdanilerin İsmail de nerede görse

durdurup anlatır da anlatır. Gençtir, toydur, dinsizlere uymuştur dedim de gülüp geçtim. Demek bunlar... Sonra söyleyeceği şeyi iyice tarttı, tespihini boşluğa sallayıp;

-Aha burada söylüyorum amca oğlu bunların da diğerlerinden bir farkı varsa bıyıklarımı keserim. Aha ben bu kadar biliyorum işte, dedi. Söylediği szn verdiği ağırlıkla elini bıyıklarına götürdü.

Ertesi gün sabah erkenden uyandı. Dn geceki rüyasını hatırladı. Rüyasında uçsuz bucaksız bir ovada at koşturuyordu. Ovanın bittiği yerden başlayan köyüne doğru dört nala gidiyordu. Köyünün evlerini görmüştü sonra... Pencereleeri ve kapıları kan kırmızı rene boyanmıştı. Sonra köy bir görünüp bir kayboldu, bir görünüp bir kayboldu. En son Hacı Muhtarı gördü. Hacı muhtar televizyona çıkıp sabrımız taştı diyen Türk paşasının elini öpüyordu.

Hayırdır inşAllah dedi kendi kendine. Kahvaltısını yapıp amca oğluyla evden çıkarak, çarşıya doğru yol aldılar. Bütün zamanlarını çarşıda geçirdiler. Akşam styd, köye dönme vakti gelmişti, son işini de halletti. Köye götürmesi gereken basma, tuz, gaz, şeker gibi ihtiyaçlarını alarak köye gidecek olan minibüsün kalktığı yere gittiler. Yolun kenarında, çoğunlukla minibüs bekleyenlerin oturduğu, krsleri kaldırıma taşmış, küçük bir kahvede oturdular. Biraz soluklandıktan, bir süre etrafı seyrederek, sigaralarını sarıp, birkaç nefes çektikten sonra;

-Düşünüyorum da, kaçakçılık artık bize göre bir

iş değil amca oğlu... Bu iş gençlerin işi dedi.

Amca oğlunun gözleri, elindeki kovadan kaldırıma su saçan kahveci çırağındaydı. Çocuk suyu savurdukça etrafa tatlı bir serinlik yayılıyordu. Ağzını açıp bir şeyler söylemek istedi, vazgeçti. Köye gidecek minibüs kaldırımın kenarına yanaştı. Emer sigarasını söndürdü, ayağa kalktı. Arkasından birkaç bozuk parayı masaya bıraktıktan sonra amca oğlu da kalktı. Emerin eşyaları minibüse taşınmasına yardım etti, vedalaştılar.

-Birkaç gün sonra yine gelirim, dedi Emer kendisine el sallayan amca oğluna. Minibüs hareket etti, arabanın motor gürültüsüne kahvenin hemen yanında, kaldırım köşesinde kıvrılmış yaşlı bir dilencinin titrek bir sesle söylediği yanık bir yöre şarkısı karıştı. Motor gürültüsü, minibüs uzaklaştıkça şarkıdan koptu, kahveci çırağının kaldırıma serptiği su damlaları gibi berraklaşan şarkı, akşamın serinliğine yayıldı.

Emer köye döndükten sonra bir tuhaf olmuştu. Yaklaşan muhtarlık seçimlerine hiç aldırdığı yoktu. Bir o yana, bir bu yana koşturmaktan çok, birkaç gün düşünceli, evinin önünde volta atıp durdu. Kasabadan geldiği gün evinde toplanan kalabalığa gerçi ağır ağır, tane tane paşanın muhtırasını, üniversiteli talebelerin kavgalarını anlatmıştı anlatmasına ama Apocuları anlatmaya bir türlü cesaret edememişti. Amca oğlunun anlattığı gibi anlatırsa kendisine Apocu demelerinden korkuyordu. Eh iyisi şimdilik içinde kalsındı. Hem

biraz daha görüp izlemekte fayda vardı. Perşembe günü akşam karanlığı çökmeden köy mezarlığını ziyaret etti. Babasının bozulan mezarını düzeltti, dua okudu, karanlık çöker çökmez eve geldi, karısına;

-Seyro kaç gündür ölmüşlerimiz rüyalarımıza giriyor, kesin hayır istiyorlar. Sabah bir tencere dolusu helva yap da konu komşuya dağıt, dedi. Kendisi de o akşam ocağın önüne bir çıra yakıp bıraktı. Bütün kötü ruhları böylece evinden uzaklaştırdığına inanıyordu. Çırayı ocağın üzerine yerleştirdiğinde, tanıdığı ölmüş akrabalarının hepsini tek tek gözlerinin önüne getirdi. Hiç sevmemiş olduğu, çocukluğunda kendisini sürekli döven, aklı yarım amcasının kötü ruhunun evine uğramaması için Allah'a dua etti. Diğer akrabalarının ruhunun evin içinde dolaşıp dolaşmaması konusundaki kararı Allah'a havale etti.

Birden Apocular geldi aklına, duasını bitirdiğinde... Eğer, diye düşündü Allaha inanmıyorlarsa, bu Kürtçülüğün içinde gavur parmağı var, yok inanıyorlarsa... Kafasına takılan inanıyorlar mı, inanmıyorlar mı çelişkisinden kurtulamadı. Sonunda yarın sabah Gevdanilerden İsmail'e öylesine uğramış gibi yaparak bunu ona sormaya karar verdi.

Bir süre sonra Xalê Emer köyde Apoculara yakınlığıyla tanınan İsmail'e uğramadan edemez oldu. Ondan dinlediklerini ilkin başkalarına anlatmaya korktuysa da bir süre sonra her gittiği

evde Apocuları dilinden düşürmedi. Orada, burada kendisine öğüt verip “Yapma Emer, gençlerin sözüne uyma, devlet bu, çok kızdı mı yumruğunu indirir” diyenlere hiç kulak asmadı. Yalnız Hacı Muhtarın ileri geri söylediği sözler kafasını bozmuyor değildi. Bir keresinde Hacı Muhtar;

-“Hadi İsmail’i anladık, gençtir,toydur, kolay kandırılır. Peki bu Emere ne oluyor? Hiç yaşından, başından da mı utanmıyor? Gencecik çocukların arkasından ev ev, köy köy dilenciler gibi dolaşıyor” dediğini duymuş, çok öfkelenmişti.

Emer düşündü, taşındı. Beline babadan kalma tabancasını takıp köy yollarında kurumlana kurumlana gezerek, Hacı Muhtara cevap verdi. Bu, aynı zamanda dünya aleme de Apocu olduğunu göstermek anlamına geliyordu. O günden sonra Hacı Muhtarın sesi soluğu çıkmadı. Onu görenler, radyosunun başından hiç ayrılmadığını, kimseyle tek kelime konuşmadığını söylediler. Hacı Muhtarın son hallerini duyan Xalê Emer;

-Ne kurnaz tilkidir o, dedi. Herhalde devletten mi, bizden mi yana olduğunu düşünüyor olmalı.

Hasan Beyin konağının arka bahçesine dolu dizgin girdi. Mirzan Köyü’nden geliyordu. Beyin Mirzan’daki evine bir takım eşyalar götürmüştü. Bahçenin ortasında atı durdurdu. At, yerinde durmadan önce kendi etrafında birkaç kez dönerek durdu. Atın ıslak kapkara tüyleri, güneş altında

pırıl pırıldı. Neredeyse yere değen uzun kuyruğunu birkaç kez salladı. Uzun yeleleri vardı atın... alnında beyaz bir akıtma, arka iki ayağında da iki beyaz leke vardı şekli birbirine benzemeyen. Hasan attan indi. Gömleği, şalvarı terden sırılsıklamdı. Atın başını okşadı, gözlerini atın gözlerine dikti. Taş çatlasın, üç yaşında bir Arap atıdır dedi, kendi kendisine... At uysalca sözünü dinleyeceği sahibini bulmuş gibi Hasan'ın okşayışları karşısında hiç kıpırdamadı, başını birkaç kez indirip kaldırdı.

-Hayret, dedi içinden yine. Deli demişlerdi ama hiç de deliye benzemiyor.

Konağın bahçesinde kimseler görünmüyordu. Atın koşumlarını tuttu, konağın sağ tarafındaki ahıra doğru yürüdü. Kolundaki saate baktı, akşamın dört buçuğunu gösteriyordu.

-İyi yetiştim, dedi kendi kendine.

Birden arkasından acele, adeta koşturan ayak seslerini işitti. Başını çevirmesine kalmadan Beyin atlarına bakmakla görevli Apê Xeyrî'nin sesini duydu.

-Hoş geldin Hasan oğlum, gözüm hoş geldin.

Hasan döndü, ahıra doğru sürdüğü atı durdurdu.

-Hoş bulduk,

Apê Xeyrî'nin atlardan ve insanlardan iyi anlayan küçük sessiz gözleri bir Hasan'a, bir ata bakıyordu. Sonunda dayanamadı;

-Bu ata da iyi alıştın Hasan, dedi yarı şaka, yarı ciddi. Hasan güldü,

-Benim gibi deli olduğundandır, dedi.

-Yok, dedi Apê Xeyrî, atı başından kuyruğuna

dek incelerken. Bu atlar deli olmaz! Gerçek sahiplerini ararlar yalnızca, delilik dedikleri şey soyluluklarıdır. Ata iyice yaklaştı, belki atın konağa geleli beri onlarca kez bakmış olduğu gözlerine bir kez daha baktı.

-Atların da bir dili vardır. Herkes bu dili anlamaz. Vay onların dilinden anlayabilene.

Hasan güldü, atın koşumlarını Apê Xeyrî'ye uzattı.

-Al öyleyse... Bu yörede atların dilinden anlayan tek insan sensin.

Apê Xeyrî küçük gözlerini utangaç yere indirdi.

-Kim, ben mi? Yok, yok! Bilmez miyim en az sen de benim kadar vurgunsun atlara...

Hasan atın toprağa vurmuş gölgesine, rüzgardan, tozdan akları kıpkırmızı olmuş gözleriyle baktı. Yorgunluktan sararmış yüzünü çevreleyen çember sakalını eliyle sıvazladı. Apê Xeyrî yan gözle Hasan'a baktı.

-Haydi git, elini yüzünü yıka, bir şeyler ye, bakarsın Bey hemen çağırır.

Hasan konağın arka kapısından girmeden yan taraftaki çeşmeye doğru yürüdü. Kafasını borudan akan suyun altına soktu. Yeniden konağın arka kapısına doğru yürüyüp tam içeriye girecekti ki konağın bahçe duvarının gerisinde gittikçe yaklaşan bir motor sesiyle birlikte uzun bir korna sesi duydu. Ardından konağın sessizliğini merdivenlerden hızlı hızlı inen ayak sesleri bozdu. Beyin adamlarından ikisi gelen arabayı karşılamak üzere aşağı iniyorlardı. Bahçenin iki kanatlı

sürgülü kapısını iki yana açtılar. İçeriye Beyin oğlunun sürdüğü kırmızı cip girdi. Oğlanın yüzünde her zamanki lakayt, tembel ifade yoktu. Saygılı bir ifadenin okunduğu yüzünde birazcık da telaş vardı.

Arka koltukta bir kişi oturuyordu. Orta yaşlı, iyi giyimli, hafif şişmanca bir erkekti. Etrafını kolaçan eden gözleri buraya çok yabancı, çok uzak biri izlenimini veriyorsa da oldukça rahat, kendine güvenen bir duruşu vardı. Bu konağa onlarca kez gelmiş bütün görüntüleri kanıksar gibi etrafına baktı sonra. Hasan içeriye girmedi, olduğu yerde durdu, bahçedeki garajın önünde duran cipe bakmaya devam etti. Beyin oğlu ilkin indi cipten, bir baş işaretiyle, koltuğunda hiç kıpırdamadan oturmuş, yüzüne kondurduğu yapay bir gülümsemeyle etrafını gözetleyen yabancıyı işaret etti adamlarına. Adamlardan biri durumu hemen anladı, arabanın kapısına doğru seğırtti, kapıyı açtı.

-Buyurun Beyim, dedi.

Beyin konağına İstanbullardan, Ankaralardan böyle kelli felli misafirler çok gelirdi. Hasan beklemekten vazgeçti. Ayakta duramayacak kadar yorgundu. Sessiz sedasız konağın arka kapısından içeriye girdi. Alt katta kendisine ait olan odaya yürüdü, ayakkabılarını çıkardı, gömleğinin düğmelerini çözdü, kendini yatağa attı.

Merdivenlerdeki ayak seslerinden gelen misafirin üst kata Beyin odasına çıkarıldığını anladı. Uyku ile uyanıklık arasında, üst kat merdiveninde Beyin sesini duydu.

-Oooo İskender Bey, bu ne güzel bir sürpriz, hoş geldiniz.

Geniş, ferah odaya geçti konuk. İlk kez gördüğü Beyin konağının güzelliği karşısında büyülenmişti. Konağa dıştan bakıldığında alelade iki katlı bir evmiş gibi görünüyordu. Girişte; geniş, yüksek tavanlı bir salon vardı. Salon büyük bir zevkle döşenmişti.

Bey samimi bulduğu konuklarını nasıl karşılıyorsa, bu iyi giyimli beyi de öyle karşıladı. Önemli konuklarını kabul ettiği odasına aldı. Bu oda salonun aksine sade döşenmişti. Bey konuğunu soluk sarı renkli koltuklardan birine oturttu. Konuğu odaya kadar çıkaran oğlu oturmadı, bir süre, ayakta bekledi, ardından konuğu babasıyla baş başa bırakarak odadan çıktı. Kısa bir sessizlikten sonra Bey söze girdi.

-Rahat geldiniz mi İskender Bey?

-Uçakta yer bulmakta biraz zorlandım, dedi konuk.

-Sizin gibi bir milletvekili nasıl uçakta yer bulmakta zorlanır efendim.

-Bildiğiniz gibi değil, bugünlerde doğuya sefer yapan yolcu uçakları sivil yolculardan çok askeri erkanı taşıyor.

-Demek ki ordunun hükümete el koyacağı söylentileri doğru, öyle mi?

-Doğru, dedi konuk. Ceketinin cebinden çıkardığı Marlboro paketinden bir sigara çıkarıp yaktı. Beyin yüzü çarpılır gibi oldu. Karşısındaki konuğunun “doğru” demesi iyice şaşırtmıştı onu.

-Nasıl doğru? Bizim halimiz ne olur o zaman?

Konuk gürültülü bir biçimde güldü, bacak bacak üstüne atıp iyice yayıldı koltuğa.

-Biraz da bunun için geldim sana. Merak etme aziz kardeşim, işimiz eskisinden daha iyi yürüyecek.

-Sınırlar tutulmaz mı? Kontrol artmaz mı?

-Sınırlar bizim için tutulmayacak ki!..

-Şimdi beni iyi dinle dedi konuk. Günlerdir düşünüp durdum. Bundan sonra işlerimizi sıkı tutmamız gerekecek aziz kardeşim. Eskisi gibi malları Van'a kadar getir, oradan parça parça İstanbul'a taşı... İş mi yani? Bundan sonra Allah, "Durma koş ya kulum, devran senin devranındır" diyecek. Akıllı olan kul da durmaz koşar. Şimdi yarından tezi yok, kolları sıva, bir çiftlik kur. Tavuk çiftliği... Diliyle kurumuş dudaklarını ıslattı. Yan tarafındaki sehpanın üzerinde, içinde buz kalıplarının yüzdüğü sürahiden bardağa su boşalttı. Ağır ağır bir iki yudum aldı. Kaçamak Beyin yüzüne baktı. Bey şaşkın, aval aval "Bu tavuk çiftliği de nereden çıktı?" der gibi İskender beyin yüzüne bakıyordu.

-“Bu tavuk çiftliği de nereden çıktı?” diyeceksin... Anlatayım; tavukların kanatlarına ihtiyacımız var. Maksat tavuk eti yemek ya da yedirmek değil, maksat tavukların anaç koruyucu kanatlarının altına korunmaya muhtaç mallarımızı güzelce koyup sağ salim onları İstanbul'a taşımak. “Tavuk ticareti, yumurta ticareti yapacağım” de, “Bu işin nakliyesini de ben yapacağım” de, herkes,

“Bey bu işe de el attı” desin. Tavuklar gıdıklamaktan başka bir şey yapamadıklarına göre bir Allah, bir de benim gibi aziz dostların bilecek ne iş yaptığını.

Bey;

-Ah İskender Bey, dedi. Siz de olmasanız kim bana akıl verecek? Yüz xulamı gözümü kırpmadan feda edeceğim mübarek ayaklarınız konağımı şereflendirmeden önce ben de neler düşünüyordum. Apocular belası yüzünden başımı alıp gitmeyi bile düşünüyordum. Günlerdir doğru dürüst uyku yüzü görmedim. “Ağalara, Beylere Ölüm!” deyip salıyorlar üzerimize donu yamalı köylüleri. Olur mu İskender beyciğim. Kırk yıllık törelerimizi gavur parmağıyla bozmak olur mu? Ne demiş dedelerimiz; “Soylu at vardır, soysuz at vardır” İskender Bey ağzına aldığı bir yudum suyu ağzında bekletip yavaş yavaş yuttu. Oldukça kendine güvenen bir ifadeyle koltuğa yaslandı.

-Sen merak etme aziz kardeşim. Cürümü kadar yer yakar bu musibetler. Biraz daha dişini sık.

-Ben de “Silah ticaretinden sonra bu iş de nereden çıktı?” demiştim ya. Demek çok para var bu işte ha...

-Hem de nasıl.

-Darbe bize dokunmaz diyorsun...

-Ah aziz kardeşim siyasetten hiç anlamıyorsun. Niye tam da bu zamanda memlekette kan gövdeyi götürürken, bu işe soyundum sanıyorsun...Benim eşeği sağlam kazığa bağlamadan, Allah’a havale ettiğimi gördün mü sen hiç?

Tam bu anda Beyin odasındaki telefon kesik kesik çalmaya başladı. Bey izin isteyerek, sohbetin yarıda kesilmesinden sıkıntılı, yerinden kalktı. Telefonun ahizesini kaldırdı;

-Alo,

Karşıdaki ses bir şeyler söyledi. Telefonu İskender Beye uzattı.

-Sizi arıyorlar.

-Kusura bakma... Sana sormadan telefon numaranı verdim.

-Aman sözü mü olur, burası senin de evin sayılır.

Sehpayla birlikte telefonu milletvekili konuğunun önüne bıraktı. İskender Bey konuştukça yüz hatları gerildi. Bir süre sonra öfkeli, küfürlü, tehdidi bol, uzun bir konuşmadan sonra telefonu hızla kapattı.

-Şu işe bak, dedi Beye dönerek.

-Ne oldu?

-Efendim, mavi göl kıyısındaki şu güzelim cennet şehrimizin madem vekili olduk, bari hizmet verelim diyoruz. Şöyle turistik birkaç şey...

-Ne gibi?

-Kumarhanesiyle, eğlence yeriyle, turistik büyük bir otel yapalım diyoruz. Vali Bey izin vermiyormuş. “Memleketin bu cennet yerini Las Vegas yaptırmazmış” Sen uyu adam. Ben koskoca paşadan olur almışım. Sen kim oluyorsun?

Öyle bir öfkeliydi ki, Bey kısa bir sessizlikten sonra ancak araya girebildi.

-Belki de biraz cebine koyacak bir şeyler istiyordur.

İskender Bey biraz yumuşar gibi oldu. Doğrusu

bunu düşünmemiştii. Bir eli çenesinde biraz düşündü.

-Bunu sen halletsen... Vali ile görüşme işini sana bıraksam.

-Ne demek... Aramızda ayrı gayrı mı var. Sen hiç merak etme, ben halleder, en kısa zamanda ararım seni.

Odanın kapısı açıldı, elinde gümüş bir tepsiyle yaşlı bir erkek hizmetkar içeri girdi. Tepsinin içinde gümüş kulplu Çin porseleni iki fincan Türk kahvesi vardı. Hizmetkar kahveyi ikram etti, iki su bardağını da yanlarındaki sehpayaya indirdi ve arkasını dönmeden geri geri odadan çıktı. İskender Bey kahvesinden ilk yudumu höpürdeterek aldı. Alt dudağıyla bıyıklarını temizledi.

-Yarın sabah hemen gideceğim. Sen bu işleri halledene kadar dumanlı hava da dağılır zaten. Yine de elini çabuk tut. Bu arada nakliye için kendine, çok güvenilir soğuk kanlı, gözü pek bir şoför bulmalısın. Yakalandığında bütün suçu üzerine alacak kadar da sana sadık olmalı... Var mı böyle biri?

-Var, dedi Bey. Adı Hasan. Öksüz bir çocuktı. Ağabeyi getirip çoban olarak çalışması için yalvar yakar bana teslim etti. Birkaç yıl çobanlık yaptırdıktan sonra yanıma aldım çocuğu. Görsen, iki yıl içinde cesaretiyle bütün yörede nam saldı. Bu işi en iyi o yapar. Hem biraz şehir yüzü görür, açılır. İki yıldır at sırtında gide gele mahvoldu zavallı. Sınırdan malı geçirecek adamım çok, lakin İstanbullara kadar götürecek adamım yok. Her şey

bir yana şu darbeyi dört gözle bekliyorum İskender Bey, dedi ve keyifle köpüklü kahvesinden bir yudum aldı.

Yaz sonuydu... Gevdanilerden İsmail, o gün de köye bir hayli geç dönüyordu. Bu birkaç haftadır hep böyle oluyordu. Gelen haberler durumların hiç iyi olmadığını, askerlerin hükümete el koyacağını gösteriyordu. Bu nedenle ilçeden geldikten sonra Mirzan köyüne gitmiş, burada bulunan birkaç sempatizanı durumdan haberdar etmişti. Kaç zamandır böyle koşuşturmaktan, görüntüsü de değişmişti. Geçmiş günlerde tıraş olmayı hiç ihmal etmezdi, ama şimdi günlerce yüzüne hiç jilet vurmadiğı oluyordu. Sessiz adımlarla köye giden patikaya saptığında, geçmişini düşündü. Yaşamına bir gözü peklik hakimdi. Ondan daha farklı, yaşamına anlam katan bir başka yürek kabartıcı duygunun adını koyamadı.

Gün battığında köyün girişindeki ilk eve ulaşmıştı. Yürümeye devam etti, patika yol önünde düz bir çizgi gibi uzanıyordu... Gide gele aşınmış yol alaca karanlıkta, beyaz toprağıyla daha bir belirginleşiyordu. Emer'in kardeşi Sait'in evinin önünden geçerken, Sait'in karısı ve küçük çocuğuyla birlikte evinin önünde oturmakta olduğunu gördü. Selam verdi, karısı oturması için ayağa kalkıp, yer gösterdi. İsmail yorulmuştu. Oturdu. Sait'in beş yaşlarında gösteren, zayıf,

esmer oğlu Qado da teklifsiz gelip, güleç yüzüyle İsmail'in kucağına oturdu.

Emer'in üç kardeşinden biri olan Sait, iri yarı esmer bir adamdı. Yaşına göre genç görünürdü. Yüzünün bir gün olsun güldüğünü gören olmamıştı.

Üç oğlu, iki kızı vardı. Karısına ve çocuklarına karşı son derece acımasızdı. Emer'in küçüğüydü ama onu hiç dinlemez, en büyük ağabeyi olan Emer'i olgun olmamakla suçlar, fırsat buldukça orada burada çekiştirip, aile meclisinde küçük düşürmekten geri kalmazdı. Hatta geçen muhtarlık seçimlerinde ailecek Emer'e oy vermediğini söyleyenler vardı. Emer ile ortak silah ticareti yapan kardeşi Ali'yi kışkırtıp, ortaklığın bozulmasına neden olanın Sait olduğunu bilmeyen yoktu. Sait, son günlerde Emer'in bir yerlere büyük miktarda verdiği borç paradan Ali'nin neden haberdar olmadığını sorup durmuş, günlerce Ali'nin evine gidip gelerek, parayı Apoculara verdiği konusunda Ali'yi kandırmıştı. Bu yüzünden de Ali ile Emer arasındaki ortaklık bozulmuştu. İsmail bütün bunları biliyor, Sait'in sevgisiz kindar yüreğini hiçbir şeyin yumuşatamayacağını düşünüyordu. Ancak karısını ve Sait'in çocuklarını severdi. İsmail, onların hatırina oturmuştu. Bunu Sait de biliyordu. İsmail'in kucağına oturmuş olan Qado, durmadan bir şeyler anlatıyor, İsmail'in elindeki tespihi çekiştirip duruyordu. Sonunda Sait oturduğu yerden bağırdı;

-İn lan ordan namussuz, gir içeri!

Qado kaşlarını çatıp kötü kötü baktı... İsmail'in kucağında kendini oldukça güvende hissediyordu. İsmail, kucağından inmeyen Qado'nun saçlarını okşayarak, annesine kasabayı, olayları, devletin durumunu anlattı. Konuşmasını kısa kesmeye çalıştı. Çünkü kalktıktan sonra Sait'in bir bahaneyle karısına ve çocuklarına çatacağını iyi biliyordu.

Köy evlerinin lambaları bir bir yanmaya başladığında izin isteyerek kalktı, çocuğu öptü, kafasını kaldırmadan her ikisiyle vedalaşarak ayrıldı. Birkaç gün sonra ilçeden gelen ani bir haberle apar topar Başkale'ye gitti. Bir daha da köye döndüğünü gören olmadı...

1980 yılı, Eylülün on ikisiydi. Yaz, sıcaklarını sonbahara taşıyordu. Kûr Köyü kış mevsimine hazırlanmanın telaşına düşmüştü. Dam üstünde kurutulan etler, ilçeye erzak için gidip gelmeler altı ay sürecektir ağır kışın korkusundandı.

Hacı Muhtar o gün erkenden kalktı. İlk işi yastığının kenarında duran takkesini başına geçirmek oldu. Her zaman evde en geç kalkan oydu. Oğulları büyümüş, her işe el atabilecek durumdaydı. Evin her türlü işi onsuz da yürüyordu. Saat 8 gibi kalktığında, kahvaltısı hazırlanmış olurdu. O gün de her zamanki gibi kalktı, dışarı çıktı, evin kapısının önünde bir iki turladıktan sonra, elini yüzünü yıkadı. Temiz çamaşırlarını giyinmek üzere tekrar odaya geçti. Çamaşırları yatağının üzerine koyan karısına yan gözle baktı, çatacak bir şeyler aradı. Sonunda buldu.

Kadıncağızın yatağın üzerine koyduğu beyaz fanilayı hışımla yere fırlatarak,

-Ben sana kaç kere bunu giymeyeceğim dedim ha, diye bağırdı.

Karısı iki elini koltuk altlarına koydu, olduğu yerde iyice büzüldü. Muhtarın bağırtılarının arkası gelmeyince, çamaşır sepetinden çıkardığı başka bir fanilayı korka çekine yatağın üzerine koyarak odadan çıktı. Söylenerek giyinen Hacı Muhtar, kahvaltıya da söylenerek oturdu, oturur oturmaz da aklına pilli radyosunu açmak geldi. Bağırdı;

-Radyomu getirin kız!

Radyo konuk odası olarak bilinen odada, çiçekli bir muşambanın serildiği masanın üzerinde yapma çiçeklerle yan yana konulmuştu. Kabaca örülmüş, dantel bir örtü her zaman üstünde örtülü olurdu.

Radyoyu babasının kahvaltı yaptığı yer sofrasının yanına koyan büyük kızı bir gölge gibi kayboldu. Hacı Muhtar büyük bir özenle, incitmekten korkar gibi açtı radyonun düğmesini. Bunu yaparken öyle dikkat ediyordu ki ağzındaki lokmayı bile çiğnemiyordu. Bu saatlerde en sevdiği şey, Türk radyosunda yayınlanan “Türküler ve oyun havaları” programını dinlemektir. Kanalı bulur bulmaz, odaya dolan sesle neye uğradığını şaşırdı. Bir erkek kalın sesiyle şarkı söylemiyordu da, sanki nağmeli küfür savuruyordu. Hacı Muhtar gayrı ihtiyari irkildi, içini nedensiz bir korku kapladı. Türkçe şarkıları anlamakta zorlandığı için “Acaba başka bir kanalımı açtım” diye düşündü. İbreyi kontrol etti, doğru yerdeydi. Ne olduğunu daha

fazla düşünmesine gerek kalmadı. Kahramanlık türküsü kesildi. Ortılığı birkaç saniyelik bir sessizlik kapladı. Arkasından koro halinde söylenen askeri marşın gürültüsü tüm odayı doldurdu. Hacı Muhtar rahatladı, kendi kendine, “Türklerin bayramı olmalı” dedi. Bildiği bayramlar, bir çocuk bayramı, bir de gençlik bayramıydı. Bu bayramları biliyor olmanın gururunu bir yana bıraktı, bugünün ne bayramı olduğunu bilememenin ezikliğini yaşadı. Koskoca bir köy muhtarının devlet bayramlarını bilmemesi olacak şey miydi? Devlet dairesinde kötü durumlara düşmek bir yana köy içinde de adamın itibarı iki paralık olabilirdi.

Saatler 9’u gösterdiğinde askeri marş birden kesildi. Saatin sinyallerini duyuran sesin art arda çalmasından sonra tok bir erkek sesi duyuldu. Ses yürekleri kasıp kavuran, korku salan, tehditkar bir ifadeyle konuşuyordu. Hacı Muhtar son iki cümlede bugünün bir bayram olmadığını anlayabildi.

“Yüce ve Şanlı Ordumuz, dün sabaha karşı yönetime el koymuştur. İkinci bir emre kadar vatandaşlarımızın evden çıkmamaları duyurulur”

Hacı Muhtar hantal vücudundan beklenmeyen bir çeviklikle yerinden fırladı, ceketini omzuna attı. Hızlı adımlarla kardeşinin evinin yolunu tuttu. “Eyvah” dedi kendi kendine. Silahları köyün dışına götürüp saklamak gerek. Yoksa kaç para zarar...diye düşündü.

O akşam köyün içinde bir telaş, bir koşuşturmaca

başladı. Güneş batmadan herkes paşaların darbe yaptığını öğrenmişti. Gece yarısına doğru özenle naylonlara sarılmış silahlarını evlerinin önünden eşeklere yükleyen köylüler, dağlardaki mağaralara doğru yola koyuldular. Her ev diğerinden habersizmiş gibi davranıyordu. Karanlıkta yola çıkanlar, birbirlerini fark eder etmez yollarını değiştirip, birbirlerini görmezden geldiler. O gün bir tek Gevdanilerden Kore gazisi Yusuf ile Emer dağlara çıkmadı, çünkü saklanacak silahları yoktu. Emer kardeşi Ali ile bozuştuktan sonra, silah kaçakçılığını bırakmış, geçimini hayvancılıkla sağlamaya karar vermişti. Apocularla düşe kalka ağasız, beysiz bir dünyanın düşleri içinde, gelen darbeyi hiç umursamıyordu ama yine de baba yadigarı av tüfeğiyle, tabancasını saklamadan edememişti. Ne olur ne olmazdı. Kore gazisi Yusuf ise, karanlık çöker çökmez babadan kalma tek çiftesini evden biraz uzaklaşıp emin bir yerde toprağa gömdü. Silah yüklü eşekleriyle sessiz sedasız dağlara doğru giden komşularının arkasından söylendi.

-Gidin bakalım. Günahtır, etmeyin, eylemeyin, bu işi yapmayın dedim, dinlemediniz. Allah cezanızı verecek. Görün bakalım mazlumun ahı nasıl çıkacak...

Bir hafta sonra geldiler... Önlerinde, orta boylu hafifçe şişman, kumral bir üsteğmen ile arkasındaki

20-25 askerin postalı köy toprağını öyle bir eziyordu ki, toprak neredeyse dile gelip bağıracaktı. Daha önce de köye çok asker gelmişti ama hiçbirinin postalı bu topraklarda böyle gürültü çıkarmamıştı.

Köyün bulunduğu vadinin üzerindeki tepeleri de tutmuşlardı. Herkes ama herkes, belki de her şey, gergin bir bekleyişin kucağındaydı.

Sabah güneşi köyün üzerinden görünebilen ilk ışıklarıyla dağ çizgilerini yok eden sisi dağıttı. Arkasından, doğuda dağ sıralarının üzerini yoğun bir ışığa kesti. Güneşin yüzünü bir parça göstermesiyle birlikte etrafı, sıcak, sarı bir aydınlık kapladı. Köy, güneşin doğuş müjdesini ve batış sancısını göremeyecek kadar engebeli bir arazinin derinlerindeydi. Yazın, o da öğle saatlerinde tepeden vuran güneşi yüzlerinde hissedendenler bir çocuklar bir de yaşlılar olurdu.

Zaman, Hacı Muhtarın kalkış saatini çoktan geçmişti. Köy meydanına doğru dağılan askerler yerlerini tutup, üsteğmen çocuklardan birine muhtarı sorduğunda, muhtar pijamasının üstüne şalvarını, başına da namaz takkesini yeni geçirmişti. Devlete ait canlı cansız ne görse, pıt pıt atan yüreği bu kez hiç olmadığı kadar gürültücüydü. Sesi kulaklarını doldurdu. Ceketini omuzlarına atmadı bu kez, giyindi. Öndeki iki düğmeyi, göbeğini içeri çekip zar zor ilikledi. Meydana çıkan en kestirme yoldan hızlı hızlı yürüdü. Yol boyunca ne söyleyeceğini bir bir içinden geçirdi. “Apocular gelip geçti mi buradan”

derlerse” “Valla komutanım kuran çarpsın ki bir tek Apocu görmedim” diyeceğim. Eğer, “İçinizden Apoculara yardım edeniniz var mıydı?” derse... Durdu düşündü. Emer ile İsmail geldi geçti gözlerinin önünden. Köy meydanında, her zaman kasıla kasıla dolaşan Hacı Muhtarın cüssesi bu kez küçülmüş gibiydi. Omuzları düşmüş, hafifçe kamburu çıkmıştı.

“Yok” derim, “Köyümüzün hepsi esaslı, Müslüman çocuklarıdır komutanım”derim. Böylece ii rahat yoluna devam etti. Söyleyeceklerini defalarca içinden geçirdi.

Köy meydanı köyün tek geniş d zl ğ yd . Köyün taştan yapılmış iki havuzlu eşmesi de buradaydı. Her 15 Ağustos’taki Berxbir bayramında çobanların dağdan, indirdiği büyümüş kuzular burada toplanır, oban hakkı dağıtıldıktan sonra halaylar çekilir, şarkılar söylenirdi. Akşam her aşiret büyüğünün, aşiret üyelerini evine davet edip kendisine yaraşır bir ziyafet sofrasını hazırlamasıyla eğlence son bulurdu. Meydanın çevresinde birkaç ceviz ve dut ağacı vardı. eşme suyunun vadinin aşağılarına doğru aktığı yol boyunca da sağlı sollu kavak ağaçları dikilmişti. Yaz sonunda ki düğünler de burada yapılırdı. Alan temizlenir, çocuklar oradan oraya koştururdu. Ama en çok çocukların oyun alanıydı burası. ocuk oyunları, sabahın ilk aydınlığıyla başlar, öğle güneşinin altında meydandan havaya savrulan toz toprak içinde kızışır, akşama doğru su şakalarıyla son bulurdu.

Hacı Muhtar meydana ulaştığında, Gevdanilerin muhtar adayı, Kore gazisi Yusuf'un da orada olduğunu gördü. Hazır ol vaziyetinde duran Yusuf'un esmer, ince yüzü iyice kararmıştı. Hacı Muhtar ile göz göze gelmemeye çalışır gibi bir hali vardı. Süzölmüş köşeli yüzünün kasları oynuyordu. Tuhaf, çarpılmış bir yüzdü bu... Hacı Muhtar bu yüzde korkunun zerresinin olmadığını fark etti.

Meydandaki askerlerin çevresini saran çocukların gözleri Hacı Muhtar, Yusuf ve askerler arasında gidip geliyordu. Gülmüyorlardı, yetişkin bir insan yüzü kadar ciddi yüzleriyle, sessiz, derin bir göl duruşundaydılar. Birbirlerine bir şeyler fısıldarken bile, gözlerini yabancı bakışlardan, asker giysilerinden ve silahlardan ayırmıyorlardı. İçlerinden çıplak ayaklı, üzerindeki tişörtü yıkana yıkana incelmış, boyuna göre oldukça zayıf, köyün en yaramazı olarak bilinen on, on bir yaşlarındaki çocuk, sessiz adımlarla gözüne kestirdiği askerlerden birine doğru ilerledi. Bir-iki metre kala durdu. Güneşten yanmış esmer yüzünü kaldırıp, hayranlıkla askerin kolundaki silaha baktı. Asker hiç oralı olmadı. Yorgun, bezgin bakışları, karşıdaki tepenin dik kayalıklarında bir yerlere takılıydı. Çocuk biraz daha yaklaştı. Bir keçi çevikliğiyle uzanıp askerin silahına asılarak, hızla çekti. Daha önce köye gelen askerlerin arkalarına takılarak, kendi dillerinde onlarla konuşmaya çalışmaları, sataşmaları çocuklar için oldukça eğlenceli bir oyundu. Çocuk askerin eskisi gibi sinirlenerek kendisini kovalayacağını sandı. Kaşla

göz arasında, meydandakiler daha ne olduğunu anlamadan ok gibi fırladı. Arada bir arkasına bakan çocuk koşarak evlerin arasında kayboldu.

Üsteğmen başta olmak üzere herkes ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememenin şaşkınlığıyla öylece kala kaldı. Kimse ne olduğunu anlayamamıştı. Üsteğmen sağ elinin baş parmağını palaskasının arasından geçirdi, ağır ağır kendi etrafında dönüp çevresine bakındı. Sonra, yukarıdan bir yerlerden atlamış gibi her iki ayağının tabanını hızla yere vurarak, muhtarın tam karşısında durdu. Muhtara doğru yaylanarak;

-Kimin piçi bu lan? Ne yapmak istiyordu böyle? Muhtar cılız bir sesle;

-Çocuktur komutan ne yapmak istesin ki? dedi.

Üsteğmen karanlık gözlerini iyice kısarak, yüzünü muhtarın yüzüne yaklaştırdı. Gözlerini muhtarın gözlerinden ayırmadan,

-Bu çocuk önceden tembihlenmişti değil mi?

Muhtar bir bataklığın içinde debeleniyor ya da yoğun yapışkan bir havanın içinde boğuluyordu sanki. Çaresiz bir ifadeyle iki elini açtı. Birkaç adım geri çekildi;

-Hepimiz Müslümanız komutan, kim tembihlesin ki?

Üsteğmen bir anda muhtarın yakasını kavrayarak, kendine doğru çekti.

-Sözü oraya buraya getirme! Kürt değil misiniz? Topunuzun kökünü...

Sonra sağ eliyle göğsüne vurduğu muhtarı geriye itti. Dili korkudan tutulmuş, iri yarı bedeniyle ne

yapacağını bilemeden sağına soluna bakınan muhtar, ufak tefek dazlak kafası ve kırmızı yuvarlak burnuyla üsteğmen, onların sağında dimdik, korkusuz bakışlarını üsteğmene dikmiş Kore gazisi Yusuf ile meydan bir tiyatro sahnesini andırıyordu. Yusuf meydandan geçerken nedensiz alıkonulmuştu.

Yeryüzü kendini bir boşluğun içinde tamamlıyordu. Bu olayın olağanüstülüğü olmasa, sıcaklık dalgasının içinden yayılan sessizlik, insanı uykuya varan bir uyuşukluğa sürükleyebilirdi. Yalnız ağustos böceklerinin bıkkınlık veren sesleri kulakları doldurabilirdi. Güneş, yakıcı ışınlarını meydanın ortasına gönderiyordu. Her yer bir mezar sessizliğindeydi. Bu sessizliğin içinde Hacı Muhtarın bedeni zaman geçtikçe güneş altında süzülüyor, gölgesi toprakta kayboluyordu.

Askerler üsteğmenin talimatıyla evlere dağıldılar. Şimdi tüm köy bir hesaplaşmanın içindeydi. Minderler, yastıklar havada uçuşuyor, ağlayan bebelerin çığlıkları meydana dek ulaşıyordu. Bu yoksul evlerin hiç birinde işe yarar bir şey bulanamadı. Yalnız İsmail'in evinde çok kaldılar. Ev ikinci bir talimatla bir kez daha arandı. Bahçesi didik didik edildi.

İsmail birkaç kez ısrarla soruldu. Başkale ile kurulan telsiz bağlantısından sonra İsmail'e dair sorgu, sual bıçak gibi kesildi. Evlere dağılan askerler, umdukları silah ve cephaneyi bulamayınca, genç, yaşlı ne kadar erkek varsa hepsini topladılar. Köyün tüm erkekleri, askerlerin

arasında sessiz, korkulu bir kalabalık halinde kendi aralarında fısıldaşıp ne olacağını anlamaya çalışarak köyün camisine doğru yol aldı. Camide ancak bayram günlerinin namazında böyle bir kalabalık görülebilirdi. Ayakkabılarını çıkarmalarına izin vermedikleri erkekleri itiş kakış camiye tıkıp kapıyı kapattılar. Üsteğmen minbere çıktı. Kimseyle göz göze gelmedi, herkese ve her şeye yukarıdan bakan gözleri sadece yuvarlak kafaları gördü. Yere eğilmiş koyun başları gibiydiler.

Ağır ağır konuşmaya başladı. Vücudu sağa sola sallanıyordu. Köyün yaşlı imamının yanında oturan Emer, alaylı bir ses tonuyla,

-Hoca, bu kafir üsteğmen caminin içini mundar etti. Bu duruma, tövbe tövbe, yukarıdaki ne diyecek, dedi.

Hoca, korkudan ağzını açamadı. Yalnızca,

-Susst, diye tısladı.

Üsteğmen;

-Hepiniz biliyorsunuz... Biliyorsunuz tabii, dedi alaylı bir edayla. Bilmeyeniniz de benden öğrensin. Varlığımızın garantisi büyük ordumuz yönetime el koydu. Devlete silah çeken, kardeşi kardeşe kırdıran teröristlerin bir teki bile kalmayınca kadar hepsinden hesap sorulacaktır. Eli kanlı katiller aranızdan kimleri kandırdı, hepsini biliyoruz. Şimdi devletimize doğrultmanız için verdikleri silahları –tabanca, tüfek, bıçak- ne varsa iyilikle çıkarın. Size yarım saat müsaade. Yarım saat sonra herkesi yine camide, elinde getirdiği

silahlarla görmek istiyorum.

Üsteğmenin konuşması biter bitmez caminin kapısı açıldı, önce askerler çıktı, bu kez silahları kalabalığın üzerine çevriliydi. Kalabalık, başları önlerinde evlerine dağıldı. Emer önünde yürüyen Hacı Muhtar'a baktı, adımlarını sıklaştırdı, yetişti, yan yana yürümeye başladılar.

Emer, Hacı Muhtar'a bakmadan

-Ne yapacağız, dedi.

Hacı Muhtar yaşananların tek sorumlusu Emer'miş gibi dik dik Emer'in yüzüne baktı.

-Haydi gelsin de kurtarsın seni Apocular, dedi. Adımlarını hızlandırarak öfkeyle yanından ayrıldı. Hacı Muhtarın arkasından bakan Emer,

-Muhtara bak, eşşegin oğlu... Bir akıl danışalım dedik, neredeyse bizi ihbar edecekti.

Söylene söylene yoluna devam eden Emer'in ayakları yere basmıyor, sanki bir kabusun içinde yol alıyordu. Evin kapısından yıkık ve bezgin bir halde girdi. Karısı eşyaları dört bir yana saçılmış evi toparlamakla meşguldü. Pencereden odaya dolan güneş ışığı yüzüne vurduğunda, bütün yüz hatlarını belirginleştiriyor, çatık kaşlarının altında öfkeden parlayan kara gözleri odanın içinde dolaşıp duruyordu. Yüzünde her zaman varolan o dünya ötesi sükun silinmişti. Emer'in odaya girdiğini görünce söylenmeye başladı.

-Günah! Günah. Kuranı yere atan adamda insaf mı olur.

Kılıfından çıkarılarak fırlatılmış kuranı yerden aldı, öpüp, özenle bir minder üzerine koydu.

Emer cebinden çıkardığı mendiliyle alnını sildi, yer minderine adeta yığıldı.

-Bana bir bardak su getir, ağzım kurudu, dedi. Sesinde hiç emir verir bir hal yoktu, zorlukla konuşuyor gibiydi. Suyun gelmesini beklemeden ayağa kalktı. Ahıra gitti. Tabancayla çiftmeyi gömdüğü yerin etrafında gezindi. İyice bir inceledi taşları. İçinden “Mümkünü yok, bulamazlar” dedi. Yine de kapıdan çıkarken silahları sakladığı yere uzun uzun baktı.

Yarım saat sonra kara, yitık bir gölge gibi evlerinden çıkıp camiye doğru yol alan erkeklerin hiçbirinin arkasından çocuklar çıkmadı. Üsteğmen ve askerler bu kez köylüleri meydanda bekliyorlardı. Nedense köylüleri camiye götürmekten vazgeçmişlerdi. Meydana toplanan kalabalık içinde sadece iki kişi silah getirmişti. O da babadan kalma çalışıp çalışmadığı kuşkulu iki paslı av tüfeğiydi. Bunu gören üsteğmenin kanı beynine sıçradı.

-Devletle alay etmek ha!. Şimdi görürsünüz siz, diyerek askerlerden birine döndü;

-Koşun gidin, köyün tüm karılarını, kızlarını buraya getirin diye bağırdı.

Köyün erkekleri, evlerinden zorla alınıp getirilen eşlerini, kızlarını görünce soru dolu gözlerle birbirlerine baktılar. Ne yapmak istiyordu bu askerler?.. Akıllarına gelen en kötü ihtimalle yüzleri sarardı, birbirlerinden bakışlarını kaçırıldılar. Utançla eğdikleri başlarını bedenleri zor taşıyordu sanki.

Askerlerin dipçik darbeleriyle çığlıklar, küfürler, bağırtilar arasında dayak faslı başladı. Yerde uzanmış, inleyen, yüzü gözü kan içindeki köylüleri askerler yorulduklarında bıraktılar. Daha doğrusu üsteğmen, askerlerin yorulduğunu anladığında “durun!” dedi.

Bir daha geleceklerini söyleyerek çıkıp gittiler... Askerler gittiğinde, kadınlar yüzlerini sıkı sıkı örtüp arkalarına hiç bakmadan, koşturarak evin yolunu tutmuşlardı. Üsteğmen sözünü tutamadı, kendisi bir daha köye gelmedi. Meydandaki askerin silahına dokunup kaçan İsmail’in büyük oğlu Cesur için kimileri “zavallı oğlan sadece dokundu” derken, kimileri de “Vallahi niyeti kötüydü, alıp kaçacaktı” dediler. Cesur,uzun bir süre meydandaki çocuk oyunlarının içinde görünmedi. Çocuk konusunda ileri geri konuşanlara, köyün tarihine geçecek olan meydandaki toplu dayak olayından sonra Hacı muhtarın cevabı ilginç olacaktı;

-İçimizden en yürekli çıkan oğlu ve babası oldu.

Bu arada üsteğmenin, Kore gazisi Yusuf ve Emer’i giderken beraberinde Başkale’ye götürdüğünü de söylemeyi unutmayalım. Gözlerini, her ikisinin kan revan içindeki yüzlerine dikip; “Gözüm sizi tutmadı. Siz ikiniz benimle geleceksiniz” demiş, alıp götürmüştü.

Bu olaylardan bir hafta kadar sonra ortalık sakinleşti. Meydan çocuk sesleriyle doldu yine... Ama bu kez oyunlarının konusu dayak yiyen köylülerdi. Oyun öylesine büyük bir ciddiyetle, öylesine canlı oynanıyordu ki dayaktan nasibini

almış bir köylü meydandan geçerken, oyunu bir süre izledikten sonra taşlarla çocukları kovalayıp oyunu bozmadan edemiyordu.

Eylül ayının sonlarıydı.

Üsteğmenin gözünü tutmadığı için götürdüğü Emer ve Kore gazisi Yusuf'un Başkale'ye sorguya götürülmesinin üzerinden sadece bir ay geçmişti. Köye yine askerler geldi. Bu kez başlarında üsteğmen yoktu. Doğrudan meydanı geçip İsmail'in evine doğru yol aldılar. Üstelik bu kez köyün etrafındaki tepeleri tutmamışlardı. Köyün caddeye bakan girişine iki nöbetçi bırakmışlardı sadece. O güne dek İsmail'in nerede olduğunu bilen yoktu. Kimileri Başkale'den polislerce alınıp bilinmeyen bir yere götürüldüğünü, kimileri de sınırı aşıp Güney'e gittiğini söylüyordu. Net bir bilgi yoktu. Meydanda oyuna dalmış çocuklar, askerleri görüp görmez çil yavrusu gibi evlerine dağıldılar. Oyuna dalmış çocuklardan biri olan, İsmail'in büyük oğlu Cesur eve gitmeye bile çekindi. Mirzan Köyü'ne giden patika yolda bir süre koştu, sonra patikadan sapıp kendini vadinin aşağılarına doğru bıraktı. Sadece Sait'in küçük oğlu Qado meydanda kalmıştı. Yerden aldığı küçük bir taşı kaldırmış, yüzünü askerlere dönmüş, anlaşılmasın bir şeyler söylüyordu. Askerlerin kendisine hiç aldırmadığını görünce, avucundaki taşı bırakmadan elini indirdi, askerlerin yanından

geçip yürümelerini seyretti.

İsmail'in evine doğru giden askerlerden sadece ikisi içeriye girdi. Diğerleri kapının önünde ayakta sabırsız hareketlerle beklerken evin içinden kulakları tırmalayan bir çığlık duyuldu. İsmail'in karısıydı bu... Arkasından yaşlı annesinin insanın tüylerini diken diken eden ağıtları duyuldu. Her iki asker evden çıktığında, uzun boylu olanı, kendilerini kapıya kadar geçiren İsmail'in yaşlı babasını bir kez daha tembihledi.

-Unutma, yarın sabah saat sekizde gel, cenazeyi al. Gecikme! Kimliğini yanında getirmeyi de unutma.

İsmail'in oğlu Cesur, bir kayaya sırtını dayamış oturuyordu. Askerler niye gelmişlerdi? Onlarda babasının nerede olduğunu bilmiyorlardı demek ki. Askerlerin babasını bulamıyor olmalarına için için sevindi. Biraz daha büyüyeyim, bir de silah buldum mu beni de bulamayacaksınız diye öfkeyle geçirdi içinden. Bir süre sonra Sait'in küçük oğlu Qado geldi, Cesur'un yanına usulca sokuldu. Çocuğun Cesur'a bağlılığı bir tuhaftı. Aynı karından aynı anda çıkmış, aynı hayatı yaşayacak gibiydiler. Çocuk, Cesur'u sezgileriyle görüyor, duyuyor, hissediyordu. Cesur'un ortalıkta görünmediği anlarda köy altını üstüne getirerek arandığında Cesur yine bulunamazsa en son Qado'ya başvurulurdu. Qado dili damağına yapışacak kadar sussuz, çeşme başında su içmeye yeltenirken ya da büyük bir açlıkla sofraya oturduğu anda olsa bile "Qado, git Cesur'u bul" dediklerinde Qado herşeyi

unutur, Cesur'un nerede olduğunu bulmak için tıpış tıpış yola koyulurdu. İkirciklenmeden dosdoğru yürür, eliyle koymuş gibi bulurdu Cesur'u...

Qado çocuk diliyle bir şeyler anlatmaya çalıştı Cesur'a. Elleri, boşlukta tuhaf anlaşılmaz şekiller çiziyor, dizlerini vurup duruyordu heyecanla. Cesur, Qado'yu anlamakta ustalaşmıştı.

-Tamam, tamam. Biliyorum bizim eve gittiler, peki sonra ne oldu?

Qado dudaklarını “Bilmiyorum” anlamında büzdü. Yerde, ölü bir kelebeği taşıyan kara karıncanın kuru bir ağaç dalı üzerinde telaşlı gidiş gelişlerini gözlerini kocaman açıp izlemeye koyuldu.

-Peki senin buraya geldiğini gören oldu mu?

Bu kez Qado, gözlerini yerdeki karıncadan ayrılmadan dilini damağına yapıştırarak “Nıç”, dedi. Yüz hatlarına yansıyan çocuksu bir kurnazlıkla, yerinde durmuş nereye gideceğini kestiremeyen karıncayı yerden aldığı küçük bir dal parçasıyla ileri doğru fırlattı. Karınca bir yana, ölü kelebek bir yana düştü. Hınzırca güldü, başını kaldırıp baktı. Cesur'un da aynı şekilde kendisine eşlik edeceğini sanmıştı. Oysa Cesur hiç oralı değildi. Gözleri karşıda bir yerlere dalıp gitmişti, Qado'yu görmüyordu bile...

Tam başını çevirip Qado'ya yine bir şey soracaktı ki, annesinin, evden bütün köye yayılan çığlığını duydu. Yüreği korkuyla attı. Ne yapacağına karar veremedi ilkin.

-Qado, duydun mu annem bağılıyor,dedi. Qado

anlamadı.

Korkudan iri açılmış gözleri, kayaları delip geçercesine ileriye bakıyordu Cesur'un. Arkasından ninesinin ağıt yakan sesini duyunca ayağa kalktı, üstünü başını silkeledi. Kendi etrafında dönüp duruyordu. Bir yandan da sol yumruğunu sağ avucunun içine indirip küfrediyordu askerlere...

Qado'ya döndü, onun anlayabileceği bir biçimde askerlere görünmeden evin önüne kadar gitmesini, neler olup bittiğini öğrenip kendisine haber vermesini söyledi.

Qado, “olur” anlamında başını salladı. İnce bacaklarından beklenmeyen bir çeviklikle patika yola giden yokuşu koşarak çıktı, gözden yitti. Döndüğünde güneş ışınları vadiden çekilmiş, gölgeler her yana uzanmıştı. Kopuk, kopuk anlaşılmaz bir şeyler söyledi. Qado, askerlerin köyden çıkıp gitmekte olduğunu söylemeye çalışıyordu. Cesur anladı, yine de birkaç kez gidip gitmediklerini ısrarla sordu. Sonra, ne olduğunu anlamak için evlerine doğru koştu. Komşu evlerden birer ikişer çıkıp kendi evlerine acele adımlarla yürüyen kadınları gördü önce. Biraz daha ilerlediğinde ninesiyle, annesinin evin önünde diz çökmüş, dizlerini yumruklayıp saçlarına asılarak ağıt yaktıklarını gördü. Çocuk kafası bin bir soruyla doldu. Evlerinin önünde yaşlı dut ağacının altında iki büklüm oturmuş, elleriyle yüzünü kapatmış, dedesinin yanına koştu.

-Dede dede, ne oldu? dedi. Soluk soluğaydı.

Dedesi torununun sesini duyar duymaz, ellerini yüzünden çekti, elinin tersiyle göz yaşlarını sildi. Ayağa kalkıp torununa sarıldı. Saçlarını öptü, çocuğun başını göğsüne bastırdı. Buruşuk, nasırlı elleri simsiyah gür saçları okşarken, titrek ama yumuşak bir sesle;

-Baban öldü, diyebildi zorlukla... Hastalıklı, iniltiye benzeyen hıçkırıklarla başını torununun saçlarına gömdü, ağladı.

Zaman, karanlık, soğuk beton hücrede akışını yitirmişti. Yusuf, karnındaki acıları hafifletsin diye, dizlerini iyice karnına çekti. Başını dizlerinin üzerine koydu, düzenli soluk alıp vermeye çalıştı. Hücrenin ağır tiksindirici kokusunda, yan hücrelerden gelen iniltilerde, hücrenin zifiri karanlığında varlık bilinci erimiş, yok olmuştu. Bilinmeyen ama ortaya çıkaracak olursa sonlu, sonsuz her şeyi çağrıştıracak bir güç, karanlık hücrenin bir yerlerine gizlenmiş gibiydi. Yüreğinde iyi, kötü bütün duygular bu gücün ürküntüsünde ayaklandı. Karanlığın ardında ürküntü veren o güç her neyse büyüyor, hücreyi içine alıyor, başını bir cendere gibi sıkıyor, sonra ensesinde yumruk büyüklüğündeki ağrıda küçülüp bir noktaya dönüşüyordu.

Şakakları zonklamaya başladı. Karnındaki ağrıyı gidermenin başka yollarını aradı. Sırt üstü uzandı, gözlerini karanlığın ta içine dikti. Karanlığı bir

sünger gibi emen beyni, yüreğini kanatlandırıp geçmişe bir yolculuğa çıkmak üzere hücrenin içinde dolaştı, ardından duvarları aştı.

Hücre karanlık bir perde oldu. Bu perdenin üzerinde düş insanların aydınlık, her renkte ışığa kesmiş görüntüleri belirdi. Gözleri açık mıydı, bilmiyordu. Bilmek için bilincini zorlama gereği hissetmiyordu.

Karanlık perdenin üzerine ilkin bir insan silueti düştü. Kendisine doğru gittikçe yaklaşan bu siluetin kime ait olduğunu seçmeye çalıştı. Beden gittikçe kendisine yaklaştı, büyüdü, büyüdü. Asker üniformalı kendi yüzü belirdi. 20 yıl öncesinin gençliği pek yabancı geldi kendisine... Hücrenin köşesinde bir yerlere bakıyor, açılıp kapanan dudaklarıyla bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. Genç yüzünün hayali boy yıldızlı, aysız bir gecenin içindeydi. Tüm evren, yeryüzüne inmiş, bu karanlık ve aysız geceden ibaretti. Kore'deydi... Gecenin sessizliğini bozan mitralyöz seslerinin içinde mevzi arkadaşı İzmirli bir işçi anlatıyordu;

-Kardeşlerimizi vuruyoruz. Kimler için bu lanet savaşın içindeyiz?... Kimler için?...

Dizlerini karnına çekmiş, mevzinin köşesinde kıvrılmış genç ama solgun yüz, filtresiz sigarasını içiyordu. Gözleri ise gökyüzünün bütün yıldızlarını içiyor, ağzından çıkan kelimelerle yeniden diriliyordu.

-Demek Van'lısın ha! Kürtsün hı?..

-He!

İzmirli işçi gözlerini yıldızlardan ayırmadan

gölüyordu.

-He, deyişinde bile yokluk, zavallılık, ne olduğunu anlamadan söyleniveren bir Kürtlük var.

Yusuf dinliyor ama anlamıyordu.

Karanlık perde... Bir başka zaman ama yine Kore.

Gelecek, kahrolası asker üniformasını üzerinden atma özlemidir. Yarım ayla aydınlanan gecede dünyanın tüm silahları susmuş da İzmirli işçinin söylediği şarkıyı dinler gibidir. Yusuf'un yüreğindeki tele dokunan bir şarkıdır bu.

Karanlık perde...

Düş insanların aydınlık her renkte ışığa kesmiş görüntüleri yok oldu. Kore gazisi Yusuf anımsamaya devam ediyor. Başçavuştan İzmirli işçi Ahmed'in komünist olduğu gerekçesiyle tevkif edilip serbest kalır kalmaz, askere gönderildiğini öğreniyor. Onunla alıp vermenin iyi olmayacağını da... Yusuf bir daha ne konuşacak ne de yüzüne bakacaktır Ahmed'in. Bazen yıldızların ışığında şarkı mırıldanan yüzünü seçiyor. Bir komünisti nasıl sevebildiğine, nasıl kendine böyle yakın bulabildiğine şaşırıyor.

Yediği dayanın acısı iyice hissettirdi kendini. Sırtüstü uzandığı yerden doğrulmaya çalıştı. Demek, "Pis Kürt"üm. Demek her şey bana caiz... Yüreğindeki öfke kabardıkça çaresizliğine küfretmekten kendini alamıyor. Kore'de kanımı döktüğümde "Kahraman Mehmetçiktim!" ama. Kendi sesinin karanlık hücrede kulağına çarpan yabancılığından ürküyor. Demek İzmirli işçi Ahmed'in komünistliği de benim Kürtlüğüm

kadarmış. Ona “Pis Türk” demeye dilin varmadı tabii.

Nerede olduğunu, ne kadar zamandır bu hücrede yattığını bilmiyordu. Birden hücrenin kapısı açıldı. Kapı açılır açılmaz içeri dolan yarı aydınlıkla birlikte betona atılan bir bedenin tok sesi duyuldu. Kapı hemen kapandı. Hücrenin karanlığında çok derinlerden geliyormuş gibi bir inilti duyuldu. Kore gazisi Yusuf sürünerek o yana ilerledi. El yordamıyla yerde yatan bedeni aradı. Sonunda bir yüze dokunduğunu anladı. Bu dokunuşla birlikte adam yeniden inlemeye başladı.

-Kimsin sen? dedi güçlkle yabancı. Ağzının içinde su tutmuş da öyle konuşuyordu sanki.

Kore gazisi Yusuf ne cevap vereceğini şaşırdı. Sonunda;

-Bir köylüyüm, diyebildi.

Yerde yatan adam birkaç kez daha inledi, sonra sustu. Bir süre sonra zorlukla;

-Ayağa kalkmama yardım et, yürümem lazım, dedi. Kore gazisi Yusuf, tüm gücünü toplayarak yabancının kalkmasına yardım etti. Kolunun altına girdi, daracık hücrenin içinde yürütmeye çalıştı.

Bir arkadaş bulmanın sevinciyle Başkale’de iki gün tutulduktan sonra gözleri bağlı bir arabaya bindirilip getirildiği bu yeri öğrenmek istedi.

-Burası neresi? dedi yabancıya.

Genç adam zorlukla cevap verdi.

-Amed... Amed Zindanı...

Yabancı biraz kendine gelir gibi olduğunda oturdular. Kore gazisi Yusuf bıkip usanmadan

konuştu yanındakiyle. Bu yan hücrelerden birinde söylenen yanık bir şarkıyı duydukları ana dek devam etti. şarkı bittiğinde Kore gazisi Yusuf, genç adama;

-Bu şarkıyı söyleyen kim? diye sordu merakla.

-Kemal Pir yoldaş...Türk'tür kendisi, dedi yüzü karanlıkta seçilmeyen genç...

“Yargım şu ki; bu anın acıları gözümüzün önüne serilecek olan yücelikle karşılaştırılmaya değmez. Yaratılış, tanrı çocuklarının ortaya çıkmasını sabırsızlıkla bekliyor”

İncil'den

Çocuktum doğru...

Emer Amcamın kasabadan gelişini dört gözle beklerdik. Her kasabadan dönüşünde şekerler, sakızlar getirir bunu köy meydanında oynayan çocuklara şakalaşarak dağıtırdı.

1980 yılıydı...

Yine kasabadan dönmüştü. Ama bu kez bıyıkları ve saçları kazınmış bir haldeydi. Elleri bomboştu... Yüzü sapsarıydı. Daha selam vermeden çevresini saran köy ahalisine şöyle dedi;

“Bu kez 25'lerden daha kötü olacak. Bir tek Kürt bırakmamaya yeminliler... Götürdükleri gençlerimizden haber yok. Susarsak, geleceği unutalım” dedi.

(Qado'nun, Amcası Emer'in Kore Gazisi Yusuf ile birlikte

köyüne döndüğü gün meydana söylediklerinden
anımsadığı, köyün tarihine geçen sözleri...)

Xalê Emer ve Korê gazisi Yusuf, köye İsmail'in
cenazesinin getirilip de sessiz sedasız
gömülmesinden iki ay kadar sonra döndüler.
Saçları kazınmış, bıyıksız halleri, yüzlerindeki
derin çizgileri daha bir ortaya çıkarmıştı.
Bambaşka bir yüzdü bu... Az zamanda çok acılı şey
görmüş, yaşamış, derin kırıksıklıklarla dolu genç
erkek yüzlerine benziyordu.

Güz mevsiminin sonları olmasına rağmen, güzün
sıcak günlerinden biriydi. Açık duru gökyüzünde
kuş sürüleri güneye telaşlı yolculuklarını
yapıyorlardı. Dağlar çırılçıplaktı. Doğa, yitirilen
her şeyin hüznünde çoğalacak, varolacak olanın
sessiz sabırlı bekleyişindeydi.

Kore gazisi Yusuf köye döner dönmez evine
kapandı. Sadece birkaç gün, o da birkaç saatliğine,
İsmail'in acılı evine, oradan da köy mezarlığına
gitti. Ondan sonraki günlerde kayıp gölgesini
arayan bir beden gibi bir görünüp bir kaybolan
halleri kimsenin gözünden kaçmadı. Köşelere
sığındı, içine gömüldü. Uzun, uzun dinlediği ama
hemen, hemen hiç konuşmadığı Emer ile olan
dostluğu, Emer'in inatla, sabırla başlattığı iki
yalnız insanın anlaşılır paylaşımı oldu.

Akşam, gökyüzünü ağır, ağır kaplayan bulutlar,
yıldızları ve ayı kendi renginde bir örtüyle kapladı.

Soğuk titreten bir esintiyi de beraberinde getirdi. İçerde, pencere dibinde yumuşak minderlerin üzerinde oturmuş Kore gazisi Yusuf can sıkıntısıyla duvara asılı lambadan odaya vuran ışığı ve duvardaki gölgelerin cansız titreşimlerini seyrediyordu. Karısının dev gölgesi kapının karşısındaki duvara vurduğunda başını çevirdi, baktı. Birden cama vuran yağmur damlalarını bilinmeyen bir gece ziyaretçisinin cama vuruşunu andıran, ürperten sesi duyuldu. Tek, tek vuruşlar aniden sıklaştı. Öyle ki içerde, dışarıda bütün sesleri içine tutsak etti.

Karısı yanına yaklaştı, o bildik ten kokusunu duyumsadı. Kimi kez huzur, kimi kez arzu uyandıran bir kokuydu bu... Eğilip, elindeki çay bardağını önüne indiren karısına pencereye doğru bakarak, biraz tedirgin ;

-Rıza nerede? Diye sordu.

-İsmail'in evine kadar gitti, Cesur'un yanında, dedi karısı.

Rıza, Yusuf'un tek çocuğuydu. Rıza'dan önce üç oğlu, Rıza'dan sonra da bir kızı olmuştu. Ama Rıza hariç, tüm çocuklar iki yaşına basmadan ölmüşlerdi. Yusuf ile karısı bu tek çocuklarının üzerine titremişlerdi. Para dememiş, yol dememiş, hacılarla hocalarla, Van'da doktorlar arasında mekik dokumuşlardı adeta. Sonunda çocuk yaşamış,on yaşına gelmişti ama yine de korkuyorlardı. Çocuk bir öksürse, bir hapşırsa korkudan ölecek gibi olurlardı. Köyün en iyi bakılan, en gözde çocuğuydu. Bütün köy

çocuklarının içinde, giyimi kuşamıyla, sağlıklı bedeniyle hemen göze çarpardı çocuk.

Kadın çıktı. Çıkmasıyla odanın kapısında görünmesi bir oldu.

-Emer geldi, dedi kocasına. Kore gazisi Yusuf canlandı, ayağa kalktı.

-Nerede, içeri aldın mı?

Emer'in gölgesi duvara vurmuştu bile. Gölgesine göre ufacık görünen bedeni kapıdan göründü. Gözaltından çıktıktan sonra Emer'in her şeyi değişmişti. Yürüyüşü, konuşması, mimikleri... Yola düşüp de yürüdü mü köylü, yirmi yıl önceki Emer'i görür gibi oluyordu. Dimdik omuzları, karşıya dikili ciddi bakışları ve kafasını hafif sola eğip öyle bir yürüyüşü vardı ki, Hacı muhtar bir keresinde, "tey" demişti alaylı. "Savaşa gidip de dönebilmiş bir Yemen askeri endamında"

İşkenceden sonra belinin ağrısı, kırılan iki ön dişi, ayak tabanlarından fişkırان kan, hiçbir şey hiçbir şey zoruna gitmemişti de gözaltına alındığında bıyıklarının kesilmesi çok zoruna gitmişti. İçinde bir tek beyaz telin bile olmadığı, uçlarını hafiften kıvırdığı gür siyah bıyıkları ve gür kalın kaşları ile daima övünürdü. Aynada yüzüne baktıkça; "Adamın elinin, kolunun, kafasının zararını anladım da bıyıklarının zararını anlayamadım" diye söylenip durmuştu. Eve döndüğünde, yakılarla, ilaçlarla ağrıyan yerlerini iyileştirir iyileştirmez, bıyıklarının kendiliğinden çıkmasını beklemeden, eskisinden daha gür çıkması için, babadan dededen duyduğu ne varsa

her şeyi uyguladı. Hatta saçları gürleştirdiğine inanılan killi toprakla her sabah yüzünü yıkadı. Sonra da bir mucize olacakmış gibi aynada uzun, uzun yüzünü seyretti. Karısı Seyro'nun;

-Yeter Emer! Ayağın taşa, taş da akılsız başına...Kafanı taktığın her şey gibi bu da başına bir bela açacak ya, ne zaman, dediğinde Emer;

-Kes be kadın, diyordu. Bıyığı olmayan erkeğe erkek mi derim ben.

Emer, Kore gazisi Yusuf'un bulunduğu odaya girer girmez, alışkanlıkla elini bıyıklarına götürdü. Eline batan kıllarla bıyıksızlığını anımsayıp hızla kuşağının içine soktu elini.

-Yahu bu ne rüzgar, bu ne yağmur, dünya yıkılıyor sanırsın Yusuf!

-Geç geç, şöyle otur. Hoş geldin.

-Hoş bulduk. Şimdi bu yağmurda, bu çamurda hayırdır inşallah diyeceksin. Kore gazisi Yusuf Emer'in gelişine sevinmişti. Bu can sıkıcı yağmurlu akşamda iki laf etmek en huzur verici iş olacaktı.

-Estağfurullah, evim senin evin sayılır, dedi.

-Evin duvarlarına tahammül edemiyorum.

Nefesim daralıyor, içim sıkılıyor.

-Geçer, takma kafana.

-Geçmez, geçmeyecek. Daha bunlar “lê lê” bir de bunun “lo lo” su var Yusuf. Başıma gelenlere yandığımı sanma. Duymadın mı? Mirzan Köyü'nde geçen hafta kadınları, kızları çırılçıplak soyup meydanda dolaştırmışlar. Yarın öbür gün buraya da gelmeyeceklerini kim garanti edecek?

-Gelemezler, dedi Kore gazisi Yusuf. Dişlerini sıktı, başını çevirdi. Cama vuran yağmur damlalarına dalıp gitti.

-Daha bunlar hiçbir şey... Daha bunlar hiçbir şey, diye söylendi Emer önüne konan çayı yudumlarken. Dışarıda sağanak yağmurun sesini alıp götüren, pencerelere vuran rüzgarın uğultusu vardı şimdi. Kore gazisi Yusuf'un pencereyi delip geçen bakışları, karanlığın içinde aydınlık, şaşırtıcı bir güzelliği yakalamış gibi tuhaf, tuhaf bakıyordu dışarı.

-Gelecekler, dedi. Uykuda sayıklar gibi. Hem de öyle bir gelecekler ki...

Emer anlamadı. Kore gazisi Yusuf'un karanlık pencereye dalıp gitmiş, tuhaf delip geçen, loş ışıktaki kedi gözü gibi parlayan gözlerine baktı şaşkınlıkla.

-Kimler?... Kimler gelecek Yusuf?

-Onlar, çocuklarımız, bizim dağdaki çocuklarımız. Sesi titriyordu. Emer, Kore gazisi Yusuf'u hiç böyle görmemişti. Gözlerini Yusuf'tan ayıramıyordu. Yusuf'un yanaklarından iki damla göz yaşı başını çevirdiğinde yüzüne vuran lambanın ışığıyla parlayıp söndü.

-Yusuf, dedi Emer. Sen ağlıyorsun?

Yusuf içten içe gözlerinden düşen iki damla gözyaşına kızdı, başını eğdi.

-Yok, dedi. Elini, yerde, kilimin üzerindeki tütün tabakasına uzatıp kalın bir sigara sarmaya koyuldu.

Dolunaylı gecede köye beyaz bir sis tabakası inmişti. Köy evlerinin pencerenin dışına vuran, ölgün sarı ışıkları bu beyaz sis denizinin içinde yüzüyordu adeta.

Dışarıda hava çok soğuktu. Yine de Hacı Muhtarın evine doğru giden insan karartıları görölüyordu meydanda. Hacı muhtar, Beyin adamlarından birini ağırılıyordu. Aynı zamanda, beyin yakın akrabalarından biriydi. Kara kırçıl sakalları, yuvarlak etli yüzüne yapıştırılmış gibiydi. Bakışları bir tuhaftı. Gözleri açık uykuya dalmış da hala uyanmamıştı sanki... Bu gözler insana o kadar anlamsız ve boş bakardı ki, onu ilk gören insanların çoğu, ellerini, adamın gözlerinin önünde şöyle bir dolaştırıp kör olup olmadığını anlamaya çalışırlardı.

Şimdi de aynı bakışlarla, Hacı muhtara bakıyordu. Dalmıştı. Ağzı yarı açıktı, kalın alt dudağında biriken salya, neredeyse sakallarına doğru akacaktı.

Hacı Muhtar; “Duvara konuşsam daha iyiydi” dedi içinden. “Bir kafasını kaldırıp indirse bari.”

Sustu. Kendisini toparlamaya çalıştı, adamın yüzüne baktıkça konuşmasındaki heyecan uçup gidiyordu.

-İşte böyle benim can kardeşim, dedi. Karakoldaki üsteğmen namussuzu yaptı bütün bunları... İyi ki geldin. Köyce, Allah seni inandırсын, bu işin içinde bir bokluk, bir yanlış anlama olduğunu anlamıştık. Beyin konağına varıp bir gidelim, elini öpelim, bu ahvali soralım dedik

demesine ya sen kopup geldin. Sağ olsun, Allah başımızdan eksik etmesin Beyimizi. Daha bizim yola düşmemize kalmadan sen kopup geldin. Eee... Beyimizin büyüklüğü de burada işte. Köylünün yüreğini okur, daha o söylemeden derdini anlar.

Sözün burasında Beyin adamı nasıl olduysa söze girdi;

-İnan olsun Hacı Muhtar, aha bu kulaklarımla duydum. Bey oğluna, “kaç gecedir köylüklerim rüyama giriyor, kesin bir dertleri var, bir adam gönderelim de varıp dertlerini öğrensin” dedi.

Hacı Muhtar ayağa kalktı, odanın içinde elleri arkasında hızlı adımlarla gidip gelmeye başladı.

-Demek yeniden hiçbir şey olmamış gibi işimizin başına döneceğiz ha. Bir yanlış anlama sonucu asker köyü basmış demek... İsmail’in yüzünden öyle mi? Neyse... Beyimizin sayesinde ucuz kurtulduk. Şimdi beni dinle Sado kardeşim. Köylüler birazdan gelecekler, hepsini çağırdım. Askerler bir daha köye gelecekler; Mirzan Köyü’ndeki gibi, karılarını, kızlarını gözlerinin önünde çıırılçıplak soyacaklar diye ödleri kopuyor. Şimdi Bey sana ne demişse tane, tane onlara anlatacaksın tamam mı?

Hacı Muhtar, adamın konuşma kabiliyetinin olmadığını bildiğinden;

-Merak etme hele sen anlat, ben gerisini getiririm. Hasan’ın yerine geldiğini, bundan böyle Mirzan’da Beyin eski evinde kalacağını, Beyin her iki köydeki gözü olacağını söyle, tamam mı?

Adam yine hareketsiz, aval aval baktı Hacı Muhtarın yüzüne. Hacı Muhtar içinden; “Tövbe Allah’ım... Beyin başka adamı yok muydu ki bize bunu gönderdi. Hasan gibi yiğit, akıllı bir adamdan sonra bu adamı göndermek akıl karı mı? Beyin bir bildiği var ya, neyse ileride anlarız” dedi.

Saat sekize doğru ilkin köy azaları geldiler. Oturdular. Gelen misafirin Beyin adamı olduğunu duymuşlardı. Bütün köy merak içindeydi. Odada yeni kurulmuş odun sobası gümbür, gümbür yanıyordu. Köyün diğer erkekleri de azalardan sonra birer ikişer gelmeye başladılar. Her odaya gireni, önceden gelip oturmuş olanlar, hafifçe yerlerinden doğrularak selamlıyorlardı. Hacı Muhtar gözleriyle gelenleri izledi. Oturduğu yerden tek, tek gelenleri süzdü. Kore gazisi Yusuf ile Emer’in dışında herkes tamamdı. Sabırsız bir ifadeyle kolundaki saate baktı. Sonunda, uzun boyunu hafifçe eğerek, Kore gazisi Yusuf’un kapıdan içeri girdiğini gördü. Arkasından Emer girdi. Yusuf cemaati tek, tek süzdü. En son gözleri Hacı Muhtara takıldı.

-Selamünaleyküm!

-Aleykümselam, diye karşılık verdi kalabalık.

Hacı Muhtar ayağa kalktı, yanında yer gösterdiyse de Yusuf fark etmemiş gibi davranarak Hacı Muhtarın tam karşısına, pencerenin altındaki mindere Emer ile birlikte oturdu. Hacı Muhtar gerisin geriye yerine oturdu, başını eğdi, söze başlamadan önce inceden, inceden düşünüyormuş havasına girdi. Yüzüne çevrilen meraklı bakışların

tadını çıkardı. Oda tümden sessizliğe gömüldü. Ağzından yal mlar sağarak gürültüyle yanan sobanın sesinden başka bir şey duyulmadı. Hacı Muhtar bir iki öksürdü, başına kaldırmadan yüksek sesle;

-Kardeşler, dedi. Buraya niye toplandığımızı merak ediyorsunuz. Köyümüzün üstüne çöken kara bulutlar, başımızı kasıp kavuran dert nihayet bitti. Sözün burasında başını kaldırdı, yüzünü coşkuyla bu müjdeyi getiren konuğa dikti. Adamın yüzündeki alık ifade karşısında bozulduysa da belli etmeden bu kez gözlerini odada oturanların yüzlerine çevirdi.

-Gördüğünüz gibi, Beyimiz derdimizi bizden önce dert bilip, derdimizi çözdüğü yetmiyormuş gibi bir de adamını gönderip ‘‘Söyle kardeşlerime hiç merak etmesinler, canları önce Allah’a, sonra bana emanet’’ demiş. Sözün burasında oturanların yüzlerinde belirgin bir rahatlamanın olduğunu fark etti Hacı Muhtar.

Yalnız Kore gazisi Yusuf’un kuşkulu gözleri muhtar ile köye gelen konuk arasında gidip geliyordu. Hacı Muhtar, gözlerini, Yusuf’un kuşkulu bakan gözlerinden kaçmaya çalışıyor ama ne yana baksa da bu bakışların yüzünde dolaştığını hissediyordu.

-şimdi... Beyin gönderdiği misafirimizi dinleyelim. İstiyorum ki, herkes onun ağzından duysun Beyin sözlerini.

Beyin gönderdiği Sado, muhtar ile konuştuğunda nas lsa yine öyle b n, b n etrafına bakınıyordu.

Hacı Muhtar birkaç kez;

-Sado, kardeşim, Sado kardeşim, diye seslendi.

Sado duymuyordu. Ağzı yarı açık, etrafına bakmaya devam ediyordu. Sonunda Hacı muhtar;

-Sado kardeşim, Sadooo...diye bağırdı.

Yanındakilerin dürtüklemesiyle Sado nihayet;

-Haaaa, diyebildi. Muhtarı işaret edenlerin yardımıyla muhtara doğru baktı. Muhtar;

-Sado, can kardeşim hele anlat... Bey ne dedi sana? Anlat hele kardeşim, biliyorum uzun yoldan geldin, mecalin yok konuşmaya, şöyle kısa ve öz anlat hele. Sado yine aynı şeyi tekrarladı;

-Kulağımla duydum. Bey oğluna “kaç gecedir köylüklerim rüyama giriyor, adam gönder gitsin öğrensın, başları sıkıntıda mıdır?”

Muhtar Sado’nun her kelimesinde anlamlı, anlamlı başını sallıyordu. Sado’nun bundan sonra, “hınk” diye duracağını bildiği için;

-Ve kardeşler... dedi. Sado, Mirzan Köyü’nde kalacakmış, Beyin gözü olacakmış burada. Hasan’ın yerine bakacak. Son cümleden sonra mırıltılar duyuldu. Sait yanında oturan kardeşi Ali” ye;

-Kurban olduğum Allah... Bu adamla çeşmeye gidenin başına bin felaket gelir. Sınırı nasıl geçeceğiz bununla? Dedi.

Köylü, Hacı Muhtarın Sado’dan zar zor öğrenip de kendilerine aktardığı Beyin sözlerini duydukça odadaki sıcaklığın da etkisiyle gevşedikçe gevşediler. Rahatlamışlardı. Madem asker köylerine gelmeyecekti, kar basmadan silahlarını

dağda sakladıkları yerlerden indirip köye getirebilirlerdi. Baharda da korkusuz yine sınırı aşabileceklerdi.

Hacı muhtarın evinden ayrıldıklarında beyaz sis köyün üzerinden çekilmişti. Ay titrek parıltısında üşüyordu sanki... Yüzlerine çarpan ayaza rağmen yine de bir süre acele etmeden yavaş, yavaş konuşa, gülüşe yürüdüler. Evlerine dağıldıklarında dolunay köyün üzerindeki tepenin arkasından kaybolmuştu. Ay yüzünü çektiğinde, köy karanlığa gömüldü. Tek, tük evlerde yanan soluk sarı lambalar karanlığın içinde vahşi bir hayvanın gözleri gibi belirginleşti.

1981 yılının kışı çok uzun ve sert geçti. Kar düşmeden dağlardaki mağaralardan çifteler, brunolar, setkujlar köye indirilmişti.

Köyün kışlık peynirleri, yaz sıcağında bozulmasın diye kilerdeki toprak zemin iki metre kadar kazılır, kış için saklanacak peynir küpleri yerleştirildikten sonra üzeri yine toprakla ustaca örtülürdü. Soğuklar başlar başlamaz, genellikle karın ilk düştüğü günlerde yerlerinden çıkarılırdı.

Hemen, hemen bütün evlerde dağdan indirilen silahlar, çıkartılan peynir küplerinin yerine kondu. Aynı özenle üzeri tekrar bahara kadar kapatıldı. Bahar gelir gelmez, nasılsa elden çıkarılacaktı ...

Şubat ayının sonlarında, haftalarca lapa, lapa kar yağdı. Karın durduğu, gökyüzünün duru

maviliğinde güneşin gülümsediği bir gün evlerin kapıları kardan güç bela açılabilirdi. İşte tam bu günlerde köyün tarihine geçecek iki olay yaşandı peş peşe. Olayın ilki; Haftalarca yağan, sabaha karşı duran kardan sonra kapıların güneşe açıldığı günde oldu.

Mamxurî aşiretinden Muhammed Ali'nin kardeşi Mahmud'un -babası daha doğmadan öldüğü için büyük ağabeyinin adıyla anılıyordu- üzerine çığ düştü. Yirmi yaşında , evli bir gençti. Zavallının cesedi ancak birkaç gün sonra bulunabilirdi. Olaydan hemen sonra, çığın düşmesine sebep olanın Ali olduğu söylentileri yayıldı etrafa... Söylentiye göre Mahmut, vadinin aşağısına su dökmeye inmişken, Ali tepenin üzerindeki kara vur ha babam vurmuş, karı ürkütmüş, kar da kendini Mahmud'un üzerine bırakmıştı. Söylenti Sait'e ulaştığında, Sait öfkeden küplere bindi. "Kim çıkarmışsa bu söylentiği Mamxurîlerle kanlı olmamızı istiyorlar." dedi. Ali yemin billah ediyordu, çığın düştüğü saatte evde olduğuna dair. Ama inanmak istemeyenler çoğaldıkça çoğalıyordu.

Ali düşen çığa neden olmuş muydu olmamış mıydı, herkes bunu düşünür dursun, Ali'nin karısı Gulê ile Mahmud'un karısı Arzî sessiz sedasız, kocalarına bile haber vermeden çığın düştüğü akşam, imamın birinci karısının evine gittiler. Yeni aldığı ikinci karısından sonra İmamın pek uğramadığı bu eve İmamı çağırdılar. İmam merakla, biraz da kuşkuyla birinci karısının evinin kapısından girer girmez, Gulê yüzünü yazmasıyla

sıkı, sıkı örtüp kendini imamın ayaklarının önüne attı. Yerdeki kilimi birkaç kez öptü.

-Kurban olayım imam, yoluna öleyim, derdimize derman olacak sensin. İki aşiretin erkekleri kanlı olacaklar, Allah, peygamber, Kelaxwîn hazretleri adına bu işi hakça bağla, dedi.

Mahmud'un karısı yüzünü duvara dönmüş ağlıyordu. İmam yana çekildi. Yerdeki kadını secde eder durumda bıraktı.

-Kalk kalk! İyi hoş düşünmüşsünüz de bana düşen ne onu söyleyin.

-Gözümle gördüm, çığ düştüğünde Ali evindeydi. Kürekle evin önündeki yolu temizliyordu. Çığı duyar duymaz, elindeki Kürekle o yana koştu. Kelaxwîn hazretleri üzerine yemin ederim ki böyle oldu. Aha karısına sor istersen.

Mahmud'un karısı nihayet yüzünü döndü. O da yüzünü yazmasıyla sıkı sıkıya örtmüştü. Sadece ağlamaktan kızarmış iri ela gözleri görünüyordu.

-Doğru söylediğinize inanıyorum inanmasına ama dedi, durdu düşündü. İmam kadınların gerçekten de doğru söylediklerine inanıyordu. Bu kadınların yalan söze yemin etmeyeceklerini bilecek kadar onları tanıyordu.

-Söylenti yayıldığı kadar yayılmış, ne yapacağız? Çaresiz iki elini iki yana açtı. Gulê hemen araya girdi.

-Cenaze namazını kılmadan, Ali'ye ölünün üzerine dört kitap üzerine yemin ettir, belki inanırlar. Sana bunu söylemeye geldik.

İmam kadınların çaresizliğinden, kendisini umar

bilip gelmelerinden etkilenmişti.

-Tamam bacım, ben elimden ne gelirse yapacağım. İnşallah dediğiniz olur da bu iş de kan dökülmeden kapanır, dedi.

Ertesi gün Mahmud'un ölüsünün bulunup camiye getirildiği gün, imam cenaze namazına başlamadan Ali'yi yanına çağırdı. Bütün kalabalık cereyana tutulmuş gibi oldu. Ali de şaşırmıştı. İmam ne yapmak istiyordu? Ali imama doğru yaklaştığında, imam kalabalığa döndü;

-Dinleyin şimdi, dedi. Çıgın Allah'tan mı geldiğini yoksa Ali'nin mi neden olduğunu şimdi anlayacağız. Eğer Ali suçsuzsa, burada herkesin huzurunda yemin etsin.

Ali, imamın elindeki kur'anın üzerine sağ elini koydu.

-Allah, peygamber, Kelaxwîn üzerine yemin ederim. Yalanım varsa, altı telak da benim olmasın. Alnım aktır. Kardeş bildiğim Mahmud'un üzerine çığı ben düşürmedim.

Sesi titriyordu. Kalabalık yeminden çok, Ali'nin bu halinden ikna oldu. Ali'nin, yeminden sonra ellerini önüne kavuşturmuş, başı önünde öyle bir duruşu vardı ki, kalabalıktan bazılarının derin, derin iç çekmelerine neden oldu sahne. İmam;

-Şimdi, dedi. Çığı Ali'nin düşürdüğünü iddia eden var mı? Varsa burada Allah'ın huzurunda konuşsun, yoksa, başka yerde konuşmasın.

Sözlerini bitirir bitirmez, kalabalığı gözleriyle bir süre izledi. Kalabalıktan çıt çıkmıyordu. Bu, köylülerin Mahmud'un ölümünün Allah'tan

geldiğine inanmaları anlamına geliyordu. Olay böylece kapandı.

Ertesi sabah, gök yine dupduru maviliğindeydi. İnsanın yüzünü bıçak gibi kesen bir ayaz vardı ama... O gün erkeden köy azaları Sait, İsmail'in babası Musa, Muhammed Ali, Şêro, Hacı Muhtarın evinde toplanmışlardı.

Mart ayı yaklaşıyordu. Köye en az dört çoban gerekiyordu. Bunlardan üçü Mirzan Köyünden gelecekti zaten. Geçen Güz mevsiminde tutulmuşlardı. Ama bir çoban eksikti ve daha bulunamamıştı. Köy kurulu bunun için toplanmıştı. Hacı Muhtar bir gün önceden düşünmüş, İsmail'in oğlu Cesur'un bu iş için en uygun biri olduğuna karar vermişti. İsmail'in babasını şöyle bir yokladığında olumlu yanıt almıştı. İsmail'in ölümünden sonra gittikçe geçim sıkıntısı çekmeye başlayan ailenin, buna hayır demeyeceğini tahmin etmişti Hacı Muhtar. Şimdi sıra diğer azalara bunu söylemeye kalmıştı. Azaların tümü de buna "Evet", dediler.

-Oğlu da babasına benziyor, dedi Muhammed Ali, duygulu bir ses tonuyla. Ona güvenmeyip de kime güveneceğiz.

Bu söz odayı derin bir sessizliğe gömmüştü. İsmail'in babasının bardağı tutan ellerinin titrediğini fark eden Hacı Muhtar, derin bir iç çekerek ;

-İsmail'in oğlu bizim de oğlumuzdur, dedi. Onu koruyup gözetmek yaşadıkça bizim de boynumuzun borcu olsun.

İsmail'in babası hiç ses etmemiştir. Oğlunu anımsadıkça hep olduğu gibi kırıışık yüzünden yanaklarına iki damla yaş inmişti sadece.

Bu karardan sonra azalar Hacı muhtar ile birlikte evden çıkmışlar, meydana doğru yol alıyorlardı. Hacı Muhtar, biraz temiz hava almak istemiştir. Dün akşamdan bu yana içinde tuhaf bir sıkıntı vardı. Muhtar, azalarla birlikte biraz yürüdü. Meydana varmadan, vedalaşıp geri döndü. Köy kurulu üyeleri meydana varmışlardı ki, köyün girişinde, uzaktan gelen karartıları fark ettiler ilkin. Karartılar yaklaştıkça gözlerine inanamadılar. Askerlerdi bunlar... Beyaz karın içindeki karartıları hızla köye doğru yaklaşıyordu. Korkudan dilleri tutuldu. Oldukları yerde kalakaldılar. Sonra bir kaç kıpır, kıpır dudaklarıyla akıllarına gelen ilk duayı okumaya başladılar. Sait'in elindeki tespih korkudan parmaklarının arasından kayıp yere düştü. Neden sonra;

-Koşun, dedi. Koşun, eve koşun! Der demez de önce kendisi ok gibi fırladı. Ama askerler yaklaşmıştı. Öndeki üstegmen; "Durun, kaçmayın!" diye bağırdı.

Arkasını dönüp eve doğru koşmaya yeltenenler kurşun yemiş gibi "zınk" diye durdular. Yüzlerini çaresiz gelen askerlere çevirdiler. Askerlerin önünde yüzü bumburuşuk, gözleri küçücük bir üstegmen yürüyordu. Canlı ve diri bedeni, bir de simsiyah saçları olmasa, insan sadece yüzüne bakarak, en az elli yaşlarında bir adam olduğunu söyleyebilirdi. Silahını iki eliyle tutmuş, en önde

karlara bata çıka, koşar adım yürüyordu. Bu haliyle talim meydanında askerlere talim yaptırıyordu sanki. Arkasında, önlerindeki Üsteğmenin temposuna uyarak yürümeye çalışan askerlerin ise hali perişandı. Terden ıpıslak saçları, yüzlerindeki bitkinlik, karda uzun süredir yürüdükleri duygusunu uyandırırıyordu insanda. Oysa ana yolda, cemselerinden inip köye kadar koşmuşlardı sadece.

Üsteğmen yanlarına iyice yaklaştığında, Sait'e doğru bağırdı.

-Nereye koşuyordun böyle ha?

Sait'in korkudan yüzündeki kaslar seyiriyor, üsteğmene anlamsız boş gözlerle bakıyordu. Üsteğmen Sait'in göğsüne bir yumruk indirdi;

-Nereye gidiyordun dedim sana. Konuşsana ulan, dilini mi yuttun?

-Eve gidiyordum, dedi Sait korkulu.

-Niye koşuyordunuz peki?

Aklına ilk gelen yalanı söyledi Sait.

-Muhtara haber vermeye gidiyordum.

-Nerede muhtarın evi?

Sait'in dışında azaların üçü de Sait'in koştuğu ynn tam tersini gösterdiler. Üsteğmen güldü, askerlerden bir kaçı da ksrr gibi oldu.

-Kaç muhtarınız var burada? Siz adamla dalga mı geçiyorsunuz? Sait atıldı hemen.

-Komutanım önce eve gidip bir stm değiştireyim demiştim. Üsteğmen Sait'in korkudan titreyen bedenine bakıp;

-Ne o, yoksa donunu mu ıslattın, dedi alaylı.

Sait'in yüzü kıpkırmızı oldu. Utancından başını

önüne eğdi. Üsteğmen askerlere döndü, işaret parmağıyla;

-Sen, sen, sen dedi. Alın bu adamı, evine götürün. Evi didik, didik arayın. Bunun, bizi görünce tabanlarını yağlamasının altında bir iş var.

Sait önde, askerler arkada Sait'in evinin yolunu tuttular. Üsteğmen onlar gittikten sonra askerleri gruplara ayırarak evlere dağıttı. İki askere de muhtarı bulup getirmelerini söyledi.

-İyice arayın, dedi. Bu köyden silah almadan gidersem bana da üsteğmen Murat demesinler.

Köylü, meydanda olup biten bu olayla zaman kazanmıştı aslında. Askerlerin köye geldiğini duyar duymaz, köyü bir telaştır almıştı. Sait'in iki büyük oğlu da evin içinde dört dönüyordu. Sonunda Sait'in karısının aklına gelen fikir hepsinin aklına yattı. Kilerde silahların gömülü olduğu yere eski bir kilim getirilip serildi. Ocak acele yakıldı, Sonê hamur teknesinin içine unu boşalttı, kilimin üzerine koydu, önüne oturdu, hamur yoğurmaya başladı. Eve gelip evin altına üstüne getiren askerlerin hiç birinin aklına yazmasıyla yüzünü sıkı, sıkı örtmüş, kadını yerinden kaldırıp kilimin altına bakmak gelmedi. Evde hiçbir şey bulamadılar.

Kıyamet Muhammed Ali'nin evinde koptu. Askerin biri evin ahırında önceden kazılmış olduğundan şüphelendiği toprak zemine birkaç defa şiş sokup çıkarınca evdekilerin beti benzi attı. Asker;

-Bir kazma getirin, dedi bağırarak haklı çıkacak olmanın gururuyla. Gerçekten de kazılan yerde 35

adet gıcır gıcır Bruno çıkarıldı. Üsteğmeni çağırıldılar. Üsteğmenin ağzı kulaklarındaydı.

-Kim bu evin sahibi, dedi. Evin erkeğini sabırsızlıkla bekliyordu karşısında.

Muhammed Ali çıkmadı tabii. Bir hinoğlu hinlik düşünüyordu. Bir daha sordu üsteğmen;

-Kim bu evin erkeği, çıksın karşıma, yoksa ben çıkarmasını bilirim.

Mahammed Ali bu kez bir adım öne çıktı.

-Komutanım sizlere ömür,dedi. Üsteğmen afalladı.

-Ne demek sizlere ömür? Allah belanızı versin, ne zaman öldü?

-Dün rahmetliyi sizlere ömür gömdük komutanım.

-Sen neyi oluyorsun peki?

-Ben kardeşiyim, şurada otururum. Eliyle ahırın açık kapısından görünen bitişikteki Mahmud'un evini gösteriyordu. Üsteğmenin kafası karışmıştı. Biraz düşündü.

-Bana bak, dedi. Yalan söylüyorsanız sizi dilim, dilim doğrarım. Mezarı nerede peki?

-Köy mezarlığında komutanım. Rahmetli babamın mezarının hemen yanında.

Üsteğmen Hacı Muhtar ile birlikte iki asker gönderdi. Askerler döndüklerinde;

-Doğru komutanım, dedi bir asker. Belli toprak yeni kazılmış.

Üsteğmen bununla da yetinmedi. Hala inanamıyordu. Çocuklardan birini çağırdı, tesadüf çocuk amcasının evinden çıkmayan Mahmud'un

çocuklarından biriydi.

-Babanın adı ne çocuğum, dedi. Çocuk anlamadı. İri ela gözlerini üsteğmenin gözlerinden kaçırıp başını utangaçça eğdi. Hacı Muhtar araya girip;

-Müsaadeniz olursa komutanım çocuk Türkçe anlamıyor, ben çevireyim, dedi. Üsteğmen ancak o zaman çocuğun Türkçe bilmediğini fark etti.

-Vazgeç, dedi kızgınlıkla. Bu muhtara da pek güvenmiyordu zaten. Dışarıda karın üzerinde bir-iki gidip geldi. Yanına yaklaşan muhtara;

-Sen muhtar, sen yemin eder misin bu evin Mahmud'un evi olduğuna.

Muhtar, üsteğmenin bu olayın altından kolay, kolay kalkamayacağından o kadar emindi ki;

-Ederim, dedi. Bu ev Mahmud'un evidir. Muhammed Ali'nin çocuklarını göstererek;

-Bunlar Mahmud'un çocuklarıdır. Karısı da içerde yastadır komutanım, dedi.

Olay devletin resmi kayıtlara şöyle geçti.

“1 Mart 1981 tarihinde sorumluluk alanımızda bulunan Kûr Köyü'ne yapılan ani baskın sırasında Ali oğlu Mahmud'a ait evde 35 adet bruno marka silah ele geçirilmiş, ancak şahıs olay gününden iki gün önce üzerine çığ düşmesi sonucu vefat ettiğinden, hakkında soruşturma açılamamıştır.”

Mart ayıyla birlikte güneş toprağa bir başka vurdu. Uzun kış aylarından sonra sabırsızca bekleniyordu bahar. Otların yeşili,dağ çiçeklerinin

rengi, tomurcukların körpe sabrı özlendi. Erkeklerin tespih tanelerinde bahara kavuşacak günler sayıldı. Kadınlar bahara kavuşacak günleri aya vurdular. Gülümsediler. Güneşin mayıs ayındaymış gibi bembeyaz, kara sıcaklığını yaydığı günler çoğaldıkça “az kaldı, şükür” dediler. Kadınlar evdeki her giysiyi sabırla yamayıp bahara hazırlandılar.

Kışın bahara dayandığı martın ilk günlerinde bardaktan boşanırcasına yağmur yağdı. Gün bir başka doğdu bu yağmurdan sonra... Toprak beroj yamaçlarında göründü. Güneş kara öyle bir vurdu ki o günlerde, önce bembeyaz ışıltılarıyla kar bu sığağı doyasıya emdi. Ellerini gözlerine siper edip karşı dağ yücelerine gözlerini çeviren köylülerin gözlerini kamaştırdı bu manzara. Ardından kar alttan alta eridi. Derin vadilerde kar altından akan suyun ince sızılı sesi duyuldu. Toprak göründükçe, baharın coşkusu yüreklere vurdu. Artık gelen günlerin hayalini kurmak da, hazırlığına girişmek de akıl karıydı. Karın ürkütücü soğuğu, dondurucu ayazı işlemezdi artık hiçbir şeye...

Kadehejderî yaklaşıyordu. Martın 16'sında başlayan bayram, baharın karşılanması anlamına geliyordu. Akşam gün batımında her evin erkek çocukları evin yaşlı kadının himayesinde, köyün çevresine götürülürdü. Beşikteki erkek çocuğun hakkı ise anada olurdu. Onun yerine anası beşikteki çocuğunun adına taşı seçerdi. Toprağa gömülü, ancak yetişkin bir insanın kaldırabileceği iri taşlar olurdu bunlar. Seçilen taşların üzerine, eline

aldıkları sivri küçük taşlarla, taşın hangi çocuğa ait olduğunu gösteren çocuğun rengine, huyuna özgü şekiller çizerdi yaşlı kadınlar ya da analar... Sadece o yöre kadınlarının baktığında anlayabileceği şekillerdi bunlar. Anaların yüreğindeki çocuklarının resimleriydi.

Akşam sağanak yağmur camlara vurup büyük bir gürültüyle yağmaya başladığında, tüm geçen yıllarda olduğu gibi çocuklar yatmadan önce taşların altından çıkacak bereketi anlattılar birbirlerine ve uykuya daldılar.

Sabah, beyaz bir bulut parçasının üzerinden güneş köye gülümsediğinde herkes taşlarının başına koştu. Ağır, ağır her çocuğa ait taşlar kaldırıldı. Kıpır, kıpır bir yaşamın heyecanı vardı herkeste. Taşın altındaki her kıpırtıya gözlerini iri, iri açıp baktılar. Nemli toprağın üzerinde hiçbir kıpırtı bulamayanlar ağlamaklı oldu. Bu gelen yılda çocuğun şansız olacağına yorumlandı. Karıncaların bahara yeni uyanan hareketliliğini bulanlar, “bu yıl karıncalar gibi çalışıp evine bereket getirecek oğlumuz” dediler.

Solucan çıkmışsa; analar taşın ait olduğu çocuklarına bakıp üzüntüyle bu yıl bir solucan gibi evi kemirecek bu oğlan dediler. Bazı taşların altından matmatok çıktı. Analar sevindi, bu taş kime aitse o çocuğun bütün köye yayıldı. Bu sevinç çocuğun sadece o yıl değil bütün yıllar boyunca soyu sürdürecektir bir bereket taşıdığına duyulan garip inançtaydı O yıl köyde sadece Cesur’un kaldırdığı taşın altından matmatok çıktı. Sait’in

küçük oğlu Qado'nun kaldırdığı taşta ise Qado bir matmatok gördüğünü iddia etse de buna anası Sonê'den başka kimse inanmadı.

Çocukların yıllık yaşamlarının her yıl taş altlarından okunduğu bu geleneğin kaç bin yıllık geçmişi olduğunu kimseler bilmiyor. Anlattığımız köyün tarihinde yaşlı bir Gevdanili kadının üç kedehejderi bayramı öncesinde torunlarına şöyle söylediğini biliyoruz;

“Yıldızlar kadar eski, o kadar eski ki tarih bile unutmuş olmalı.” Mengilanolu yaşlı bir kadın ise 17 Mart akşamı gelini kadehejderi çöreğini yoğurup akşamdan tandıra attığında, tandırın başında oturan torunlarına şöyle demişti;

“Kadehejderi; dedelerimizin ateşle yüzünü yıkadıkları zamanlardan geliyor olmalı. O zamanlar, bu toprakların üzerinde yaşayan dedelerimizin zenginliği dünyada başka yerlerde yokmuş. Öyle ki Kadehejderi çöreğini yoğuran gelinlerin hamurun içine attıkları renkli taşlardan biriyle koca bir memleket satın alınırdı şimdi.”

Kadehejderi bayramından çok sonraydı...

Nisan ayının sonları olmalıydı. Köyün sürüleri önce iki çobanın himayesinde beroj taraflarında otlatılmaya çıkarıldı. Cesur'un da aralarında bulunduğu dört çoban nisar yamaçlarında da karların erimeye başlamasıyla birlikte sürüleri geniş alanlarda ılık güneşin altında otlatmaya başladılar. Koyunlar, keçiler yeni kuzulamışlardı. Nisanın ortalarına doğru nisar taraflarında, beyaz donukluğunda, beroj taraflarında ise toprak

renginde dağ zirvelerindeki kardan başka kar kalmadı. Dağ suları gürültülü, köpük, köpük kar renginde derin vadilerden aşağı bıraktılar kendilerini. Nisan ayının sonlarına doğru bahardan başka bir mevsimin muştusunu veremeyen çiçekler soldu, boyun büktü, ıslak bereketli toprağa gömdüler yüzlerini.

Nisan sonlarında Sait, Muhammed Ali ve Sado bu kez 12 katırı önlerinde katıp sınırın ötesine uzandılar. Sait sevinçliydi.

-Akıl bir altın taştır, her kafada bulunmaz. Bey bizden iyi biliyor demek. Artık atları rüzgar gibi uçurmadan 10-12 katırla elimizi kolumuzu sallayarakta n sınırların ötesine vuracağız ha, dedi. Sado katırların arkasından atla geliyordu. Sait ona doğru baktı. Muhammed Ali'nin atıyla yan yana gidiyorlardı. Başıyla Sado'yu göstererek;

-Bu adamla kazasız belasız gidersek iyi, dedi kuşkulu. Muhammed Ali derin bir iç çekti;

-Öyle görünüyor ki, malları sınırdan geçirirken katırlara değil en çok ona mukayyet olmamız gerekecek.

Akşam karanlığında Mirzan Köyü'nde, Beyin bir başka adamının yola çıkmadan önce kendilerini tembihlediği gibi sınır karakolunun altından geçtiler. Havaya birkaç el kurşun sıktı askerlerden biri. Muhammed Ali;

-Gördüler, Allahıma gördüler, dedi. Telaşlı atını hızlandırdı. Sonra Beyin adamının sözleri geldi aklına. "onlar sizi görmezden gelecek, siz de görmezden gelin, işaret verirlerse korkmayın"

Üç kurşun sıkımından sonra ortalık derin bir sessizliğe büründüğünde bunun bir işaret olduğunu anladılar. Yollarına devam ettiler.

Malları sınırın öte tarafından yükleyip yorgun argın ama eskisinden daha rahat, kaygısız aynı yola vurdular kendilerini. Sınırı geçtiler, Kela Reş arkalarında kaldı. Mahmudanê Köyü'ne doğru yol alıyorlardı ki, Sait bir ara Sado'nun gelip gelmediğini anlamak için arkasına baktı. Önden giden Muhammed Ali'ye bağırdı;

-Muhammed, dur hele dur! Sado da, üç katır da yok ortalarda... Atlarını durdurdular. Beklediler. Sado da, katırlar da ortalıkta gözükmüyordu. Sait sinirlendi.

-Hangi cehennemde kaldı bu adam, dedi. Atın başını geriye çevirdi, gerisingeri geldikleri yola sürdü. Karanlıkta katırların ayak seslerini duymak ister gibi arada bir atını durdurup yolun ötelere kulak kabarttı. Hiçbir ses duymadı. Muhammed Ali'ye bağırdı.

-Ben biraz daha ilerleyip bir bakayım, nerede kaldı bu adam?

Sait aradı, taradı, yolun mayınlı olan taraflarına kulak kabarttı. Yok, yoktu. Yorgun argın geri geldi.

-Yok, dedi Muhammed Ali'ye. Sanki cinler alıp götürmüş bu mendebur herifi.

Çaresiz ne yapacaklarına karar veremeden biraz daha beklediler. Muhammed Ali;

-Sınırı tam geçecekken arkama baktığımda katırlarla birlikte Sado da en arkadan geliyordu. Ne zaman koptu bu adam, dedi.

Sait korkmaya başlamıştı. Bir kez de Muhammed Ali geri gitti. O da geldiğinde hiçbir şey bulmamış olarak döndü.

-Beye ne cevap vereceğiz, nasıl hesap vereceğiz? dedi Sait korkuyla.

Biraz daha beklediler, bu kez yola değil her yöne bakıyorlardı. Sadoydu bu, işi belli olmazdı, bakarsın hiç ummadıkları bir yerden çıkardı. Bu arada akıllarına gelen her türlü küfürü etmeyi de ihmal etmediler.

-Keşke önümüze katsaydık Sait, dedi Muhammed Ali pişmanlıkla.

Sonunda Beye nasıl hesap vereceklerini düşününce düşününce yeniden yola koyuldular. Gözleri hep arkadaydı ama. Sanki Sado bir anda çıkıp gelecekmiş gibi umutla bakıyorlardı. Yollarının üzerindeki köylerde oyalanmadan Mirzan Köyü'ne ulaşip Beyin adamına haber verdiklerinde herkesi bir telaştır aldı. Adam Sado'dan çok, üç katırlık malın akıbetini düşünüyor gibiydi. Bir ara Sait ile Muhammed Ali'ye;

-Eğer başlarına bir şey gelmediyse üç katır yolu bilip gelir gelmesine ya Sado'yu bilemem. Eğer akıl edip katırların peşine takılırsa o da gelir, dedi.

Sait ile Muhammed Ali, Beyin söyleyeceklerinin korkusuyla köye döndüklerinde yorgun olmalarına rağmen Hacı Muhtarın evine uğradılar. Muhtar'a;

-Demire tav, Kürde laf lazım Muhtar. Beye karşı da en iyi laf yapan sensin aramızda. Var git sen Beye durumu anlat. Vallahı, billahi ne Sado'nun, ne katırların akıbetinden haberimiz var. nasıl oldu

anlamadık. Sınırı geçtik, döndük arkamıza baktık ki üç katır da Sado da yok. Git söyle muhtar, elini ayağını öpelim söyle, ne isterse yapalım ama bilsin ki, suçumuz yok, dedi Sait.

Hacı Muhtar, düşündü, taşındı.

-Tamam ama, hele birkaç gün bekleyelim. Bakarsınız hayırlı bir şey olur da Sado da katırlar da bugün, yarın gelir. Gelmezse Beyin konağına varıp kendi ağzımızla söyleriz, dedi.

Sait eve vardığında ay köyün üzerinde hilal yüzünü bulutların arasından çıkarmıştı. Evini önüne vardığında bütün aileyi tandırın başına oturmuş buldu. Söylene, söylene başına gelenleri anlattı. Tandırın başına oturup çayını içerken, tandırın içindeki közlerin yaydığı ışıktaki karısının parıldayan yüzüne baktı. Kadın ateşe bakıyordu. Hilal ay gecelerinde yaptığı gibi kimsenin yüzüne bakmıyordu. Sait bir aya, bir karısına baktı.

-Lanet karı, dedi kendi kendine. Ay hilal olduğunda yüzüme bakmamakla aklınca kötü olduğumu anlatmaya çalışıyor.

Her ay Sonê de köydeki diğer kadınlar gibi ayın hilal zamanı sadece masum çocuklara bir de iyi insanlara bakardı. Bir de göğes... İnançlarına göre ayın hilal zamanı kötü insanların ruhundaki bütün kötülükler yüzüne vurur kendisine bakan gözlerden karşısındakinin ruhuna iner, ona zarar verebilirdi.

Sait, karısının huyunu bildiğinden o gece kendisiyle yatmayacağını da iyi biliyordu.

Kızgınlıkla;

-Kalk bana yemek hazırla... Hemen yatacağım,

dedi. Yemeğini yiyip erkenden yatağına giren Sait yorganı kafasına çekip uyudu.

Sonê yeniden çocuklarının hala oturuyor oldukları tandırın başına gitti. Her iki büyük oğlu kaybolan Sado ile katırlar yüzünden Beyin ne diyeceğini tartışıyorlardı kendi aralarında. Sonê Qado'ya çevirdi yüzünü;

-Qado'ma bir masal anlatayım mı? dedi. Qado ile birlikte bütün çocuklar aynı anda bağırdı.

-Anlat anlat, Ana.

Sonê tandırın közlerine gözlerini dikip masalına başladı. Arada bir kızlarına bir de Qado'ya bakıyordu sadece.

-Çok eskilerde ayın küstüğü yüz zaman önce bu topraklarda bir kral yaşarmış. Gel zaman, git zaman kral altın tahtına oturdukça halkını unutmuş... Sarayından çıkmaz, her gün sarayında düzenlediği eğlencelerle vur patlasın, çal oynasın gününü gün edermiş. Derken... Burada durdu, yüzünü hilal aya çevirdi, uzun uzun güzel gözlerini aya dikip baktı. Bir bulut ayın yüzünü kapattığında, yeniden kızlarından küçük olana bakıp devam etti.

-Derken her tarafta huzursuzluklar başlamış, halk yoksullaşmış, kralın babasının zamanındaki gibi mutlu ve huzurlu yaşayamaz olmuşlar. İsyan etmişler tabii. İşin kötüye gittiğini anlayan kral, vezirini çağırmış. “anlat bakalım vezir, halk benden neden hoşnut değil” demiş. Bu vezir kralın babasının zamanında da vezirlik yapmış, doğru sözlü bir vezirmiş.

Bir bir anlatmış her şeyi... Kralın babasının

zamanında ülkenin bereketinin babasıyla halk arasındaki sevgi arttıkça arttığını söylemiş en son. Bu sözü söyler söylemez, kral ayağa kalkmış, bağırmış, çağırmış, veziri komşu ülkelerden birinin casusu olmakla suçlamış. Hemen celladını çağırmış huzura ve vezirin asılması için emir vermiş. Vezir ertesi gün asılmadan önce son kez karısı ve çocuklarıyla vedalaşmak üzere evine götürülmüş, vezirin çok güzel ama bir o kadar aptal karısı varmış ki, vezir bu kadının güzelliğine vurulup da evlenmişmiş... Karısını karşısına almış, başına gelenleri uzun uzun anlatmış. Ölümünden sonra yapması gerekenleri de... En son “Eeeee söyle kadın, gidiyorum artık, ne diyorsun?” demiş. Kadının gözlerinde bir damla yaş bile yokmuş. Saf saf, “Ne diyeyim Bey, gittiğin yerden döndüğünde bana bir çiğnemlik sakız getirirsin herhalde” demiş.

O gece vezire ölmeden önceki son isteğini sormuşlar. Vezir, “Bana bu ülkenin en akıllı kadınını getirin, bir gece de olsa onunla kalmak istiyorum, demiş. Ertesi sabah veziri sehpaye çıkarıp da yağlı urganı başına geçirdiklerinde veziri bir gülmedir almış ki sormayın. Cellat bile öfkelenmiş, dayanamayıp bağırmış. “Ne gülersin vezir, ölümden korkmadığını mı anlatmak istiyorsun bize” Vezir gülmeyi kesmiş, konuşmaya başlamış; “Değil cellat! demiş. Ben de her kul gibi korkarım ölümden, yalnız aklıma bir şey geldi de ona gülerim.

‘Nedir’ diye sormuş cellat merakla. Vezir, “kralın akıllı, karımın akıllı, bir de benim aklıma gülerim.”

demoş, sehpaya tekmeýi vurmuş.

-İşte böyle, dedi Sone derin bir iç çekerek. Akıl denen altın taç, ta o zamanlar Kürtlerin başından alınmış.

Aya yüzünü döndü, uykulu gözlerini kırptı.

Bir gün sonra köyde, Mirzan Köyü'ne katırların hem de sırtlarındaki mallarla geldiği ama Sado'nun hala ortalıkta görünmediği haberi yayıldı. Sait ile Muhammed Ali sevinçle Mirzan Köyü'ne, beyin adamını görmeye gittiler. Beyin adamı;

-Tamam, dedi.

-Peki Sado, diye sordu Sait. Sado ne olacak?

-Kafanıza takmayın. Beyden yana da korkunuz olmasın. O da gelir inşallah, dedi.

Beyden yana konu kapandıysa da çevre köylerde akşam vakitlerinde erkeklerin bir araya gelip yaptıkları uzun sohbetlerde Sado'nun akıbeti hep tartışıldı. En çok Hacı Muhtarın dilindeydi Sado.

-Geldiğinde gözüm tutmamıştı ya. O dönemin hengamesinde söylemeye dilim varmadı. O kim, kaçakçılık yapmak kim! diyordu önüne gelene.

Bir hafta sonra sınırın öte yanına Irak tarafına giden kaçakçılardan biri Sado'yu Irak topraklarında gördüğünü söyledi.

Bu olaydan iki gün sonra ise, İran tarafından gelen bir başka kaçakçı Sado'yu Urmiye tarafında gördüğüne dair yemin etti. Mahmudanê Köyü'nden bir köylü ise bir gece Sado'yu atın üzerinde, köyün içinden geçip Mirzan'a giderken gördüğünü söyledi.

Bu söylentiler sonunda Beyin adamının, Sado'yu,

İran askerlerinin yakalamış olduğunu, şimdi de bir cezaevinde yattığını söylemesiyle son buldu...

Haziran ayı gelmeden mayısın 26'sından itibaren altı gün boyunca beklenecek Sterka Kol günleri yaklaşıyordu.

Cami imamı ayın 26'sında, akşam namazından sonra uyarısını yaptı cemaate.

-Aman cemaati müslimin... Aman dikkat edin... Otlarınızı, sürülerinizi, bedenlerini gece yarısından sonra Sterka Kol'den koruyun. Ne zaman görüneceğini bir kendisi bilir. Özellikle erkekler! Af buyurun, gece su dökmeye çıkarken bile aman gölgelik, kuytuluk yerleri seçin. Gördü mü çarpıp... Geçen yıl çoban Miho'nun başına gelenleri unutmayın. Kaç kez uyardık, yapma, etme, gece yarısı serinliğinde altı gün boyunca dişini sık. Sürüleri otlatma dedik. Ne oldu? Gördünüz . O yıl sürülere kıran girdi. Sürüleri de çarptı, Mıho'yu da. Sırtındaki torbada -tövbe tövbe- ekmekleri bile çarpıp kapkara etmişti. O gündür bugündür Mıho mecnun gibi dolaşıp durur ortalıkta...

Siz, siz olun ey cemaati müslümin... Altı gün boyunca çok zorunlu olmadıkça gece yarısından sonra dışarı çıkmayın. Çobanlar sürülerini gece yarısı serinliğinde otlatmasınlar. Nisar taraflarına saklasınlar. Aman bizden bir şey çarpmasın. Bir tek gözünün önündeki otları görsün, vursun öfkesini otlara, sarartsın bilcümle otları çeksın gitsin. Bize

dokunmasın da, aman aman...

Camiden çıkan cemaat eve doğru yollandı. İmamın bu konuşmasından sonra gece yarısına doğru köyde canlı olan ne varsa kapalı yerlere çekildi. Atlar, erkekler, horozlar, tavuklar... Sterka kol gece yarısından sonra ılık ılıa üşüşürdü kıpırtılı insan ve hayvan sürülerinin başına.

O gece Sterka Kol görünmedi. Ondan sonraki gece de görünmedi.

Üçüncü gece Sterka Kol göründü. Şiirsiz, kendine tutsak ölümcül kutsallık, onbeş saniye göründü. Otları sararttı, rüzgardaki ışık gibi söndü sonra.

Emer gece yarısından sonra korkuyla çekine, çekine evinin duvarına yaslanarak evin arkasında kuytu bir yere su dökmeye çıkarken, üzerinden geçip giden Sterka Kol'ü gözleriyle gördü. Evin arkasındaki büyükçe kayanın arkasına koşup saklandı, yerinde iyice büzüldü. Bildiği bütün duaları arka arkaya mırıldandı. Kendisini yaratmış olan tanrısına sığındı.

Sterka Kol dışarıda bir kayanın arkasına büzülmüş Emer'i, Emer'in deyimiyle göremeden çıkıp gitti. Sabah gün doğduğunda evinden çıkan köylüler, köyün çevresinde biten bütün otların sarardığını fark ettiler. Sterka Kol görünmüştü demek. Çok şükür bu yıl köyün sürülerine, erkeklerine vurmadan çıkıp gitmişti.

Öğleye doğru Sterka Kol'ü Emer'in gördüğü, onun Emer'i görmediği dilden dile yayıldı. Arkasından Hacı Muhtarın da Sterka Kol'ü

gördüğü haberi yayıldı köye... Hacı Muhtar şöyle demişti hem de;

-Saat tuttum... Tam 15 saniye göründü. Evdeydim, pencereden gördüm. Vay Babam, neydi o!

Mayısın son günü görünen Sterka Kol ile birlikte köylü ertesi gün Bermak'ın sona ermesine karar verdi. Artık kuzular süttten kesilebilirdi. Berxbır gününe dek koçlarla birlikte ayrı otlatılabilirdi.

Haziran ayının başında çobanlardan ikisi süttten kesilmiş kuzuları koçlarla birlikte berxbır bayramına kadar güzelce otlatıp büyötmek üzere dağlara çekileceklerdi. Bu iki buçuk ay boyunca sadece haftalık erzaklarını almak için günöbirlik ineceklerdi köye. Çobanlardan Hamdo ile Cesur bu iş için görevlendirildi.

Hamdo 18 yaşlarında Mirzan Köyü'nde oturan öksüz bir gençti. Ana-babası küçük yaşta ölmüştü. Çoban Hamdo olmadan önce öksüz Hamdo olarak tanınırdı. Üç yıldır çobanlık yapıyordu. Hamdo köye her gün inen sürülerin çobanı olmak istemişti. Hatta neredeyse dayatmıştı. Ama diğör iki çoban kabul etmemişlerdi. Hamdo'nun derdiğini iyi biliyorlardı. Her yıl bir kıza tutulduğı gibi bu yıl da Kûr Köyü'nden Sait'in büyük kızına tutulmuştu. Kız 15 yaşında olmalıydı, ama erken gelişip serpilmişti. Diğör iki çoban 18 yaşına gelmiş, ne yapacağı belli olmayan Hamdo'nun kızı kaçırmamasından korktukları için bilinçli gönderiyorlardı Hamdo'yu dağ yalnızlığına. Böylece Hamdo her yıl yaptığı gibi sevda şarkıları

söyleyerek 15 Ağustos berxbir bayramına dek kızını unutacaktı onlara göre. Yok, unutmaz da sevdası dağ yalnızlığında büyürse, yüreğini kasıp kavurursa işte o zaman Hamdo'yu bu kız ile evermenin yollarını bulmaktan başka bir şey kalmayacaktı. Cesur dağ yalnızlığını gönüllü kabul etti. Çobanlık onun özgürlüğüydü artık. Dağlardan, sürülürden ayrılmasıysa ölümdü. Haziran ayının ilk günlerinden birinde Cesur Hamdo ile birlikte, güneş doğmadan meydanda topladıkları sürüleri önlerine katıp Kelaxwîn'e doğru yola çıktılar. Kelaxwîn'e vardıklarında güneş İran sınırındaki Kela Reş Dağı'ndan yüzünü göstermemişti henüz. Ama Kela Reş'in zirvesi kırmızının, sarının, mavinin en güzel tonlarındaydı. Güneş görünür görünmez, ilkin Kelaxwîn'in tepesine vurdu. Kızıl göz kamaştıran bir ışık seline boğuldu tepe. Sanırdınız ki o dağ gitmiş, yerine bir masal dağı gelmiş. Kelaxwîn'i de Kelaxwîn yapan güneş doğduğunda göz kamaştıran bu görüntüsüydü işte. Sabah güneşiyle güneşe dönük yüzünde beliren kızılılık, güneşin batışına dek kaybolmazdı. Yöre halkı bu görüntünün büyüünden olmalı adını Kan Tepesi koymuştu. Güneşin ışık oyunları ile kayalara yansıyan kızıl rengi bu yörede geçmişte yapılan savaşlarda akan kanın rengi olmalıydı. Bu dağlarda yapılan savaşların kanlı bir efsanesiydi Kelaxwîn... Tepenin zirvesinde bir yanı uçurum olan dik, dümdüz koca bir kayanın –yani güneşin kızıl renge boyadığı kayanın- üzerinde İbrahim Halil kabristanı denilen bir de türbe vardı. Türbe

yeşil rengiyle bu ağaçsız çıplak tepede ancak öğle saatlerinde gerçek rengini bulurdu. Sabah güneşinde ve gün batımına yakın, güneşin tepeye boydan boya vuran kızılığında gerçek rengini yitirir, bu kızıl görüntünün içinde kaybolurdu.

Tam karşısında Kela Eyvan vardı. Kapkara bir dağdı. Sanki güneş ışığını bu dağdan esirgiyordu. Ya da Kela Eyvan güneşe küsmüştü de inadına renk vermiyordu. Taşı, toprağı, yamacından zirvesine dek kapkaraydı. Yöre halkı bu tepeden hep uzak dururdu, sürüler ondan yana çevrilmezdi. Uğursuz bir tepe olarak bilinirdi. Adının geçmiş tarihini bilen yoktu. Tepenin kara tarihi ise Osmanlı'nın Ermeni katliamıyla başlamıştı. Yöre halkından yaşlılar, Osmanlı'nın zulmünden kaçan Ermeni'lerin binlercesinin bu dağa sığınıp aç susuz Osmanlı'ya karşı savaşmış olduğunu söylerlerdi. Tepeye ait onlarca söylence vardı yöre halkının ağzında. Bir söylenceye göre soğuk, kapkara zirvesi Azrail'in geçici uğraklarından biriydi. Yöre halkından biri ya da birilerinin canını almadan önce gökyüzünden iner burada biraz dinlenir, alması gereken can ya da canları aldığı anda aynı yerden gökyüzüne çekilir giderdi. Koç boynuzlu, dağın rengi kadar kapkara yılanlarıyla, bir görünüp bir kaybolan kara karacalarıyla yöre halkının yüreğinde kara korkulu bir görüntüydü Kela Eyvan. Dağın zirvesine çıkan olmamıştı hiç.

Ama yine de yaşlılar; “Biz görmedik ama dedelerimizden duyduğumuza göre dağın zirvesinde, göle dönük yüzünde kocaman büyük bir

penceresi varmış dağın... Göl bu pencereden dağa mavi mavi gülümsermiş” derlerdi.

Hamdo ilk gün Cesur’un çobanlıkta yeni olduğunu bildiği için ona, dağda yaşacakları günlere ilişkin çok şeyler öğretti. Hepsi yeni bir yaşamın ilk önemli bilgileriydi Cesur için. Sonra birlikte sürüler için ayrı, kendileri için ayrı yerler yaptılar.

İkinci gün, Hamdo sürülerdeki her kuzuya hangi eve ait ise ona göre isimler verdi. Her evin aile fertlerinin isimlerini kuzulara vermek çoban geleneğindendi. Sıra Sait’in evinin kuzularına geldiğinde Hamdo; bu Sait, bu Sonê, bu Avdo, bu Qado dedi... Evin en güzel siyah benekli kuzusuna Sait’in büyük kızı Behîco’nun ismini verirken içi bir hoş oldu, sesi titredi. Asasına dayanıp kuzuya baktı, daldı gitti. Sayıklar gibi üç kez

-Behîco, Behîco, Behîco, dedi.

O günden sonra Hamdo Behîco adını verdiği kuzuya gözü gibi baktı, elleriyle besledi, geceleri koynunda yatırdı. Sürüleri otlatırken, akşam çoban ateşinin başında otururken, Behîco’yu yanından ayırmadı. Bir süre sonra kuzucuk da Hamdo’ya bağlandı. Öyle ki Hamdo gündüz sürülerin başında uyukladığında burnuyla dürtükleyip sürülerin dağıldığını haber verir hale geldi. Hamdo ile birlikte sürüleri otlatan üçüncü bir çoban olmuştu sanki.

Her hafta sonu Behîco’yu görmek umuduyla erzak için köye indi. Ama bir kez bile Behîco’nun yüzünü göremeden gerisin geri döndü. Büyümüş,

tüyleri güneş altında pırıl pırıl yanan behîco'yu kucağına alıp kepenegine sıkı sıkı sarılarak akşamları ateşin başında içli, içli sevda şarkıları yaktı.

14 Ağustos günü güneş tam tepelerindeyken Hamdo ile Cesur sürüleri Kelaxwîn'in tam altında buz gibi akan dereye indirdiler. Dere suyunun önüne kendi elleriyle taşlardan bir bent yaptılar. Oluşan göletin içine önce kendileri girip soğuk suyla yıkandılar, sonra koyunları suya batırıp güzelce yıkadılar. Akşam üzere yanlarına gelecek köyün gençlerini beklemek üzere Kelaxwîn'deki eski yerlerine sürüleri kirletmeden götürdüler. Akşam köy gençleri Kelaxwîn'de çoban ateşlerinin başında şarkılar söyledi, halaylar tuttu. Sabaha kadar sürüler yere uzanıp kirlenmemeleri için gece karanlığında dolaştırıldı. 15 Ağustos sabahı berxbir bayramının hazırlıklarını yapmış, heyecanla ve sabırsızlıkla çobanlarını ve sürülerini bekleyen köye doğru güle oynaya köye inildi. Hamdo ile Cesur köy meydanında çoktandır başlayan eğlencenin içine girdiler sürülerle. Böylece eğlence durdu. Çobanlar sevinçle karşılandı. Güneşten yanmış, esmerleşmiş çobanların yüzleri öylesine pırıl pırıl öylesine mutluydu ki... Köylüler, çobanların getirdiği sürülere bakıyor, gözleriyle kendi koyunlarını arıyorlardı.

Çobanlara hediyeleri dağıtıldı. Bu bazen bir mendil, bazen bir çorap bazen bir gömlek oldu. Sıra çoban hakkını vermeye geldi. Çobanlar ellerinde asalarıyla her eve ait sürünün önünde

durup hakkını istedi, koyunların yünleri kırpılmadan önce. Hak, çoğunlukla evlerin durumuna göre istenen bir veya iki koyun olurdu. Çobanın seçtiği koyun o evin kadınları ve kızları tarafından boncuklarla süslenip boyanıp teslim edilirdi çobana.

Hamdo ile Cesur Sait'in sürülerinin yanına vardıklarında Sait geleneğe göre ilk sözünü söyledi diğerleri gibi;

-Seç hakkını al çoban... Önce senin, sonra benim.

Cesur gözleriyle sürünün koyunlarına bakarken, Hamdo'nun gözü sürüyü görmüyordu. Sait'in arkasında kadınların toplandığı yerde gözleriyle Behîco'yu arıyordu. Sait Hamdo'nun dalgınlığına bir anlam veremedi. Bir kez daha;

-Seç hakkını al çoban, önce senin, sonra benim dedi. Yoksa koyundan başka bir şey mi istersin Hamdo? Ama tarlam yok ki tarla vereyim, bağım yok ki bağ vereyim.

-Yok, dedi Hamdo. Fazla bir şey istemem. Gözlerini Sait'in koyunlarına çevirdi. Gözleri, Sait'in koyunların içinde inci gibi parlayan Behîco'ya takıldı. Aylardır gözü gibi baktığı, beslediği Behîco'yu Sait'in satacağından korkuyordu. Asasıyla Behîco'yu gösterdi.

-Aha ben onu istiyorum, tek onu...

Sait en iyi koyunun alınmasına bozulduysa da töreler gereği vermemezlik edemezdi. Verdi de. Hamdo'nun koyunu seçtiğini fark eden Sonê iki kızıyla yanlarında getirdikleri boncukları koyunun boynuna taktılar. Hamdo'nun cennetiydi bu.

Gözünü Behîce'den ayırmıyordu. Sonê'nin koyunu Cesur'un eline tutuşturduğunu fark etmedi bile. Onca aydan sonra nihayet Behîco'yu görmüştü.

İşte köy tarihine geçecek diğer bir olay Hamdo'nun sevdasını dağa taş söylemeye devam ettiği güz sonlarında oldu. Behîco yüklü bir başlık parası karşılığı, uzak köylerden birinde 65'ine merdiven dayamış bir adama üçüncü telak olarak verildi.

Behîco ağladı, kendisi gibi ağlayan bir anası, bir küçük kız kardeşi bir de kardeşi Qado oldu. Anası ellerini göğsüne kavuşturup;

-Ananın bahtı, kızının tahtı, dedi. Benim bahtım neyse seninki de o.

Behîco ağlaya ağlaya gittiğinde ne Hamdo'nun aşkını biliyordu ne de kadın olmayı...

Bir yıl sonra ilk çocuğunu doğururken öldüğünde iri açılmış, kocaman gözlerini kapatamadılar. Birinci telak yüzünü siyah bir tülle örttüğünde;

-Fukaranın melek gibi bir yüzü vardı, dedi.

Hamdo'nun o günden sonra konuştuğunu gören olmadı. Yalnız Behîco gittiğinde Cesur'a;

-İyi ki kendi ellerimle besleyip büyüttüğüm Behîco'yu aldım namussuzdan. Yoksa onu da satacaktı, dedi.

Tek Behîco ile konuştu ondan sonra. Ona şarkılar söyledi, dağın, taşın, kurdun, kuşun dilinden konuştu Behîco ile... İnsanlara adeta küstü. 1984'ün berxbir bayramında köye inip ilk kurşunun yankısını duyana dek bu böyle devam etti.

Günler görünüp kayboldu. Mevsimler değişti. Kayıtlı, kayıtsız bütün suskunluklar, kapalı pencerelerin, kilitli kapıların ardında bazen öfke, bazen yılgınlık ve bazen ihaneti çoğalttı. Çocuklarla masallarla büyümekte inat ettiler. Korkulu bakan, fısıltı konuşan babalarının bacaklarının arasında dolanıp, yasak meyvenin tadında çoğalma aşkının korkusuzluğunu taşıyan analarının eteklerini çekiştirdiler.

Öyle bir zaman geldi ki dengbejler sustu. Dağ taş sustu sanki. Yaşlılar, kıtlık kıran yıllarını, yiğitlik efsanelerini unuttur gibi yaptı. Analara masal anlattıran, çocuklara masal dedirten huzurlu akşamlar kayboldu. Bahara yeni uyanan günlerden birinde –kadehejderî kutlanmamıştı henüz- köye bir haber ulaştı. Beyin tavuk çiftliğinde çalışan Hasan'ın polislerce götürülmüş olduğunu duydu köylü. İki yıl yatacağı haberi ise bu haberden birkaç hafta sonra geldi.

Köyün tarihine geçecek bir diğer olay 1984 baharında oldu. Hasan'ın cezaevinden Beyin yardımıyla çıktığı, yakında Mirzan Köyü'ne geleceği haberiyle köye elektrik geleceği haberi aynı anda ulaştı köye.

Elektrik denilen yapma aydınlık, tel, tel köylere ulaşp yıldızları, ayı, yıldızların mavi boklarını kararttığıнын üç gece sonrası Gevdani aşiretinden yaşlı bir kadının çorap şişlerinin kaybolmaması için şişleri elektrik prizinin içine sokup ölmesiyle,

elektrikle birlikte köyün tarihine geçecek ilk olay yaşandı.

O günden sonra köyün yaşlıları elektrikten Allahtan korkar gibi korktu. Düğmeyi çevirirken ayrı, fişi prize takarken ayrı dualar ettiler ölmemek için. Tam bu gavur icadının korkusunu dualarla üzerlerinden atıp bu yapma aydınlıktan hoşlanmışlarken, köye televizyon da geldi.

Sihirli kutu herkesi büyüledi...

Diller, yüzler, şarkılar, gülüşler, her şey ama her şey değişti. Görüntüler, gerçek olan, var eden bütün güzellikleri bir çöl fırtınası gibi yuttu, yok etti. Cami imamı boşuna konuştu durdu.

“Yapmayın, etmeyin, bu televizyon denilen illet hepimizi dinden imandan edecek. Küfürdür, seyretmeyin” dedikçe imamın söylediğine inat gibi televizyon evlerde baş köşeye yerleştirildi. Türkçe anlamayan yaşlılar bile acıklı Türk filmlerindeki namuslu ama yoksul güzel kadınlara ağladılar.

Yeni yetme delikanlılar, aynen filmlerdeki jön gibi bir kaşını kaldırıp yan, yan bakarak köy kızlarına acayip bakışlar fırlattılar. Sonunda cami imamı da imana geldi. Peygamber efendimizin “ilim Çin’de de olsa gidip alınız” sözüne uyarak camiye hoparlör taktı. Köylü imamın zekasını, 24 saat din iman üzerine çalışan kafasını taktir edip köylerine böyle bir imamı bağışladığı için Allah’a dua ettiler. Bir süre sonra imam evine karılarının çenesinden

kurtulmak için televizyon da aldı. Gece yaralarına dek sihirli kutunun büyüüne kapılıp karşısından ayrılmaz oldu. Dudaklarını büzüp baygın bakışlarla şarkılar söyleyen göğsü bağı açık kadınları görünce elindeki tespihi şakırdatıp oturduğu yerden bakışlarını tavana çevirerek “tövbe tövbe” dediyse de zamanla televizyonun büyüleyen görüntülerinde o da kayboldu.

Yaşlılar geçmişin tüm güneşli anılarını unuttular. Böylece köyün eski tarihini anlatacak kimseler kalmadı.

Dağlar eski heybetindeydi yalnız... 1984 yazıydı. Zulme, ihanete, etrafta kol gezen bütün çirkinliklere tepeden bakıyordu dağlar... Aydınlık yüzlü, sözlerinin büyüünde bilgece yürüyen çocuklarının bağrında dolaşıp kendisini keşfetmelerine umutla boyun eğdi dağlar. Onlar, bütün dağ zirvelerini aştılar. Aylı gecenin içinde, bulutsuz günlerin ılık sıcaklığında durmadan yol aldılar. Dağların görkemi karşısında bir avuçtular. Gezdikleri coğrafyada, bastıkları topraklar üzerinde, göründükleri gözlerin içine umut diye işlendikçe çoğaldılar. Ovalarda, iki nehir arasında toprak bereketli doğurganlığındaydı. Dağlar ise gencecik yüreklerin sarsıntısında daha bir heybetliydi artık.

Hep batıya yürüdüler önce... Bedeni dağ duruşunda gencecik en önde gideni;

-Benim adım Agit, dedi yanında yürüyen milise... Sanki bunu ona değil de dağa, taşla, düşsüz uykularında karabasan nöbetlerin cenderesine

sıkışmış bütün yüreklere söyleyip uyandırdı herkesi.

-Hımmm.... Agît, dedi milis, gülümsedi.

Yürüdüler, soluklanıp yayla sularında yüzlerini serinlettiler. Ekmek, peynirden ibaret azıklarını iştahla yediler. Issız ama bereketli topraklara ilk kez tohum saçan, üzümünden şarap yapmasını öğreten, tanrısal özün, yeni çağlara koşan, yeni ufuklar açan gücündeydiler.

Sonunda Dicle nehrine ulaştılar. Durgun ve sessiz akışıındaydı nehir. Ay nehrin akışıındaki yansıısına gülümseyecek kadar durgundu. Ve ay o akşam hiçbir akşam olmadığı kadar bir iç huzuru, gece muştusundaydı.

Sağanak yağmurlar geride kalmıştı. Ovada güneş, açık mavi gökyüzünde, uygarlığın başlangıcından bu yana nasılsa öyle, tek olan kendisini olan, yıkılmaz gücünün vurdu duymazlığıındaydı. Agit;

-Duralım, dedi milise. Yüzünü döndü. Ödünc alınmış bir güzelliği teslim eder gibi gülümsedi.

-Olur, dedi milis. Başını eğdi. Sabahın tan vakti, dedi kendi kendine. Birazdan bütün yaşamlar, olağan akışında gün ışığında eriyecek. Birden, gün ışığında telaşlı kuş cıvıltılarına eşlik ederek;

-Bu toprakların umudusunuz... Öl deseniz öleceğim. Yeter ki doğacak bebelerimiz bizim gibi olmasın, dedi.

Temmuz ayı geldi. Toprağın derinliklerine işleyen, toprağı yakan kurutan bir sıcaklık vardı. Yeşiller çatlayıncaya dek sarardı. Derin sular coşkusu yitirdi, dağ yükseğinden ovaya inen

sular çekildi.

Dağlara gençler akıyordu bu kez. Umut yüklenip en yüksek dağ zirvelerini karşılarına alarak, kendilerini uzun dar patika yollara vurdular. Silah kuşanmaya gidiyorlardı. Sıcak toprak bedenlerinin ağırlığınca çatlayıp güz yağmurlarının hasretini çekti. Bedeni dağ duruşunda komutan gözleriyle tartarak her bir savaşçısını tarihi yürüyüşün sıralarına yerleştirdi. Sonra savaşçıların karşısına geçip şöyle dedi;

“Bu toprakların çocukları tarihiyle birlikte yeniden yaratılacak! İlk doğuş müjdesini veriyorum!... İlk sesin müjdesini... Bir orduyuz artık. Tek yürek, tek vücuduz.

Bütün yumruklar havaya kalktı. Dağlardan dağlara vuran ses çoğaldı, ovaya taştı. Bereketli toprakların hasadını kaldıran bütün yüzler gülümsedi.

“Ağustos’un 15’i... Yeniden doğuşun müjdesini daha erken de verebilirdik” dedi yanındakilere heyecanını belli etmemeye çalışarak.

Hazırlıklar başladı. Yüksek dağ zirvelerinden hiç inmeden, bulutsuz göğün akşamında yeniden yola koyuldular. Kimsesiz bir su kaynağının başında durdular, soluklandılar. Ovada, çok uzak yıldızlar gibi titreşen Eruh kasabasının ışıklarını seyrettiler, hayal kurdular.

Bedeni dağ duruşunda Komutan, yüzünü, sırtını dayadığı dağlara çevirdi önce. Sonra tam karşısında uzak yıldızların hayalini kurarcasına Eruh’a döndü yüzünü. Dedi ki,

“Yarın... Çok geç değil, yarın... Bütün dünya duyacak adını, adınla direniş anılacak. Adınla tarih yazılacak. Adınla yeni bir dünya kurulacak.

Emer, Kore gazisi Yusuf’un oğlu Rıza ile birlikte kasabadan dönüyordu. Akşamın serinliği açık meydanları kalabalıklaştırmıştı. Öğlen saatlerindeki boğucu, nemli havadan geriye soluk mavi gökyüzü kalmıştı. Bir de beyaz parçalı bulutlar... Akşamın çökmekte olan karanlığında gökyüzünün soluk mavisine aykırı yanları kalmamıştı. Köy minibüsü tıklım tıklımdı. Zaten kasabaya gelen köylülerin dönüşü şayet olağanüstü bir şey yoksa sıcaklarda göze alınmaz, akşamın serinliği beklenirdi. Emer evin bütün ihtiyaçlarını almanın gönül rahatlığıyla aldığı her şeyi köy minibüsünün kalktığı yere taşımış, muavinin eşyaları Rıza ile birlikte minibüsün üzerine yüklemesini seyrediyordu.

Emer son kalan iki küçük naylon siyah poşeti minibüsün üzerine atmaya değer bulmadı, eline aldı. En arkada boş koltuklardan birine oturdu. Çevresine göz gezdirdi, etrafındakilerle merhabalaştı. Şoförü 12 Eylül öncesinden tanıyordu. Mirzan Köyü’nde oturan eski bir PKK sempatizanıydı. Arabanın hareket etmesini beklerken dışarıda gezinen yolcular da tek tek biniyorlardı. Şoför ayak üstü sigarasıyla birlikte çayını yudumlarken, arabanın tümüyle dolup dolmadığına bakıyordu. Minibüs dolunca çevik bir

hareketle kapıyı açıp yerine geçti. Yusuf'un oğlu Rıza anahtarın çevrilmesiyle muavinle birlikte arabaya atlayıp kapı boşluğuna çömeldi. Şoför dikiz aynasından gözlerini kısarak yolcuları tek tek süzdü. Emer ile göz göze geldiğinde;

-İşini bitirdin mi Dayı? dedi.

Emer'in, kucağındaki poşeti sıkıca tutan elleri gevşedi. Cebinden mendilini çıkarmak için bir elini cebine attı.

-Bitti şükür...

-Bugüne bugün oturup şöyle adam gibi sohbet edemedik Dayı.

-İş güç oğlum, eskisi gibi nerede, dedi Xalê Emer imalı.

Emer bunu öyle manalı söylemişti ki şoför cevap veremedi. Başını eğdi, vitesi değiştirip gaza bastı. Yanında oturan gençten bir delikanlıyla koyu bir sohbeta dalıp Emer'i unuttu.

Araba birden sarsıldı. Xalê Emer'in gevşek bir biçimde tek eliyle tuttuğu poşet, nasıl olduysa elinden kaydı. İçinde ne var ne yok hepsi yerlere saçıldı. Xalê Emer ancak yuvarlak dantel ipliklerinden birini kurtarabildi. Yokuş aşağı inmekte olan minibüste poşetin içindekiler, ön kısımlara doğru yuvarlandı. Şoförün ayaklarının altında, kapı boşluğunda, dantel yumakları yuvarlanıp duruyordu. Xalê Emer utancından kıpkırmızı oldu. Alnındaki boncuk boncuk terleri mendiliyle kızgın sildi. Eğilip koltukların altına baktı, bağırdı;

-Oğlum yavaş sür şu arabayı. Acelen nereye

böyle? Şoför dikiz aynasından Xalê Emer'e baktı.

-Suç bende değil dayı, yol bozuk.

Muavin kıs kıs gülerек yerlerden dantel yumaklarını toplamaya çalışıyordu. Yuvarlanıp duran yumakları taç atışını karşılayan bir kaleci edasıyla yakalayıp avucunun içinde hoplatışını öfkeyle seyrediyordu. Xalê Emer;

-Getir ulan onları buraya, diye bağırdı.

Minibüsün içi Xalê Emer'in muavine okkalı bir küfür sallamasıyla kahkahaya boğuldu. Ayaklarının dibinde dantel ipliği, yün yumakları bulanlar elden ele gülüşerek arkaya ulaştırdılar. Muavinin topladığı iplik yumaklarını Kore gazisi Yusuf'un oğlu ciddi görünmeye çalışan bir yüz ifadesiyle Xalê Emer'e verdi.

-Anlamam ki bu kadar ipliği ne yapar bu kadın milleti, diye söylendi. Yeniden poşete doldurup ağzını sıkıca bağladı. Gülmeler seyrekleştı. Emer biraz sakinleşir gibi oldu. Sadece muavin, Yusuf'un oğlu, şoförün yanında oturan gençten delikanlı birbirlerine bakıp gülüşüyorlardı. Emer aldırmadı, gençliklerine verdi, görmezden geldi. Saatine baktı, şoföre seslendi.

-Oğlum, şu radyoyu aç hele, haberleri dinleyelim.

Şoför oldukça saygılı bir ses tonuyla;

-Tamam Dayı, dedi. Kısık sesle dinlediği teybi kapatıp radyoyu açtığında haber saatinin sinyalleri duyuldu. Ardından spiker ilk haberi okumaya başladı. Arabanın içinden, yola, sağındaki solundaki tarlalara, ağaçlara takılı bakışlar bir anda değişti. Kısılmış gözler irileşti. Spikerin haberiyle

baktıkları dereler, ormanlar, ağaçlar, tarlalar görünmez oldu. Yüzler birbirine çevrildi.

Konuşmadan bakan, sadece bakan yüzlerin anlamı birbirine benziyordu. Haberin büyüğü sihirli bir değnek olmuş, arabaya değmişti sanki. İlk haber bittiğinde, başlar hareketlendi. Yüzler anlamlarını sözlere döktü. Her kafadan bir ses çıkıyordu;

-Ne dedi, ne dedi?

-Eruh, dedi.

-Yok, Eruh ve Şemdinli, dedi.

-PKK dedi, duydum.

Şoför yanında oturan genç ile göz göze geldi, gülümsedi. Xalê Emer'in gözünden bu gülümseyiş kaçmadı. O da gülümsedi. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Xalê Emer bütün gürültüleri bastıran gür bir ses tonuyla;

-Şoför oğlum, sen daha iyi duymuşsundur. Allah aşkına radyodaki kadın acıklı ne dedi öyle? Cevabını bildiği bir soruydu bu.

-Duymadınız mı? dedi şoför sesindeki sevinci gizlemeden. İlk kurşun atılmış işte.

Xalê Emer, ben demedim mi, dedi içinden. Ben demedim mi? Hey gözünü sevdiklerim. Yemininiz bütün dünyaya duyurmaktı ha! Hiç bu kadarını ummamıştım. Eeee köylü kafası işte. Ancak köyü kadar düşünür. İçi içine sığmıyordu. Bir an önce köye ulaşmak için can atıyordu. Şoför asfalt yola çıkmıştı. Gaza bastı, araba düz asfalt yolda adeta kaydı. Arabanın dışında görünen her şey uzayan, zamanla yarışan görüntülere dönüştüler. Kıraç toprak, sararmış otlar, toprak damlı evler ve

bahçelerin huzur veren görüntüleri vardı Şimdi, akşamın çökmekte olan karanlığında.

Araba köy meydanına girmişti. Hava tümden kararmıştı. Emer, Yusuf'un oğluyla eşyaları eve doğru taŐırken;

-Televizyonda haberler başlamadan bu haberi babana uurmalı, sen gr bak, nasıl sevinecek.

Yusuf'un oğlu Rıza suskun, başı önünde dinliyordu. Her Şeyi hatırlıyordu. O zamanlar on yaŐlarındaydı. Köye gelen askerleri, babasının gtrlŐn, döndüğünde vücudundaki iŐkence izlerini ve en kötüsü döndükten sonra o anlaşılmaz suskunluğunu...

Xale Emer eve yaklaştıklarında;

-İçeri gir, eşyaları bırakıp beraber gidelim, dedi Rıza'ya.

Açık kapıdan içeri girdiler. EŞyaları girişte kapının yanına yığdılar. Xal Emer ayakkabılarını çıkarmadan içeri girdiğinde karısı elindeki poŐetleri almak için ona doğru seyirtti.;

-Hoş geldiniz, dedi.

Emer hiç cevap vermedi, poŐetleri minderlerden birinin üzerine fırlattı.

-rdĞn oraplar, danteller gözünü kr etsin! Ben demesem de kr olacak ya zaten. Yedi dvele rezil ettin beni. Kadın aklına uyarsan olacağı bu işte.

Kore gazisi Yusuf'un oğluna döndü, konuştuğu her söz için ondan onay bekliyordu.

-Bu evde örtü rtmedikleri eŐya bırakmadılar. Tencerenin kapağına örtü, kapının üzerine örtü,

yok sandığın üzerine örtü... Bıraksam kafamın üzerine bir örtü işleyip “Al Emer bu da senin kafanın örtüsü” diyecek.

Karısı olanları bilmediği için Emer’in niye böyle öfkeli olduğunu anlayamadı. Soru dolu bakışlarla Yusuf’un oğluna bakıyordu. Emer;

-Ben Yusuf’a kadar gideceğim, sen eşyaları içeri al. Yemek memek hazırlama, dedi.

Arkasına bakmadan çıktı. Rıza’yı beklemeden yürüdü. Yusuf’un evinin önüne varıp evin önünde çayını içmekte olan Yusuf’a minibüsün radyosunda dinlediği haberi anlattığında oğlu Rıza yeni içeri girmişti. Yusuf haberi dinlediğinde yüzüne yayılan sevinç onu on yaş gençleştirdi sanki. Sabırsızca televizyondaki akşam haberlerini bekledi. Haber başladığında, haberin her sözünü belleğine kaydetti. Emer gözlerini televizyondan ayırmadan Yusuf’a;

-Duydun değil mi? Bizimkiler yapmış işte, dedi. Yusuf hiçbir şey duymuyordu sanki. Kendi kendine konuşur gibi;

-Doğru, bizimkiler... Hem bize çok benzeyen, hem hiç benzemeyen gençlerimiz, dedi. Emer’e dönüp gülümsedi.

Güneş, Kela Reş dağından ağır ağır yükseliyordu. Ağustos ayının sonlarıydı. Hasan atıyla Mirzan’dan Kûr Köyü’ne doğru ilerliyordu. Yolun kenarlarında altın sarısı otlar sabah rüzgarıyla hafiften sallanıyordu. Köye yaklaştıkça yolda karşısına çıkan tek-tük insanlarla selamlaştı, atını durdurmadan. Çoğu yaşlıydı. Çevre köylere gidiyor

olmalıydılar.

Patika yolun bir dönemeçle ayrıldığı yerden vadiye giden yola saptığında köyün toprak damlı evleri görünmeye başladı. Köye girdiğinde gökyüzünde birden beliren koca bir bulut kümesinin gölgesi köyün üzerine vurdu. Köyün üzerindeki tepeleri tümünden kararttı. Göge kaldırdı başını... Büyükçe, beyaz gri bir bulut güneşi kapatmış, hızla köyün üzerine doğru yol alıyordu. Atını Xalê Emer'in evine giden yolun üzerine sürdü. Yolun üzerinde Xalê Emer'in kardeşi Ali'nin evine uğramayı düşündü önce. Sonra vazgeçti. Doğruca atını Emer'in evine giden yola doğru sürdü. Evin önünde, kapının eşiğinde oturmuş, dalgınlıkla elindeki yün çorabı örmekte olan Emer'in karısı, atın ayak sesleriyle başını kaldırdı, Hasan'ı gördü. Hasan;

-Selamünaleyküm, dedi atından inerken. Kadın örgüsünü kapının eşiğine bıraktı, ayağa kalktı. Hasan'ı tanıyordu, daha doğrusu Mirzan Köyü'nde oturan anasını tanıyordu daha çok.

-Hoş geldin oğlum, dedi. İçerdeki Emer'e seslendi. Emer, odanın penceresinden baktı, hemen sonra tüm heybetiyle kapıda belirdi.

-Vay Hasan oğlum, neredesin sen? Ben de bu çocuk nerelerde diyordum. Hasan atını bağlayacağı bir şeyler arıyordu. Xalê Emer koştu. Atın koşumlarını Hasan'ın elinden aldı. Atı evin arkasına götürüp orada bir kazığa bağladı. Döndüğünde kapının önünde ayakta öylece durmuş, etrafını seyreden Hasan'ın omzuna vurup

içeri aldı. Odaya buyur etti. Hasan bir minderin üzerine bağdaş kurup oturdu. Xalê Emer arkasına üst üste iki yastık koydu. Tam karşısına geçip oturdu sonra.

-Geçmiş olsun, dedi Emer.

-Sağol, dedi Hasan. Başını önüne eğip cebinden tütün tabakasını çıkardı.

Niye aldılar ki seni?

-Beyin bir alacak meselesi, dedi Hasan.

Umursamaz görünmeye çalışıyordu. Başını kaldırmadan gülümsedi. Tütün tabakasından bir sigara sarmaya koyuldu. Xalê Emer cebinden çıkardığı kehribar tespihi ağır ağır çekerken, bir yanda da göz ucuyla Hasan'ı inceliyor, zayıflamış, incelmış yüzüne bakıyordu. Hasan, sardığı sigarayı ağzına yerleştirdi, göz alıcı altın kaplama bir çakmakla sigarasını yaktı.

-Şimdi yolculuk nereye, dedi Emer. Hasan sigarasından çektiği dumanı yavaş yavaş dışarı bıraktı. Başını kaldırdı, karşı duvardaki duvar halısına dikti gözlerini.

-Karşı tarafa... Bu akşam yine bir iş var. Bey, Sait'i de Emer'i de al git, dedi. 15 katır yükünün biri sizin. Ne isterseniz getirin.

Xalê Emer bu sözü bekliyordu sanki. Sertçe;

-Yok, ben gelmem. Bu işler bana göre değil artık. Hasan'ın yüzündeki şaşkınlığı fark edince,

-Yani... Artık yaşlandım oğlum. Bu işler bana göre değil. Çok düşündüm. Bunca köy Beyin. Bunca köyün yaşlısı, genci, çocuğu da beyin. Lakin...

Hasan sigarasını içiyor, durmuş dinliyordu. Seyro'nun odaya girip çay bardaklarını önlerine koymasıyla sigarasını önündeki kül tablasına bastırıp söndürdü. Çay bardağına şeker koyup karıştırmadan dikkatle bir eliyle çember sakalını sıvazlayıp Xalê Emer'i dinlemeye devam etti. Emer, Hasan'ın kendisini dinleyen, hiçbir kuşku taşımayan, güven verici bakışlarından aldığı güçle devam etti konuşmasına.

-Bu güne kadar yaptım da ne oldu ha! söylesene Hasan oğlum, ne oldu? Elime geçen kaç para? Karnımı zor doyuruyorum. Oysa gençliğimden bu yana kaç kez ölümlerden geçtim. Sınır taşları kaç kez mezar taşları gibi büyüdü gözlerimde. Sustu, biraz soluklandı, önündeki bardağı iyice çekti önüne. Oturuş pozisyonunu hiç değiştirmeden, elini çenesine dayamış, dalgın bakışlarını yerdeki kilime dikmiş Hasan'a;

-İçsene çayını, dedi. Yoksa aç mısın?

-Yok aç değilim, dedi Hasan. Dalgınlığından sıyrıldı. Kendine gelir gibi oldu, bardağına şekeri attı, karıştırmaya başladı. Xalê Emer sustu, bundan sonraki söyleyeceklerini düşünüyor gibiydi. Odayı çay kaşıklarının bardağa vuran ince sızılı sesi kapladı sadece. Emer çayı karıştıran ellerine bakıyor, söze nasıl devam edeceğini düşünüyordu.

-Böyle işte, dedi başını kaldırmadan. Yorulmuş, kırgın bir sesle. Artık bende kaçakçılık yapacak eski güç, kuvvet yok.

Hasan, sol dirseğini dizine dayadı, çayından bir yudum aldı, söze başlamadan önce yerinden şöyle

bir kıpırdandı.

-Sen bilirsin dedi sadece. Beye bunu usulünce anlatmak gerek ama. Emer yüzünü sevinçle kaldırdı.

-İyi ya... Bunu usulünce ancak sen söyleyebilirsin diye söyledim sana zaten. Söyle ona, Emer kaçakçılık yapamaz artık de. Ondan geçmiş artık de.

-Tamam, dedi gülerek Hasan. Emer'in rahatlamış yüzünde kendisine karşı duyduğu güvenin altında ezilir gibi oldu. Çayını bitirdiğinde kalkmaya davrandı. Gençliğinin verdiği çekingenlikle, yaptığı işin ciddiyeti, çember sakallı bu yüze dindar bir adamın saflığını veriyordu. Xalê Emer gitmek için ayağa kalkan Hasan ile birlikte ayağa kalktı. Yersiz, nedensiz bir pişmanlık kapladı içini. Kendini tutamayarak;

-Bana kızmadın değil mi? dedi. Yanlış anlamadın. Bak Hasan, seni oğlum gibi severim. İçimde garip bir şeyler oluyor. Sağ elini yüreğinin üzerine götürdü. Ya yaşlı ben gibi sıradan insanların ölüm korkusudur bu, ya da şu geri kalan ömrümde geçmişte yapamadığımdan daha iyi, daha güzel şeyler yapma isteğidir. Aklımı kaçırmış gibi dolaşıp duruyorum köyün içinde. Allahtan hep merhamet, işe yarar bir akıl istiyorum. Geçmişte kendimi akıllı sanmakla kendimi kandırmışım sadece.

Hasan sevgiyle Xalê Emer'in omzuna dokundu. Son birkaç yıl içinde iyice kırılaşmış saçlarına baktı. Kendi yaşamı da onunki gibi günün kararan

saatlerinde sınır taşlarından atlayarak yaşanacak, sonra yaşamdan ne anladığını bilmeden sönüp gidecek miydi acaba? Bunları düşünürken yüzü ciddileşti. Pencereden odaya vuran gün ışığı yüzündeki ciddi ifadeye sıcak bir anlam yükledi. Ardından karşı duvara doğru genişleyerek duvar halısını boydan boya kapladı. Işıkla canlanan renklerin dünyasında duvar halısından odaya bir canlılık yayıldı.

Dışarıda gök, güneş altında kavrulan toprağa inat gelip geçen bulutlara aldırmadan en güzel mavisikle yer yüzüne bakıyordu.

-Şimdi nereye gideceksin oğlum, dedi Emer.

-Kardeşin Ali'nin evine. İnşallah o da senin gibi vazgeçmemiştir, dedi yarı şaka, yarı ciddi.

-Yooook, merak etme sen öylelerinin gözünü toprak doyurur ancak. Ne O ne de Sait vazgeçer bu işten.

Yaz güneşinin kavurucu sıcaklığının altında güneşe rağmen ayakta duruyormuş izlenimini veren evleri geçtiler. Hasan,

-Sen geri dön istersen, işinden gücünden olma diyecek olduysa da emer bu sözü duymazlığa verdi. Beraber Ali'nin evine doğru yürüdüler.

Bir rüzgar dağlardan bütün gücünü toplayarak geldi, çamurdan badanaları dökülmüş, birbirine benzeyen evlerin aralarından geçip vadinin aşağılarına doğru tozu toprağı birbirine katarak indi. Xalê Emer vadinin derinliklerinden gözlerini ayırmadan,

-Akşam yağmur yağacak, bir hafta da sürer bu,

dedi.

Hasan sıcaktan bunalmış bıkkın bir ifadeyle,

-Nereden anladın, dedi.

-Gelip geçen rüzgardan, dedi Xalê Emer.

Hasan gökyüzüne şöyle bir baktı, lafı değiştirdi;

-Demek Ali ile Sait bu işi toprağa kadar bırakmazlar diyorsun ha!

-Öyle. Hasan şaka yollu, biraz alaylı;

-Esaslı kaçakçılar o zaman, dedi. Emer'in her iki kardeşini sevmediğini bilirdi. Kızdırmak istiyordu. Xalê Emer yan gözle kaşlarını çatarak Hasan'a baktı. Onlar kaçakçılığın ne olduğunu bilmiyorlar, dedi. Onun için Azrail canlarını aldığında “siz tam bir kerizsiniz” diyecek.

Hasan kendini tutamadı, gülmeye başladı.

-Peki Azrail bana ne diyecek Dayı? Emer'in gülüşü dondu. Vaktiyle en zor günlerde bile yüzü bu kadar ciddi, bu kadar tedirgin olmamıştı. Boyu posuyla, belindeki tabancasıyla, babasının bir kopyası olan Hasan'a baktı. Gözleri karşıda bir yerlere dalıp gitti. Tam o anda eskisinden daha sert bir rüzgar arkasından derin bir sessizlik bırakarak geçip gitti.

-Artık eski kaçakçılığın tadı kalmadı. Rüzgarlı yayla gecelerinde rüzgar gibi atlarla, sınır taşlarını deviren yiğitliğin adı kalmadı. Baban yaşıyaydı da anlatsaydı. Eskiden güzün kışla rastlaştığı günlerde evin ihtiyacı olan bir torba tuz için dağlar aşıldı. Gitmeden önce evdekilerle helalleşilirdi. Ola ki, dağın ölüm rüzgarı önüne katıp götürür diye... Yiğitlik, bu yörede dağları aşp sınırın öte

tarafından evin ihtiyacı olan erzağı getirmekle sınanırdı. Dönenlerin hiçbirinde yorgunluk belirtisi olmazdı. Dönüşlerinde atlarına yükleyip getirmiş oldukları erzaklarla ve sırtını dağlara dayamış yüreklerinin hikayeleriyle bir kış geçirilirdi.

Nasıl devam edeceğini bilemiyordu. Sesi boğuklaştı, anılarının burukluğundan geçmişte yaşamaya devam ediyordu. Sustu, olduğu yerde durdu. Gözlerini Hasan'ın gözlerine dikti.

-Seni oğlum kadar severim, bilirsin. Ne de olsa çok sevdiğim babanın yadigarısın. Ne yap ne yap, bırak bu işi dedi.

Alacakaranlıkla birlikte üç atlı Kûr Köyü'nden Mirzan Köyü'ne doğru ilerliyorlardı. Köyün ıssız, toprak damlı evlerinin sefil görünüşü, köye girdiklerinde iyice çöken karanlığın içinde kaybolmuştu. Rüzgar bir yerlerden yağmur kokusunu taşıyordu köyün üzerine. Dağ çiçeklerinin, bin bir türlü otun kokusunu da içinde taşıyan bir yağmur kokusuydu bu. Rüzgarın taşıdığı yağmur kokusuyla birlikte sert estiği bu tür akşamlarda insanın yüreğine gizli, nefes kesici bir haya sığabilirdi. Kılı kırk yaran geri dönüşsüzlüğün yolculuğuna çıkanlar için ise ürperten bir yalnızlığı olabilirdi bu tür akşamların.

Rüzgarın zamansız duraklamalarında köyün akşama yayılan katışıksız kokusu yayılıyordu havaya. En son yağmurla geldi rüzgar... Toprağa

tek tük vuran damlalardan sonra doğaya keskin bir toprak kokusu yayıldı. Toprağın ortak bir yazgı olduğunu anımsatan bir kokuydu bu.

Mirzan'dan 15 katır ile birlikte yola çıktıklarında yağmur durmuştu. Fakat bulutlar neredeyse tümten kapatmıştı gökyüzünü. Arada, bulutların arasından tek tük görünen yıldızlar, öylesine sönük, öylesine ışıltısızdı ki, kıyısı olmayan bir okyanusun içinden hızla kayıp giden belirsiz ışıklardı her biri.

Vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Yollarını değiştirmeleri gerekiyordu. Bu kez Irak sınırını geçeceklerdi. Zorlu, dolambaçlı bir yoldan sınıra ulaşmaları gerekiyordu. Bu yolu kendisinden başka kimse geçemezdi. Öyle demişti Bey. Sadece gökyüzünün çıplak ve yüce görüldüğü bir yaylayı geçtiler. Sık bir ormanlığın içine daldılar. Gökyüzü adeta kayboldu. Bir hayli yol aldılar. Ormandaki ıslak otlardan yayılan baş döndürücü koku, rüzgarla birlikte baştan aşağı sarmaladı bedenlerini. Hasan buraları avucunun içi gibi biliyordu. Biraz soluklanmak, bir şeyler atıştırmak için atının yönünü bu sık ormandaki kimsesiz bir su kaynağına çevirdi. Geniş patika yoldan ayrıldı, karanlıkta belli belirsiz fark edilen, uzun süredir insan ayağının basmadığı dar bir patikaya saptı.

Birden yolun sağ tarafında uzun namlulu bir silahın emniyetinin açıldığını belirten mekanik sesi duydu. Damarlarındaki kan dondu. Atını yavaşlattı, omzundaki silahı indirmek için sağ elini ağır ağır kaldırdı. Tok kalın bir ses sağ tarafındaki ağaçların arasından bağırdı;

-Olduğunuz yerde kalın!

Aynı ses hemen arkasından;

-İnin atlarınızdan! dedi.

Hasan yan gözle sesin geldiği yana baktı. Bir karartıyı belli belirsiz kalın gövdeli bir ağacın arkasında fark etti. Atından indi. Ali ile Sait çoktan atlarından inmiş ellerini enselerinde kenetlemişlerdi bile. Hasan kim bunlar diye düşündü kendi kendine. Arkasından yaklaşmakta olan ayak seslerine kulak kabarttı. Askerlerin postallarına benzemiyordu toprağa vuran ayak sesleri. Başını çevirip bakmak istedi. Arkasındaki ses bağırdı.

-Silahını yere at!

Kolundaki silahı bir metre öteye fırlattı.

-Belindekini de! dedi aynı ses. Tabancasını kılıfıyla birlikte çıkarıp aynı yere fırlattı. Arkasındaki ayak seslerinin yaklaştığını fark etti. Yaklaştı, yaklaştı, bir eliyle belini yokladı.

-Tamam,dedi yürüyün. Eliyle su kaynağının olduğu yeri işaret ediyordu. Yürümeye başlar başlamaz karartılar belirginleşti. Sağlı sollu ağaçların arasından çıkmaya başladılar. Su kaynağının bulunduğu yer geniş bir düzlüktü. Kaynağın başına vardıklarında suyun serinliği yüzlerine çarptı. Gökyüzü kuzey tarafında dağ silsilesinin üzerinde uzun bir şerit gibi uzanan bir bulut kümesinin dışında tümnden açıktı. Doğu tarafındaki dağların üzerini bir beyazlık kaplamış, yıldızlar sönmüştü. Sabah olmak üzereydi. Güröl güröl akan suyun sesiyle susuzluğunu fark etti

Hasan. Birden üç karartının tam karşısında buldu kendisini. Durdular. Karartılar da durmuştu. Karanlıkta keskin bakışların kendilerini baştan aşağıya süzdüğünü hissetti. Giysilerine bakılırsa köylülere benziyorlardı. Omuzlarında silahları vardı. Birden kafasında bir şimşek çaktı. Apocular bunlar dedi kendi kendine. Eruh ve Şemdinli baskınının yapanlar... Rahatlar gibi oldu. Nedenini kendisi de anlamadı. Yüreğindeki tedirginlik kaybolmuştu.

Karşılarındaki karartılardan orta boylu olanı bir adım öne çıkıktı. Elinde bir asa vardı. Duruşunda öylesine bir kendine güven, öylesine bir yücelik vardı ki Hasan ezilir gibi oldu. Yüz hatlarını belli belirsiz seçebiliyordu. Yuvarlak yüzünde pek seçemediği gözleri karşısındakini baştan aşağıya süzüyordu. Hiç geçmeyecek bir zaman gibi geldi bu Hasan'a.

-Kimsiniz? Gecenin bu vaktinde nereye gidiyorsunuz böyle?

Hasan bir solukluk zamandan sonra basit bir soruyu cevaplar gibi gayet sakin cevap verdi.

-Kaçakçıyız, Irak tarafına geçiyoruz.

-Gelin bakalım, dedi yine orta boylu olanı. Şöyle bir oturalım hele. Yorgunsunuzdur.

Sesi şimdi yürekteki sırları açığa çıkartacak kadar sıcak, korkuya meydan vermeyen bir sestti. İşaret ettiği yöne doğru yürüdüler. Üçünün bağdaş kurup oturmasından sonra tam karşılarına geçip oturdu.

-Hangi köydensiniz?

-Kûr, dedi Ali ile Sait. Hasan en son cevapladı.

-Mirzan!

-Başkale tarafları öyle mi? Başlarını sallayıp onayladılar her üçü de.

-Ne götürüyorsunuz peki?

Ali ile Sait başlarını çevirip Hasan'a baktılar. Bu bakış gerillanın gözünden kaçmadı. Hasan duraladı. Ne cevap vereceğini düşündü bir an. Aynı keskin bakışların üzerinde olduğunu hissetti.

-Her şey!

-Ne mesela?

-Ne aklına gelirse, ihtiyaç neyse. Gerilla güldü;

-Yani Beyin ihtiyacı neyse? Önündeki toprağı eşeledi asasıyla. Dalgın;

-Anlaşıldı, dedi.

Hasan başını önüne eğdi, karşılık vermedi. Bir yandan geç kaldıklarını düşünüyor, diğer yandan garip bir merakla kalmak için dayanılmaz bir istek duyuyordu. 15 Ağustostan bu yana her yerde üzerine konuşulan, özellikle komutanları Agit üzerine türlü şeyler söylenen Apocuları merak ediyordu. Hiç yabancı değillermiş, ışıkları görünen biraz ilerideki köyden çıkıp gelmişler gibi yakın, bir tek işaretle bir başka dünyaya gidecekler gibi uzaktılar kendisine.

Sait ve Ali soğğun ve korkunun etkisiyle titriyorlardı. Dişleri birbirine vuruyordu her ikisinin de. Gerillanın; "Aç mısınız?" diye soran sesine doğruyu söyleyip söylemek arasında kararsız, yüzlerini birbirlerine çevirerek cevapsız bıraktılar. Sonunda Hasan;

-Su başına mola vermek için gelmiştik zaten,

dedi. Gerilla güldü;

-Öyleyse beraber yemek yiyeceğiz, dedi.

Gün ağarmak üzereydi. Hasan ile yanındakiler hafif aydınlığın içinden belirginleşen yüzleri şaşkınlıkla seyrediyorlardı. Bir rüyadan uyanmış gibiydiler. Gözlerini kırpıştırarak şaşkın bakıyorlardı ateş yakmakta olan, oradan oraya gidip gelen gerillalara. Ama en çok da karşılarında bağdaş kurarak oturmuş, sırtında bir askeri parke, elindeki asa ile toprağı eşeleleyen gerilla dikkatlerini çekiyordu. Sakalları hafifçe uzamıştı. Gözleri uzun uykusuz bir gecenin izlerini taşısa da inceden inceye inceleyen keskin gözlerinde hayata yenik düşmeyecek bir zekanın izleri vardı. Bakışları kendilerine çevrildiğinde korkuyla karışık bir saygıyla kendilerine çeki düzen vermek için kıpırdanıp duruyorlardı yerlerinde.

Gerilla en çok Hasan'ı süzüyordu tepeden tırnağa. Hasan'ın her hareketini tartan bakışlardı bunlar.

-Bizi tanıyor musunuz? dedi gözlerini Hasan'ın gözlerine dikerek. Hasan'ın ağzından çıkan sözleri kulağı sonradan duydu sanki.

-Tanıyorum siz Apocusunuz.

-Ben kimim peki?

-Agit'sin!

-Nereden bildin, dedi gerilla gülerek.

-Seni duymayan mı var. Köylüler berxbir bayramını Komutan Agit asıl kutladı diyorlar.

-Demek öyle diyorlar ha, dedi, gülmeye devam etti.

-Peki sen ne diyorsun?

Hasan cevap veremedi. Şaşırdı, ağzından yarım yamalak iki kelime döküldü sadece.

-İyi oldu.

Komutan Agit, Ali ile Sait'e döndü.

-Ya sizce?

Ali ile Sait aynı anda tedirgin, hızlı hızlı cevaplamaya çalıştılar.

-Çok iyi oldu... Çok iyi oldu. Allah razı olsun, daha fazla konuşamadılar. Etraflarına korkulu bakışlar fırlatıp üzerlerine dikilen bir çift gözden kaçmaya çabaladılar.

Ortalık tümenden ağardığında kaçakçılar toprak zemin üzerinde özenle hazırlanmış naylon poşetlerin içindeki peynir ekmekten ibaret yemeklerini yiyorlardı. Karşıda kısa bodur meşe ağaçlarının üzerinden görünen yüksek dağın tam tepesinde güneş göründü. İki şahin tam üzerlerinden güneşe doğru süzülerek uçtular karşılıklı. Yemeğini yiyip kenara çekilmiş Hasan'ın gözleri, tam karşısındaki dağ, güneş ve güneşe doğru kanatlanan iki çift şahine takıldı.

Komutan Agit yemekten sonra kahvaltı yapılan yerden birazca uzakta bir yere bağdaş kurup oturmuş, elinde dürbünüyle ayakta durmuş bir şeyler anlatan gerillayı dinliyordu. Hasan, aydınlıkla birlikte duruşuyla, davranışıyla büsbütün ilgisini çeken gerilla komutanına bakıyordu, göz ucuyla. Gözlerinde saygıyla karışık hayranlık duygusu vardı. Kahvaltısını yarım yamalak yapmış çekingen adımlarla yanına oturan Sait ile

dalgınlığından sıyrıldı.

-Bize ne yapacaklar, dedi Sait fısıltıyla.

Hasan çevresine göz gezdirdi. Gerillaların yüzlerinde kendilerini pek fazla önemsemeyen bir ifade vardı.

-Bırakırlar, dedi kayıtsız bir ifadeyle.

Öyle görünüyor ama belli olmaz. Ben Emer'in Apocu olduğu zamandan beri tanıyorum bunları. Ne yapacaklarını Allah bile bilmez.

Hasan güldü, gülmesiyle birlikte Agit ile birkaç gerilla merakla onlara doğru baktı. Hasan güldüğüne bin pişman, başını utanarak önüne eğdi. Yarılanmış sarma sigarasını sertçe toprağa bastırdı. Üzerini çevirmiş gözlerin altında ezildi. Kafasını kaldırmadan söndürmüş olduğu sigarayı parmaklarının arasında ezdi, sarı tel tel tütün toprağa döküldü. Kendisine doğru yaklaşan ayak sesleriyle birlikte bir gerilla tam önünde durdu.

-Heval, dedi.

Bu sesi öylesine içtenlikli söylemişti ki, Hasan bir kez daha utandı. Kafasını kaldırdı, yüzüne vuran güneşten korunmak için elini alnına siper edip karşısındaki gerillaya baktı.

-Heval Agit seni çağırıyor. Eliyle Komutan Agit'in oturduğu yeri gösteriyordu. Ayağa kalktı, komutanın olduğu yere doğru yürüdü. Gerilla komutanının yanına vardığında, Komutan eliyle oturması için tam karşısındaki yeri işaret etti.

-Otur, dedi başını kaldırmadan. Kısa bir sessizlikten sonra düşünceli başını ağır ağır kaldırdı, Hasan'ın yüzüne baktı. Söyleyeceği şey

her neyse bunu karşısındakinin yüzünden okumak ister gibiydi.

-Demek sınırı geçeceksiniz? Bu gündüz vakti geçebilecek misin peki?

Hasan biraz düşündü, “Hayır” anlamında başını salladı.

-Akşama dek bizimle kalırsınız öyleyse. Sonra da gidersiniz. Hasan bu kez “olur” anlamında başını salladı. Gerilla komutanı sözüne ara vermeden

-seni uzaktan tanıyan bir arkadaşımız hakkında hiç de kötü bahsetmedi. Neden bunca yeteneğini, cesaretini bu yollarda tüketiyorsun. Kendine de halkına da en büyük kötülüğü yapıyorsun.

Hasan uykusuz gözlerini ovuşturdu, bir şeyleri anımsamaya çalışır gibi sağ elini çenesine dayadı. Başını kaldırdı tam karşısında güneşe takılı küçük bir bulut kümesine bakıp içine sindire sindire dinlemeye devam etti gerilla komutanını. Yüzüne bakmaya cesaret edemiyordu.

Ormanın en dip köşesine kadar her yer sarı bir ışığa kesti. Bir rüzgar mevsimin bütün kokularını önüne katıp ormanın içindeki bu düzlüğe sürükledi.

-Kime hizmet ettiğinin farkında mısın? Bedenlerinize yapışan birer sülük gibi bu adamlar. Sizin gibilerin kanını emip atar bir köşeye sonra. Hasan gerilla komutanın gözlerine kaçamak baktı. İki şimşek çakıyordu sanki.

-Gözlerini aç! Cesaretini, yiğitliğini boşa gitmeyecek bir hayata harca. Ucuz ölme!... öleksen halkın için, kendin için öl.

Son cümle Hasan’ın beyninin içine bir dalga gibi

çarptı. “Kendin için öl, öleceksen kendin için öl”
Bu sözden başka hiçbir şey duymuyordu. Öyle ki,
yanlarına gelip izin isteyerek oturan genç 16-17
yaşlarındaki bir gerillayla Ali ile Sait’i fark etmedi
bile.

-Nasıl yani? diye soran sesi yüreğinden kopup
gelen bugüne dek yaşadığı ömrünün acılarına bir
cevap arar gibiydi. Gerilla komutanı gülümsedi.

-Savaşarak tabi ki, dedi. Halk ordusunda
savaşarak.

Akşamın karanlığı çökmek üzereydi. Gündüz
mavisi batmak üzere olan güneş ile birlikte kendine
kardeş akşam mavisine kavuştu. Dünya sessizdi.
Doğa içine çektiği derin soluğunu tutmuş, öylece
kalakalmıştı sanki. Hasan kendileri gibi gerillaların
da hazırlanmakta olduğunu fark etti. Yanındaki
gerillaya;

-Siz de mi gidiyorsunuz, dedi. Genç gerilla;

-Bir yerde bir günden fazla kalmayız, dedi
gülerek.

Hasan altta kalmamak için;

-Kaçakçı da eskiden öyleydi. 1980’den sonra çok
kolay oldu. Şimdi siz dağlardasınız diye yine
zorlaşacak diyor Bey. Yüzünü, atları hazırlamakta
olan Ali ile Sait’e çevirdi. Genç gerilla ayak üstü
de olsa şu kaçakçılara ne kadar propaganda yapsak
o kadar iyi diye düşünmüş olmalı ki, sırtını
arkasındaki ağaca yasladı, tabakasından bir tütün
sardı, ağızlığına yerleştirdi, tabakayı Hasan’a

uzattı.

-Zorlaşacak tabii, dedi. 1980'den sonra bu halk tarihinden kopsun da nasıl koparsa kopsun, diye her yolu denediler. 1980'den sonra silah ve uyuşturucu kaçakçılığı niye böyle arttı sanıyorsun? Gözleriyle katırları gösterdi.

-Maşallah beyleriniz artık uyuşturucuyu kervanlarla taşıyorlar. Kirli parayla cepleri şiştikçe şişiyor. Geçenlerde gazetede okudum, senin hizmet ettiğin Bey milletvekilliğine adaylığını koymuş, yine geçen günlerde İstanbul'da, Havalanı'nda çalıntı bir Picasso tablosu çıkmış bavulundan. Ama ne hikmetse olay kapatılmış, unutturulmaya çalışılıyor.

Hasan afalladı. Bu kadar şeyi nereden biliyordu bu gerilla. Gerilla ağızlığını, ağzının kıyısına yerleştirip sigarasından derin bir nefes çekip, aynı rahatlıkla devam etti.

-Bütün bu kirli işlere devlet neden göz yumuyor sanıyorsun. Babam da kaçakçıydı.... O dönemin kaçakçılığı başkaydı ama. Yapay sınırlara tepkiydi, onu geçip akrabayı, eşi dostu görmek devlete bir meydan okumaydı. Senin sınırların bana işlemez demekti. Toprağa bağlılığın bir ifadesiydi yani. Ya şimdi? Bakın ne hale geldiniz. Şimdi de uyuşturucu işine bulaştırıldınız. Bu kirli işlere bulaştıkça her geçen gün tarihinizden toprağınızdan kopuyorsunuz.

-Yok, toprağımızı seviyoruz, dedi Hasan. Gerilla güldü.

-Onun için mi ekili bir toprağınız yok. Bereketli

ovalarınızda ekili bir tarlanız bile yok, yalan mı?

Sabahtan akşama dek, gerilla komutanının dışında kimse kendileriyle böyle uzun uzun konuşmamıştı. Hasan sigara ikramının da verdiği cesaretle konuyu değiştirdi. En çok merak ettiği şeyi sordu.

-Sizin komutan Agit, hiç komutana benzemiyor. Yani... Sözlerinin gerisini nasıl getireceğini düşünerek bir süre sustu.

-Yani kimse üzerindeki giysiden komutan olduğunu anlayamaz. Bizden biri gibi.

Genç gerilla;

-Ne olmasını bekliyordun? Sizin beyler gibi mi olsun yani? O halk ordusunun komutanıdır, dedi, kararlı sert bir sesle. Hasan sigarasından derin bir nefes çekti. Kendisine teslim edilen tabancasını beline takarken, gözleriyle komutanı aradı. Genç gerilla Hasan'ın içinden geçenleri okumuş gibi,

-Agit arkadaşın işi var, gitmeden önce sizi görecektir ama. İşini bitirir bitirmez sizi çağırarak, dedi.

Hasan bir ağacın dibine oturmuş, kendi aralarında sohbet eden Ali ile Sait'in yanına gitti. Ali dizlerine vurarak bir şeyler anlatıyordu Sait'e. Sabah ki korkularından hiç eser kalmamıştı. Evlerinin önünde oturup sohbet eder gibi rahattılar. Ali,

-Adı gibi komutan! İnsanın içini okuyor sanki. Bana dediğini duydun mu? Bizim oraları avucunun içi gibi biliyor.

Hasan tam oturacaktı ki kendisiyle konuşmuş

olan genç gerillanın bir baş işaretiyle kendisini çağırıldığını fark etti.

-Haydi, dedi Ali ile Sait'e. Kalkın gidiyoruz.

Hasan, atının dizginlerini tuttu, önden yürüdü. Komutan Agit'e doğru attığı her adımla içine bir sıcaklık işledi. Elinde yine aynı asa vardı. Sırtında parkası yoktu bu kez. Silahı omzundaydı. Hasan aralarında bir adım mesafe kaldığında durdu, yüzünü komutanın yüzüne çevirdi, gülümsüyordu. Hasan'a elini uzattı, dostça tokalaştı,

-Yolunuz açık olsun. Bir daha böyle karşılaşmak istemem seninle.

Yola düştükten sonra Hasan'ı bir düşüncedir aldı. İçinde bir daha ne zaman Komutan Agit ile karşılaşacağını merakıyla atını sınıra doğru sürdü. Ertesi gün sabaha karşı Mirzan köyüne vardılar.

Sait ile Ali Mirzan'da katırları bıraktıktan sonra köylerine doğru atlarının yolunu çevirdiklerinde Hasan atını dörtlale sürüp gözden kaybolmuştu. Sait arkasından baktı;

-Ölecektik, ölecektik de zor kurtulduk Ali, dedi. Ali yorgunluğun bedenini kaskatı eden duruşuyla tembel tembel;

-He dedi. Yorgunluktan gözlerini zor açıyordu. Apocuların ağalardan yana olmadığını bilmeyen mi var? Bizimki de Beyin işi. İyi ki çekip vurmadılar, dedi. Sait bir kez daha arkasına baktı. Söyleyeceklerini kimsenin duymasını istemiyor gibi bir hali vardı.

-Sen ne dersin de, bizimki onların tesirinde kaldı, dedi.

-Hasan mı?

-He, görmedin mi, yol boyunca dönüşte ağzını bıçak açmadı.

Ali uyuşuk uyuşuk konuşmayı bir an önce sonlandırmak için;

-Yok be, o hep öyledir. Fazla konuşmayı sevmez. Az bir şey değil. Beye bu olaya nasıl anlatacağını düşünüyordur. Bir gün geç geldik, başka ne düşünsün ki? Sait, Ali ile doğru dürüst konuşamayacağını anladı. Sohbeti kesti, atını onun atının önüne geçirdi. Dizginlerine asılmadan;

-Bu olayı köyde kimseye anlatmayalım. Önce Bey ne düşünüyor, bir anlayalım hele. Tamam mı? Ali;

-Tamam, dedi. Dizginlere asılıp atını hızla sürerek köye giren Sait'i gözleriyle izledi. Kendisi de yorgunluktan neredeyse çatlayacak olan atını hiç zorlamadan ağır ağır köye girdi.

Saitin evine geldiği günün akşamı Sone, tandır başında oturan kendi çocuklarıyla, konu komşu, akraba çocuklarına bir masal anlattı yine. Çocuklar kendi aralarında itişip, kakışarak bağırıp dururlarken Sone;

-Susun dedi, size bir masal anlatacağım.

Bütün çocuklar bir anda sustu. Tandırın küllenmiş közlerinin üzerindeki külleri aniden esen bir rüzgar savurdu. Közlerin ışığının yansısında, gümüşsü bir aydınlık bütün yüzleri sardı. Sone' nin sözleri büyülü bir söz gibi çocuk yüzlerine dalga dalga yayıldı. Kızıl bir tül gibi yeniden gelip yüzüne kondu. Sone sınırsız ve özgür düş dağından

büyük ve derin gözleriyle bir masal çekip, çıkardı.

-Roja parvekirin ni anlatacağım size.

Çok uzak zamanların birinde, yine bu iklimin kucağında, atalarımızın bir ülkesi varmış. Bu ülkenin insanları doğan güneşi selamlayarak güne başlar, bolluk ve bereket içinde yaşar, birbirlerini koruyup, gözetirlermiş. Her şey, hakça paylaşıp bölüşülürmüş bu topraklarda... her şey... ve her şeyden öte sevgi...

Rüzgarın, ormanların, nehirlerin ve gecelerin güzelliğinin rüyalarda yada şimdiki gibi dağların sisleri arasında aranmadığı o tarihlerde bütün nehirler kıvrılarak doğuya akarmış. Denizlerin ötesinde bir dağın soğuk ve karanlık gücünün püskürdüğü o zamanlarda, yıldız ışıkları altında söylenen, ülkenin sınırlarının çok ötesini anlatan şarkılar varmış.

İsterdim ki, bu anlatacağım masal, ülkenin o görkemli yaşamını, hoş kaderini, verimli topraklarının bereketini anlatsın size.

Derken, bir zaman sonra nasıl olmuşsa olmuş, hiçbir şeylerini birbirleriyle paylaşmaz olmuşlar. Öyle bir an gelmiş ki, şer, küfür sözcüklerinin döküldüğü ağızlar, karanlık bir çukura, birbirlerine bakarken parıldayan gözler kör bir kuyuya dönmüş.

Vahşi öfkeleriyle, kılıç parıltıları arasında yaşamın renkleri solmuş. Yürekleri önceden bir çiçek bahçesi olan insanların, yürek bahçeleri sararıp soldukça ülkenin topraklarında da çiçekler solmuş, ağaçlar kurumuş, ekinler bitmez olmuş. Derken, komşu ülkelerin en güçlüsü diğer ülkeleri

de arkasına alarak bu ülkeye saldırmış. Kuzeyden gelen binlerce askerin saldırısı ile kaçınılmaz son başlamış. Haka paylaşıp b l şmeyi unutan insanlar böyle sıkışık bir durumda ne yaparlar? Kendilerini kurtarmanın derdine d şerler tabi ki... Öyle yapmışlar. Eli silah tutan herkes, kendisini kurtarmanın derdine düşmüş. Kadınlar ve çocuklar ormanlara kaçmışlar. Ve kaçınılmaz son, sayılmayacak kadar çok ceset, teslim olanlar, korkuyla kaışanlar, yaralı esir düşüp de canlarını bağışlaması için düşmana yalvaranlar olmuş.

Kralın karısı G har, kocasını, oğullarını direnmeye, savaşmaya çağırmış ama boşuna... Hepsi arkalarına bakmadan kaçmış. Bunun  zerine G har, küçük oğlu M rza Han' a, düşmanlar sarayı işgal etmek üzere kapılara dayanmışken, gizli geçitlerden birini gösterip son sözünü söyleyerek dağlara göndermiş. Demiş ki;

-Sonuna dek direnip, gerekirse –ki gerekecek- namusumla  leceğim. Ama sen git, buradan uzaklaş! Sırtını dağlara, yüzünü güneşe d n. Yaşanan dehşet sana ibret olsun. Umut ise senin tek gücün olsun...Git! bu ülkeyi yeniden inşa etmek için tek gücün umudundur, unutma!

Ve böylece M rza Han yanan ülkesini arkasında bırakarak dağlara vurmuş kendini...

Gün ışımaya başladığında, gökyüzüne doğru yükselen dumanlar her tarafı siyah bir örtü gibi kaplamış. M rza Han yanan ülkesini seyrederken çok yalnız hissetmiş kendisini. Annesi G har' ın öğütlerini unutmamış. Arayışlarına dağların

sessizliğinde umutla, sabırla başlamış. Ve bu arayış sonunda onu, ülkesinin dışına kaçmış, halkını toplayıp bir araya getirmeye zorlamış. Kendisine bir asa bulmuş, bir de çoban kepeneği... Böylece kendisini arayan düşmanlarından ustalıkla gizleyebilirmiş kendisini. Dağ, dağ gitmiş ve halkını, dağılmış, perişan yıkık, bezgin bir halde bulmuş.

Düşmanları Mîrza Han'ı nasıl olup da ele geçirmemiş olduklarına üzüle dursunlar, sonunda ülkeyî ele geçiren kralların en güçlüsü Mirza Han üstüne bir fetva çıkarmış, demiş ki;

-Mîrza Han'ı bulup bana getirene servetimin yarısını vereceğim.

Bu düşman akıllıymış. Kaçıp da diğer ülkelere sığınan kral ve oğullarından kendisine bir zarar gelmeyeceğini biliyormuş. Mîrza Han öyle değilmiş ama... Ne teslim olacak ne de savaşırsa kolay yenilecek bir ruh varmış onda.

Mîrza Han bu fetvayı duymuş. Elini çabuk tutmaya karar vermiş. Kendi ülkesinden insanlarla her yerde bıkıp usanmadan konuşmuş. Yeniden ülkelerine dönmeleri için onları ikna etmeye uğraşmış.

Yaşlılar dinlememiş tabi. Mîrza Han'nın onca dil dökmesine karşılık, paylaşmasını bilmeyen yaşlı yürekler çok akıllı olduklarını sanarak ona öğüt bile vermişler. Demişler ki;

-Yapma, etme! Bizi birbirimize bağlayan kökler kurudu, yeniden yeşermesi imkansız artık demişler.

Mîrza Han bu tür sözleri duydukça aklına hep

annesi Gûhar'ın öğütleri gelmiş;

“Ülkeyi yeniden inşa edecek gücün hep büyüteceğin umudunda unutma.”

Gençler Mîrza Han'ı dinlemiş, arkasına takılmışlar. Ülkelerinin dağlarının yolunu tutmuşlar. Burada kılıç kuşanmış, silahlanıp güçlenmişler.

Kılıçtan öte, onları güçlendiren en önemli silah, içlerinde yeşerttikleri ve onları birbirine bağlayan sevgi olmuş.

Her şeyden öte sevgi en güçlü silahları olmuş.

Ülkelerini işgal eden düşmana işte bu silahlarla saldırmışlar. Yıllarca sürmüş bu çatışmalar...

Sonunda bir gün Mîrza Han'a akıllı olduklarını sanarak öğüt veren yaşlılar bile insafa gelmişler. Mîrza Han ve askerlerini direnme gücü karşısında demişler ki;

-Gençlerimizin savaştıkları ve uğruna öldükleri topraklar bizimdir. Onlar nerede ise biz de orada ölmeliyiz.

Ve yollara düşmüşler...

Ülkelerine ulaştıklarında bir de ne görsünler?...Kralın sarayının önünde koca koca ateşler yanmıyor mu? Ateşin etrafında güle oynaya zaferlerini kutlayan gençler, bakmışlar ki, kendi gençleri. Gençler o günü yaşlılara sormadan paylaşım günü ilan etmişler. İşte o zaman yaşlılardan biri utançla şöyle demiş;

-Tarihte gençlerin adını koydukları kutsal günler, yaşlıların hep bir gafleti yaşadıkları zamanlarda olur. Gençlerin adını koydukları bu gün, bu

toprakların insanı için de, yeni bir yaşamın miladıdır demiş ve eğilip günü kutsamak üzere toprağı öpmüş.

Sone, masalını bitirdiğinde kedisini dikkatle dinleyen çocuklara son sözünü söyledi.

-Herkes uyumadan önce bu masalın içinde kendini bulsun. Mîrza Han hariç.... Çünkü o zaten dağlarda.....

Hasan, Beyin konağına varır varmaz, aceleyle kendisini bekleyen Beyin huzuruna çıktı. Önce başından geçenleri ağır, ağır başını yerden kaldırmadan anlattı. Bey, Hasan'ın sözlerini önce oturduğu yerden bıyıklarının sıvazlayarak dinledi. Söz Apoculara gelince yerinden hiddetle kalkıp odanın içinde, elleri arkasında gidip geldi.

Hasan konuşmasını bitirdiğinde tekrar yerine oturdu. Ayakta duramayacak kadar yorgun olan Hasan'a baktı.

-Bu kadar mı? dedi.

-Bu kadar... Emer'in artık kaçakçılık işini bırakacağı o an aklına geldi ama nedense söylemedi.

-Peki sen ne düşünüyorsun?

Hasan'ın aklına gerillalar, gerilla komutanı geldi. Gözleri duvardaki bir noktaya takıldı;

-İyi insanlara benziyorlar Beyim, dedi. Bey bunu beklemiyordu. Öfkeyle ayağa kalktı;

-İyi insanlar mı? diye bağırdı. Öfkeden boyun

damarları şişmişti. Her yerde ağalara beylere ölüm diyorlar, sadece bu mu, bütün dünyayı karşlarına almışlar,nasıl iyi olacaklar? Bana iyi olmayanın, hayrı dokunmayanın kimseye hayrı dokunmasın. Hele içlerinden biri var ki, köylünün gönlünde taht kurmuş. Yarın öbür gün tüm köylüleri karşımıza dikerlerse hiç şaşmam. Nasıl iyi insanlar oluyorlar? Son cümleyi öylesine büyük bir hiddetle söylemişti ki, Hasan bu hiddetin arkasında ustaca kamufle edilmiş korkuyu fark etti. Beyi iyi tanıyordu. En hiddetli olduğu anlar, bir işin korkutucu tedirgin edici sonuçlarını almaktan korktuğu anlardı.

Hasan hiç cevap vermedi. Sözümü değiştirecek değilim, dedi içinden. Nedenini anlamadığı bir öfke kabardı içinde. İlk kez Bey, kendisine karşı bu kadar hiddetleniyordu. Bey tekrar yerine oturdu. Oturduğu yerde ateşe tutulmuş gibi kıpırdanıyordu.

-Nasıl iyi insanlar Hasan, sana soruyorum!
Hasan, karşı duvara çakılı gözlerini bir çift yalım gibi Beyin gözlerine dikti.

-Ben öyle anladım. Bize zararı dokunacak halleri varmış gibi görünmüyordu hiç. Bey biraz yumuşar gibi oldu. Rahat bir soluk aldı. Arkasına iyice yaslandı.

“Çok fazla etkisine girmemiş anlaşılan,birden üzerine çok fazla gitmek olmaz.” dedi içinden. Beyin biraz olsun rahatladığını fark eden Hasan, gitmeden önce Emer’in durumunu da anlattı. Bey, dinledikçe gözleri fal taşı gibi açıldı. Ateşe tutulmuş gibi fırladı yerinden.

-Vay namussuz... dedi, Hasan’ın sözlerini

bitirmesini beklemeden. Vay alçak, vay nankör! Söylemişlerdi de inanmamıştım. Vay sülalesi bozuk, vay benim aptal kafam. “Adam Apocudur Beyim, Apoculara yardım ediyor” demişlerdi de inanmamıştım. Köylüdür, çekemiyorlar birbirlerini demiştim. Ben artık Beyin hizmetine girmem, ne demek? Bu isyan değil de nedir? Bugün Emer, yarın diğeri. Hasan’a döndü;

-Uyu sen! Seni de kandırdı demek! Bu Apo’cular köylülerin akıllarına, zihinlerine girmiş, haberin yok. Bir de gelip söylersin. Bey hala öfkeyle bağırıyordu.

-Deli misin, sen? Bir Beye bir xulam’ın böyle dediği nerede görülmüş, Hasan? Törelerimizi kim böyle ayaklar altına almaya cesaret eder. Emer bilmez mi bunu? Biliiiiir, bilir de arkası sağlam ki söyler. Apoculara güvenir de söyler. Vay Emer, demek bu nankörlüğü yapacaktın ha? Ben de bunun hesabını sormaz mıyım? Göreceğiz bakalım, el mi yaman Bey mi yaman. Şimdi git! Git! Gözüm seni görmesin, git aklını başına topla öyle gel.

Arkasını Hasan’a döndü, pencereye doğru yürüdü.

Hasan neye uğradığını şaşırmıştı. Odadan çıktı. Kendi odasına çekildi. O akşam da ondan sonraki gün de odasından hiç çıkmadı. İki gün sonra sabahın erken saatinde, gün doğmadan odadan çıktığında iki gün boyunca hiç uyumadığı her halinden belliydi. Konaktan çıktı, kimseler görünmüyordu ortalıkta... Atların olduğu ahıra gitti. Kendisine Mahmudanê Köyü’nde verilmiş

olan, kahya Apê Xeyrî'nin kendisi için özenle baktığı deli ata doğru yürüdü. Başından tutup alnını okşadı, öptü. İpini çözdü, çekip dışarı çıkardı. Kapının dış kısmında üst üste konmuş eğerlerden en üstekini aldı. Atın üzerine attı. Bir hamlede sıçrayarak ata bindi. Güneşin henüz doğmadığı karşı dağları karşısına alıp atını dolu dizgin o yana sürdü.

Öğleye doğru ak koca bir bulut kümesi güneşe doğru yaklaştı. Güneşi tümünden örttü. Yer yüzündeki gölgesi de yayıldı, genişledi. Dağdan esen bir yel, bu bulut gölgesinin serinliğini çepeçevre her yere dağıttı. Bu yel toprağa, ölü incecik kuru kökleriyle tutunmuş sararmış otları savurdu, bir yerlerde toplayıp biriktirdi sonra. Güneşi örten koca bulutun peşi sıra kuzey tarafından gri bir bulut kümesi hızla dağların üzerinden yükseldi. Gittikçe genişledi, göğü tümünden kapladığında rüzgar hızlanmış, gücünün yetebildiği her şeyi önüne katmış, sürüklüyordu. Yağmur tanecikleri toprağa vurduğunda, Hasan Kûr Köyü'ne girmişti. Atını Emer'in evine doğru sürdü. Köy sessizdi, evlerin, kapıları, pencereleri sıkı sıkı kapalıydı. Karşısına aldığı rüzgar, yüzüne yağmur tanelerini çarpmaya başladı hızla... Başını eğdi, gözlerine dolan yağmur damlalarından korunmak için gözlerini kıstı. "İyi ki köye varır varmaz başladı, zamanında yetiştim" dedi kendi kendine. Evin önünde atından indi, dizginlerini bırakmadan pencereye doğru yaklaştı, birkaç defa camı tıklattı. Yağmurla birlikte ortalık birden

kararmıştı. Akşamın çökmekte olan karanlığına benziyordu bu. Emer pencereye koştu, yağmur damlaları camın gerisindeki tüm görüntüleri belirsizleştirmişti. Yine de başını omuzlarının arasına gömmüş genç atlıyı tanıdı.

-Koş, dedi Seyro'ya dönüp. Beyin adamı Hasan geldi, koş kapıyı aç. Seyro koştu, kapıyı açtı. Birden bastıran yağmurla adam akıllı ıslanmış olan Hasan'ı içeri aldı.

-Oy gözüm çıksın, dedi kadın şefkatle. Emer de kapıya kadar gelmişti.

-Gir, gir oğlum. Ben atı ahıra çekeyim. Sen gir kurulan. Xalê Emer, yağmurun altında melul melul evin kapısına bakan, ıslak tüyleri parlayan ata hayranlıkla baktı. Atı tanıdı. Bizim Mahmudanê Köyü'nden aldığımız at dedi içinden.

Dizginlerinden tutup ahıra doğru çekti atı. İçerde toprağa çakılı kazıklardan birine bağladı, ağzına arpa torbasını taktı. Ahırın kapısını acele çekip koşar adımlarla eve doğru yürüdü. Evin kapısını sıkı sıkı arkasından kapadı, derin bir soluk aldı. Yağmurlu hava, dar pencereli odanın içini kasvetli bir karanlıkta bırakmıştı.

-Hasan oğlum, hoş geldin başım gözüm üstüne ama işin bu kadar acele miydi ki? Bu havada kendini dışarı attın dedi.

Hasan, Emer'in karısı Seyro'nun kendisine verdiği havluyla saçını kurulayıp minderlerden birine oturdu. Yüzü al, al olmuştu. Yağmurun ıslattığı giysilerinden odaya hoş bir koku yayılıyordu. Islak, siyah kıvırcık saçları parlıyordu

siyah gözleri gibi. Yağmur, yola çıktığı andaki yorgun, düşünceli halinden yüzünü arındırmış, hiçbir iz bırakmamıştı sanki. Canlı, pırıl pırıl bir yüzdü bu.

-Yola çıktığımda yağmurun bastıracağını anladım anlamasına ya geri dönemezdim.

-İşin aceleydi demek, dedi Emer, Hasan'ın yüzüne dikkatle bakıp.

-Aceleydi...

Emer'in içine bir kuşku düştü, acele iş Bey işi olabilirdi. Sakın Hasan'ı bu kadar acele yola düşüren sebep kendisi olmasındı. Soru dolu, tedirgin gözlerle baktı Hasan'a. Hasan rahat, güvenli bir ifadeyle gülümsedi;

-Merak etme Xalê Emer, acele işi olan bu kez benim, Bey değil dedi.

Emer, Hasan'ın bu sözlerinden bir şey anlamadıysa da;

-Neyse canım, dedi. Hele bir dinlen, rahat bir soluklan, uzun uzun konuşuruz. Hasan,

-Yok, dedi. İşim acele... Karanlık basar basmaz çıkacağım köyden. Sana geldim... Şu kadar köyün içinde tek güvendiğim, baba bildiğim insansın. Sana söyleyeceklerimi söyledikten sonra yola düşeceğim.

Emer, Hasan'ın yüzüne kuşkulu baktı. Odaya giren Seyro da Hasan'ın karşısına geçti oturdu.

-Aç mısın, kurban olduğum? Emer'in temiz çamaşırlarını vereyim. Bir banyo yap istersen.

Xalê Emer, Seyro'yu duymuyordu, Hasan'ın yüzüne bakıyor, yüzündeki esrarlı anlatımı

çözmeye çalışıyordu. Hasan oturuşunu değiştirdi, başındaki yana kaymış yazmasını düzeltmeye çalışan Seyro'ya baktı, anasını hatırladı.

-Yok ana... Üstümü değiştirmeyeceğim, aç olup olmadığımı gelince çok açım hem de kurt gibi. Bana acele bir şeyler hazırla, gel sen de otur karşıma. Yemek yerken konuşuruz. Xalê Emer iyice sabırsızlandı.

-Hasan oğlum, dedi. Nedir bu hallerin. Sanki gideceksin de bir daha dönmeyeceksin gibi. Bu acele gidiş nereye böyle? Askerler mi yoksa yine peşinde.

-Yok, dedi Hasan. Cebinden tütün tabakasını çıkardı, ağır, ağır bir kalın sigara sardı. Ağızlığını takmadan, ağzının kıyısına yerleştirdi, yaktı. Seyro'nun mutfak diye kullanılan geniş salona geçmesini fırsat bilip;

-Meraklanma xalo, dedi. Her şeyi anlatacağım. Uzun bir yola çıkacağım, doğru. Belki bir daha görüşmeyeceğimiz de doğru.

Seyro, yer sofrasını açtı, bir tabak yoğurt, tereyağı, peynir koydu sofraya. Birkaç tandır ekmeği indirdi. Çayları getirdi. Sonra sofranın biraz uzağına oturdu. Hasan sigarasını söndürdü, sofraya oturdu. Xalê Emer;

-Hadi, anlat şimdi, bizi meraktan çatlattın, dedi onunla birlikte sofraya otururken. Hasan tandır ekmeğinden kocaman bir parça kopardı, ağzına attı. Lokmasını çiğnerken söze nereden başlayacağını düşünüyor gibiydi. Ağzındaki lokmayı yuttu, önündeki çay bardağından bir yudum aldı.

-Beyin yanından ayrıldım Xalê Emer. Şimdi de sınırın öte yanına gidiyorum. Ortalıkta görünmediğimi anlar anlamaz, Bey peşime birilerini takmadan, sınırın öte tarafına kendimi atmam gerek. Anladın mı?

-Ne oldu ki, dedi Emer. Ağzına götüreceği ekmek dilimi elinde öylece kala kaldı. Seyro biraz daha yaklaştı.

-Oğlum, ne oldu? dedi. Kurban olduğum...

-Bir şey olmadı. Ne kovuldum, ne dövüldüm, kendim ayrıldım. Bu pis işlerle, bu yolda kendimi tüketmenin akıl karı olmadığını öğrendim. Sen de öyle dememiş miydin Xalo? Sözüne uydum işte. Xalê Emer mahçup;

-İyi ettin, iyi ettin de, nereye gideceksin oğlum? Ben Beyi iyi tanırım. Seni nerede olsa bulur, bunu da yanına koymaz. Sebepsiz kim ayrılmış ondan.

-Sen! Ben! dedi Hasan. Hele bir şey yapsın. Xalê Emer şaşırdı, Hasan'ın ilk kez Beye karşı bu kadar öfkeli olduğunu görüyordu.

-Pis işleri için bunca köylüyü karın tokluğuna kullandığı yetmiyormuş gibi bir de... dedi durdu. Xalê Emer anlamıştı.

-Yoksa benim yüzümden mi?

-Yok, tek sebep sen değilsin. İşin içinde başka şeyler de var. Ali ile Sait bahsetmediler mi?

-Neyi?

-Komutan Agit'i gördüğümüzü. Xalê Emer'in soluğu kesildi.

-Hangi Komutan Agit?

-Hangi Komutan Agit olacak Xalo, dedi.

Başından geçenleri bir bir anlattı. Xalê Emer ile Seyro ağızları yarı açık tek söz etmeden Hasan'ı dinlediler.

Yağmur biraz durur gibi oldu, Hasan ayağa kalktı, pencereye doğru yürüdü. Dışarıya dalgın baktı;

-Gitsem iyi olur, dedi. Geç olmadan sınırı aşmam gerek. Xalê Emer;

-Nereye peki? dedi.

-Bilmiyorum, dedi Hasan dalgın gözlerini pencerenin dışındaki görüntülerden ayırmadan.

-İnsan bilmediği yollara kendini vurmaz Hasan oğlum. Hasan sustu, cevap vermedi. Dışarıdan yağmurun durmasıyla birlikte etrafı yoğun bir sis kaplamıştı. Arada bir sis açılıyor, sislerin arasından görünen gökyüzünde bir parça mavi ile birlikte güneşin yumuşak ışıkları yayılıyordu etrafa.

-Bildiğim bir çok yol var, ama biri var ki, o yola vursam kendimi kartal uçuşlarına bile tepeden bakacağım. dedi yine aynı dalgınlıkla. Sonra sabırsız bir hareketle yüzünü Emer ile Seyro'ya döndü.

-Gitmeliyim, dedi. Yağmur başlamadan çıksam iyi olur. Xalê Emer ile Seyro ayağa kalktı. Kadın ağlıyordu. Gözlerini yazmasının ucuyla silip önüne bakıyordu. Xalê Emer'in koca bedeni deprem yemiş gibi sarsılmıştı. Kadın kaşlarının atında gözleri yüz üstü bırakılmış küçük bir çocuğun gözleri gibi çaresiz bakınıyordu etrafına.

-Sen bekle, dedi. Sesi titriyordu. Ben ahıra gidip atı getireyim.

Evden çıktı, ahıra gitti. Atın ipini çözmeden, karşı köşede yere yakın bir yerde ot yığınlarını itti, taşlardan birini kendine doğru çekti. Gizli bölmeye elini soktu, sıkı sıkı sarılmış bir naylon poşet çıkardı. Sonra taşı gerisin geri yerine yerleştirdi, eve doğru yürüdü. Odaya girdiğinde, Hasan şaşkınlıkla bir Xalê Emer'e, bir elindeki naylon poşete bakıyordu. Xalê Emer minderlerden birine oturdu. Naylon poşeti önüne koydu. Hasan'ı da yanına çağırdı, oturttu. Poşeti açtı, ipekten el işlemeli bohçaya sarılmış, baba yadigarı tabancayı çıkardı. İncitmekten korkarcasına tabancayı bir eliyle okşadı, kabzasına dokundu. Xalê Emer'in eli tabancanın kabzasına işlenmiş desenlerin üzerinde gitti, geldi. Tüm yazgısı, tabancanın kabzasına işlenmiş fil dişi desenlerde gizliydi sanki. Parmak uçlarıyla bu desenleri adeta kazımaya çalıştı. Çocukluğunu anımsadı. Babasının kuşağının üzerine takılı tabancayı görür gibi oldu. Ata binişini, arkasına bakmadan dört nala gidişini... Çocukluğunda, bir bahar sabahında, kendini serin bir yele kaptırmış yürüyor ya da bir yaz gecesinde ansızın bir akşam üstü çıkıp giden, sınırlar aşan babasının dönüşünü bekliyordu. Tabancayı titreyen elleriyle avuçlarının içine aldı.

-Al, dedi. Bu senin. Ben ölsem, oğullarımdan birine kalacak bir mirastı bu. O da benim gibi elini tabancanın kabzasına atacak, okşayacaktı. Benim askerlere vermemek için ölümü gözümde küçülttüğümü düşünecekti. Soyumun yazgısı bu mirası sana veriyorum. Senin elinde hepten Kürdün

yazgısı olsun, dedi.

Hasan gülümsedi;

-Senden gizlemeye çalıştım ama demek ne yoldan gideceğimi anladın, dedi. Uzandı, Emer'in elini öptü. Belindeki tabancayı çıkardı, bohçanın üzerine koydu. Emer'in verdiği tabancayı boş kılıfa yerleştirdi. Ayağa kalktı. Güç bela Xalê Emer de kalktı. Hasan bir süre Xalê Emer'e baktı. Bir şeyler söylemek istiyor gibiydi. Arkasını döndü, kapıya doğru yürüdü, yüzünü çevirmeden;

-Madem Kürdün yazgısı dedin, yeminim olsun onu gözüm gibi koruyacağım, dedi. Ahıra gidip atı kapının önüne dek getirmiş Seyro'nun elinden dizginleri aldı, kadın ağlıyordu.

-Selametle git, kurban olayım başına bir iş gelmesin dikkat et, dedi Seyro. Hasan'ın arkasından uzun bir süre ağlayarak bakakaldı.

Eylül ayının ilk günü, Hasan'ın gidişinden bir hafta sonra, Beranberdan yapıldı. Akşam olmadan Hamdo ile Cesur'un getirdiği sürüden koçlar ayrıldı. Artık çiftleşme mevsimi geçmiş de iyice azmış koçlar boncuklarla süslendi, bitki boyalarıyla renk, renk boynuzlarına dek boyandı. Koçların her iki boynuzu arasına, beranberdan için her yıl özenle saklanan küçük çanlar çıkarılıp takıldı. Diğer iki çobanın daha önce indirmiş olduğu çiftleşmeye hazır koyun sürüsü meydanda toplanmıştı.

Koyunlar birazdan olacaklardan habersiz, tembel,

tembel geviş getiriyorlardı. Her evin koçları süslendikten sonra meydanın tam karşısına getirildi. Koyunlardan uzak bir yerde tutuldu. Koçlar, koyunları görür görmez, boynuzların arasına takılan çanlardan çıkan eşsiz gürültü, meydanın bağırtilarına karıştı. Koçlar kendilerini zaptetmeye çalışan ellerden kurtulup meydana doğru koşmak için çırpınıyorlardı. Kışa girerken köylünün bu son bayramı onlar için çok anlamlı bir bayramdı. Sürülerin çiftleşmesinden sonra evlilik çağına gelmiş çocukların baş göz edilmesiyle sürerdi güz eğlenceleri.

İlk çiftleşecek koç hangi evin koçu olacaktı? Cami imamının “tamam” komutuyla koçlar bırakıldı. Ortalık bir toz duman kapladı ki, göz gözü görmez oldu. Kalabalık olayı daha yakından görmek için sürülerin içine girmişti. Hacı Muhtarın koçu en önde iri bedenini sallayarak bir koyunu yakaladı, üzerine bindi. Köyün imamının koyunlarından biriydi bu.

Meydandaki kalabalık zılgıtlarla, alkışlarla, bağırtilarla ilk çiftleşen koçu alkışlıyordu. Hacı Muhtarın ağzı kulaklarındaıydı. Kendi koçunu izlerken zevkten dört köşe olmuştu. Ortalık biraz durulur gibi olunca, cami imamı önceden hazırladığı muskayı Hacı Muhtarın koçunun boynuna geçirdi. İmam, ilk çiftleşen koyununu da töreler gereğı çoban Hamdo’ya armağan etti. Hacı Muhtar, koçunun boynuna sürülere bereket getirmesi için muska takan imama yan gözle baktı. Meydandaki erkek kalabalığının arkasında,

çeşmenin üst kısmında toplanmış olayı uzaktan seyreden kadınlara doğru baktı sonra. Gözleriyle imamın büyük kızını aradı. Bu hayra alamet dedi içinden. Benim koç imamın koyununa boşuna gitmedi. İmam tam yanından ayrılacakken;

-Hele dur, dedi. Söyleyeceklerim var. Eğlenen, kalabalığa doğru bağırdı.

-Hele kesin halayı. Susun! Söyleyeceğim var. Kalabalık birden sessizleşti. Koyun melemelerinden başka bir ses duyulmuyordu. Herkes muhtarın ağzından çıkacak sözü bekliyordu.

-Bu koçu imama hediye ediyorum. Helal olsun.

Kadın kalabalığı birbirine baktı. Erkekler kendi aralarında fısıldaşıp güldüler. İmam düşündü, ne diyeceğini bilemedi. Hacı Muhtarın büyük kızına göz koyduğunu, güzü beklediğini duymuştu. Koçu almak kızı vermenin bir işareti demekti. Ne yapacağını, nasıl davranacağını şaşırdı. Kendisine doğru koçu boynuzlarından tutarak yaklaşan Hacı Muhtar'a;

-Bilmem ki Muhtar, dedi.

-Hadi hadi, dedi muhtar. Zorla koçun boynuzlarını imamın eline tutuşturdu. Sonra halayı durdurmuş olan kalabalığa;

-Devam edin, dedi büyük bir iş başarmış olmanın rahatlığıyla.

Sabah olmuştu. Eylül ayının serin esintili bir sabahıydı. Güneş tepelerin arkasından yüzünü göstermemişti henüz. Güneşin yüzünü göstermesiyle ürkütücü yeşilleriyle askerlerin

arabalarla köye girmesi bir oldu. Köye elektrik geldiğinde, ana yoldan köye topraktan bir yol da açılmıştı. Meydanda telaşlı bir hareketlilik başladı. Hacı Muhtar alelacele giyindi, evden sokağa adeta fırladı.

Meydana geldiğinde askerlerin sayısını, yüzlerindeki sakin ifadeyi görünce; “korkacak bir şey yok,” dedi içinden. Sakin, sakin askerlerden yana yürüdü. Üsteğmenle tokalaştı. On, onbeş kadar asker meydanda dağınık bir şekilde durmuştu. Üsteğmen kötü niyetli birine benzemiyordu pek. Köylülerin asker korkusunu biliyor olsa gerek, rahatlatıcı bir tavırla hal hatır sordu, köyün durumunu sordu. Hacı Muhtar, askerlerin niyetinin kötü olmadığından iyice emin olduğunda üsteğmeni eve davet etti. Köy meydanından Hacı Muhtarın evine doğru üsteğmen ve Hacı Muhtar yan yana yürüdüler. Üsteğmen;

-Köyün erkeklerini topla, hele bir konuşalım, dedi.

Hacı Muhtar fazla ileri gidip gitmediğinden emin olmayan bir ruh haliyle, çekinceli;

-Hangi konuda konuşacaksın komutanım, dedi.

Üsteğmen oldukça doğal;

-Çocukların okul vakti geldi muhtar. Okul çağına gelmiş olanların okula gönderilmesi için. Hacı Muhtar şaşırmıştı. Bugüne dek köylerine askerler okul çağına gelmiş çocukları sormak için hiç gelmemişlerdi. Üsteğmen biraz kızgın ekledi;

-Gelip dil dökmesen gönderecekleri yok.

-Ne yaparsın komutan, ta buradan kasabaya

çocuğu okutmaya göndermek kolay değil. Yoksa kim istemez çocuğu okusun.

-Neyse... Yakında devletimiz inşallah her köye bir okul yapar, biz de bu dertten kurtuluruz. Ama kasabada da olsa gitmek gerek. Ne demiş peygamber efendimiz; “ilim Çin’de de olsa gidip alınız”

-Doğru, dedi muhtar, başını salladı. İçinden, bu komutan çok okumuş herhalde. Peygamber Efendimizin hadislerini bile biliyor, diye düşündü. Komutana karşı saygılı bir çekinmeyle altta kalmamak için;

-Hz. Ali efendimiz de; “bana bir harf öğretenin kırk yıl kölesi olurum” diyor. Devletimizin bu iyiliğini bilmem ki nasıl ödeyeceğiz? Devlet baba sağ olsun. Elektrik, yol... Eskiden böyle miydi ya? Şükür Allah’a, huzura ve sükuna kavuştuk icabında... Durdu, sözü nasıl sonlandıracağını bilemedi. “İcabında” sözünü son zamanlarda sık sık televizyonda görünen Arı Partisinin tombul Başbakanından öğrenmişti. Allahım, dedi içinden. Peki sonra ne diyordu. Diğer parti liderlerinin sözlerini anımsamaya çalıştı. Anımsayamadı, utandı, kızardı, sonra güç bela;

-İcabında devletimiz büyüktür, diyebildi. Rahatlamıştı. Komutanın yüzündeki hoşnutluk ifadesine, onay belirten baş sallamasına bakılırsa tamamdı.

-Devletimiz büyüktür tabii dedi komutan. Buradan isimlerini alıp kasabanın okuluna kayıt yaptıracamız çocukları da devlet parasız

okutacak. Yedirecek, içirecek, giydirecek. Hele bir de birlik beraberlik içinde kardeş kardeş yaşarsak bu vatan cennet olur, cennet!

-He, cennet olur; dedi muhtar. Çok iyi anladığını göstermek için başını hızlı hızlı salladı.

Muhtarın evinde komutana güzel bir ziyafet çekildi. Eş, dost, konu komşu da geldi. Bu arada askerler evlere dağılmış, okul çağına gelmiş çocukların isimlerini yazıyorlardı. Bunlardan biri de Sait'in oğlu Qado'ydu. Sait biraz sızlanıp "olmaz" demişse de askerlerin "devletimizin emridir" sözü karşısında boynunu büküp razı olmuştu.

Qado havalara uçuyordu. Bu yıl çevre köylerden kasabaya yatılı okumak üzere gidecek 25 çocuktan biriydi. Anasının eteklerinin dibinde dolaşıyor, oradan oraya koşup duruyordu.

İki cemse asker işlerini bitirdiğinde vakit öğleye yaklaşıyordu. Çocuklar, cemseleri asfalt yolun başladığı yol ayırımına dek kirli, güneşten yanmış yüzleriyle koşarak takip ettiler. Eğlenceli bir itişip kapışmayla cemseler gözden kaybolana dek bekleyip köye döndüler.

Güneş batmak üzereydi. Son ışıkları Kelaxwîn'in dik asi kayalarına vurdu. Kaya baştan aşağıya kıpkırmızı oldu. Her yıl beranberdan dan sonra Hazreti İbrahim türbesinde kesilen adaklar bu kayaların tam üzerinde kesilirdi. Kesilen adakların haddi hesabı yoktu. Başı dertte olanların gelip de kestiği adakların dışında, çevre yörede her sürü sahibi beranberdandan sonra bir kurban keserdi.

Gelen yılın da bereketli geçmesi için Kelaxwîn hazretlerine sürüden ayrılan bir paydı bu.

Kurban kanının aktığı kaya, efsaneye göre Kelaxwîn hazretlerinin bir çatışmada kellesinin uçup da ta buraya düştüğü yerdı. Ovada islamiyet adına yapılan savaşı nasıl olup da Kelaxwîn hazretlerinin kellesinin bu dağın zirvesine uçtuğu işin kerameti ydı. Ve Kelaxwîn hazretleri başı olmadan savaşı, savaşı bu tepeye başının olduğı yere kadar gelmiş, başını bulur bulmaz bu kayanın üzerine boylu boyunca uzanmıştı...

Güneş batarken, göz kamaştırıcı kızılık bu kayalara vurduğunda, Cesur ile Hamdo sürüleri önlerine katıp ağır ağır köye doğru yol aldılar. Çoban olduğı günden bu yana Cesur, dağların kızgın güneşinde, sabah ayazında sanki daha çabuk büyüdü. Oldukça yorgundu. Ama hep mutluydu, her gün dağın yeni gizlerini keşfediyordu. Güneş battığında, köyün dar patika yoluna ulaşmışlardı. Sürüleri köy meydanına doğru sürdüler. Ortalık derin bir sessizlik içindeydi. Sabah sürüleri Kelaxwîn'e doğru götürürlerken, köye gelen cemseleri anımsadı. Niçin geldiklerini öğrenmek için sabırsızlanıyordu. Köy meydanından evlerine doğru giden patika yol üzerinde annesini gördü. Elinde su kovalarıyla durmuş, arkasına dönmüş küçük oğluna sesleniyordu. Azarlıyor olmalıydı daha doğrusu. Cesur elindeki sopayı çeşmenin alçak beton duvarına indirdi, ağzını boruya dayadı, kana kana su içti. Başını kaldırdığında annesinin kendisine yaklaşmakta olduğunu gördü.

-Kurban olduğum, yoruldun mu, dedi anası
kovaları yere indirirken. Cesur omuzlarını kaldırdı,
-Yok, dedi.

Annesi;

-Ben sürüleri götürürüm, sen eve git haydi dedi.
Cesur kaşlarını çatı, iri kara gözleri, babasının
gözlerine daha çok benziyordu artık.

-Olmaz, dedi. Ben götürürüm, yorulmadım ki?
Çeşmenin beton duvarından sopasını aldı,
sürülerini evlerine doğru giden patika yola doğru
sürdü. Evin önüne vardığında Sait'in küçük oğlu
Qado'nun, evlerinin önünde bir taşın üzerinde
oturduğunu fark etti. Qado, Cesur'u görür görmez ;

-Beni okula gönderecekler... Beni okula
gönderecekler, dedi. Elerini çırpı, İsmail'in oğlu
hiç kafasını kaldırmadı. Qado'nun sevinçli yüzü bir
anda dondu. Cesur'un arkasından yürüdü. Hayal
kırıklığına uğramış bir sesle;

-Beni okula gönderecekler, duymadın mı? dedi.
İsmail'in oğlu yine başını kaldırmadı. Yürümesine
devam etti. Arkasını dönmeden;

-İyi, dedi sadece. Sesinde bir burukluk vardı.

Karanlık çökmek üzereydi. Evlerin ışıkları tek,
tek yandı. Akşam rüzgarı evlerin önünde yanan
ocak ateşlerini konuştı. Yalımlarına, sadece
ateşe bahşettiği gizli renklerini kattı. Cesur eve
girdi, kapıyı kapattı. Kapalı pencerelerin, kapıların
ardından huzursuz bir iç çekiş gibi rüzgarın sesini
duydu.

Bir hafta sonra iki cemse asker aynı üsteğmenle
birlikte köy meydanına öğleye doğru vardıklarında

meydandaki çocukların oyun zamanı, tozu toprağı birbirine katan bir hengameye çoktan dönüşmüştü. Cemseler görünür görünmez, çocuklar meydanı askerlere bırakarak dört bir yana dağıldılar. Evlerine doğru koşuyorlardı. Bir yandan da bağııyorlardı.

-Anne, baba, askerler geldi. Bizi okula götürmeye geldiler. Bizi okula götürmeye geldiler.

Kadınlar önce evlerinin kapısına ya da dam üstlerine çıktılar. Askerlerin cemselerden inip de meydana dolmasıyla yüz yıllık bir alışkanlığın izleriyle elleri yazmalarına gitti. Yüzlerini iyice kapattılar. Bir tek gözleri görünüyordu şimdi. En son üsteğmen yorgun bir ifadeyle cemseden indi. Arabaların havaya kaldırdığı toz bulutu içinde önce görüntüler yeşil renginde gidip geldi, ardından sıraya dizilmiş askerler yeşil bir çizgiye dönüştü meydana.

Hacı Muhtar, köy meydanına soluk soluğa ulaşmıştı. Üsteğmenin karşısında iki büküm eğildi, tokalaştı, hal hatır sordu. Meydana köyün erkekleri de birer ikişer doluşmaya başladılar. Her gelen üsteğmene selam verip meydanın diğer tarafına askerlerin tam karşısına geçiyorlardı. Bir tören hazırlığına benziyordu her şey.

-Fazla vaktimiz yok muhtar, dediği üsteğmen. Geçen hafta isimlerini aldığımız çocukları götürmeye geldik. Listeler elimizde... Şimdi evlere haber ver. Çocuklar bir saat içinde hazırlanıp meydana gelsinler. Yazılan gelecek, tamam mı? Öyle burada yok, başka köye gitti laflarını

dinlemem. Cezayı yazarım ona göre... Sonra köyün erkeklerine dönüp tehditkar bir ifadeyle elindeki kağıdı salladı. Muhtar;

-Emredersiniz komutan, ben hemen şimdi haber u ururum. Onlar hazırlanana kadar bir yemek yiyip, çayımızı i seydiniz bari.

-Sa ol, hemen gitmemiz gerek. Kismetse başka zamana.

Yine de çocuklar gelene dek, yan evlerden birinde bir semaver çay hazırlandı. Üsteğmen başta olmak üzere askerlere dağıtıldı. Haberle birlikte analar çocuklarını yatılı okula hazırlamanın tela ına girdiler. Acele  ocukların yüzlerini, ayaklarını yıkadılar. En yeni elbiselerini giydirdiler. Çocuklar o güne dek hiç d   lememi  oldukları bir geleceğe yol almak üzere annelerinin arkalarından iteklemesiyle g   bela meydana vardılar. Gidi  zamanı yakla tı a, i lerini köyü terk etmenin kaygısı sarmıştı. Meydandaki babalarının yanına usulca, bir gölge gibi yakla tılar. Bir asker tek tek orada olması gerekenlerin isimlerini okudu. Üsteğmen uzaktan izliyordu. Sol omzunu cemseye dayamı tı. Listeyi okuyup bitiren askerden sonra  ste men bir diğer askere çocukları boy sırasına göre meydanda sıraya dizmesi talimatını verdi. Çocuklar öylesine itaatkar, belki de öylesine  a kındılar ki, askerlerin onları sıraya dizmesi hiç de zor olmadı. Bu i  biter bitmez, uzun boylu genç  ste men tam karşılarına geçti  ocukların. Bu haliyle daha çok bir köy öğretmenine benziyordu. Meydanda bu görüntünün

bir bayrağı eksikti sadece.

-Dinleyin... Atatürk, bütün Türlerin atasıdır! Sizin de atanızdır! Hepimiz Türk'üz! Şimdi Atatürk'ün sizin için kurduğu çağdaş okullara gideceksiniz, orada okuyup vatana millete hizmet edecek, iyi vatandaşlar olacaksınız! Ne Mutlu Türküm Diyene!

Meydan öylesine sessizdi ki yere iğne atılsa duyulurdu. Çocuklar şaşkın, üsteğmene bakıyorlardı. En son bağırarak söylediği son cümle çocukları öylesine ürkütmüştü ki, sakın, sakın konuşurken, en sonunda bağırmasına neden olan şeyin ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı.

Üsteğmen sonunda kırdığı potu anladı.

-Sen çevir onlara muhtar, dedi. Söylediklerimi anladın değil mi? Tekrar söylememe gerek yok. Hacı Muhtar, süklüm püklüm, ne yapacağını bilmez bir durumda on çocuğun karşısına geçti. İlk defa bir kalabalığın önüne çıkıyordu. Üsteğmenin bir adım arkasında sağ tarafında durdu. Kürtçe başı önünde konuşmaya başladı. Anlayabildiğince çevirdi.

-Dinleyin, Atatürk Türkün babası. Bizim de babamız. Türk olana ne mutlu olur, biz de Türküz! Son cümleyi üsteğmen gibi bağırarak söyledi. Üsteğmen muhtar susar susmaz, elleri arkasında devam etti.

-Görüyorsunuz, devletimiz sizi okutmak için ne imkanlar sunuyor. Siz de buna layık olacaksınız. Devletimiz sizin kaçakçı terörist değil, aydın olmanızı istiyor! Başını çevirdi muhtara baktı. Sözlerimi “çevir” anlamında bir baş işareti verdi.

Muhtar, bu sözleri de anladığı biçimiyle çevirdi, sustu. Başını kaldırdı çocuklara baktı. Çocukların iri kocaman gözleri, ürkek, yarım bırakılmış bir oyunun hüznündeydi.

Her iki cemse öğleden sonra gölgelerin uzadığı bir saatte tozu dumana katarak kasabanın meydanında, Atatürk heykelinin tam karşısında durdu. Heykelin sağ elinin işaret parmağı tam da cemseyi, askerleri, içinden bir kısmı ağlamaya hazır inen ürkek, şaşkın çocukları gösteriyordu. İnen çocuklar önce çevrelerine baktılar, korkuyla birbirlerinin ellerine sarıldılar. Kürtçe bir şeyler fısıldaşıyorlardı aralarında. Sait'in oğlu, Muğdad'ın elini tutmuştu. Dayısının kendi yaşlarındaki oğluydu bu. Etrafına bakınıp duruyorlardı. Birden Qado'nun gözleri meydanda yüzü kendilerine dönük heykele çevrildi. Uzun uzun baktı. Bir adım atmasını ya da kendilerine doğrulan eli indirmesini bekledi. Yok, taş gibi, kaya gibi bir şeydi bu. Muğdad'ı dürtükledi.

-Bak bak, adama bak, dedi fısıltıyla. Muğdad'ın heykele bakan gözleri iri iri açıldı önce. Sonra ne olduğunu anlamış olmanın verdiği rahatlıkla;

-Taştır, taş, dedi. İnsana benzeyen bir taş. Bizim köydeki gelin kayası gibi. Qado;

-Wiiiii, kesin bunun da bir adı var, dedi. Askerler çocukları beş gruba böldüler. Sonra her grubu meydanın sağında solunda sıralanmış lokantalara dağıttılar. Her grubun başında bir asker vardı. Qado ile Muğdad'ın bulunduğu grubu götüren asker arkasına bakmadan, çocukların kendisini takip

ettiğinden emin yürüyordu. Bir gazete bayiinin önünde durup merakla, dergilerin ve gazetelerin resimlerine bakan Qado ile Muğdad'ı fark etmedi. Önlerine serilen çok yeni bir dünyaydı bu. Qado, bayiinin açık kapısına ip geçirilerek mandalla tutturulmuş dergilere bakıyordu. En altta ipe geçirilmiş bir derginin kapağına gözleri takılır takılmaz, gözleri kocaman açıldı, nefesi kesildi.

-Muğdad, Muğdad! Bak, hele bak! Derginin kapağındaki resmi işaret ederek, amcam Emer'e bak, dedi. Muğdad;

-Wiii, dedi. Kitaba basmışlar hem de. Gazetelerin ve dergilerin renkli çıplak kadın resimlerinden çok, Emer'e benzeyen Brejnev'in dergideki kapak resmi ilgilerini çekmişti. Bir türlü gözlerini alamıyorlardı bu resimden. Lokantanın kapısını açıp da arkasına bakan asker, iki çocuğun arkada kaldığını o zaman fark etti. Gazete bayiinin önünde dergilere bakan çocuklara bağırdı;

-Hey! Muğdat ile Qado duymadılar. Asker onlara doğru ilerledi. Tekrar bağırdı. Qado ile Muğdat irkilerek, başlarını çevirip baktıklarında askeri gördüler. Suçlu bir yüzle koşarak askere doğru ilerlediler. Asker kızmadı. Anlayıp anlamadıklarından bile şüpheli;

-Haydi, dedi. Önüme düşün bakalım. Çocuklar lokantadan içeri girdiklerinde lokanta sahibi oturduğu boş bir masada uyukluyordu. Kirli bir muşambanın üzerine açık şeker, ekmek kutusuna üşüşen kara sinekler başını ellerinin arasına almış, uyuklayan lokanta sahibinin de yüzüne, ellerine

üşüşüyor, rahatsız olduğunda yarı aralanan gözleri, bir süre sonra tekrar ağır ağır kapanıyordu. Başı neredeyse masaya değecekti. Garsonun kendisine seslenmesiyle oturduğu sandalyeden sıçradı adeta. Yüzünü kapıya çevirdi. Açık kapıdan içeriye giren, başları önlerinde birbirlerine sokulmuş beş çocuk ile yanlarında uzun boylu, zayıf sarışın askeri gördü. Ayağa kalktı, ağır hantal yürüyüşüyle ayağındaki naylon terlikleri adeta sürükleyerek kapıya doğru ilerledi.

-Hoş geldiniz, dedi askere kalın bas sesiyle. Eliyle biraz önce kalktığı masayı gösterdi. Asker yorgun bir ifadeyle;

-Üsteğmen, çocukların karnını doyursunlar, biraz acele etsinler, dedi. Sonra götürüp okula teslim edeceğiz.

-Üsteğmen yeter ki emretsin! Asker hiç oyalanmadan, arkasını dönüp kapıdan çıktı. Lokantanın karşısında bulunan cemselerin olduğu meydana doğru yürüdü. Lokanta sahibi garsonu çağırdı, çocukları biraz önce kalktığı masaya oturtmasını söyledi. Yanlarına gitti sonra. Çocukların ayakları, oturdukları sandalyeden neredeyse bir karış yukarıdaydı. İğreti oturuyorlardı bu yüzden. Kimisi masaya yanaşmak isterken, sandalyeden kayıyor, sonra yeniden sandalyeye güç bela oturmaya çalışıyordu. Lokanta sahibi yan masadan bir sandalye çekip yanlarına oturdu. Oturur oturmaz, konuşmaya başladı. Kürtçe konuşuyordu. Çocukların adlarını, köylerini sordu. Qado'ya;

-Beni tanımadın mı? dedi gülerek. Demek Sait'in küçük oğlu sensin ha? Baban benim amca oğlum olur. Hiç duymadın mı, lokantacı Tahoe adını... Hı?

-Nıç, dedi Qado, adamın görünüşü tuhafına gitmişti. Göz kapakları şiş gözlerine baktı dikkatle.

Diğer çocuklar gibi Qado da Tahoe'nun yine de kendi dilinden, hem de oldukça içten konuşmasından rahatlamıştı. Rahat, güvenli bir ifadeyle masaları, duvarlardaki resimleri, korkusuz, kendi dillerinden konuşup, gülüşerek seyrettiler.

Taho, bu rahatlamamanın nedenini anlamıştı. Kendisinden değil, konuştuğu anadilinden kaynaklandığını biliyordu bu rahatlamamanın. Derin bir iç çekti. Kolunu sandalyenin arkasına yasladı. Çocukları tek tek gözleriyle süzdü.

-Biraz zorlanırlar ama alışırlar, hem devletin memuru, öğretmeni olmak öyle kolay değil, diye düşündü. Gözü Qado'ya takıldı, fırlama bir çocuğa benziyordu.

Babasına çekerse bu devletin çekeceği var elinden diye düşündü. Qado'ya bakıp uzun uzun güldü, garson masanın üzerine kahvaltılık malzemeler koymuştu. Tahoe kalkarken;

-İyice karnınızı doyurun ha, utanmayın sakın, dedi. Tahoe çıkıp gittikten sonra masanın üzerine indirilmiş tabaklara baktılar, ne tahini, ne zeytini, ne de margarin yağı hayatlarında görmemişlerdi. Muğdad bunların ne olduğunu en iyi bilecek olanının Qado olabileceğini düşünmüş olmalı ki;

-Qado, bunlar nedir? dedi.

Qado, tahin dolu tabağa yüzünü buruşturarak

baktı, parmağını batırmak için elini tabağa doğru götüren Muğdad'ın elini tutup çekti;

-Yemeyin, yemeyin! Bu şehirlilerin boku, bize yedirmek istiyorlar.

Muğdad ve üç çocuk, yüzlerini buruşturup midelerinin bulandığını göstermek istercesine öğürdüler.

Qado, bu durumdan oldukça hoşnut, her şeyin kendinden sorulmasından memnun, diğer tabaklardaki yiyecekleri de onların sormasına fırsat bırakmadan ne olduklarını tek tek söyledi. Başıyla siyah zeytinleri işaret ederek;

-Bu da onların koyunlarının boku bakın, dedi.

Çocuklar hep bir ağızdan tabağa gözlerini dikip;

-Aboooov, dediler.

-Bu da... Beyaz peyniri gösteriyordu. Parmak uçlarıyla kopardığı bir parçayı burnuna götürdü, kokladı, yüzünü buruşturdu.

-Bu da eşek peyniri... Filleler yiyor bunu.

Margarin yağı göstererek;

-Aha bunu da domuz yağından yapmışlar dedi.

Parmağını yağa sürüp burnunun ucuna kadar yaklaştırıp dikkatle izlediği margarin yağa bakarken.

Karnı aç çocuklardan biri;

-Eee biz ne yiyeceğiz? dedi.

-Beyaz ekmekle çayımızı içeriz yeter, dedi Qado. Çocuklar itaatkar ekmeğe uzandılar. Yumuşak, beyaz şehir ekmeğini, bol şekerli çaylarının içine bandırıp bandırıp yediler. Tabaklara bakmamak için gözlerini yedikleri ekmekle önlerindeki çay

bardaklarından hiç ayırmıyorlardı.

Gün çekildi. Gökyüzünün mavisi uzak bir mavi olmaktan kurtuldu. Yakın, sıcak, yumuşak rengine döndü. Güneşin son ışıkları kasabanın dışındaki evlerin camlarını, saçtan çatılarını, günbatımının renklerine kavuşturdu. Hiçbir şeyin olağanüstülüğü yoktu. Renklerin, seslerin güz sonunda değişen mevsimin, hiçbir şeyin olağanüstülüğü yoktu. her şey bildik seyrindeydi.

Bir olağanüstülük vardıysa bu ancak güz sonunda toplanıp getirilmiş, olan köy çocuklarının kasabanın görüntülerine karışan ürkek bakışlarıyla kasabanın havasına karışacak köy kokuları olabilirdi. Yatılı Okula doğru yola çıkan 25 çocuk, evlerin balkonundan, kapı önlerinde kendilerine bakan meraklı bakışlardan biraz daha ürktüler. Hiç biri götürüldükleri lokantalarda doğru dürüst, bir şey yememişti. Açtılar... Yürürken, evlerden dışarıya yayılan yemek kokularıyla evlerini, en çok da annelerini hatırladılar. Taştan yapılmış okul binasının önünde, kendilerinden önce gelmiş çocukları sıraya dizmekle meşgul, iki bayan, bir erkek öğretmen vardı. Okul girişinin merdivenlerinin en üst basamaklarında orta yaşlı, orta boylu, şakakları hafiften kırışmaya başlamış müdür, elleri arkasında çocukları seyreliyordu. İnsanda korku uyandırmayan, huzur veren bir yüzdü bu. Bütün çocuklar, boy sırasına göre uygun bir biçimde dizildikten sonra müdür üst basamaktan birkaç basamak aşağı indi. Çocukların tam karşısına geçti.

Her yıl olduğu gibi yine aynı komedi diye geçirdi içinden. Bu kez parasız yatılı okula, daha önce hiç gidilmemiş uzak köylerden de çocuklar getirilmişti. şimdi, “rahat” ve “hazırol” diyeceğim ya glecekler, ya ağlayacaklar. Olabilecekler karşısında ne gülüyor, ne kızılıyordu. Alışmıştı. Bu çocukları anlıyordu artık. Yerine kendisini koymasını bile yeterdi. Kendisi de parasız yatılı okulda okuyan bir öğretmendi. Parasız Yatılı Okulda okumanın zorluklarını çok iyi biliyordu. Bu zorluğa ana dili Kürtçe olan çocukların bir de Türkçe ğrenme zorluğu eklenince, “tam bir işkence” diye düşündü. Bizim için de onlar için de tam bir işkence.

İstiklal Marşını okunurken, yine de gözlerini arada bir kapatıp “Ya sabır” çekmeden edemedi içinden. Marşını biter bitmez, kısa boylu esmer erkek öğretmene seslendi;

-Bekir Bey, çocukları yatakhanelere götürsünler. Müstahdem Osman Efendi’ye söyleyin, yeni gelen çocuklarla diyalog kurarken sizlere yardımcı olsun.

Çocuklar yatakhaneye doğru ikişerli sıra halinde yürüdüler. Yatakhanenin beyaza boyanmış, soğuk beton duvarları, ranzaların görünümü şmeye başlayan çocukları daha bir ürpertti. Camların gerisindeki dünya kararıyordu. Siyah bir şerit gibi camları kapladı karanlık. Yatakhanenin beyaz florasın ışığı yandı, geniş yatakhaneyi l bir

aydınlıkla kapladı.

Yatakhaneye tüm çocuklar girdikten sonra müstahdem Osman geldi, ağlayan çocukları ellerinden tuttu, saçlarını okşadı.

-Ağlamayın, dedi Kürtçe. Ranzanın yataklarına oturttu onları. Kendisi de tam karşılarına çömeldi.

-Alışırırsınız. Sizden önce gelen çocukların hepsi alıştılar. Siz de alışırırsınız.

Çıkık elmacık kemikleri, yuvasını çökmüş küçülmüş gözleri, yüzünün neredeyse yarısını kaplayan kalın siyah bıyıkları vardı. Erkek öğretmen içeri girer girmez çömeldiği yerden dizlerine dayanarak kalktı. Çocukların her birine yatacakları yatakları gösterdi.

-Yatın, uyuyun, dedi. Sabah erkenden kalkıp hamama gideceksiniz.

Sabahın erken saatlerinde, çocuklar yatakhane de düşsüz bir uykudan uyandılar. Altına ıslatan çocuklardan bir kaçı yanan kaloriferden yayılan sıcak havadan onun soba gibi bir şey olduğunu anlayıp üzerine oturmuş, titreyen bedenleriyle yüzlerinin solgun utangaçlığını gizlemeye çalışıyorlardı. Kalorifer sabah iyi yanıyordu, dün akşamki kadar soğuk değildi. Uykudan uyanan her çocuk kaşınıp duruyordu. Yataklar bit doluydu. Sıcak yataklarından çıkmaya pek niyetleri yoktu ama bu kaşıntıya dayanamayıp sonunda yataklarından çıktılar. Çıplak ayaklarıyla beton zeminde bir iki gidip geldiler. Yanan kaloriferlerin çevresinde yarım ay biçiminde oturup ellerini kalorifer peteklerine doğru uzatıp ısınmaya

alıştılar. Yatakhaneye giren müstahdem Osman'ın elinde tertemiz beyaz çarşaflar vardı. Bu sabah ikinci kez giriyordu yatakhaneye. İlk girişinde çocukları kaldırmıştı. arşafların hepsini birer, birer dağıttı. Yataklardaki kirli çarşafı çıkartıp yenisinin nasıl takılacağını, bir yatağa çarşaf geçirerek gösterdi. Çarşafı çok yavaş geçiriyordu. Bütün ocukların hepsi görsün istiyordu.

Yatakhaneden ıkarken;

-Ben gelene dek, herkes kendi çarşafını yatağa geçirmiş olacak, tamam mı? dedi. Çocuklar, söyleneni yapmak üzere hemen harekete geçtiler. Her kafadan bir ses çıkıyordu. arşaf geçirme işi epey keyifli bir işe dönüşmüştü. Altını ıslatan çocukların bile yüzü gülmeye başladı. Onlar da bu keyifli işe kendilerini kaptırdılar. Müstahdem Osman, nc kez yatakhaneye girdiğinde bu kez elinde bir yığın banyo havlusu vardı. Bir yatağın üzerine bıraktığı banyo havlularını göstererek;

-Herkes bir tane alsın, sonra da beni takip edin, dedi.

Çocuklar, banyo havlularını alıp müstahdem Osman'ın peşine takıldılar. Hamam denilen yer yatakhanenin bitişik tek katlı binasıydı. Hamamın içinde sıcak su buharından gz gözü görmüyordu. Girişte Osman Efendiyi andıran ama ondan biraz daha yaşlıca bir müstahdem elinde sa tıraşı yapmak için kullandığı bir makineyle onları bekliyordu.

nce sırayla çocukların saçları kazındı, müstahdem Osman bir tırnak makasıyla çocukların

kirli uzun tırnaklarını kesti. Sonra çocuklar banyo yerlerine alındılar. Kimse de ses yoktu. Arada bir makinenin saç tellerini çekiştiren acısından ya da derinden kesilen bir tırnak acısından dolayı hafif belli belirsiz bir inilti dışında ses çıkmıyordu.

Çocuklardan biri, büyüyüp genç bir delikanlı olduğunda olayı şöyle anımsamış olmalıydı.

Buhar yoğunluğunun içinde hayal gibi görüntüler... Uzak çok uzak bir geçmişin anıları... Yüzyıllardır tekrarlanan sıkıcı, boğucu, bir iş... Belleğin silmeye uğraştığı anılar... Karabasan bir düş, ardından bitmek bilmeyen bir gece karanlığında uzayan saatler....

Güzün sonlarına doğru, imamın birinci karısından olan büyük kızı ikinci telak olarak telli duvaklı Hacı Muhtarın evine gitti. İmamın kızının muhtarın ikinci karısı olduğu günlerde bir haber köye fırtına gibi ulaştı.

Hasan, Apoculara katılmıştı. Çevre köylerden birine inmişti bir grup Apocu ile birlikte. Köylüleri meydanda toplamışlar, ağaların ve beylerin zulmünü anlatmışlardı.

Emer, Hasan'ın gidişinden sonraki günün sabahı, Kore gazisi Yusuf'un evine gitmiş, koca köyde, hatta çevre köylerde, tek güvendiği bu insana her şeyi anlatmıştı. Bu yüzden haber köye ulaşınca, köye karşı şaşırılmış göründüler. Kendi aralarında ise bekledikleri bu haberin coşkusuyla sevinçten

uçuyorlardı.

Sanırdınız ki, meydan  ocuk seslerinin yokluğundan kıvranıp duruyor. Meydanda  ocuk sesinin yittiğı gecenin bir sonrasında, dolunay  e me havuzunun sularında yüzünü bulduğunda dile geldi.

Evlerden birinin yarı aralık kapısından –İsmail’in eviydi bu- yanık, titrek sesiyle bir ağıt  e me başına dek ulaştı. İsmail’in alınıp götürüldüğü ve öldürüldüğü günün dördüncü yılıydı ve anne yaşıly reğiyile bu günü her yıl parmak, parmak sayar, günü geldiğinde akşamın karanlığı çökmeden, mezarında yaktığı  ıranın ışığında, gölgeler toprağı vurduğunda, ağıdına başlardı. Eve varır, odasına kapanır, sesini köye yayardı sonra. Bu  l m , bu sebepsiz ölümü tüm ağı lara, rüzgarlara, insanlara unutturmayacaktı, oğlunun yanına g m lene dek.

Cesur, 14 yaşının tazeliğinde yatağında dönüp durdu. Ninesinin ağıtlarında geçen dört yılı bir bir gözlerinin önünden geçirdi. Kapkaranlık, soğuk bir gecenin ayazı olmalıydı  l m. Babası gibi o da ölecekti, ninesi de, dedesi de, annesi de. Daha fazla düşünmek istemedi. Güzel şeyler düşünmeye zorladı kendini... Hacı Muhtarın kendisiyle yaşıtkızı Gülnaz’ı düşündü. Yeni serpilmiş bedenini, berxbir bayramında sürüleri köye, meydana sürdüğünde kendisine işlemeli bir mendil hediye ederek içini hoş eden g l   n ... Olmadı.

Ninesinin ağıtları, durmak bilmeyen bir ölüm d   ncesiydi. Tekrar döndü yatağında. Babasının

nasıl ölmüş olabileceğini düşündü. Son nefesinde ne düşünmüştü? Öleceğini bile bile susmuştu demek. Hacı Muhtar ne demişti? “İçimizden en yüreklişi oğlu ve babası çıktı” Demek ki hiç konuşmamıştı. Babası arkadaşlarını ele vermemişti. Birden beyin adamı Hasan’ın Apoculara katıldığı haberini düşündü. Hasan’ı köye gidip gelirken, o da sadece bir iki defa görmüştü. Demek, şimdi babasının arkadaşlarının yanındaydı. Birden Hasan’a imrendi, onun yerinde olmak için dayanılmaz bir istek duydu.

Bunları düşünür düşünmez, ninesinin ağdının ölümü çağrıştıran titrek nağmeleri silindi. Babasının arkadaşları... Bu sihirli söz her türlü korkunun önüne geçti. Kalktı, giyindi. Odasının kapısını yavaşça açtı, dışarı çıktı. Kapıyı açar açmaz huzur veren bir aydınlığa girdi. Dolunay taşı toprağı, her şeyi kendi ışığında yıkıyordu. Biraz önceki duyguları yüreğini terketmiş, aydınlık, sıcak bir duygu bütün bedenini sarmıştı. Çeşmenin olduğu meydana doğru yürüdü. Aya bakılırsa saat on gibi olmalıydı. Çeşme başında durdu, çeşmenin havuzunda suya vuran ay ışığını gözleriyle adeta içti. Büyülenmişti. Başını kaldırıp gökyüzüne baktı, sonra ayakları onu köy mezarlığının olduğu patika yola sürükledi. Ağır ağır ilerledi. Mezarlığa girdi, sağ tarafa saptı. Hayret! Rüzgara rağmen babasının mezarında ninesinin yaktığı çıra sönmemişti henüz. Şaşırdı önce... Bir süre sonra içini, ninesinin ağdının yarattığı korkudan daha ağır bir korku sardı. Soğuk, soğuk terledi, kendine kızdı. Akşamın

bu saatinde ne işin var mezarlıkta dedi kendi kendine. Gelinecek saat miydi? Bir an ikirciklendi, geri dönmek istedi. Korku ve gurur çarpışıyordu ruhunda. Sonunda gururu, korkuyu yendi. Mezara doğru yürümeye devam etti. Mezarın baş ucunda durdu, yanan çıranın etrafa yaydığı kuyruk yağının ağır kokusunu hissetti. Mezar taşının, mezar toprağına vuran gölgesi, çıra ışığında rüzgarla beraber hayali bir insanın gölgesi gibi titreyip duruyordu. Dolunaylı bu akşamda mezarlığın huzur veren bir yanı yoktu. Geri döndü, hızlı adımlarla mezarlığı terketti. Çeşme yoluna saptı yeniden. Yüreğı hızlı hızlı atıyordu, çeşmeye vardığında ayın sudaki yansıısı yerli yerineydi. Elini suya soktu, suyun hareketiyle birlikte ay, şekilsiz bir boşlukta kayboldu.

Birden bir sesle irkildi. Muhtarın evinin yolundan bir karartı elindeki kovalarla çeşmeye doğru yaklaşıyordu. Dikkatle baktı, Gülnazdı bu. Kız yaklaştıkça, bedenine vuran ay ışığıyla hatları iyice belirginleşti. Çeşmede birinin olduğunu fark etmemiş olmalı ki çekincesiz yürüyordu. Kız çeşmenin başına iyice yaklaşmıştı. Bir an durakladı. Belli ki, birini fark etmiş, korkmuştu. Ancak çeşme başındakinin Cesur olduğunu anlar anlamaz yüzüne bir sevinç yayıldı.

-Gülnaz, dedi Cesur fısıltıyla. Gülnaz korkuyla etrafına bakındı. Cevap vermedi. Bu sesi rüzgar alıp bütün evlere taşımış gibi ürktü. Elindeki kovalarla kendisinden birkaç adım ötede duran Gülnaz'a bir kez daha fısıltıyla seslendi Cesur.

-Gülnaz! Gülnaz birlikte görülecek olmanın verdiği korkuyla yalvarırcasına;

-Git! Bizi bir gören olursa mahvolurum. Beni elin diline düşürmek mi istiyorsun. Ne olur git! Yoksa ben giderim. Arkasını dönüp gidecekmiş gibi yaptı.

-Tamam, tamam, dedi Cesur. Gitme ben gidiyorum. Gülnaz yüzünü döndü. Cesur;

-Biraz daha yaklaş, yüzüne bir kez daha bakayım gideceğim, dedi. Gülnaz yaklaştı, utangaç başını kaldırdı, gz göze geldiler. Bu bir anlık bakışma büyüdü, büyüdü, görünmez bir aç gibi bütün bedenlerini sardı. Sevgi bu olmalı diye düşündü Cesur. Söz verdiği gibi arkasını dönüp tek kelime söylemeden gitti. Gülnaz, çekip giden Cesur'un arkasından bakakaldı.

Emer o akşam Kore Gazisi Yusuf'un evinden dönüyordu. Akşamın bu saatinde eve dönerken, çeşmeye vardıda Cesur ile Gülnaz'ı görmüş, olanları izlemiş, her şeyi anlamıştı. "Vay" demişti. Gülnaz gibi Cesur'un arkasından bakarken. Demek köyün en güzel kızına gönlünü düşürdün ha! Vay şeytan vay! Kızı çeşme başına kadar getirmiş, buluyor bile. Valla benden sana helal olsun, dedi içinden Cesur'a. Hacı Muhtarın bütün bu olayları duyması halinde yüzünün alacağı ifadeyi gözlerinin önüne getirdiğinde için için güldü. Yüzünde hıncırca bir ifadeyle elleri arkasında çeşme başına varmadan evine doğru yürüdü. Eve doğru yaklaşırken, neyse, dedi kendi kendine. İyi ki benden başkası görmedi. Neyse ki ben halden

anlarım. Benim Seyro'ya duyduğum sevdada az mı yakıp kül etmişti beni.

Sınırın öte tarafındaki köylerden birinde görüp kaçırmıştı onu. İncecik bileğinden tutup da atın üzerine atıp dağlara vurduğunda ne bir karşı koyuş, ne de sonrasında sevincini belli eden bir tek söz söylememişti Seyro. İçine bir kurt düştü. Seyro'nun da o zamanlar gönlü var mıydı ki kendisinde? “De” dedi içinden, karı milleti işte, sevse de belli eder mi ki?

Evin karanlığa açılan kapısını büyük bir gıcırtyla açtı. Gözleri bir anda içerisini seçemedi. En küçük oğlunun da evlenip Van'a göç etmesiyle iyice ıssızlaşmıştı ev. Karı koca baş başa kalmışlardı.

Zaten Seyro'nun dillenmesi en küçük oğlanın evlenip evden ayrılmasından sonra olmuştu. Emer ağzını bir açmaya görsün, hemen cevabı hazırды. Suç bende, dedi kendi kendine. İlk cevap verdiğinde biraz korkutacaktım ki... Yüz bulunca arkası geldi tabii. Bundan sonra ne yapsam da boş. Bu düşüncenin verdiği hınçla yan odaya geçti. Odanın lambasını yakmak için düğmeyi çevirdi. Üzerindekileri çıkardı. Odanın bir köşesine attı. Yer yatağında yan yatmış, Seyro'nun arkasına geçti, uzandı. İçine düşen kurt yine takıldı aklına. Seyro'yu atın üzerine atıp da atını rüzgar gibi uçurduğu yaylaların baharı geldi aklına. Ne günlerdi, dedi içinden. Seyro'yu dürtükledi;

-Seyro! Seyro! Kalk hele. Evin erkeğinin gelişini beklemeden başını yastığa vurup rahat rahat

yatıyorsun. Bana ne oldu, niye geç geldim, hiç düşündüğün yok.

Kadın yüzünün uyku mahmurluğuyla Emer'den yana döndü. Akşamın bu vaktinde neden uyandırıldığını anlamaya çalışır gibi bir hali vardı.

-Ne var? dedi.

-Sana soracaklarım var. Kadın uykunun gözkapaklarındaki ağırlığını kovmaya uğraştı, göz kapaklarını açıp kapadı hızlı hızlı.

-Neymiş soracakların? dedi.

-Seni kaçırdığımda bana gönlün var mıydı?

Kadının gözleri akşamın bu vaktinde nedensiz sorulan bu soruyla iri iri açıldı.

-Bu da nereden çıktı Emer, Allah belanı versin!

-Sus, beddua etme. Soruma cevap ver. Birden yumuşadı. “Emer’dir, delirdi yine” de, ne dersen de ama soruma cevap ver. Onca yıldan sonra şimdi aklıma düştü. Gönlün var mıydı yok muydu bana?

Kadının yüzü birden yumuşadı, uykulu gözlerinin içi güldü. Tazeliğini hala yitirmemiş yüzü pespembe oldu. Zamansız, hem de çok zamansız bir soru yüzüne geniş, sevecen bir gülüş yaydı.

-Atın üzerine attığında yüzünü gördüğümde, o an gönlüm sana düştü, dedi. Emer, keyifli güldü.

-Tabii düşerdi, dedi. Ben gibi var mıydı? Taşı sıkar, suyunu çıkarırdım.

Sonunda soğuk bir ayaz kasaba gecelerini esir aldı. Kasabanın yoksul, zengin tüm evlerini,

kapılarını, pencerelerini titreten rüzgar, gün batımıyla birlikte ağaçların çıplak dallarına vurdu. Yerdeki sararmış yaprakları havalandırıp evlerin çatılarına, el değmemiş köşelere savurdu.

Kasabanın hemen hemen bütün evlerinin bacalarından tüten dumanlar, evlerin huzur veren sıcaklığına çağırdı dışarıda kalanları. Sokaklar günün her saatinde bir an önce sıcak bir yere sığınmak için koşturan insanlarla doluydu.

Sait'in oğlu Qado, sabah yataxhanenin bütün bölümlerine yayılan tiz düdük sesiyle ilk uyanan oldu. Yataktan fırladı, alelacele giyindi. Kaç gündür bir kararsızlık yaşıyordu. Kaçmak istiyordu, dün akşam etüdden çıkarken Muğdad'ın da aklına girmişti. Yatılı okul yaşamına en az Qado kadar alışmamış dayısının oğlu Muğdad da buradan kurtulmanın, köye dönmenin yollarını arıyordu zaten. Qado, bir gün bahçenin dışında uzanan hayata dalıp gitmiş, duvarı aşır koşarak köye ulaşmanın hayallerini kurmuştu. Ama bu hayal tek başına gerçekleşemezdi. Yanına bir suç ortağı gerekti. Bu da en yakın arkadaşı Muğdad'tan başkası olamazdı. Dün sabah birinci dersin teneffüsünde yaşanan olay her şeye tuz biber olmuştu. Kendi köyünden çocuklarla bahçenin köşesinde Kürtçe konuşmaya başlamışlardı. Herkes bir ağızdan konuşuyordu, kendilerini rahat ifade edebilmenin sevinciyle... Qado, kendisini dinletebilmek için Kürtçe bağırır;

-Beni dinleyin, demişti. Çocuklar merakla Qado'ya çevirmişlerdi yüzlerini. Kendi dillerinden

tanımadıkları bir dünyayı bir yana bırakmışlar, köylerini, evlerini, meydanı, çıplak duru yaşanmış anılarını, düşlerini anlatıyorlardı birbirlerine.

-Ben, demişti. Bu akşam anamı rüyamda gördüm. Düşünde anasının tandır başında nasıl ekmek pişirdiğini anlatmaya başlamıştı ki arkasındaki bir sesle irkildi. Dönmesine gerek kalmadı, iki sivri uzun tırnak kulağına yapıştı. Kulağını çeken elden kurtulmak için boş yere çırpındı. Cırtlak bir sesle bağıırıyordu öğretmen;

-Seni, seni! Bu çocuklara Kürtçe konuşturan hep sensin değil mi? Size kaç kez bu yaban dilini bir daha konuşmayacaksınız dedim ha!

Qado'nun etrafındaki çocuklar kaçmışlardı. Öğretmenin kendilerine yetişemeyeceği bir mesafeden olayı izlemeye başlamışlardı. Qado'nun öğretmenin elinden kurtulamayacağı belliydi. Bir kısmı Qado'ya acıyor, bir kısmı ise gülüyordu. Qado'nun kulaklarına yapışan el canını öyle acıtıyordu ki, yüzü kıpkırmızı olmuştu. Nasıl kurtulacağını bilemiyordu. Sonunda bütün cesaretini topladı. Öğretmenin bacağına bir çimdik attı. Kadının bir çığlık atıp, kulağındaki elini gevşetmesini fırsat bilip ok gibi fırladı. Koşarken, Kürtçe ağır bir küfür savurmayı da ihmal etmedi. Çocuklar gülüyordu şimdi. Yüzü utançtan kıpkırmızı olmuş, söylenip duran öğretmene bakıp gülüyorlardı. Öğretmen kendisine gülen çocuklar yüzünden iyice çileden çıktı. Hırsıyla, okulun kapısından içeri girdi. Öylesine hızlı çıkmıştı ki merdivenlerden, sivri topuklu ayakkabılarının

merdivenleri hızlı hızlı çıkarken, sağa sola eğilmesiyle bir acayip sallanan bedeni çocuk gülüşlerini iyice arttırmıştı.

Qado, soluk soluğa bahçenin çıkış kapısına doğru koştu. Durdu, hızlı hızlı soluk alıp veriyordu. Öğretmenin çektiği kulağı arada bir eliyle ovuşturup duruyordu. Muhtarın oğlu Senal ile Muğdad bir süre sonra Qado'nun yanına geldiler. Hala gülüyorlardı. Qado, kendisine güldüklerini düşünerek;

-Gülmeyin, dedi. Onlara da küfretti.

-Yok, dedi Muğdad, sana değil, öğretmen gülüyoruz. Gülmesine devam ederken, bir yandan da öğretmenin merdivenlerden nasıl çıktığının taklidini yapıyordu. Qado'yu da bir gülme aldı, Muğdad'ı seyrederken.

-Parmakları sanki yengeç kısıkcıydı. Bir an kulağımı koparacak sandım. Yüzü birden düşünceli bir hal aldı.

-Ben bu pis karının olduğu okulda okumam, gideceğim. Köye gideceğim. Siz bakmayın diğerlerinin yüzümüze güldüğüne. Aslında bunların hepsi fille. Bizi fille yapmak istiyorlar, dedi. Bahçe kapısına çevrili gözleri kapının ötelere dağların ancak görünebilen zirvelerine ulaştı.

-Gidip bir daha gelmeyeceğim, diye devam etti. Gözleri dolmuştu. Muğdad;

-Gidersen ben de gelirim, dedi. Muhtarın oğluna baktı. Senal'in de kendilerine katılmasını bekliyordu. Senal bir süre düşündü, bir şey demedi. Yüzü babasına benziyordu. Yaşına göre oldukça

şışman ve kısa boyluydu. Babasından işiteceği azarlar, yiyeceği dayaklar köyün özlemi karşısında silindi gitti.

-Ben de geliyorum.

-Tamam, dedi Qado. Üçümüz gidiyoruz. Bir suç ortağı ararken iki tane birden bulmuştu. Nasıl gideceklerine ilişkin baş başa verip hemen bir plan yaptılar oracıkta. Uzun tartışmalardan sonra, üzerinde anlaştıkları plan şuydu; Qado anlattı:

-Önce babamın amcasının dükkanına gideriz.

Dükkan kasabanın dış mahallelerinde, ara sokakların birinde iki katlı bir evin altında bodrum olarak yapılan küçük basık tavanlı bir yerdi.

Qado'nun babasının amcası gözleri zar zor seçebilen, romatizmalı bacaklarını sürükler gibi zar zor yürüyebilen yaşlı bir adamdı. Ölümüne yakın oğulları canı sıkılmasın diye evlerinin altındaki, tek gözlü, bodrum olarak kullanılan yerde bir dükkan açmışlardı babalarına... Sabahın erken saatlerinde namazını kılar kılmaz, yaşlı adam dükkanını açar, yazsa kapının önünü süpürüp sular, sonra kapının önündeki alçak tabureye oturup tütünü sararak iyi seçemeyen gözleriyle gelen gideni seyrederdi.

Oğulları babalarının canı sıkılmasın diye açtıkları dükkanın kısa sürede epey hatırı sayılır kar ettiğini fark etmişler ama hiç karışmamışlardı yine de.

Babaları nasıl dilerse öyle yapsındı.

Qado, hafta sonları gittiği bu dükkanın yerini iyi biliyordu. Gözleri iyi görmeyen bu yaşla adamı kolay kandıracağına inanıyordu, yanlış da düşünmüyordu. Ertesi sabah çocuklar ilk derse

başlamak üzere sınıflara girerlerken kaçacaklardı. Sabaha kadar bu sırrı kimseye söylemeyeceklerdi. Her üçü de sağ ellerini üst üste koydular. Qado en ağır yemini seçti bu sır için.

-Konuşanın, birine anlatanın.... Her iki çocuk büyük bir ciddiyetle sözü tekrarladılar.

-Yapsın...

Sait'in oğlu Qado, sabah yataktan bütün bölümlerine yayılan düdük sesiyle kalktı. Dün akşamdan beri beklediği an gelmişti. anlaştıkları gibi çocuklar sınıflara girer girmez, o karmaşada okulun arkasındaki duvardan atlayıp kaçtılar. Önceden anlaştıkları gibi Qado'nun babasının amcasının dükkanına doğru ara sokaklarda yol almadan önce تنها bir sokakta yıkık, biri yanı çökmüş, boş bir evin içinde okul kıyafetlerini çıkarıp pantolon ve kazakla kaldılar. Önlüklerini de teskeresini almış bir askerin şapkasını havaya fırlatması gibi fırlatıp attılar.

Ara sokaklara daldılar. Qado evlerin biçiminden, renginden, sokak aralarından dükkanın yerini ustalıkla buldu. Yaşlı adam, dükkanının önüne oturmuştu. Çocukları müşteri sanıp ayağa kalktı. Qado, yaşlı adamın elini tutup hemen öptü. Adam şaşırmıştı. Qado'yu tanıyamadı önce.

-Kimsin sen, oğlum? dedi.

-Sait'in oğlu Qado.

-Allah Allah, diğerleri kim peki?

-Dayımın oğlu Muğdad ile Hacı Muhtarın oğlu Senal!

Yaşlı adam eğildi, çocukların yüzlerine dikkatle

baktı.

-Allah, Allah, dedi. Sizin okulunuz yok muydu bugün?

Qado, bu soruyu bekliyordu.

-Vardı, vardı ama, müdür bize üç gün izin verdi. Köyümüze gitmemiz için. Qado, bunu söylerken beş parmağının ikisini kapatıp üçünü yaşlı adamın gözüne yaklaştırmak gösterdi. Yaşlı adam;

-İyi, iyi, hele gelin içeri girelim.

Çocuklar dükkana daldılar yaşlı adamın arkasından. Üçünün de gözü raflardaki renkli şekerler ve çikolatalara takıldı. Pembe, turuncu, eflatun renkli şekerler kavanozların içindeydi. Çocukların ağzı sulandı. Yaşlı adam, çocukların her birine bir paket bisküvi bir de bir avuç dolusu renkli şekerler verdi.

-Çıkın yukarı, açsınızdır, bir şeyler yiyin, dedi. Qado, tedirgin;

-Yok, dedi. Gideceğiz, geç kalmayalım.

-Peki paranız var mı?

-Yok, dedi Qado.

Yaşlı adam tahta masanın çekmecesini açtı. İçinden bir banknot çıkardı, gözlerini iyice yaklaştırdı, baktı.

-Alın, dedi. Bu üçünüze de yeter. Gidin, köyünüze evinizi görün, akıllı uslu dönün sonra.

Qado ve her iki çocuk yaşlı adamın, yalanlarına bu kadar kolay inanacağını beklemiyor olmalıydılar. Sevinçten uçuyorlardı. Qado, yaşlı adamın elini öptü yine... Muğdad ile Senal de Qado'nun hemen arkasından yaşlı adamın eline

sarıldılar. Arkalarını dönüp dükkandan çıktılar.

Yaşlı adam arkalarından bağırdı;

-Durun oğlum, durun hele, bu ne acele?

Qado'nun korkudan yüreği dondu. "Kesin anladı" dedi içinden, korkuyla döndü.

-Hıııı... dedi.

-Bekleyin oğlum, bekleyin. Bizim oğlan sizi minibüslerin kalktığı yere kadar götürsün. Tek başınıza nasıl gideceksiniz? Hele bekleyin, yukarıdan çağırayım.

Ağır adımlarla inleye puflaya dükkanın önüne çıktı. Yukarıya doğru bağırdı.

-Selim! Selim!

Uzun bir sessizlikten sonra evin sokağa bakan küçük penceresi gürültüyle açıldı. Esmer, 15-16 yaşlarında, saçları biryantinli bir genç göründü.

-Ne var? dedi babasına.

-İn hele aşağıya, sana diyeceklerim var. Oğlu söylenerek pencereyi kapattı. Bir süre sonra tahta merdivenlerden hızlı hızlı inen gürültülü ayak sesleri duyuldu. Dış kapı açıldı, genç göründü. Yaylanarak yürüyordu. Zayıf uzun bacaklarına kemersiz bir kot pantolon geçirmişti. Ayaklarında sivri uçlu, rujan ayakkabılar vardı. Çocuklara tepeden bir bakış fırlattı. Sait'in oğlu Qado'yu tanıyordu. Hafta sonları yatılıdan evlerine gelir, iki gece kalırdı.

-Ne var? dedi babasına. Yaşlı adam;

-Çocukları köy minibüsünün kalktığı yere kadar götür. Köylerine gidecekler, köyden geçen minibüslerden birine bindir. Şoförü tembihlemeyi

de unutma.

Genç her zaman yaptığı bir işmiş gibi bıkkın bir yüz ifadesiyle;

-Tamam, anladım, dedi. Çocuklara bir baş işareti yaptı. Haydi, arkama düşün!

Evlerin kirli sularının yol kenarlarından aktığı dar, uzun sokaklardan geçtiler. Kasabanın heykel meydanına benzemeyen bir başka meydana vardılar. Meydan, otobüslerden, minibüslerden geçilmiyordu. İnsanlar telaşlı, oradan oraya koşturup duruyorlardı. Qado,

-Vay, dedi. Ne çok araba var burada.

-Burası terminal, dedi genç delikanlı, çok bilmiş bir ifadeyle. Arabalar buradan her yana gider. Van'a, Diyarbakır'a, İstanbul'a...

-İstanbul'a da ha, dedi Qado. Gözleri iri iri açıldı. Hacı muhtarın oğlu Senal heyecanla;

-Yani insan buradan arabaya atlayıp her yere gider mi?

-Ohoo, dedi genç delikanlı, çocukların yüzüne bakmadan. Paran olsun her yere gidersin. Dünyanın öbür ucuna bile.

Onları, minibüslerin çevre köylere kalktığı yere götürdü. Kalkmakta olan bir minibüse aceleyle koştu. Şoföre bir şeyler sordu, çocuklara dönerek;

-Tamam, binin, dedi. Çocuklar biner binmez, arkalarından minibüsün kapısını kapattı. Minibüsün içi tıklım tıklımdı. Araba, asfalt yoldan ilerlerken çocukların yürekleri bir başka atıyordu. Köye gidiyor olmanın sevinciyle, kaçtıklarının ortaya çıkması halinde başlarına geleceklerin korkusu

birbirine karışmıştı.

Araba iki saat sonra Kûr Köyünün toprak yoluna sapmadan asfalt yolda durdu. İçinden sadece Kûr Köyü'ne gitmek üzere üç çocuk indi. Ceplerine doldurmuş oldukları şekerleme ve bisküvileri çıkardılar, bir yandan yerlerken bir yandan da köye giden toprak yoldan yürümeye başladılar.

Köy meydanı ıssız görünüyordu. Soğuk bir rüzgar dağlardan esip vadinin derinliklerine kadar iniyordu. Köyün üzerinden, evin bacalarından yükselen mavi duman, ince bir şerit gibi yükseliyor sonra rüzgarla birlikte dağılıp gidiyordu. Qado;

-Önce bizim eve gidelim, dedi.

-Yok, dedi korkuyla Senal. Önce bize gidelim, sonra avucundaki son bisküvi kırıntısını alelacele ağzına tıktı. Qado;

-Olmaz, dedi. Önce bize gideceğiz. Senal hiç karşılık vermedi. Qado'nun arkasından uysal bir çocuk gibi yürüdü. Qado, meydana geldiğinde durdu. Etrafına bakındı, her iki çocuk da durmuşlardı.

-Eskiden burada ne güzel oynardık değil mi? dedi Qado. Muğdad;

-He ya, dedi. Yine oynarız. Senal hiç ses etmedi. Yürümeye devam ederlerken Muğdad;

-Qado, artık bizi okula göndermezler değil mi? diye sordu. Qado, büyük bir adam gibi düşündü. Ne cevap vereceğini bilemedi.

-Yok, beni gönderseler –karşı dağları eliyle işaret etti- oralara kaçarım. Kurda kuşa yem olurum daha iyi.

Evin önüne vardıklarında annesi ekmegi yeni bitirmiş, ayaklarını tandıra doğru yaklaştırmış ayaklarını ısıtıyordu. Ayak sesleriyle birlikte yüzünü yola çevirdi. Qado, Muğdad ve Senal'i gören gözleri hayretle açıldı.

-Oyyyyy! diye bir ünlem çıktı ağzından. Çıplak ayaklarını lastik ayakkabılarına geçirdi, çocuklara doğru yürüdü.

-Kurban olayın oğluma, dedi. Qado'ya sarıldı, defalarca öptü. Gürültüyle birlikte Sait ile küçük kızı evden çıktılar. Sait, çocukları görür görmez, şaşkınlığını belli eden bir yüz ifadesiyle yerinde çakıldı kaldı. Yüzünde sevinçten çok kuşkulu bir ifade vardı. Çocuklar, özellikle Qado, bu bakışı görmezden geldi. Annesinin göğsüne başını iyice gömdü, gözlerini kapattı. Kendini bu kucakta güvende hissetti. Ablası, Qado'yu göğsüne bastırmış, bir türlü bırakmayan annesinin yanına gitti. Kadın ağlıyor, kendisini oğluna kavuşturduğu için Allaha dualar ediyordu. Birden Sait'in öfkeli sesi işitildi;

-Bırak onu kadın, hele bir de biz görelim. Ağlamayı, sarılmayı başka zamana bırak! Kadının kolları gevşedi. Bu gevşemeyle Qado'nun bedeni üşür gibi oldu. Annesi Qado'yu bıraktı, ayağa kalktı. Sait oğluna yaklaştı.

-Hayırdır, niye geldiniz?

-Öğretmen tatil verdi, dedi Qado.

-Niye?

-Özledik, diye.

-Her evini özleyen çocuğa izin veriyorlar mı

böyle? dedi Sait.

-Bilmem, dedi Qado korka, korka.

Sait, diğer çocuklara bir göz attı. Çocuklar başları önlerinde suçlu duruyorlardı. Sait, tekrar Qado'ya döndü.

-kim izin verdi, dedin?

-Öğretmen!

Sait gözlerini gözlerinden kaçırarak Qado'ya;

-Yüzüme bak, öğretmen niye izin verdi! Qado, gözlerini kaçırdı yeniden.

-Bilmem!

-Nasıl bilmesin lan!

O anda karısı Sonê araya girdi.

-Bırak hele bir eve girip otursunlar. Görmüyor musun fukaralar soğuktan donmuş.

Sait ses çıkarmadı. Bir kez daha kuşkulu, sinsî bakışlarını çocukların üzerinde tek tek gezdirdi.

-Girin içeri... Ben muhtara kadar gidip geleceğim. Kim getirdi sizi diye sordu çocuklar içeri girmeden.

-Kendimiz, dedi çocuklar hep bir ağızdan.

-Tamam, girin içeri! Çocukların yüzleri sap sarı olmuştu. Yaprak gibi titriyorlardı. Qado'nun annesi;

-Girin, girin... Açsınız değil mi? Şansınız var, bugün akşam yemeğinde keladoş yapmıştım, oturur yersiniz. Kızına seslendi;

-Emo, sobaya odun getir.

Çocuklar, sobası yanmayan, ama yine de sıcak toprak damlı odada minderlerin üzerine oturdular hemen. Qado'nun anası yemek hazırlamak için

dışarı çıktığında Senal;

-Babama giderse her şeyi öğrenir, dedi Qado'ya.

-Yok, dedi, Qado. Üç gün kalır döneriz, nereden bilecekler. Söylediklerine kendisi de inanmıyordu artık.

-Hani dağlara çıkacaktın, gitmeyecektin? Hani kurda kuşa yem olsan daha iyiydi? Qado, cevap vermedi. Kucağında odunlarla içeri giren ablasının alışkın hareketlerle sobaya odun atmasını izledi. Ablası közleri üflerken;

-Şimdi yanar, ısınırsınız, dedi sevgiyle çocuklara baktı...

Sait'in çaldığı kapıyı Gülnaz açtı. İçeri buyur etti. Odada yanan odun sobasından yayılan sıcaklık kapının açılmasıyla Sait'in yüzüne vurdu.

-Gel gel, dedi muhtar. Yerinden kalktı, yer gösterdi. Sait, muhtarın yanına sobaya yakın mindere bağdaş kurarak oturdu. Ellerinin avuç içlerini sobaya doğru tuttu, ısınmaya çalıştı. Gülnaz, odanın diğer köşesinde iki işlemeli yastığı da Sait'in arkasına koydu, odadan çıktı.

-Hoş geldin, dedi muhtar.

-Hoş bulduk, dedi Sait. Soğuktan kıpkırmızı olmuş iri burnunu ovuşturarak.

-Soğuk kesiyor ha?

-He valla öyle.

-Eeee, daha ne var ne yok, dedi muhtar.

Böylelikle sözü Sait'in geliş sebebine getirmeye

çalışıyordu.

-Yaramaz bir şey yok muhtar. Yalnız...

-Yalnız?..

-Bizim çocuklar gelmiş.

-Bizim çocuklar kim? dedi muhtar şaşkınlıkla.

-Bizim okula giden çocuklar işte. Benim, senin bir de Teyro'nun oğlu Muğdad!

-Allah Allah, haberim yok, ne zaman gelmişler?

-Aha şimdi!

-Niye gelmişler?

-işte ben de bunu öğrenmeye geldim sana. İzin aldık, geldik diyorlar ama benim buna pek aklım yatmadı. Bu işin içinde bir iş var ama pek anlamadım. Halleri bir tuhaf...

-Şimdi neredeler?

-Bizim evdeler.

Muhtar, elindeki kehribar tespihi tane tane parmaklarının arasında çevirdi. Tavana çevrili gözleri bir süre öyle kaldı. Odaya elinde çay tepsisi ve çaydanlıkla Gülnaz girdi. Kız bardaklara çayı doldurdu, sonra yüzünü hiç kaldırmadan, çayları her ikisinin önüne indirdi. Arkasını dönüp tam kapıdan çıkıyordu ki, Hacı Muhtar, Sait'e;

-Şimdi anlıyorsunuz, dedi. Kızına odasındaki takvimi getirmesini söyledi. Takvim geldi, muhtar takvimin en üst yaprağının üstündeki kocaman siyah rakamı parmağıyla Sait'e gösterdi;

-Bu, bugünün rakamı. Siyah. Demek ki bugün tatil değil. Gelecek günlerin üç beş sayfasını çevirdi. Üçü de siyah rakamlardan ibaretti. Parmağını diliyle ıslatarak, geçmiş günün

rakamlarına bakmak için geriye doğru bir iki sayfa çevirdi. Yok, dedi. Rakamlar kırmızı yazılmamış. Demek ki bayram, tatil yok! Doğru düşünüyorsun Sait. Bu işin içinde bir bokluk var, hele çayını iç de sizin eve doğru bir gidelim bakalım.

Sait, acele çayını bitirdi.

-Biz kalkalım muhtar. Geç olmadan bu işi bir anlayalım dedi.

Muhtar kalktı, duvardaki çiviye asmış olduğu takkesini alıp başına geçirdi.

-Teyro'yu da alsak iyi olur.

-Evde yok, dedi Sait. Mirzan Köyü'ne gitmiş, yarın ancak döner.

-Gidelim, dedi muhtar.

Yan yana hiç konuşmadan meydana geçtiler. Evin kapısına vardıklarında sait öne koştu, kapıyı açtı. Muhtarı buyur etti;

Muhtar ve arkasından Sait'in içeri girmesiyle yer sofrasına oturmuş, keladoşu büyük bir iştahla yiyip Sonê'ye okulun tuhaf yemeklerini anlatan çocukların ağızlarındaki lokmalar boğazlarında takıldı. Muhtar, hepsini tek tek süzdü. Sıra Senal'e geldiğinde, Senal ağzındaki lokmayı hızla çiğneyerek ayağa kalktı, koştu babasının elini öptü. Muğdad ile Qado ise sofradan geri çekilip duvar dibinde minderlere büzülerek oturdular. Muhtarın elini öptükten sonra arkadaşlarının yanına gitmek için seyirten Senal'e muhtar;

-Gel, şöyle yanıma otur, dedi. Senal yan gözle arkadaşlarına bakarak çaresiz oturdu.

-Eeee ne var ne yok, okul nasıl? Dedi Senal'e.

-iyi, hepsi de iyi... Senal, ellerini bacaklarının arasına gizledi.

-Tatil mi oldu?

-He, dedi Senal, saf saf, duyulur duyulmaz bir sesle.

-Ne tatili, dedi muhtar.

-Okul tatili...

-Okulun hangi tatili?

-Bayram tatili.

-Hangi bayram?

Senal'in aklına hiçbir bayram adı gelmedi.

-Unuttum, dedi. Muhtar alaylı güldü;

-Öğretmen sizi gönderirken ne bayramı olduğunu söylemedi mi?

-Söylemedi, dedi Senal.

Hacı Muhtar kızmaya başlamıştı.

-Nasıl demedi lan? Senal korkudan Muğdad ile Qado'ya baktı. Hiç cevap vermedi.

Muhtar diğerlerine döndü, imalı;

-Size de mi söylemedi, diye sordu.

Qado;

-Söyledi, dedi.

-Ne söyledi? dedi muhtar ciddi görünmeye çalışarak.

-Ananızı, babanızı özlediniz, gidin görün, dedi.

Muhtar alaylı;

-Ohoo, biri tatil der, biri özledim der. Sesini yükselterek bağırdı.

-Kim doğru söylüyor lan?

Qado ürkek ürkek çevresine bakındı. Babasının öfkeli gözleri Qado'yu tehdit ediyordu, anası

gözlerini yere indirmişti. Qado'nun yüreği ezildi. Şimdi anasının kucağında olmak istedi. Keşke babam olmasaydı, dedi içinden. Sonunda Sait odadaki sessizliği bozdu. Qado'ya;

-Gel şöyle yanıma, dedi. Qado, oturduğu yerden kalktı, babasının dizinin dibine oturdu. Korkudan titriyordu. Babasının gerçeği anladığını fark etmişti.

-Şimdi, dedi Sait, yumuşak sevecen bir sesle, yüzünü kaldır, yüzüme bak. Doğru söyle... Doğruyu söylersen, söz sana bir şey yapmayacağım. Ama yok, yalan söylersen, ben de yalanını ortaya çıkarırsam seni eşeğin arkasına bağlar köy köy dolaştırırım. Sesi olabildiğince yumuşak devam etti; şimdi söyle oğlum, okulun haberi var mı geldiğinizden? Qado sustu. Sait Qado'nun çenesini tutup kaldırdı, yüzüne baktı, göz göze geldiler,

-Hııı ne diyorsun oğlum? Dedi. Qado babasının içten gibi görünen yüzüne ve sözlerine kandı.

-Öğretmenlerin geldiğimizden haberi yok, dedi.

-Yani kaçtınız, öyle mi?

-Öyle, dedi Qado.

Sait bu cevabı bekliyordu. Elini kaldırdığı gibi oğlunun yüzüne öyle bir tokat attı ki, Qado odanın ortasına serili yer sofrasına yüzü koyun kapaklandı. Neye uğradığını şaşırmişti. Ağlamamak için kendini güç tutuyordu. Anasının hızla ayağa kalkıp odadan çıktığını fark etti. Senal ile Muğdat, göz altından korkuyla Qado'ya bakıyor, Senal babasının her el hareketinden başına bir yumruk

indireceğini sanarak gözlerini kısıyor, yerinde iyice büzülüyordu. Muhtar Qado'nun ağlamaklı yüzüne baktı. Senal'e;

-Düş önüme lan, dedi. Seninle evde hesaplaşacağız. Beni dünya alemi rezil etmek neymiş gösteririm ben sana.

Senal önde, Hacı Muhtar arkada odadan çıktılar. Muhtar arkadan arada bir itekleyip duruyordu çocuğu.

-Yürü, bilirim ben sana ne yapacağımı...

Senal yolda inşallah dedi içinden. Babam beni dövdüğünde anam hemen kendini önüme atar. Böylece dayağın çoğunu anası yemiş olacaktı. Babası, çocuğu dövmemesi için araya giren annesini çocuğu bir yana bırakıp dövmeye başlardı çünkü.

Qado babasından öyle bir dayak yedi ki bu dayağın acısını ömrü boyunca unutmayacaktı. Bu da yetmiyormuş gibi babası dayaktan hemen sonra atı hazırlamış, hiç beklemeden Qado'yu atın önüne bindirdiği gibi köylerin arasındaki kestirme yoldan kasabanın yolunu tutmuştu. Yolda hiç mola vermemişti. Atın üzerinde hareketsiz, eli-ayağı buz kesmiş Qado'ya hiç aldırmamıştı. Evden çıktıklarında annesiyle, ablasıyla vedalaşmasına nasıl izin vermemişse, Qado'yu bir kez olsun atın sırtından da indirmemişti.

Yolun sonuna doğru Qado'nun soğuktan dişleri birbirine vuruyordu. Ağlayıp sızlamayı bir yana bırakmıştı artık. Kasabaya girer girmez Sait amcasının evine doğru sürdü atını. Atı evin

arkasındaki bahçeye bağlayıp bir şeyler yiyip içtikten sonra yayan okulun yolunu tuttular. Sait'in amcası nasıl kandırılmış olduğun anladığında sadece şaşırdığını belli eden birkaç söz etti o kadar.

Sait saat akşamın altısında Qado'yu elinden tutup çekiştire çekiştire okula götürdü. Qado ile babasını yatakhanenin girişinde alt katta sıcak bir odaya alan öğretmen, üst sınıf öğrencilerden birine lojmanlara giderek müdürü çağırmasını söyledi. Qado'nun yüzünün halinden, süklüm püklüm duruşundan dayak yemiş olduğunu anladı. Acıdı ona. Sevgiyle yaklaştı, başını okşadı. Sanki hiç kaçmamış gibi;

-Hoş geldin, dedi. Henüz adını ve soyadını bile Türkçe yazamayan çocuğa... Öğretmenin saçını okşaması ve öpmesi şaşkına çevirmişti çocuğu. Nöbetçi öğretmen Sait'e dönerek;

-Çocuğun hali ne böyle? dedi.

Sait, öğretmenin çocuğa davranış biçiminden rahatsız, oturduğu yerde kıpırdandı.

-Atla getirdim öğretmen, ondandır, dedi.

-Dövdün mü peki? dedi.

-Eh, biraz...

-Olur mu, çocuk dövülür mü? dedi öğretmen. Sait hiçbir şey anlamadı. Zaten zar zor anlayıp konuşabildiği Türkçe'siyle ne cevap vereceğini bilemedi. Nöbetçi Bekir öğretmen anlatmaya başladı, kendisini dinleyecek birini bulmaktan memnun.

-Çocuk dövülmez! Çocuk dövülerek adam edilmez. Çocuğu döversen ya hırsız olur, ya eşkıya,

ya terörist! Bak Avrupa’ya çocuk dövüyorlar mı? Maşallah hepsi uzaya gitti, biz hala ayakta çarık... Bak! benim boyum niye kısa sanıyorsun, hep dayaktan. Yok artık yok, yüce Atatürk’ün yarattığı “çağdaş eğitim” sayesinde artık eğitimde dayağın yeri yok!

Öğretmen boyunun kısa oluşunu hep babasından ve öğretmenlerden yediği dayaklara bağlardı. Bu yüzden dayaktan neredeyse nefret ediyordu. Çağdaş eğitim denilen dayaksız eğitimi boyuna savunur ve bu doğrultuda hareket etmekten gurur duyardı! Öğrencilerini dövdüğü hiç görülmemişti. Bağırır, çağırır, yerinde tepinir durur ama dövmezdi. Devam etti;

-Çocuğu döversen kafası da çalışmaz. Niye geç öğreniyorlar? Hep dayaktan. Ah bir müfettiş olacaktım ki?

Sait oldukça saygılı bir biçimde dinler görünüyor ama seri bir Türkçe ile konuşan öğretmeni anlamakta oldukça zorlanıyordu.

-Hiç unutmam... Rahmetli dedem anlatırdı. Osmanlı bu falaka yüzünden...

Odaya müdürün girmesiyle öğretmen konuşmasını kesti, ayağa kalktı, müdür bir baş işaretiyle ayağa kalkmış olan Sait’i selamladı. Çocuğu yukarıdan aşağıya süzdü.

-Oturun oturun, dedi ayakta dikilen her üçüne de. Bekir öğretmen ve Sait oturdular ama Qado hala ayaktaydı. Öyle hazır olda bekliyordu.

Müdür bugüne dek kaçan çocuklara nasıl davrandıysa Qado’ya da öyle davrandı. Onu bir

sandalyeye oturttu, hiçbir şey olmamış gibi;

-Diğer arkadaşların nerede oğlum? diye sordu.

Qado, dudaklarını büzdü, omuzlarını kaldırdı.

Müdür cebinden mendilini çıkardı. Çocuğun yüzünde gözyaşlarının bıraktığı izleri sildi. Sait müdürün de Qado'ya olan davranışlarını gördükçe bu öğretmen milletin de ne düşündüğünü anlamak bir dert, dedi içinden. Müdür, Bekir öğretmene döndü,

-Sordunuz mu diğer çocuklar neredeymiş?

Düşündüğümüz gibi beraber kaçmışlar değil mi?

Üçü de aynı köyden olduklarına göre...

-Hiç sormadım dedi Bekir öğretmen. Sormaya vakit olmadı. Gelir gelmez sizi çağırdım, zaten.

Müdür Sait'e baktı, adam oturduğu yerde büzülmüş, alışkın olmadığı sandalyeden düşecekmiş gibi oturuyordu.

-Efendi, diğer çocuklardan haberin var mı?

-Var, ikisi de köydeler, dedi Sait.

-Niye gelmediler?

-Gelirler... Yarına kalmaz gelirler. Ben merak edersiniz diye tuttuğum gibi kolundan, ata atlayıp getirdim.

-iyi yaptın da, dedi müdür dövmeden getirseydin daha iyiydi. Bekir öğretmene döndü sonra;

-Çocuğu götürün, yorgundur. Bir güzel dinlensin. Yarın hemen derslere başlasın, geri kalmasın.

Babasının Qado'yu götürdüğü günün akşamı dağdan kopup gelen bir ayaz köyü cehenneme çevirdi. Aysız, bol yıldızlı günün gecesinde toprak ayazla dondu.

Muhtarın evinde ayrı bir dert yaşıanıyordu. Muhtarın ilk karısına bir haller olmuştu. Kadın, karnında doğmasını istemediği iki aylık bebeği ebe denilen köyün en yaşlı kadınının yardımıyla şişlerle, kaynatılmış otlarla düşürmüş, ama düşüğün ardından kan bir türlü durmak bilmemişti. Mutfak olarak kullanılan odanın bitişiğinde, kapısı direkt dışarıya açılan odada yere serili yatağın üzerinde yatan kadının etrafında birkaç kadın ve yaşlı ebe oturuyordu. Düşükten hemen sonraki birkaç saat içinde kadın, yorgun düşüne kadar acıdan kıvranıp inlemiş, bir süre sonra da bu inilti yerini ölüm öncesinin dingin sessizliğine bırakmıştı.

Muhtar Senal'i eve getirdiğinde kimsenin Senal'in zamansız gelişine, okuldan kaçtığına aldıracağı yoktu. Muhtarın karısının halini duyan kadınlar bir süre sonra dışarının ayazına aldırmadan, muhtarın evine girip çıkmaya başladılar. Köyün ebesi bir çizgi gibi küçülmüş gözleriyle ömründe böyle onlarca kadın görmenin verdiği umursamazlıkla, kadının baş ucunda oturmuş, elindeki kirli havluyla kadının alnında biriken terleri siliyor, arada bir kadının üzerindeki battaniyeyi kaldırıp bacaklarının arasına bakıyordu, kanın durup durmadığını anlamak için... Battaniyeyi her kaldırıışında, sobanın yaydığı sıcak boğucu havaya kesif bir ter ve kan kokusu da karışıyordu. Allah'tan, sık sık açılıp kapanan kapıdan giren soğuk temiz havayla, kan ve ter kokusunun karıştığı bu sıcak boğucu hava yer

değiştiriyordu.

Hacı Muhtarın ilk karısının kapalı gözleri iyice yuvalarına çökmüştü. Dudakları kupkuruydu. Gözlerini zorlukla açıyordu. Bir ara gözlerini yine açtı, dilini kurumuş dudaklarının üzerinde gezdirdi. Güçlkle bir şeyler söylemeye çalıştı. Ebe kadın, daha iyi duyan sol kulağını kadının ağzına yanaştırdı, başını salladı. Anasının ayaklarının dibinde oturmuş, gözlerini hiç anasından ayırmayan Gülnaz'a;

-Bir çay bardağı su getir, dedi çatlak kuru sesiyle. Ardından çelimsiz, kupkuru bedenini yerden zorlukla kaldırdı, güç bela doğrulmaya çalıştı. Odada oturan Emer'in karısına seslendi;

-Seyro, yardım et eve götür beni. Acele bir ilaç yapacağım, geç kalmayalım.

Seyro ayağa kalktı, geç kalmayalım sözünün ne demek olduğunu iyi biliyordu. Yaşlı kadının koluna girdi, kemik ve deriden ibaret yaşlı bedeni adeta koluyla sürükleyerek kapıdan çıktı. Dışarısı zifiri karanlıktı, göz gözü görmüyordu. Seyro, fistanının cebinden çıkardığı el lambasını yaktı. Lamba, zayıf sönük bir ışık veriyordu önlerindeki yola. Meydandaki çeşmeye vardığında Seyro;

-Ana nasıl olacak, kurtulacak mı? dedi yüksek sesle.

-Allah bilir, dedi yaşlı kadın. Allah'ın işi o ben bilmem. Denemediğim bir ilaç kaldı. Onu da kaynatıp vereceğim, o da iyi gelmezse hiçbir şey kurtaramaz onu.

-Acele edelim o zaman, dedi Seyro. Adımlarını

sıklaştırdı. Yaşlı kadını küçük bir çocuğu kolundan sürükler gibi arkasından sürükledi.

Emer'in evinin bitişiğindeki, tek gözlü, elektriğin olmadığı yaşlı kadının evinin kapısını açıp da içeri girdiklerini Seyro'nun genzini küfle birlikte tavandan iplerle bağlanarak sarkıtılmış, yerlere beyaz bezlerin üzerine serilmiş, onlarca çeşitli otun baharı anımsatan kokusu çarptı. Küf kokusuna aldırmadan, derin derin birkaç kez bu kokuyu içine çekti. Yaşlı kadın Seyro'ya;

-Duvardaki gaz lambasını yak, dedi. Seyro, sürekli cebinde taşıdığı kibrit kutusunu cebinden çıkardı, duvardaki gaz lambasını indirmeden camı kaldırıp kolayca yaktı. İçerisi aydınlandığında, kocası üç yıl önce öldükten sonra, hiç kimsesi olmayan yaşlı kadının büyük bir titizlikle günün 24 saati şifalı otlarla koyun koyuna yaşadığını fark etti. Kocası Kela Eyvan taraflarında bir kayadan düşüp ölmüştü. Yaşlı adamın ne öldükten sonra ne de önce neden oraya gittiğini bilen olmamıştı. Cesedini üç gün sonra bulduklarında, büyük oranda kurda kuşa yem olmuştu. Ebe kadın, cenaze gömülmeden, ölünün başında ağlayıp ağıt yakarken şöyle demişti;

-O uğursuz dağda ne gezinip dururdun, bilmez miydin dağın zirvesinde azrail gezinip durur.

Kadının ölüye karşı söylediği bu sitemkar sözlerden kocasının o uğursuz dağa gidip dolaştığı anlaşılmıştı. Kimisi, altın aramaya çıktığını, kimisi de, Azrail'in yaşlı adamı çağırdığını iddia etmişti. Çoğunluk ise yaşlı kadını suçlu bulmuştu.

Dünyanın hiçbir yerinde olmayan bir tek Kela Eyvan'da, asi kayaların arasında yetişen şifalı bir otu bulup kendisine getirsin diye yaşlı kadının kocasını oraya gönderdiğini ileri sürmüşlerdi. Birkaç gün sonra kadın acısını unutmuş, gece gündüz şifalı otlar aramak üzere yeniden kendini dağlara vurmuştu.

Otları toplaması öyle geliş güzel değildi. Her otun bir kopartılma zamanı vardı. Bu mevsimlere göre olduğu gibi günün saatlerine göre de değişirdi. Akşam dolunayın indiği akşam toplanan otların ayrı bir özelliği vardı, aysız gecelerde toplanan otun ayrı. Dolunay akşamı, bazı hastalıkların tedavisinde de önemli akşamlardan biri olurdu. Çocukların, yetişkinlerin ellerinde çıkan siğilleri bu akşamda tek tek sayar, siğillerin sayısı kadar arpa tanelerini bir koyun böbreğinin içine koyar, şilan ağacının altına gömerdi. Yine cin çarpmışlar için yazılan muskaların da şilan ağacının altına gömüldüğü akşamlar dolunaylı akşamlardı. Kadınların her türlü hastalıkların tedavisine dolunaylı akşamlarda girer, Sterka Kol'un görüneceği lanetli altı günde ise elini ne hasta bedenlere ne de şifalı otlara sürerdi. Altı gün boyunca gün batar batmaz, evine kapanırdı kadın.

Dolunayın bembeyaz yüzüyle gülümsediği yaz gecelerinde yaşlı kadının evinden çıkıp dağlara giderken söylediği tuhaf şarkılar duyulurdu bazı akşamlar, açık pencerelerin kapıların gerisinden. Bu, her yerde bitmeyen, sadece dolunaylı akşamlarda yüzünü gösteren otlar için söylenen

büyülü bir şarkıydı. Ezgileri bir tuhaftı. Çağlar öncesinden bu günlere taşınabilmiş son şenlik gecesinin bir esintisiydi. Yüzyıllar öncesinin dolaşık yollarında, karanlık dehlizlerinde uzun uykusundan uyandırılmış, şimdi göz kamaştırıcı parlaklığında ay altında tek kişilik törenle söylenen bir ezgiydi bu.

Gündüz toplanan otun bir tek duası olurdu. Sonra otlar eve taşınır, pencere ve kapılar sıkıca kapatılır, çiçeğine, yaprağına, köküne yumrusuna göre ayrı ayrı sıralanır, kurutulur asılırdı. Bütün bu işlemler bitikten sonra ev gün ışığına açılırdı. Eğer bu tasnif yapılmadan, gün ışığı otların üzerine düşerse otların büyüğü bozulur, gizli gücü uçup giderdi.

Kadın lambanın yanmasıyla birlikte zar zor seçebildiği gözleriyle odanın bir köşesindeki sandığa doğru ilerledi. Önünde diz çöktü, kapağını açtı, dualar okuyarak elini içine daldırdı. El yordamıyla bir bezin içine koyup sıkıca bağladığı bir otu aradı. Avuç içine sığabilecek büyüklükteki üç bez torbayı çıkardı, iplerini çözdü, kokladı, gözlerini iyice yaklaştırarak baktı. İkisini ayırıp üçüncüsünü iple sıkıca bağlayıp sandığa tekrar koydu. Sandığın kapısını kapattı.

-Bu ikisi, dedi kendi kendine konuşur gibi. Sırtı Seyro'ya dönük. Bu ikisi onu iyileştirecek. Sonra kaygılı bir yüzle Seyro'ya döndü;

-Gece de çok uğursuz. Aysız, ayaz, karanlık...

Aysız akşam keskin esen rüzgarın sürüklediği bulutlarla iyice kararmıştı. Bulutlar, titrek ışıklarının yer yüzüne gönderen yıldızları

örtüyorlardı sabırsızca.

Seyro ile Ebe lambayı söndürüp kapıyı kapattılar. Hasta evine doğru gerisin geri yola düştüler. Koyu, göz gözü görmeyen karanlığın içinde, sönmeye yüz tutmuş el fenerinin cılız ışığında güç bela ilerlediler. Yaşlı kadın, elbisesinin kuşğını sokuşturduğu bezin içine koyup sıkıca bağlamış olduğu şifalı otlarını düşürmekten korkar bir biçimde sol eliyle sıkı sıkı tutmuştu kuşğını. Eve vardılar, yaşlı kadın Seyro'ya;

-Sen içeri gir, ben mutfğa geçeceğim, dedi.

Kapıyı açan Gülnaz;

-Kan biraz durur gibi oldu Ana. dedi yaşlı kadına.

-Olur olur, iyi olur inşallah. Ben bu ilacı yapıp içirirsem hiçbir şeyi kalmayacak.

Şifalı otlardan bir çay hazırlamak için mutfğa geçti. On, on beş dakika sonra elinde otlardan hazırlamış olduğu çayla odaya girmişti. Muhtarın karısı biraz kendine gelir gibi olmuştu. Doğrulmuş oturuyordu yatakta. Seyro;

-Ana, dedi, kan eskisi gibi gelmiyor. Elindeki kanlı bezi yaşlı kadının görebileceğı kadar yüzüne yaklaştırdı. Yaşlı kadın rahatlamış gibi derin bir nefes alıp verdi. Elindeki bardağı hastaya uzattı.

-Bunu da içsin, kan tümünden durur. Yarına hiçbir şeyi kalmaz.

Gerçekten de muhtarın karısı sabaha karşı biraz rahatlar gibi oldu. Yüzü hala sapsarıydı, soğuk cansız bir maske gibiydi. Sabah önüne konan bir tabak yoğurttan birkaç kaşık aldı, bir bardak çay içti. Seyro ile muhtarın iki baldızı sabaha dek Hacı

Muhtarın karısının başında beklemişlerdi. Hacı Muhtar, tedirginliğini ne kadar gizlemeye çalışsa da arada bir oturduğu odadan dışarı çıkıp kapı açıldıkça içeriye, tam karşıda yer yatağında yatan karısına bakmadan edememişti.

Sabah, Seyro eve gitmek üzere izin isteyip kalktı. Yorgundu. Uykusuzluktan gözleri kıpkırmızıydı. Eve geldiğinde Emer'i, yanan sobanın kenarında oturmuş, keyifle sigarasını içerken buldu.

-Oho... dedi Emer, Seyro'nun içeri girmesiyle. Çok şükür geldin.

-Muhtarın karısı ölümden döndü Emer, bilmiyor musun?

-Bilmem mi? Köyü ayağa kaldırdınız. Bir Ankara'nın duymadığı kaldı. Şimdi nasıl oldu?

-İyi, dedi Seyro. Ebe kadın hala başında duruyor.

-Hastalığı neydi ki? diye sordu Emer, imalı. İşin içine ebe kadın girdiğine göre... O şey olmasın.

-Tam o şey, dedi Seyro.

-Ben anladım. O cadı karı, çocuk öldürmekten başka ne işe yarar ki? Bugüne kadar sağlam bir doğum yaptırdığını gören olmadı. İş gücü kadınların oralarını buralarını deşip çocuk düşürmek. Siz de hiç yok demeden yatıyorsunuz önüne. O cinli karı, bir gün birinizi çocuk düşürteceğim diye öldürür de aklınız başınıza gelir inşallah.

-Senin işin olmayan işlere ne karışırırsın Emer.

-Vay, vay, eksik aklıyla bir de akıl veriyor.

Öfkelenmişti. Devam etti. Sana söylüyorum Seyro, o kadını eve aldığını bir göreyim, önce onu sonra

seni döve döve dışarı atmasam bana da Emer demesinler. Ondan sonra da beraber yaşayıp gidersiniz. Ay dolu olduğunda da bir şarkı söyleyip dağlara çıkar, bol bol ot toplarsınız, onu bunu zehirlemek için.

-Ya Star, dedi kadın. Hapisten çıkıp eve geldiğinde oy belim diye sızlanıp durduğunda böyle demiyordun ama. Zavallı kadın gelip beline yakı yapıştırdığında hiç ses etmemiştin.

-Kim, ben mi? O zaman aklım başımda mıydı benim. Hem o yakıyı iki gün daha belimde tutsaydım herhalde askerlerin yapamadığını o deli karı bana yapardı. Beni öte dünyaya gönderirdi. Şükür aklım erken başıma geldi de çıkarıp attım. Cinlerle, otlarla, ruhlarla uğraşan kadınlar tekin olmaz derdi dedem. Bakışlarında bile meymenet yok. Yüzüne baktım mı soğuyup kalıyorum. Seyro, yüzünü diğer tarafa dönüp gizli gizli güldü. Delirdi bizimki diye söylendi. Emer ne konuşursa karşılık vermemeye karar verdi. Odanın bir köşesinde yer yataklarını istiflediği yerden en üstteki yatağı aldı, yere indirdi, açtı. Bir de yorgan çıkardı.

-Ben yatıyorum, uykum başıma vuruyor, dedi. Emer hala konuşuyordu. Yaşlı kadının gece ot toplarken, kurda, kuşa, ayılara yem olması için Allah'a yakarıyor, kendisine kalsa meydandaki bir ağaca ibret olsun diye asacağını söylüyordu. Seyro'nun uykuda derin nefes alıp verdiğini fark etti. Sustu. Kalktı, omuzlarına eski paltosunu geçirip dışarı çıktı.

Aynı akşam Hacı Muhtar Mirzan Köyü'nden

döner Teyro'ya haber yolladı. Çocukları yarın sabah erkeden arabayla kasabaya götürmek gerektiğini, yoksa devletin memurlarının yarına kalmaz kapıda olacağını söyledi. Teyro, çeşmeye su almak için giden kızıyla haber yolladı, olur diye. Ertesi sabah Teyro ile oğlu Muğdad, şehir kıyafetlerini giymiş Hacı Muhtar ve Senal ile araba beklemek üzere asfalt yola çıktılar. Her iki çocuk Qado kadar olmasa da dayaktan nasiplerini almışlardı. Babalarının yanında araba beklerlerken suçlu duruşlarından pek eser kalmamıştı.

Yılın ilk karı dağların zirvesine düştü. Sıcak, bahar havası gibi aldatıcı güzel bir günün ardından kar kasabaya sabaha karşı hiç durmayacakmış gibi yağdı. Öyle ki, karla birlikte yollar, çatılar her yer bembeyaz oldu.

Yatılı okul çocukları ilk karın sevinciyle kendilerini ders aralarında bembeyaz karın içine attılar. Birbirlerini kar topu yağmuruna tuttular. Gelen kar ile birlikte, kış mevsimi ile ilgili Türkçe sözcükleri de belleklerine kaydettiler. Çabuk öğreniyorlardı artık ve hiç biri köşe bucakta gizli gizli Kürtçe konuşmaya yeltenmiyordu. Türkçe öğrenmek çocuklar için köylerinde keklik avlamak, dağlarda kuş yuvalarına ellerini sokmak kadar heyecan vericiydi artık. Yanlış konuşan diğerini uyarıyor ya da yanlışını düzeltiyordu. Bu öğrenme heyecanı yavaş yavaş köy anılarını da

belleklerinden siliyordu. Köye ilişkin her şey eskisi gibi konuşulmaz oldu. Neredeyse unutuldu.

Kışın karlı, ılık günlerinden biriydi. Çocuklar öğle arasında okulun bahçesine doluşup yeni oyunlarına daldılar. Lastik top, yakan top, futbol yeni oyunlarıydı. Meydanda oynadıkları, bre, goge, dindaviç, lengo oyunları unutulmuştu.

Ulaşılmayacak bir yerlerde kalmıştı.

Qado, yanında üst sınıftan birkaç çocukla elindeki turuncu lastik topu okulun duvarına vuruyor sonra geri dönen topu yakalamak için tetikte bekliyordu. Topu kim yakalarsa duvara ikinci vuruş hakkını o kullanacaktı. Qado'nun duvara fırlattığı lastik top duvara öyle bir hızla çarpıp geri döndü ki, topu bekleyen çocuklar hep birden geri dönüp topun kaşla göz arasında nereye gittiğini anlamaya çalıştılar. Qado, bağıra çağıra koştu. Topun okulun en belalısı sayılan, beşinci sınıftan bir çocuğun elinde olduğunu gördü. Qado'nun kendisine doğru yaklaştığını gören çocuğun gözlerinde şeytani parıltılar yanıp söndü. Yalancıktan bir kahkaha attı.

-Gel gel, hadi alsana, dedi Qado'ya bakıp.

Qado;

-Ver, yoksa... etrafına bakınarak bahçede dolaşan bir öğretmen aradı gözleriyle. Öğretmenlere söylerim.

-Git istersen Allah'ına söyle... Top benim, çek arabanı yürü. Qado, yumruklarını sıktı, hiç korkusuz çocuğun üzerine yürüdü.

-Ver, dedim sana.

Çocuk hiç böyle bir şey beklemiyordu. Alt sınıf çocuklarının kendisinden korktuğunu bilirdi. Bu da kim oluyordu. Birkaç adım geri çekildi. Lastik top oyununda Qado ile oynayan çocuklar da kendisine doğru yaklaşıyordu.

-Git lan bücür, dedi çocuk. Elindeki topu avuç içinin sert bir hareketiyle yere vurdu, top bu vuruşla hızla yükseldi, okulun çatısında kara saplanıp kaldı. Hepsi çatıda topun düştüğü yere diktiler gözlerini.

-Ne yapalım?

-Müstahdem Osman'a söyleyelim.

-Biz çıkıp alalım.

-Olmaz!

-Kim alır, kar var, adamı aşağı kaydırır.

Qado çatıda karın içine saplanmış topa bakıp düşünüyordu. Topu fırlatan çocuk kaçıp gitmişti. Qado, gözlerini topun düştüğü yerden ayırmadan,

-Ben çıkıp alırım. Kimseye söylemek yok ama. Gizli çıkacağım. Hiç biriniz bana bakmayın, tamam mı?

-Tamam, dedi çocuklar bir ağızdan. Qado, okulun kapısından girdi, merdivenleri hızlı hızlı çıktı. İkinci katın merdivenlerini bitirdiğinde etrafına bakındı. Kimsenin olmadığını görünce, çatının merdivenlerine doğru yürüdü. Kat merdivenlerinden daha alçak ve dar olan çatı merdivenlerini hızlı hızlı çıktı. Çatı katına girmek için kullanılan tahta kapı demir tellerle sıkı sıkıya bağlanmıştı. Qado, birbirine geçirilmiş telleri dikkatli bir biçimde açtı. Kilit için yapılmış kapının

tahta deliğinden telleri çıkardı. Kapıyı açtı, loş karanlığın içine daldı. Çatı katı toz içindeydi. Eski sıralar, masalar, bir ayağı kırık sandalyeler düzenli bir biçimde bir köşeye istiflenmişti. Üzerlerini neredeyse bir parmak kalınlığında kirli siyah bir toz tabakası kaplamıştı. Qado hiçbir şeye elini sürmedi. Çatının üzerine çıkmak için yapılmış tahta kapağa yöneldi. Tahtadan yapılmış kapağın çatlaklarından sızan beyaz ışık demetleri kapağın yerini hemen bulmasını sağlamıştı.

Her iki elini yukarı kaldırıp kapağı dışarı doğru açmaya çalıştı. Beceremedi. Ayak parmak uçlarından yükselmeye çalıştığında bu kez de dengesini yitiriyordu. Hurda eşyaların istiflendiği yerden gelişi güzel atılmış bir tahta kasa buldu. Kasayı getirip kapağın tam altına yerleştirdi. Üzerine çıktı, şimdi kapağı kolayca açabilirdi. Kapak açılır açılmaz, açık gökyüzündeki güneş, kapağın kenarlarına birikmiş karla birlikte içeri girdi. Yüzüne düşen, gözlerine giren kar taneciklerini her iki eliyle temizledi. Kapağı iyice geriye itti. Elleriyle tahta çerçeveye her iki tarafından tutunup bütün gücünü kol kaslarına vererek bacaklarını yukarı çekti. Ayaklarını dışarı attı. Yine kollarından aldığı güçle yavaş yavaş eğimli olan yerden bacaklarını aşağı bıraktı. Oturur vaziyete geldiğinde durdu, biraz soluklandı. Topun düştüğü yeri gözleriyle aradı. Su borusunun biraz üzerinde olmalıydı. Ayağa kalktı, o yöne doğru bir adım attı. İlk adımla birlikte ayağının altındaki karlar aşağı doğru yuvarlandı. İkinci adımla birlikte

dengesini yitirdi. Hızla aşağıya doğru kaymaya başladı. Elleri boşlukta tutunacak bir şeyler aramak için boşuna çırpınıp durdu. Bir çığlık attı. Çığlıkla birlikte bedeni yere çakıldı. Bahçede oynayan çocuklar koca bir top gibi büyük bir gürültüyle yere çakılan Qado'nun hareketsiz sırt üstü yatan bedenine bakıyorlardı. İlk bağırان Muğdad oldu. Ardından diğer çocuklar da korkudan sararmış yüzleriyle bağıra çağıra var güçleriyle koşmaya başladılar. Bağırانlarla birlikte okulun içinden koşarak bahçeye gelen öğretmenler bir an şaşkınlıkla ne yapacaklarını bilemediler. Qado'nun kanlı yüzünü gören bir bayan öğretmen elleriyle yüzünü kapatarak bir çığlık attı. Bekir öğretmen; -Rica ederim, bağırmayın, çocuklar korkacak, dedi. Yerde yatan Qado'yu kucağına aldığı gibi bahçe kapısına doğru koştu.

Meydana doğru koşan öğretmen ile kucağındaki Qado'yu görenler merakla bakıyor, yürüyenler durup ne olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. Meydanı geçip de hastanenin olduğu yola saptığında arkasını dönüp baktığında müdür ile bir öğretmenin de koşar adımlarla arkasından gelmekte olduğunu gördü Bekir öğretmen. Hastaneye yaklaştıklarında müdür ile öğretmen kendisine yetişmişlerdi.

Kış geçti... Dağların zirvesinde süt beyazı karlar vardı hala. Yağmurlar sabah güneşinden gölgelerin

uzadığı vakte kadar dağların, ovaların, göllerin uzak ve aydınlık yüzüne yeşilliğin kokusuyla vurdu. Derelerin çamurlu suyu yatağını zorlayarak aktı. Güneş yedi rengini toprağa vurduğuunda yüzyıllarca sırlarını korumuş öykülerin keşfedilme zamanı geldi sanki.

Hükmeden, çağıran dağlardan usul usul titreten bir rüzgar esiyordu. Siyah bıçak ağızında kan sızısı gibi geceler bu rüzgarla birlikte yağmur bulutlarını taşıdı köyün üzerine. Sular zamana aldırmayan coşkun bir berraklıkla gelip geçtikleri toprakları kutsadılar.

İşte tam bu zamanlarda Qado, şehir merkezinden köyüne döndü. Şehirdeki hastanede iki ay kaldıktan sonra bir ay da akrabalarının yanında kalmış, vücudundaki yaralar tamamen iyileştiğinde köyüne dönmüştü. Köyüne döndüğünde düştükten bu yana hiç konuşmayan Qado, köye ayak basar basmaz bülbül gibi Kürtçe konuşmaya başlamıştı. Arada bir kafasından aldığı darbeden dolayı dili sürçtüğünde birkaç dakika susması hariç boyuna konuşmuştu. Söyledikleri birbirini tutmayan şeylerdi.

Bir süre sonra Qado'nun eline kalem yerine yerde bulduğu uzun bir kuş teleğini alıp saygıyla odanın bir köşesine bağdaş kurup hayali bir öğretmenle Kürtçe konuşarak yerdeki kilime çizikler attığını gören Beyin yanında çalışıp arada bir birkaç

günlüğüne köylerine dönen ağabeylerinden büyüğü kararını vermişti,

-Bu çocuğu düştükten sonra cin çarpmış. Bunun halleri bizim köyün deli ebesine benziyor, demişti. Ne yapıp edip bu çocuğu ıslah edelim.

Sait, geniş aile meclisini çağırmişti evine. Emer'i de isteksizce çağırmişti. Sonunda herkesin fikrini söylemesinden sonra Sait, Qado için bir yıl daha beklenmesini, bu bir yıl zarfında cinlerinin kovulması için okunup üflenmesini şayet cin çocuğa musallat olmuş da bırakmamışsa çoban olarak dağlara salınmasına karar verildi. Böylece dağ taş gezerek cinlerini bıktırıp başından defederdi belki!

Anası iki kez köyün hocasına götürmüş, okutup üflemiş, muskalar yaptırmış bu muskaları şılan ağacının altına gömmüş ama hocanın üfürüğü, şılan ağacının altına gömülen muskalar Qado'yu daha bir beter etmişti sanki.

Qado, bu muskalardan, okuyup üflemelerden sonra bu kez de bahçedeki tandırın başına oturmaya başladı, gün aşır. Tandırın içine doğru konuşuyordu artık. Arada bir konuşmasına Türkçe sözcükler de karışıyordu. “Değil”, “Olmaz”, “Gel”... Sait, bir gün Qado'nun sesini içeriden duydu. Pencereye doğru yürüdü. Bahçeye Qado'nun oturduğu tandırın oraya baktı. Karısına döndü;

-Tümden delirdi bu çocuk, dedi. Yarından tezi yok, bunu Üncelik Köyünün imamına götürmek gerek.

Martın ortalarına doğru köyde ölümcül bir sessizlik yaşanıyordu. Çocukların yıllık yaşamlarının taş altlarından okunduğu günlerde köyü garip bir sıkıntı, sessizlik sarmıştı. Sonê, Kadehejderi'ye iki gün kala, Qado'yu elinden tutup köyün çevresinde bir taş seçtirdi. Güneşli, serin bir hava vardı o gün. Batmakta olan güneşin altında sessizliği devirecek, taşların çevresinde oynaşan tutkulu bekleyişler yoktu. Yıllık rızklarını oyuna dönüştüren neşeli çocuk çığlıkları yoktu. O yıl köyün tarihini anlatan bir çok şey gibi taşların altındaki dünya da unutuldu.

Sonê, Kadehejderi'den bir gün önce, öğle saatlerinde sabırsızca Qado'nun seçtiği taşa bakan tek kadın oldu. Oğlunun bütün bir ömrü seçtiği taşın altında gizliymiş gibi taşı sarstı önce. Taş yerinde sallandı, yerinden oynattığı taşı kendine doğru çekip kaldırdı, altına baktı heyecanla. Kahverengi toprağın üzerinde hiçbir şey görünmüyordu. Eline bir çubuk alıp kızgınlıkla toprağı eşeledi. Hiçbir canlılık, hiçbir kıpırtı bulamadı. Gözleri dolu dolu oldu.

-Vay benim kaderim, dedi. Oğlum bu yıl da kadersiz olacak.

Martın 18'inde Kûr Köyü baharın doğuşuna hazırlandı. Günün erken saatlerinde Sonê yataktan kalktı. İlk işi Kadehejderi çöregini hazırlamak oldu. Beyin yanında çalışan iki oğlu da evdeydi.

Hamur teknesinin içine avuç avuç un döktü. Teknenin önüne oturdu. El yakmayacak kadar suyu boşaltmadan önce yazmasındaki en iri mavi

boncuklardan birini kopardı, onun içine attı. Birkaç dua mırıldandı, ardından suyu boşalttı, hamuru yoğurmaya başladı. Her yıl yaptığı gibi sabırla, umutla biraz da merakla yoğururken mavi boncuk hangi oğluna çıkacaksa ona da hayır dualarını etmeyi ihmal etmedi. Hamur kıvamına geldiğinde geniş, dibi derin tepsilerden birine koydu. Hamuru yoğurmadan önce yakmış olduğu tandıra koydu. Ev ahalisini kaldırdı.

Qado, anasının seslenişiyle birlikte yataktan kalktı, evin kapısının önüne çıktı. Gözleri Mart güneşini aradı, bulamayınca yerinde iyice büzüldü. Tandırın başındaki anasının yüzüne vuran köz ateşiyle al al olmuş yanaklarına baktı. Elini yüzünü yıkamadan o yana koştu. Tandırın içine gözlerini dikti. Tandırın içine konmuş kalın ekmeğe baktı dikkatle. Birden başını kaldırıp

-Ana, dedi.

-Ha oğlum, dedi anası, Qado'nun başını okşayarak.

-Tandırın içindeki ne?

Sonê yine Qado'nun tandırın cinlerini gördüğünü sanıp korkuyla gözlerini tandıra dikti.

-Ne ki, dedi.

-İşte o ekmek.

Sonê rahat bir soluk aldı.

-Kadehejderi oğlum, dedi.

-Benim payımı da vereceksin, değil mi?

Sonê bir süre düşündü, çocuğunun başını okşadı. Çocuğun başına gelenler içine işlemişti. Tandıra koyduğu ekmeğe uzun uzun baktı.

-Tabi oğlum, dedi. Senin de hakkın var. Sen de evin erkeği değil misin?

Qado, sevindi, ellerini çıırttı. Banyo diye kullanılan derme çatma tenekeden yapılmış yere elini yüzünü yıkamak üzere koştı. Ablasının bir leğenle sıcak su ibriğini odaya götürdüğünü görünce onun arkasından seyirtti bu kez.

Ablası leğeni odanın ortasına koydu. Duvara asılı çividen dün akşamdan astığı temiz, beyaz havluyu aldı. Yan gözle sobaya yakın minderlerden birine kurulmuş uyuklamakta olan babasına baktı. Babasının gözlerini açıp kendisinden yana bakmasını sabırla bekledi. Sait'in diğer iki oğlu da sabırsızlıkla babasına bakıyorlardı. Babaları kalkıp yüzünü yıkamadan kendilerinin yıkaması olmazdı.

Ama bu sabah içlerindeki heyecan mavi boncuğun kime çıkacağı, o yıl kimin sürülerden sorumlu olacağı, gelirin kime ait olacağıydı. En büyük oğlan sabırsızdı. Evlilik çağı gelmiş geçiyordu bile. Allahın izniyle mavi boncuk kendisine bir çıksa ne yapacağını biliyordu. Bu yıl ki gelikle başlık parasını da, ziynet parasını da bir çıkardı mı, gözüne kestirdiği hangi kız kendisine hayır diyecekti ki. Parmaklarını kütürdetti sabırsızlıkla. Yanında oturan kendinden küçük erkek kardeşi ağabeyinin içinden geçen düşünceleri anlamış gibi kötü kötü baktı. Neden sonra Sait gözlerini açtı. Bir elinde ibrik, diğer elinde havluyla leğeni odanın ortasına koymuş kızını gördü. Bir-iki öksürdü. Yerinden kalkmaya hiç niyetli görünmüyordu.

-Leğeni buraya getir kız, dedi.

-Sobanın üzerinde kaynayan çaydanlığı Sone yere indirdiğinde Sait ile iki oğlu yüzlerini yıkamış temiz giysilerini giymiş, Kadehejderi'yi bekliyorlardı. En son odanın kapıya yakın kısmına konan leğende Qado elini yüzünü yıkadı. Ablası sevecenlikle Qado'ya bakıyor, arada bir boynunda kulağının arkasındaki köpükleri eliyle kendi temizleyip yüzünü yıkamasına yardım ediyordu. Anası yer sofrasını odanın ortasına yaydı. Sofranın tam ortasına tepsinin içindeki Kadehejderi çöreğini koydu. Sıcak yağlı ekmeğin kokusu odaya yayıldı. Beraberinde getirdiği kara saplı mutfak bıçağını kadenin üzerine koydu. Herkesin sofraya oturmasını bekledi.

Sait sofraya bağdaş kurup oturduğunda diğerleri de sırayla oturdular. Sone ile kızı dizlerini altına almış oturmuşlardı. Evin reisi olarak Sait, uzun bir dua ile birlikte, baharın eve bereket getirmesi, rızklarını bollaştırması için tanrıya, peygamberlere uzun bıktıran dualar etti. Herkesin gözü kadehejderi ekmeğindeydi.

Sait, akşam karısıyla yatakta Qado'ya da Kadehejderi ekmeğinden bir dilim verilmesi için yaptıkları tartışmayı hatırladı, sonunda imana gelip tamam, demişti ama sabah dediğine bin pişman olmuştu. Şimdi de bu işi kurnazlıkla kimseye fark ettirmeden halletmeyi düşünüyordu. Yavaşça elini bıçağa uzattı. Oysa törelere göre dilimleri eşit kesip dağıtmak görevi evin kadınına aitti. Sonê sertçe bıçağa uzandı. Hepsi ilk kez analarının böylesine

hiddetli, böylesine felakete uğramışçasına bıçağa uzanarak babalarına baktığını fark ettiler. Gerçi geçen yıl en büyük dilimi almakta ısrar eden babalarıyla Sonê arasında ufak bir tartışma çıkmıştı ama tartışmada tüm çocuklar annelerinden yana olunca Sait çaresiz kendisine uzatılan dilime razı olmuştu. Oysa şimdi durum farklıydı. Sait ekmeği kendisi kesip bölüştürmek istiyordu. Sonê;

-Ne yapıyorsun, törelere karşı mı geleceksin? Eve uğursuzluk mu getirmek istiyorsun?

Sait'in eli havada kaldı. Çocuklar da korkulu, bir ekmeğe, bir Sait'e, bir Sonê'ye bakıyorlardı. Sonê devam etti.

-Bilmiyor musun Kadehejderi ekmeğini evin erkeği bölüştürmez. Çarpılır, çarpılır. Sait'in söyleyecek sözü kalmamıştı.

-Kes, o zaman, dedi söylenerek.

Kadın bıçağı eline aldı, dudaklarını aralayıp bir şeyler mırıldanarak ekmeği eşit dilimlere ayırmaya koyuldu. Önce Sait'in önüne bir dilim indirdi. İki oğlunun önüne indirdiği dilimden sonra sıra Qado'ya gelmişti ki, evin büyük oğlu;

-Ana, dedi, o erkek sayılmaz, delidir. Onun önüne ne koyuyorsun?

-Sen sus, dedi Sonê oğluna. Baban gibi törelere karşı mı geleceksin sen de. Kadehejderi ekmeğinden evin bütün erkeklerinin hakkı vardır. Beşiktekinin bile... Ben böyle gördüm, böyle bilirim. Oğlan çaresiz sustu, bütün dilimler eşit bölüşüldü. Kızı ile birlikte tandır ekmeğiyle peynirlerini yerken bir yandan da lokmaları

dikkatle çiğneyen oğullarına ve kocasına bakıyordu. Qado gülümsüyordu, öylesine sabırla, öylesine kendisinden hoşnut önündeki dilime bakıyordu ki, Sait kızgınlıkla Qado'ya baktı, Qado'nun önündeki dilimlerde mavi boncuğun olmaması için içinden dua etti.

Qado, en ince dilimden bir parça koparıp, ağzına atmıştı ki sevinçle yerinden zıpladı, dirsek kemiğinden kırılmış olan bükemediği sol kolunu el ayasıyla yere sertçe vurarak sağ eliyle ağzında tam çiğnememiş olduğu lokmayı çıkardı.

-Mavi boncuk bende, sürüler benim, evin erkeği benim, her şey benim, diye bağırdı. Öylesine sevinçliydi ki kendisine gülümseyen annesiyle ablasına lokmaları ağızlarında öylece kalakalmış ağabeyleriyle babasını görmüyordu bile.

Sait ile iki oğlu birbirine baktılar şaşkınlıkla. Bir süre sonra evin büyük oğlunun öfkeden yüzü seğirmeye başladı. Ağzındaki lokmayı güç bela yutup,

-Bunun cinleri var, melekleri eve sokmuyor, yoksa mavi boncuk ilk dilimde nasıl çıkar insana. Ardından çay bardağını alıp küskün bir tavırla sofradan çekildi. Olaya en çok Sait bozulmuştu. Karısının yüzündeki sevinçli ifade iyice çileden çıkardı onu.

-Allah'ım, dedi sofradan çekilirken, bu çocuk doğdu doğalı evin üzerinde kara bulutlar dolaşıyordu zaten. Ben dememiş miydim bu çocuğun doğuşu hayra alamet değil diye... Doğarken her iki eli aha böyle açık, ağlamadan

gözlerini dikip etrafına bakan çocuğun hayrı olmaz demedim mi? Bu yıl sürülerin hepsine kıran girecek. Sterka Kol çarpmış gibi olacak. Sait demedi demeyin, aha şuraya çizik atıyorum. Eliyle kil toprakla sıvanmış duvara çay kaşığıyla derin bir çizik attı. Sonê hemen araya girdi;

-Dün akşam gördüğüm rüya hayra alamettir. Göreceksiniz bu yıl evimiz bereketlenecek. Hem unutma Sait, babam Aho ne demişti Qado’yu doğduğu gün gördüğünde? Bütün bu yöre babamın kehanetlerinin nasıl bir bir çıktığını iyi bilir. Şimdiki beyimiz doğduğunda Beyin babası, babam Aho’yu konağına çağırılmış. “Aho, demiş, oğlum her iki avucunda kanla doğdu, bu neyin alametidir” diye sormuş. Babam düşünmüş uzun uzun. Tam bir gün boyunca musade istemiş Beyden, cevap vermek için. Sonunda Beyin huzuruna çıkıp şöyle demiş. “Beyim, oğlunuz öyle büyük bir bey olacak ki, sizden sonra da yedi ceddiniz at sırtından inmeyecek” demiş. Ya... Babam Aho, Qado doğduğunda da elinin gözünün açıklığını ağlamayışını hayra yorumlamıştı. Demişti ki, “Tek aşiretimiz değil, bütün köyün tarihi bu oğlandan sorulacak. Büyük bir alim mi olacak desem, yoksa büyük, çok büyük bir bilgenin hizmetkarı mı olacak desem, çıkaramadım. Ama ve lakin büyük adam olacak” dememiş miydi?

Sterka Kol günleriydi...

Qado, Hamdo ile Cesur’un yanında çobanlığa başladı. Köylü, Qado için de, köy için de, en hayırlısının bu olduğuna karar vermişti. O yıl

Bermaktan sonra, Haziranın başlarında daha henüz Sterka Kol görünmemişken, köyün diğer iki çobanı Berxbır'a kadar koçlarla kuzuları ayrı otlatmak üzere dağlara çekilmişlerdi.

Ölümcül korkunun yaşandığı altı günden üç gün eksilmişti eksilmesine ya, henüz Sterka Kol görünmemişti. Saatler gece yarısına yaklaştığında köyde el ayak çekildi. Tek tük birkaç evde yanan lambalar da, saatler 12'yi vurduğunda sönmüştü. Ay yarım halindeki parlaklığında ışıldayıp duruyor, kendini tamamlıyordu gecenin içinde...

Köy bu derin sessizliğin içindeyken, sessizliği bozmaktan korkar gibi Kela Reş yönünden altı kişilik bir gerilla grubu köye indi. Rüzgarın bir ormanda ağaçların dalları arasından eserken çıkardığı ses neyse öyleydi yürüyüşleri... Tek sıra halinde mesafeli girdiler köye. Önlerinde bir zamanlar Beyin adamı olan Hasan vardı. Meydana ulaştıklarında yöreyi avucunun içi gibi bilen Hasan, arkasındaki grupla birlikte bildik adımlarla köy meydanını geçip Emer'in evine doğru yürüdü. Evin önüne vardığında arkasındakilere bir el işareti yaptı. Grup durdu. Gerillalar evin etrafına yayıldı. Kendisi ise, evin ön cephesindeki pencerelerden birine doğru yürüyerek camı birkaç defa tıklattı. Geçen sonbaharda yağmurların birden boşaldığı bir akşam üzeri yine böyle camı tıklattığı an geldi gözlerinin önüne.

İçerde tedirgin kıpırtılar duyuldu. Emer ile Seyro uyanmış, korkuyla cama doğru bakıyorlardı. Cama vurulduğundan emin olmak ister gibi bir halleri

vardı. Emer, Seyro'ya;

-Sterka Kol'un bu gününde kim dışarıda duracak kadar aklını yitirdi Seyro? dedi.

Cama bu kez öncekilerden daha şiddetli bir şekilde vuruldu. Xalê Emer yerinden kalktı, odanın ışığını yakmadan pencereye doğru yürüdü. Perdeyi hafifçe araladı. Dışarıda, pencerenin kenarında, ay ışığı altında pencereye doğru gülümseyen sakalsız, ince bıyıklı yabancı yüzü seçemedi önce. Tedirgin oldu. Hasan'ın gidişinden sonra beyin başına bir iş getireceğinin korkusuyla yatıp kalkar olmuştu. Elini anlına siper edip dikkatle baktı, gözlerine inanamadı. Hasan'dı bu... Acele giyindi, kapıya doğru koştu. Kapıyı sonuna dek açtı.

Karşı karşıya idiler...

Hasan kleşini elinde tutmuş gülümsüyordu. Emer, Hasan'a, gönül borcundan öte, yüreğinin derinliklerinde taşıdığı bir duyguyla, yaşama, dağlara dünyaya hükmeden büyük bir gücün eseriymiş gibi baktı. Hasan'ın yüzünü seyrediyor, yüzünde binlerce rivayeti bir anda okuyordu sanki... Hasan'ın;

-Merhaba Xale Emer, diyen sesiyle birlikte Emer uzun bir uykudan uyanır gibi oldu. Yüzüne baktığı an boyunca büyüyen sessizlikte, yüreğinin içinde kabaran duygular duruldu. Kendine geldi, Hasan'a sarıldı. Yıllarını bu karşılaşma anına adanmış gibiydi. Duruşunu, sözünü, her şeyini yıllar öncesinden bu gün için kılı kırk yararak hesaplamış, kararlaştırmıştı sanki.

-Heval, Hevaller dedi. Kapının kenarına çekildi.

Birden kapıya kadar gelen Seyro'nun sesi duyuldu. Kadın, kaçakçılar gibi giyinmiş ama duruşlarında bir farklılıkları olan gerillalara baktı. Sakalını kesmiş, oldukça değişmiş Hasan'ı tanıyamadı ilk anda. Tanır tanımaz;

-Hasan oğlum... Kurbanım sana dedi. Ağlamaya başladı. Emer, Seyro'nun bu halinden utandı, kızdı.

-Oğul değil kadın, Hevaldir artık dedi. Sonra Hasan ile arkasındaki iki gerillaya döndü. Siz kusuruna bakmayın, kadın kısmı işte, dedi. Hasan ile arkasındaki gerillalar sessizce güldüler. Üçü birlikte içeri girdiler. Yer minderlerine bağdaş kurup oturduklarında, silahlarını da dizlerinin üzerlerine indirmişlerdi.

Emer gidip Hasan'ın yanına oturdu. Yüzüne baktı, omzuna dokundu. Duygulanmıştı. Oğluyla gurur duyan bir baba gibi uzun uzun Hasan'a bakıyor, arada bir de tanımadığı diğer iki gerillanın yüzünü inceliyordu dikkatle... Sonunda sessizliği bozan Hasan oldu.

-Eee anlat Xale Emer, dedi. Ne var ne yok görüşmeyeli?

-Ne olsun oğlum, dedi Emer. Yaşamak denirse buna yaşayıp gidiyoruz işte.

Seyro, Hasan'ın tam karşısında oturmuş, karnına doğru çektiği dizinin üzerine dayadığı elleriyle arada bir dizine vurup sağa-sola sallanıyor, sessizce ağlıyordu. Bir yandan da yan gözle bakışlarını odada dolaştıran yabancı iki gerillaya bakıyordu. Emer;

-Ağlamayı bir yana bırak da kalk bir şeyler

hazırla dedi Seyro'ya.

Seyro yerinden öyle hızlı kalktı ki Emer söylemeden kendisinin düşünmemiş olmasından mahcup olmuş gibiydi. Seyro kalktığında Emer;

-Geleceğin günü bekledik, merakta bıraktın bizi. Gerçi diğer köylere gidip geldiğini duyduk ama... Hasan;

-Biraz geç kaldık, doğru. Araya uzun bir kış girdi. Gerillanın kışın yapacağı farklı işleri vardır, dedi.

Emer, Hacı Muhtarın gerillaların kışın şehirlere, yazın da tekrar dağlara döndüğünü, uzun bir kış gecesinde köyün erkekleriyle evinde sohbet ederken söylediğini duymuştu. Hasan'ın bu sözüyle Hacı Muhtarın konuştuklarının doğru olduğuna inandı. Hangi şehirlere, ne zaman gidip ne zaman döndüklerini sormanın uygun kaçmayacağını düşündü. Sonra konuyu değiştirdi.

-Su dar yere girmeden sesi duyulmaz demiş ya atalarımız, bizimkilerin öfkesi de Kürdün dar vaktinde büyük oldu. Düşman, bunun arkası gelecek diye ödü kopuyor.

Hasan güldü. Yanındaki gerillalardan biri yüzünde belirgin bir öfkeyle;

-Rüzgar dağların zirvesinden iner ovaya Xalo, unutma bunu, dedi.

O akşam Emer, gün ışımadan, Sterka Kol'a aldırmadan yola çıkan Hasan'la diğer iki gerillaya uzun uzun köyün durumunu anlattı. Hasan'ın Beyle ilgili sorularını yanıtsız bıraktı. Sadece;

-Kurtla yer, sahibiyile ağıt yakar o namussuz. Askerlerle oturup kalkıyor ya, bakalım! dedi.

Xalê Emer kendisine güvenilmesinden hoşnut, anlattıkça anlatıyordu. Daldan dala atlıyordu. Arada bir kendisi soru soruyordu. En çok komutan Agit'i soruyor, Hasan'ın ağzından çıkan Komutan Agit'le ilgili her sözü adeta ezberliyordu. Hasan kalkmak için ayağa kalktığında, Emer'in anlatımlarından çok şey öğrenmişti. Ama en önemlisi köyde üç eve güvenebilirdi şimdilik... Bunlar, İsmail'in, Kore Gazisi Yusuf'un evi ve Emer'in eviydi. İşe bu üç evden başlanmalıydı.

Yola çıktıklarında ay geceden çekilmişti. Gerillalardan biri Hasan'a dönüp gülerek;

-Heval Emin, biz evden çıkarken köylü bizi çarpacak bir yıldızdan bahsediyordu, neydi o? dedi. Hasan dalgın;

-Öldüren yıldız diyorlar ya, ben de bilmiyorum dedi.

Orta sıralarda gerillalar arasında Şair olarak bilinen uzun boylu yakışıklı gerilla gözlerini gök yüzüne kaldırdı. Hülyalı bir sesle;

-Sarsılmaz ve sınırsız bir güç atfettikleri bu yıldız, çağlar öncesinden gelen ölümsüzlüğün sırrı, toprağın gücü, şimdi yalnız altı gün boyunca sessizliğini bozan öfkeli, yalnız bir... Durdu düşündü. Ne bileyim yalnız bir tanrıça olmalı, dedi.

Gerillalardan bir diğeri;

-Heval biz, gerçekten böyle bir yıldız var mı? çarpıyor mu, çarpıyor mu, diye sorduk, sen bize şiir okudun, dedi şair ruhlu gerillaya. En arkadaki gerilla;

-Duydunuz mu? Köylü, bir de özellikle erkekleri

ve sürüleri çarpıyormuş, aman açıkta yürümeyin diye uyardı bizi, dedi.

Hep birlikte gülüştüler.

O günden sonra gerillalar, karanlık çöker çökmez, Kûr köyüne gidip gelmeye başladılar. Çobanlarıyla tanıştılar. Ta ki, askerler 15 Ağustos şenliklerinde dağlarda yanan ateşleri görüp, birkaç evi ateşe verene dek bu olaysız gidiş-gelişler sürdü.

1985 yazıydı...

Köye gidip gelen gerillalardan sonra, gençler arabesk kasetlerin üzerine gizlice yasak Kürtçe şarkılar kaydetmeye, şarkıları köyün içinde söyleyip, köye gelen gerillalar gibi yürümeye, onlar gibi giyinmeye, onlar gibi oturup kalkmaya başladılar.

Bir şenliktir yaklaşıyordu...

Köyün gençleri şimdiden bu şenliğin heyecanına kaptırmışlardı kendilerini. Berxbır bayramı öncesinde dağlara, çobanların yanına gittiler. O akşam dağlarda, Kelaxwin de hatta Kela Eyvan'da bile ateşler yakıldı, halaylar tutuldu. Kürtçe şarkılar söylendi. Sabaha dek süren bu şenlik, Berxbır'dan çok, kendilerini Komutan Agit'in savaşçıları olarak hazırlayan gençlerin; çoban bayramını ilk kurşunun atıldığı günle birlikte büyük bir şenliğe dönüştürmelerinin günüydü. Çobanlar yüz yıllık bayramlarının üzerine bir bayram daha eklenmesinden hiç rahatsız olmuş görünmüyorlardı. Onlar da iki buçuk ay boyunca

besleyip büyüttükleri koyunlarını bir gün öncesinden yıkayıp temizleyerek köy dönüşüne hazırladıkları şenliklerine, eskisinden daha mutlu ve daha coşkulu katıldılar. Aylı, aysız akşamlarda, ansızın kendilerini görmeye gelen gerillaların sırrını, sadece kendilerine saklayarak eğlendiler. Çoban ateşlerinin başında çekilen halaylarla sabahı karşıladılar.

Sabah sürüleri önlerine katıp köye indiklerinde, hepsi dün akşam dağlarda yaktıkları ateşlerin kokusunu taşıyorlardı üzerlerinde. Gün doğar doğmaz meydana ulaşmışlardı ki, köyün girişinde cemseler göründü yine... Korkutucu renkleriyle köye yaklaşan cemseleri, ilkin çobanlar ve gençler gördü. Meydandaki kalabalık cemseleri fark ettiğinde, derin bir yaranın uykuya vuran acısı gibi aynı anda kıpırdandılar ve kaskatı kesildiler yerlerinde. Çobanlarını ve sürülerini bekleyen kalabalığı derin bir sessizlik sardı. Bir sürülerini getiren çobanlar ve gençlere, bir de cemselere bakıyorlardı korku ve şaşkınlıkla.

Askerler meydana yaklaştıklarında cemselerden indiler. Yüzleri donuk, cam gibiydi. En önde köylülere doğru ilerleyen Üsteğmenin yüzünden kopya edilmiş, çoğaltılmış gibiydi bu yüzler. Askerler meydanın çevresini sarıp çobanları ve gençleri de meydandaki kalabalığa doğru sürüklediklerinde, üsteğmen tam karşılarında, uzakta, ayaklarını iki yana açarak, başını kaldırmış, tüm ayrıntılarıyla izliyordu olup biteni.

Askerler yerlerine çekildiler. Meydandaki

kalabalık her an kendilerine saldıracakmış gibi, saldırıya hazır, tetikte bekleyen bir duruşları vardı. Köyün meydandaki kalabalığın çevresini saran askerler, her şeye uzaktan bakan üsteğmen, köylülerin korkulu bekleyişleri meydanı yeniden bir film sahnesine çevirmişti. Üsteğmen;

-Kim bu köyün muhtarı diye bağırdı.

Muhtar, daha önce askerler köy geldiğinde nasılsa öyle, defalarca aynı rolü oynamaktan usanmış bir oyuncu gibi kalabalığın içinden kendine yol açarak öne çıktı. Üsteğmen, küçümseyen bakışlarla tepeden tırnağa muhtarı süzdü.

-Sen misin? dedi. Nedir bu köyde olanlar muhtar? Bu kalabalık niye toplanmış böyle?

Hacı muhtar, doğruyu söyleyecek olmaktan memnun;

-Bayramdır, komutanım! dedi.

-Ne bayramıymış bu?

Hacı muhtar, askerlere kendi bayramlarından birini anlatamayacak olmanın korkusunu yaşadı. Düşündü, taşındı sonra;

-Çoban bayramı, dedi.

Üsteğmen şaşırmıştı. Böyle bir cevap beklemiyor olmalıydı.

-Siz kimi kandırıyorsunuz, çoban bayramı nereden çıktı ha?

-Vallahi de billahi de çoban bayramıdır komutanım. Berxbir bayramı...

Üsteğmen sinirlenmişti.

-Berxbir mı, merxbır mı kafadan bir bayram adı

atıp bizi kandıracağınızı mı sanıyorsunuz?

Doğruyu söyle, neyin şenliğidir bu böyle?

Hacı muhtar yanına, yöresine bakındı çaresiz.

Üsteğmen bağırdı;

-Etrafına bakma! Yüzüme bak! Neyi kutluyorsunuz ha? Dün akşam dağlarda ateş yakmak neyin nesi peki? gençlerin dağlarda ne işi var, siz bizi uyuyor mu sanıyorsunuz? Teröristlerin kaç zamandır köyünüze geldiğini bilmiyor muyuz?

Üsteğmen çobanlardan yana döndü. Bakışları Cesur'un güneşten yanmış yüzüne takıldı. Çocuğun yüzü güneş altında bakır renginde parlıyordu.

Umursamaz görünerek Üsteğmene bakıyordu o da.

-Sen, dedi üsteğmen. Başıyla Cesur'u işaret etti. Gel bakalım buraya!

Cesur üsteğmene doğru yürüdü. Kendinden emin meydan okur gibi yürüyordu. Bu yürüyüş üsteğmeni çileden çıkardı.

-Hızlı yürü lan, yaylanma! diye bağırdı.

Cesur hiç oralı olmadı, bildiği gibi yürüdü, geldi, tam üsteğmenin karşısında durdu.

-Çoban mısın sen? Bağıırıyordu.

-Evet, dedi Cesur.

-Dün akşam ateş yakanlar kimdi?

-Bendim, dedi Cesur. Gözlerinde en ufak bir korku belirtisi yoktu.

-Niye yaktın peki?

-Bayramdır, şenliktir...

-Ne bayramı? Üsteğmen bunu sorarken, Cesur'a doğru bir adım attı.

-Bizim bayramımız.

Cesur bunu söyler söylemez yüzünün ortasına sert bir yumruk indi.

-Hangi bayrammış o ha? dedi ve yüzünü tiksintiyle buruşturdu.

Cesur yere düşmüştü. Burnundan kan akıyordu. Ellerini toprağa dayayıp kalkmak isterken, tekmeler ardı ardına geldi. Üsteğmen bir yandan tekmeliyor bir yandan bağırp duruyordu.

-İyi bir bayram bulmuştunuz kendinize... Çoban bayramıymış... Sen şuna teröristlerin askerlerimizin üzerine kurşun sıktığı günü kutluyoruz desene, namussuzlar!

O gün meydan, çobanlar başta olmak üzere, gençlerin, köyün erkeklerinin yediği dayaklara tanıklık etti yine. Askerler meydandan ayrılmamakta direnen kadınlara da saldırınca kadınlar çil yavrusu gibi dağılıp evlerine girdiler. Sürüler köyün çevresine dağılmışlardı. Evlerine kaçan kadın ve çocuklarla birlikte bir tek Qado kaçmadı. Dayak yiyen köylülerin arasına dalmak istedi, durmadan gülüyordu.

Köylülere, askerlere, tümnden dünyaya öyle bir gülüyordu ki, bu gülüşü köylüler umursamasa da, bir askerin dikkatinden kaçmadı. Qado'ya doğru yürüdü. Bir dipçik darbesiyle çocuğu yere düşürdü. Ardından hırsıyla tekmelemeye başladı.

Qado hala gülüyordu.

Arada bir tekmelenen vücudunu kasıp kavuran ağrıyla gülmesi kesilir gibi olduğunda askerin tekmeleri de duruyordu. Qado, tekmeler durur durmaz yeniden gülüyordu. Asker, öfkeden

kudurdukça, tekmeleri daha bir hiddetli savurdukça bedeni sarsılmaya başladı, gülüşü dondu...

Üsteğmen yerde büzülmüş, yüzü gözü kan içindeki Qado'ya baktı. Askere bir bakış fırlattı, asker geri çekildi. Qado'yu vuran askerin geri çekilmesiyle birlikte meydandaki dayak faslı sona erdi.

Öğle saatlerinde cemselerine binip gitmeden önce köyde üç evi de ateşe verdiler. Evler ateşe verilirken üsteğmen;

-Bu son uyarımız olsun, dedi.

Ateşe verilen evler, Emer, Kore gazisi Yusuf ve İsmail'in eviydi. Askerler gider gitmez tüm köylü yediği dayağa aldırmadan ateş almış evleri söndürmeye girişti. Dayaktan ayağa kalkamaz durumda olan Qado eve götürüldü, Emer'in kucağında. Yangın evlere fazla zarar vermeden söndürüldü. Acılı günün tek avuntusu bu oldu.

Aynı günün gecesi Beyin Mirzan'daki adamlarından biri Sait'in evine konuk oldu. Sait, yer yatağından güç bela kalktı, ağrıyan yerleri ayakta durmasını zorlaştırıyorsa da konuğunu ağırladı yine de. Odada başlayan sohbetleri Sait'in yüzünde beliren korkulu, kaygılı ifadeyle birlikte dışarıda tandırın başında fısıltılı konuşarak akşamın ilerleyen saatlerinde son buldu. Arada bir dışarıya çıkıp, Sait ile konuğa bakan Sonê, tandırın başında küçük köz ateşi gibi yanan sigara ateşlerini gördü. Her iki erkeğin tandır başındaki bedenleri karanlıkta zor bela seçilebiliyordu. Beyin adamı durmadan konuşuyor, Sait, dinliyordu. Sonê öyle

anlamıştı.

Konuk eve girmeden sessiz, sedasız akşam karanlığında çekip gitti. Sait, içinde bir şeylerle ölümcül bir boğuşmayı yaşayan bir ruhun yüze vuran yansımasıyla içeri girdi, konuğunu uğurladıktan sonra... Yüzüne yansıyan bu boğuşmanın izleri ürkütücü tokat yemiş bir yüzün ifadesiydi.

Sonê endişelendi. Kaçtır Beyin adamının eve gelip gittiği, dışarıda baş başa uzun uzun konuştukları Sonê'nin dikkatini çekmiyor değildi. Kadınca önsezisi bunun pek hayra alamet olmadığını söylüyordu. Sait, gün gün değişen, kararan yüzüyle dolaşıyordu ortalıkta bir hayalet gibi.

Bu kez yüzü daha korkunçtu. Duvarlara bakıyordu. Kimseyle göz göze gelmemeye çalışır gibi bir hali vardı. Sonê gözlerini canlı olan her şeyden kaçırarak Sait'in yüzüne o akşam da kaçamak ama dikkatli baktı.

Güz mevsimine doğru dağlar çıplaklığında sararırken, köyden dağlara gençler aktı. Bayram şenliğinde çıkıp bir gecede inilen dağ yürüyüşlerine benzemeyen uzun ve zorlu bir yürüyüşün saflarına katıldılar.

İsmail'in oğlu Cesur, Kore Gazisi Yusuf'un oğluyla birlikte yedi gençler. Hasan, gerilladaki kod adıyla Emin'in köye indiği güz akşamında Emin'in arkasına takılıp gittiler, köyün dışında ailelerine haber vermeden. Aileleri bilse, arkalarında uzun ağlamalar, ağıtlar ve yakarışları

bir tuzak olup çocuk yanlarını açığa çıkarmasından korkuyor olmalıydılar.

Bir tek Kore Gazisi Yusuf'un, oğlu Rıza'nın gidişinden haberi vardı. Yusuf, oğlunu kendi elleriyle teslim etti. Hasan, Yusuf'un tek çocuğunu, en değerli varlığını kendi elleriyle teslim ettiğinde söylediklerini kendinden sonrakiler de bilip unutmazlar, belki de kendi halkına ihanet edenlere ibret olur diye yıl boyunca her gittiği köyde isim vermeden köylülere örnek verdi. Kore Gazisi Yusuf, oğlunu gerillalara teslim ederken, o en içten, en vakur haliyle şöyle demişti;

-Soyumu sürdüreceğim çocuğumu veriyorum size... Çünkü bir tek soyluca dağlarda yaşama şansımız kaldı.

Gençler heyecanla ardına takıldılar gerillaların. Yüksekçe bir dağ başında ciğerlerine derin bir soluk çekip de durduklarında, usulca bir esinti yüzlerine değdi. Çevrelerini gerillalar sardı. Hayranlıkla baktılar gerillaların yüzlerine. İşte o anda onlardan biri olduklarını anladılar.

Köyde yedi gencin gerillaya katıldığı haberiyle birlikte köye gelen askerler bu kez gerillaya katılan gençlerin evlerini ateşe verdiler. Erkeklerini de alıp götürdüler. Oğlu gerillaya katılmamış olan Emer de götürülenler arasındaydı. Evleri yananlar çevre köylere, akrabalarının yanına dağıldılar kış bastırmadan. Kimi evler uzak, büyük şehirlere göç etti. Köye bir daha dönmek üzere köylerini terk ettiler. Baharın köye alınıp götürülenlerden sadece Emer ile Kore Gazisi Yusuf döndü.

Köyden altı evin eksilmesiyle, köy bundan sonraki serüvenine eksik kalan altı evini unutmadan yeni bir yolda devam etti. Ta ki, dağdaki çocuklarına karşı ellerine zorla silah verilip de yaşamakla ölmek arasında gidip gelene dek bu serüven sürdü. Serüvenin bundan sonrasında yollar ikiye ayrıldı. Biri ihanete, biri direnmeye gidiyordu...

1986 baharıydı...

Kadehejderi'den on gün sonraydı.

Yazgısını hepten dağlara teslim eden köy, Kadehejderi gününden bir gün önce çocuklarının yıllık yaşamlarının yazgısını taş altlarında aramadı.

Kadehejderi çöreğine mavi boncuk atılmadan, töreler bir yana bırakılıp evin reisi koşulsuz baba yapıldı. Yaşanacak tüm güçlüklerle, sabırla en güçlü göğüs gerecek olanın nedense baba olması istendi.

Kadehejderi'den sonra gök süt mavisi renginde baharı muştularken bütün yöre dağı taşı sarsan bir haberle çalkalandı. Komutan Agit vurulmuştu. Kimse inanmadı bu habere. Gerillaları beklediler köy, köy. İstediler ki öncekiler gibi haberin yalan olduğunu, düşman uydurması olduğunu söylesinler kendilerine.

Gerillaların sözleriyle haberin doğruluğuna kanaat getirilince kadınlar siyah çatkı bağladılar alınlarına. Dizlerine vurup ağıt yaktılar. Hiç yüzünü görmemiş oldukları komutanlarına öyle

içli, öyle yürek paralayıcı sözlerle ağıt yaktılar ki, ağıtların acısı yeni doğan bebelerin adlarıyla hafifledi ancak zaman içinde. O yıl her doğan bebenin adı Agit, Mahsum oldu. Mahsumlar, Agitler çoğaldıkça siyah çatkılar çıkarıldı, ağıtlar dindi. Yürekteki acıların avuntusu gün gün büyüyen güneşe gülümseyen çocuklar oldu.

Düşman köy köy dolaşıp halkı meydanlara toplayıp boşuna konuştu durdu.

“Bittiler, bir avuçtular” diye.

Kadınlar dinler görünüp ellerini karınlarının üzerine kenetlediler. Yeni doğan yaşamlarının kıpırtısını gözlerini dağlara çevirip aradılar.

Hasan, komutan Agit’in vurulduğu günden bir hafta sonra köye on kişilik bir gerilla grubuyla indi. Grubun içinde Rıza ve Cesur da vardı. Köyün araba yoluna pusu grubu çıkarıldı. Oldukça temkinli, dikkatli, köyün meydanına doğru yürüdü grubun kalanı.

Halkın tümü meydana toplandı. Köyün Mirzan Köyü’ne giden patika yoluna da iki nöbetçi konulmuştu. Meydanda toplanan halka önce kısa bir konuşma yapıldı. Hasan, Komutan Agit’i anlattı. 15 Ağustosta düşmana sıkılan ilk kurşunun yarattığı halk ordusundan bahsetti. Yüzündeki acılı ama öfkeli ifade köylülerin gözünden kaçmadı. Öylesine büyük bin inançla konuşuyordu ki, köylüler “bittiler” diyen düşmanın doğru söylemediğine, Komutan Agit’in hiç ölmemiş olduğuna karar verdiler.

Hasan konuşurken Cesur yanındaydı. Rıza araba

yoluna pusu atan grubun içinde kalmıştı. Toplantı biter bitmez grup hiç oyalanmadan köyden çıkmaya davrandı. Köyde henüz daha tespit edememiş oldukları muhbir ya da muhbirlerin düşmana ne zaman haber vereceği belli olmazdı. Daha geçenlerde uzak bir köyden çıkan bir gerilla grubu da köy çıkışında pusuyla karşılaşmış, pusuyu son anda fark edip güç bela yollarını değiştirmişlerdi. Hasan, köylülerle acele vedalaştı, grubu topladı. Araba yoluna pusu atmış grupla da belirlenen saatte köyün çıkışında bir yerde buluşacaklardı zaten.

Hasan ve yanındaki grup, pusu atan diğer grupla karşılaştıklarında gecede ay yeni yüzünü gösteriyordu. Ortılığı beyaz sisli bir aydınlık kaplamış, dağ gölgeleri oluşmuştu. Hasan önde, gecenin içinde temkinli ilerliyordu. Arkasındaki gerilla henüz yeni manga komutanı olmuş Cesurdu. Arkasına baktı, Cesurun gözleriyle karşılaştı. Cesura nedensiz bir anda içini karartan ve kendisini adeta boğan bir duygudan bahsetmek istedi, ama vazgeçti. Karşıya gideceği yere baktı. Kela Reş Dağları ayın beyaz aydınlığını yutan obur bir dev gibi duruyordu karşısında. Gidecekleri yere ulaşmak için tek geçit veren yol buradaydı. Sabaha varmadan bu kapkara dağı aşmaları gerekiyordu. Önlerinde üç saat vardı hemen hemen.

Biraz daha ilerlediklerinde Hasan arkadan gelen bir sesle aniden durdu. En arkadaki artçı gerilla biriyle tartışıyordu;

-Ne oluyor, dedi Hasan arkaya bakarak.

Artçı gerilla;

-Heval arkadaş yürümüyor, yoruldum, oturacağım diye dayatıyor, dedi.

Hasan, baktı Rızaydı bu... Gözleri gölgelenir gibi oldu. Kore Gazisi Yusuf geldi aklına. Rızanın gerillaya katıldığı günden bu yana yarattığı sorunların kendisi gibi babasını da nasıl hayal kırıklığına uğratacağını düşündü. Böyle bir babanın böyle bir oğlu, dedi kendi kendine. Sonra arkaya doğru oldukça yumuşak, alttan alan sözlerle;

-Haydi Heval, az kaldı, birazdan mola vereceğiz, dedi.

Rıza, Hasan'a karşı duyduğu saygılı çekinmeyle yeniden oflaya puflaya yürümeye başladı.

Hasan'ın içindeki sıkıntı Kela Reş Dağı'na yaklaştıkça daha çok büyüyordu. Birden yüreğine çöken bu sıkıntıya bir anlam veremiyordu.

Düşmanın pusu atma ihtimali olan bir yere yaklaşıyorlardı. Hasan durdu, grup da durdu.

Cesura;

-Ben önden gideceğim, siz yerinizde sessizce oturun, dedi. Sonra saatine baktı. 15 dakika sonra bir şey yoksa grubu al, gel dedi.

Arkasını döndü, bir adım attı. Birden aklına bir şey gelmiş gibi hızla geri döndü. Cesura baktı. Cesur yıllar geçse de bu bakışı hiç unutmayacaktı. Eli belindeki tabancaya gitti, kılıfından çıkarıp Cesura uzattı.

-Beline tak, noktaya ulaştığımızda geri alırım.

Cesur, şaşırdı. Hasan, Cesurun şaşkınlığını, daha doğrusu tedirginliğini fark etmiş olmalı ki,

rahatlatmak için;

-Yok bir şey... Ağır olduğu için verdim, dedi gülerek. Bana bir şey olursa sana vereceğim. Düşmana cesedim geçsin ama bu tabanca geçmesin diyeceğim kadar önemi var benim için, dedi.

Yürüdü...

Cesur, tabancayı kılıfsız, belindeki şutiğinin arasına koydu. Karanlıkta gittikçe kaybolan Hasan'a baktı.

Birden korkunç bir tarama sesi duyuldu. Ne olduğunu anlamadan kendi üzerlerine de kurşunlar yağmaya başladı. Cesur kendini yere attı, bir an durdu. Yoğun kurşun yağmurları altında yapılacak en doğru şeyin ne olacağını düşünmesine fırsat kalmadan grubun dağılmış, üzerlerine yağan kurşun yağmurları altında geri çekilmekte olduklarını fark etti. Sol kolunda yakıcı bir ağrı duydu, aldırmadı. Tek düşündüğü grubu toparlayıp buradan sağ salim kurtulmaktı.

Pusunun tam ortasına giren Hasan, pusuyu fark ettiğinde iş işten geçmişti. ilk taramayla sırtından ve bacağından iki kurşun yarası almıştı. Sürünerek en yakınındaki bir taşın arkasına mevzilendi. Kurşunlar arkasına yaslandığı taşa yağmur gibi yağıyordu bu kez. Mermilerini idareli kullanmaya kararlıydı. Karşısında gördüğü karartıya doğru iki kurşun peş peşe sıktı. Etrafının gittikçe daraldığını hissediyordu. Önündeki bir karartıya yeniden nişan alıp tetiğe davranmışken, sırtına bir kurşun daha değdi. Gözlerini yumdu, ruhunun derinliklerinden tüm vücuduna sihirli, alev alev yakan bir yaşam

arzusu yayıldı. Acımasızlık ve teslimiyet bu yaşam arzusunun doğallığında yoktu. Gittikçe yaklaşan önündeki karartıya silahının tetiğine davranıp güçlkle nişan almaya çalışırken, bu kez alnından bir kurşun yedi. Yaşam arzusu yerini vücudunu sarmalayan derin bir dinginliğe bıraktı. Karartılar, çevresine iyice yaklaştıklarında sırtını taşa yaslamış gerillanın ölmüş olduğundan iyice emin olmak için vücudunu kurşun yağmuruna tuttular. Biri cesedi ayağıyla tekmeledi, yere yüzü koyun düşürdü, yanındakilere döndü;

-İşte Hasan dedikleri bu, dedi.

Grubun peşine takılan askerler bir taşın arkasında büzülmüş korkudan titrer bir halde askerleri görür görmez teslim olan Rızayı getirdiler itekleyerek... Cesur, teslim olan Rızayı gözleriyle görmüştü. Yerlerinin deşifre olmayacağını bilse, hiç düşünmeden alnından vuracaktı. O an sadece gözlerini sıkıca yummuş, dişlerini öfkeyle sıkırmıştı.

Kore Gezisi Yusuf, oğlunun teslim olduğu haberini köy meydanında duydu. Daha önce köye inen, dönüşte pusuya düşen gerilla grubunun içinde Rızanın olduğunu bilmiyordu. Teslim olduğunu duyunca, inanmadı, güldü geçti.

Bir hafta sonra çatışmanın olduğu yere yakın bir köyden gelen köylünün Kore Gazisi Yusuf'un meydanda olduğunu bilmeden Kûr Köyü'nden katılmış Rıza adında bir gerillanın teslim olduğunu söylemesiyle gök, Yusuf'un başına yıkıldı.

Elleriyle yüzünü kapattı, dizleri kırıldı, yere çöktü. Olduğu yerde büzüldü, iki büklüm oldu. Bir süre

sonra bedeni titremeye başladı. Sağ tarafına doğru yıkıldı. Koşup Yusuf'a müdahale etmeye çalışanlar, Yusuf'un sağ tarafının tümünden felç olduğunu anladılar. Ağzından köpük çıkıyordu. Sağ gözü kocaman açılmış, şaşkın bakar gibiydi etrafına. Birkaç kişi tutup evine götürdüler. Duvarın köşesinde yere serilmiş i yer yatağına yatırdılar.

Kore gazisi Yusuf, sırtını ışığa, yüzünü duvara dönerek üç gün yaşadı. Üç günün sonunda koca heybetli gövdesi yatağın içinde ana karnındaki bir cenin gibi büzülmüş, bir çocuk bedeni gibi küçülmüştü. Kendini ölüme yatırmıştı. Üç gün sonra akşamüzeri hırıltılı soluk alışları kesildi. Sırtını ışıktan yana çevirdiklerinde derin ve uzun bir uykuya dalmak için çırpınmış acılı bir yüzle karşılaştılar.

Hasan'ın cesedinin nereye götürüldüğünü bilen olmadı. Vurulduğu gün en güzel yaz akşamlarından biriydi. Güneş Kela Reş'in arkasına, yaşanacak olan her şeyin dışına çekilene dek cesedi yerde kaldı. Vurulduğu, sırtını verdiği taşın biraz ilerisine sürüklenerek götürülmüş açıkta, güneşin altında bırakılmıştı. Ne için bekletildiğini kimse bilmiyordu. Sonra bir helikopterle bilinmeyen bir yere götürüldü. Cesedinin nereye götürüldüğüne dair bugün hiçbir iz yok. Onu vuranların ve görenlerin, -şayet gömülmüşse- bir gün aynaya

baktıklarında yüzlerinden utanmalarını ummaktan başka umarımız yok şu an.

Ancak Hasan'ın vurulmasında ki katkılarından ötürü hem teşekkür, hem ziyaret amaçlı Beyin konağına giden karakol üsteğmeninin, uzun bir sohbetin sonuna doğru cebinden çıkardığı imamesi kesik bir kulak olan mavi taşlı tespihine bakılırsa Hasan'ın cesedinin bir kulağı kesilmiş halde gömülmüş olması muhtemeldir. Üzerinden çıkarılan kanlı giysiler yörenin sınır karakolunda samandan insana benzetilerek yapılmış bir makete giydirildi. Tam bir ay boyunca yöre halkına ibret olsun diye sergilendi.

Hasan'ın cesedini teslim almaya giden ailesinin arkasına Mirzan'dan, Kûr'ten ve çevre köylerden kalabalık bir topluluk katıldı. Karakolun önüne gelen kalabalık yol boyunca çevre köylerden insanların katılımlarıyla dağdan inen bir kar kümesi gibi karakolun önüne yığıldı. Bu durum karakol komutanını tedirgin ettiği kadar, İl merkezinden birilerini de

tedirgin etmiş olmalı ki cesedin kendilerine teslim edilmesinde direnen halkın üzerine ateş açıldı.

Akşam gün çekilip insanlar evlerini dış dünyanın vahşetine kapattığında belirsiz yarınlarını tartışıp durdular birbirleriyle Ağlayarak uyuyan çocukların uykularından bağırarak uyanıp yeniden korkulu uykuya daldıkları akşamın ilerleyen saatlerinde karakoldan atılan gelişigüzel havanlarla uyandı bu kez köylüler... Evlerin kapısı yeniden durgun yaz

akşamına böğürerek inen havanların sesiyle açıldı. Herkes kendisini dağların yamaçlarına verdi. Köyler yanıyordu. Evlerin ot yığınlarının alevleri göğe ulaşmak ister gibi sabırsızdı. İnsanlar sırtlarını verdikleri dağlardan sabaha kadar yanan köylerini seyrettiler.

Gece çobanlar sürülerini Kelaxwîn'e, kendilerine göre en güvenceli yere götürmüş, olanları seyrediyorlardı. Hamdo, Qado'ya;

-Köyler yanıyor, dedi, korkulu etrafında dört dönerek.

Qado;

-Ne iyi düşman hepimizden korkuyor dedi, güldü.

Gecenin ilerleyen saatlerinde havan atışları durmuşken, Qado ile Hamdo hala Kelaxwîn'in kızıl kayasının üzerinde yanan köyleri seyrediyorlardı. Birden arkalarından gelen sesle ayağa kalktılar. Korkmuşlardı. Zifiri kör karanlığın içinde gerilla karartıları belirginleşince sevindiler. Yaşayıp gördükleri vahşetin düş olup olmadığını anlamak ister gibi gerillalara doğru koştular.

Önlerinde bütün bu vahşete meydan okur gibi yürüyen ve gülümseyen bir gerilla vardı. Qado ve Hamdo'ya doğru yürüdü, yanan köylere bakarken kararan öfkeli yüzü Qado ve Hamdo'ya çevrildiğinde aniden değişiyor, gülüşüyle ışıldıyordu sanki. Hamdo soluk soluğa;

-Heval, heval! dedi. Bunlar bizi yaşatmayacaklar. Kurbanınız olayım, bizi de götürün gittiğiniz yere. Gerilla güldü;

-Gittiğimiz bir yer yok ki? Bu topraklardayız,

dedi. Ve hep bu topraklarda olacağız. Hamdo'ya moral vermeye çalışan, gelişi güzel sözler değildi bu.

-O zaman bizi de beraber götürün. Yanan köylere inemeyiz artık. Bizi gtrmezseniz bile biz dağdan inmeyeceğiz ki! Yan gözle Qado'ya baktı Hamdo, Qado başıyla onayladı. Gerilla komutanı ne yapacağını şaşırmıştı. Düşündü durdu bir süre. Sonunda obanları da sürüleriyle birlikte vahşetin henüz ulaşmadığı bir bölgeye götürmek üzere yola çıkardı... Uçurum kıyısı yollarda, derin vadilerden, dik bayırlardan geçtiler. Köpük köpük akan deli suların kıyısında dinlendiler. 24 saat boyunca güneşin toprağa değmediği ormanlarda yürüdüler...

Ve sonunda yerlerine ulaştılar...

Sabahın erken saatlerinde, ulaştıkları yerde iki bin koyunun ve iki çobanı gören eyalet komutanı ne yapacağını şaşırdı. Derhal alan sorumlusunu çağırdı yanına;

-Bu ne heval, dedi. Sürülerin ve bu zavallı çobanların ne işi var burada?

Alan sorumlusu işin altından kalkabilmek için, eyalet komutanının hassas olduğu konudan başladı konuşmaya;

-Heval! dedi saygılı bir ifadeyle. Tarihimizden koparılmakla karşı karşıya olduğumuzu söyleyen siz değil miydiniz? İşte size tarihten iki parça getirdim...

KADO'NUN AŞKINA SON SÖZ...

Uzun ve geniş yollardan, hileli zamanlardan geçip geldik. Özgürlüğün kavşağında karşılaştık. Aşk kucaklayan dağ kuytuluklarından geçiyoruz. Fırtına ve boranların uğrak yerlerinden geçiyoruz. Ay'ın Hilali zamanı. Hilal ayın ters dönüp, ucunu bir bıçak gibi sapladığı bulutların ardın da yürüyoruz.

Sevgi ve aşk; özgürlüğe doğru yürüyen yüreklerde anlamlıdır. Bağlılık ise; toprak sevgisini yüreğine, dağ sevgisini şuuruna yerleştiren yüreklerin işidir. Zaman bunların içinde bir hiledir. Aşk için zamanı aşmak gerekiyor. Zamanı aşmayanlar aşka yenilenlerdir. Yani zaman, yaşamın inişli çıkışlı yoludur. Buna yenilmek, kendine yenilmektir. İşte kendine yenilen yüreklerde, gerçekçi arkadaşlıklar gelişmez. Bu yüreklerde gelişen “aşk” yenilginin maskelenmiş silüetidir. Ve çoğu kez, evrenimizde yaşanan aşklar maskelidir. Bundan ötesini; yani gerçek aşkın arayıcısı olmak her insanın başardığı ve cesaret ettiği bir durum değildir.

Aşk ve sevgi bir kez gelişip sonuçlanmaz. Onlar öyle şeylerdir ki; her an onun yasalarına göre yaşamayı şart kılar. Kendi içinde süreklilik ve

daima ileriye taşımayı işaret eder. Zaten bu olguların fazla gelişmemesinin nedeni taşıdığı ağır özden kaynağını alır. Bunu başaranlar her dönem yaşamımızda aydınlığa bir açılımın ifadeleri olmuşlardır. Kutsal topraklarımızda, Önderliğimizle yüreği yoksul bırakılan bizlerin ,yüreklerine böyle bir aşkın ve bağlılığın tohumları ekildi. Sorun bunu yeşertecek gücü yaratma ve ona laik yaşamayı başarmadır.

Ve Kado aşkı; Bu sınırlara sığmayan bir sevgi ve aşkın arayıcıları olarak, sınırsız bir coğrafyanın derinliklerinde , Önderliğimiz şahsında vatan, toprak, dağ, halk ve insan sevgisini anlamaya çalışıyoruz. Gerçek aşkın anlamını bu formülden yola çıkarak anlaşılacağı kesindir.

Ve bu aşk ki; Qado aşkı, bir dağ kuytululuğunda kendini gizler. Toprak onun yüzünü yansıtır. Tüm benliğimizde bu aşkın ismine ve soy ismine yakın bilgiler, derinlikler arıyoruz. Gerçek bir dağ çiçeğinde aşkı buluyoruz. Bir kır çocuğunda... Ama bir cinayet sayfasıydı yüreğimiz. “Faili meçhul” bir cinayete uğrayan yüreğimiz. Yani bizden, herkesten habersiz, sevgiye, aşka ve bağlılığa yabancılaştan yüreklerimiz... Kendimizden habersiz zamana yenilmiş. Bundandır “faili meçhule” uğrayan yüreğimize yedi kilit yedi mühür vurulmuştu. Ve bir sessizliğin diliydi yüreklerimiz. Çöl kadar kuru. Büyük aşk arayıcısının yoldaşı olma istemimizin dayanılmazlığı bundan, yine ona laik yaşayamayışımız çölleşen yüreklerdendir,büyük aşk arayıcılarından değil,

gayri kendi yoksulluğumuzdur yakalamayışımız.
İtirafımızdır sana. Sen bizim vicdan
sorgulamamızsın. O büyük insana laik olabilmek
için düştün yollara ve büyük aşk yaratıcısından
aldığın güçle, tarihe bir aşk öyküsünü bırakmak
üzere.

Dağ başlarında şafağın tan vaktinde bir gül üşür,
utanır, incinir, çekilir içine. Çekilir kendi
derinliklerine, kapatır kapılarını. O gülü yalnız
sanırsın. Oysa o gül kendi yalnızlığında dünyanın
devinimine katılmıştır. O bir çoğuldur gerçekte.
Ve güneşin doğumuyla yalnızlığından açılır
İmralı'ya. Xınere gülü ki, yabani dağ
kuytuluklarının her tür çağdaşlığı yenen içimizdeki
devrimdir. Ve sen devrimimizin yüzüsün.
Ondandır diyoruz ki, sen vicdan muhasebemizsin.

Daha nice aşkları yüreğinde taşıyacağına olan
inancımızla, başarıyla tamamladığın çalışmanı
kutluyoruz... kavganın en kızıl şafağında, toprak,
dağ ve APO aşkını yüreğinde taşıyarak, o büyük
maratonu tamamlayacağına inancımız tamdır. VE
DİYORUZ Kİ KADO'nun AŞKI HEPİMİZİN
AŞKIDIR.

Kado'nun aşkına yoldaş olmak isteyen yoldaşları
adına .

A. Çağlayan.